

DR. SCHMIEDT-BÉLA

RETRABOVSKY

ISTIEN-ALLEIAI

ISTEN ATLÉTÁI

IRTA:
DR. SCHMIEDT BÉLA

III. KIADÁS

SZERZŐ KIADÁSA

**Petrasovszky Emmánuel rajzaival. — Jelen könyv képeinek
a szerző engedélye nélkül való bármintemű felhasználása
tilos!**

Nihil obstat. Mérk, 12. Apr. 1938. Carolus Gyurcsovics m. p. censor dioce-
sanus. 737/1938. Imprimatur. Mérk, 13. Apr. 1938. Julius Székely m. p. admini-
strator apostolicus.

SZÉKELY GYULA

**apostoli kormányzó úrnak, kegyes
főpásztoromnak, hálával a**

szerző.

Útravalóul „Isten atlétáinak”.

Egyik régi tanítványom, e könyv írója arra kért, adnék néhány sor útravalót első nagyobb művéhez.

Hogyne adnék egy ilyen könyvhöz!

Könyvhöz, melynek minden oldaláról és minden betűjéből az örömteljes papi élet himnusza zeng. Könyvhöz, amely ihletett tollal festi-rajzolja a krisztusi elhivatottság fönséges feladatait. Könyvhöz, amely az Úr Jézus Szívének legfőbb gondját veszi pártfogásába: felgyújtani minél több magyar fiú lelkében a papi hivatás szent tüzét.

Papokért kiált a mai szomjas lélek, papokra várnak az érő vetések. Papokra, akik buzgók, lelkesek, lánggal égők, szentek; de papokra, akik együtal tanultak, műveltek, kedvesek, figyelmesek, életrevalók. Oly szörnyű időkben kell ma az evangéliumot hirdetnünk, hogy csak a legjobb, legértékesebb fiatal lelkek vállalhatják sikerrel a szent munkát.

De ezek aztán vállalják is!

Adja meg az Úr Jézus, a lelkek örök Pásztora, azt a jutalmat e könyv fáradhatatlan szerzőjének, hogy könyve nyomán sok-sok magyar fiú érezze homlokán Krisztus Urunknak örök eljegyzési csókját!

Budapest, 1931 február 20.

Dr. TÓTH TIHAMÉR
Pázmány-egyetemi ny. r. tanár.

Harmadik kiadás előszava.

Pap.

Aki kimondja ezt a szót, az vagy egészen átszellemül, vagy pedig szörnyű haragra gerjed. Harmadik eshetőség nem igen van. Mi mást igazol ez, mint azt, hogy a pap nem mindennapi személy. A pap több, mint ember.

A pap eme történelmi súlyát és közéleti jelentőségét maga az Isten biztosította. Isten pátriárkák és próféták által közölte (égi) üzeneteit és kinyilatkoztatásait. Később pedig egyszülött Fiával választott ki olyan férfiakat, akikre rábízta terveit és titkait, sőt a mennyország kulcsát is...

A papság nem feledkezett meg történelmi szerepéről. Imádkozva járt-kelt keresztények és pogányok, szentek és bűnösök között. S bár nemzedékek tűntek el és nemzedékek jöttek, a vándorló tömegek között mindig ott állott a mocsoktalan homlokú férfiú, aki égrenéző szemmel tanított és imádkozott.

Ruhája, mondanivalója más volt, mint a mindennapi élet formája és tartalma. Ez a különbség titokzatossá tette. De éppen ezért, mert titokzatos személy volt, foglalkozni kezdtek vele. Figyelték mozdulatait. Fejtegették titkait. A hozzá nem értés azonban tenger ferdeséget magyarázott a reverenda ráncai és gombjai közé.

E könyvvel segítségére sietünk a rejtvényfejtőknek. Kitérjük a papi élet nagy épületén a szár-

nyas ajtókat, félrehúzzuk a szentély függönyét s tenyerünkre véve mutatjuk meg a papi szívet és a papi lelket. De megmutatjuk a kék foltokat is...

Sokan bántalmazták a papokat. Feltépjük szívünk fölött a reverendát s kimondjuk a szót: Fáj! El kell árulnunk azt, hogy igenis nekünk is fáj, ha bántanak bennünket. „Nem akarjuk, — mondjuk az Apostollal — hogy ne tudjatok, testvérek, a mi szorongatásunkról, melyben részünk volt Ázsiában, mert módfelett megterhellettünk, erőnkön felül, úgy, hogy még életünket is megúntuk.” (II Kor. 1, 8.)

Hiveinket is és Ellenségeinket is egyforma szeretettel kérjük, fogadják szívesen szavainkat, hiszen az igaz papság tükrét tartjuk eléjük. De meg aztán szenzációkat is hoz ez a könyv.

Olyan értelemben persze nem tartalmaz szenzációkat, ahogy a háború előtti, majd a forradalmi idők pamflet irodalma szokta volt kitergetni a papság szennyését. De ez talán nem is érdekelné a közönséget; az ilyen mende-mondákat már jobban ismeri, mint maguk a papok. Éspedig nem annyira az életből, mint inkább a szerkesztőségek szíves és színes közléseiből.

Ennek a könyvnek a szenzációja abban van, hogy a papi hivatás célkitűzéseit, a pap belső életét s működésének lelki eredőit tárja fel, ami annál érdekesebb, mert ezt a belső, titokzatos világot a közönség nem ismeri. Úgy van e tekintetben a papokkal, mint a szabadkőművesekkel: hiába köztük él, naponkint barátkozik és érintkezik velük, még sincs tisztában azzal, hogy tulajdonképen mit is akarnak, mi tartja össze s tevékenységükben mi lelkesíti őket?

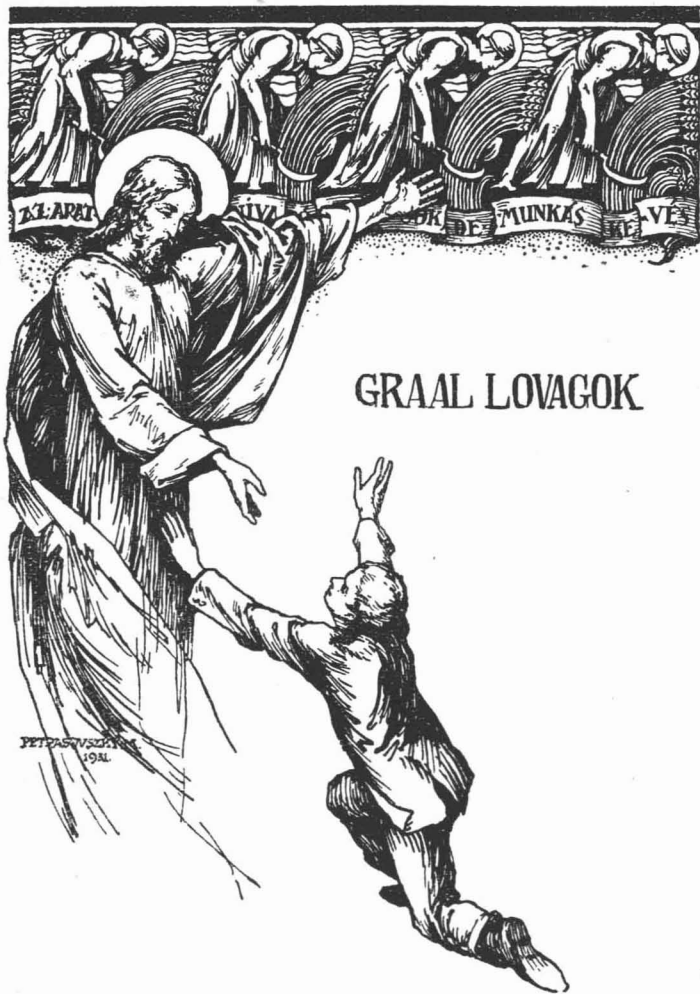
A könyvet immáron harmadik kiadásában bocsátjuk közre. Az előbbi kiadások példányai már

évek óta nem kaphatók. Miután a kereslet állandó volt, s nem szűnt meg a sürgetés, így meghoztuk az áldozatot s újabb, átdolgozott és bővített kiadásban ismertetjük a reverenda világát.

Azt mondják, hogy a japán cseresznyevirágzás túlozva van az irodalomban. Nem hinnők, hogy ezt a túlzást erre a műre is rá lehetne olvasni. Aki ugyanis csak kissé is belenézett valaha az igazi papi lélekbe, az az Apostol szavaival kiálthat fel: Szem nem látta, fül nem hallotta azokat a szépségeket és igazságokat, amiket a papok szívükben hordanak.

Pusztadobos, 1938 január 1.

Szerző.

GRAAL LOVAGOK

I. Graal-lovagok.

A félsarkantyú és az üvegkehely.

A sümegi Darnay-múzeum hadtörténeti termének egyik csendes zugában — cifra zászlófoszlányok, komor hadiszerszámok között — szerény észrevétlenségben húzódik meg egy rozsdáette, tarajos, reneszánsz sarkantyú. Ezt az ócska vasdarabot egy kis iskolásfiú emelte fel 1877 tavaszán az út kövei közül, amint a sümegi várrom omladécai között kószált.

Az ifjú minden különösebb lelki izgalom nélkül dugta zsebébe a rozsdás, ódon leletet. Hazavitte. A sarkantyú nem hagyott nyugtot a gyerekegembernek. Attól az időtől kezdve, amióta a sarkantyút lelte, gyakran kóborolt a porladozó, öreg várromok között. És az egyik napon az omladozó várfalak lőrési között táncoló napsugaras tavaszi délután rejtelmes csendje és az a rozsdás félsarkantyú örökre eljegyezte a fogékony gyermeki lelket a régmúlt századokkal.

A kisdíák és a sarkantyú összenőttek. Összelegedtek. Az a vasdarab sarkantyúja lett az ifjú fogékony lelkének s arra ösztökélte őt, hogy álljon be szolgálatáért a történelmi tudományok ősi épületébe.

Ez az iskolásfiú szentmártoni Darnay Kálmán volt.

A talált félsarkantyú pedig az európai híró Darnay-múzeumnak első darabja. Az lett a lelkes,

munkás régiségbúvár pályafutásának kiinduló pontja, s ez a sarkantyú húzta meg élete síkján az irányvonalat.

Ime, az ember beleszerethet a rozsdás, reneszánsz félsarkantyúba...

Igy lesz Darnay Kálmán archeológus.

*

Én is őrzök valamit gyermekkoromból.

Őrzöm játékaim szent edényét, életem elkötelező kedves emlékét, a kis üvegkelyhet. Egyszerű kis üveg-billikom, de ha ránézek, akkor felém kacagnak gyermekkoromnak összes napsugaras emlékei.

Ez az üveg pohár volt kiskorom „miséinek” áldozati játék-kelyhe. Vele mutattam be gyermekáhitatom játék-liturgiáját és papi életem gyermekádvéntjének sok-sok kedves szobasarki rorátját.

Féltékenyen takargattam, hordozgattam éveken keresztül az üveg-billikomot. Tépett, hófehér gyolcsdarabokkal törölgettem s valahányszor a számhoz emeltem, mindannyiszor az áldozatos, kelyhes jövő csillagát láttam felém mosolyogni.

A kis üvegkehely nagyjelentőségűvé nőtte ki magát életemben. Az lett papi lelkem és papi életem múzeumának sejtmagja, belvilágom emlékhalmazának félsarkantyúja és papi eljegyzésem nászajándéka.

Az ember szerelmes lehet Krisztus billikomába és rajongója lesz az áldozatnak és az áldozati tányérnak — a paténának. Az embert megigézi néha a szent Graal, az a ragyogó jáspis-tál, amelyből Krisztus az utolsó vacsorán evett és amelybe felfogták kiömlő vérének Arimathei József és az arimathei Józsefek.

Vannak fiúk, akiket nem a rozsdás, reneszánsz félsarkantyú igéz meg, hanem a ragyogó kehely.

A teológus is bűvár. Bűvárja az évezredes szeretetáldozatnak, a szentmisének.

Szükség van rád!

Krisztus országa súlyos és szinte állandónak tetsző harcok pergőtüzében áll. Az Isten-eszme nap-sugaras tájaira újabb és újabb ellenségek törnek be. Sokszor — fájdalom — keresztény oldalról is.

Fiam! Nem érzed arcodon az üldözött Krisztus kereső tekintetét? Nem hallod panaszos kérését?

— Hol van, aki szolgálni akarna nekem?

Fiam! Nem szalad arcodba a vér? Nem ébred fel benned a lovagi lélek s nem kívánod azt szolgálni, akit ócsárolnak, ártatlanul üldöznek és tövis-sel koronáznak?

Fiam! Légy hős és légy áldozatos!

Vedd észre, hogy kétféle tűz ég a világon: a fáklya tüze és a gyertya tüze. Túlon túl sok fáklya-hordó fiú van. Lépjenek elő azok a fiúk is, akik merik vállalni a gyertya-hordozást is.

Vedd kezedbe ezt a tüzet s tenyereden hordva vidd szét a világ négy tája felé, hogy a füstölgő tüzek apró pásztorfényei helyett a valódi istenszeretet máglyatüze lángoljon fel az ég felé...

Nem kívánsz az Úrral virrasztani? Nem kívánsz az égis éró fények mellett örködni?

Állj be strázsának az imádkozók és zsoldozók világába. Állj be őrnök abba a gyertyás világba, ahol olyan fiúkra van szükség, akiknek a homlokán titokzatos jel van...

Akárcsak a te homlokodon is!

Valamit be kell teljesítened . . .

Bizonyára olvastad Tormay Cecile A fehér barát című regényét! Nos, ismerj Ung alakjában önmagadra.

Egy erdei irtás mentén Ungot egyszer utolérte a „korsós leány”.

— Ne menj el, várj! — könyörgött fel hozzá

a korsós leány. Eléje futott. Elállotta Ung elől az ösvényt.

— Mondd meg a nevedet! Mondd meg, hogy egyszer azonképen szólíthassalak... Ung... mormolta utána halkán. — Milyen szép neved van. — És szaggatottan sokszor ismételte, mintha jól meg akarta volna jegyezni magának.

Ung szótlánul nézte őt. Álmatlan szemében lassú szájalom emelkedett. Aztán megsimogatta a fejét.

Ettől az érintéstől hangtalanul felzokogott a leány. Most tudta meg, hogy szereti Ungot.

— Eljöhettek még errefelé? — kérdezte alázatosan.

— Eljöhetsz — felelte Ung és nem gondolt oda. Fáradtan tovább ment...

Ne feledd, Fiam, hogy nincsen emberi út, amelyiken fel nem bukkanna a korsós leány. Bizonyosan a te nevedet is megtudta már valaki. Úgy ismételte, mintha cukrot rejtegetne szájában. Talán te is tettél ígéretet a jövőre vonatkozóan. Istenem! Kár volt, hisz még nagyon fiatal voltál s nem voltál még tisztában sem önmagaddal, sem a világgal, sem pedig a reád váró életfeladatokkal.

Még komolytalan voltál. Mint a mai idők kis Ung-diákja jártad a réteket, a falu határát. Le-lefeküdtél a fűbe, illatos szalmakazlak tövébe. Tenyeredet sokszor fejed alá nyomtad s aludtál.

Álmaidat azonban égi szellemek irányították!

Álmaidhoz magas csillagok ontották a fényt. Fényesek lettek előtted a templomba vezető utak. Felragyogtak előtted a falvak és a városi katedrálisok keresztjei. S álmaidnak útjain újra és újra feltűnt a reverendás alak...

Valahányszor felébredtél, mindannyiszor kitisztult a fejed az éjtszakák borától, a fiatalság komolytalan ígéreteitől és ígézeteitől. A te emlékezetedben is megjelent a tátongó, részeg váracska, ahol a mulatozó alakok, szúklátókörű falusi bölcselők,

merész beszédű városi hivatalnokok a víg élet nótáit fújják a füled mellett.

Te azonban Unghoz hasonlóan cselekedtél!

Ung lábánál a fák alatt, mint odavágott hatalmas buzogány, letört nagy bunkós ág hevert a földön. Felmarkolta és kitarította a levegőbe.

Benned is valami ilyenféle benső unszolás dolgozik. Emelni akarsz valamit. Nem verekedési vágy ez, hanem a küzdelem benső láza, melege. Dolgozni, verejtékezni akarsz.

Kezed a keresztben akad meg. Emelgeted. Édes tehernek találod s azzal kívánsz utat mutatni ezreknek. Boldogan szorongatod a Szentírást is. Kincsnek találod s azt emeled gyermek előtt és azt dicséred felnőtt előtt. A kehely is vonz...

S e közben te is rájössz arra, amire Ung rájött: Valamit be kell teljesítened, amitől sohasem nyughatnál, ha kikerülnéd. Valamit be kell teljesítened, amit neked tart fenn az élet, amit rád bíz az élet. Régen rád bízta ... talán egész kisfiú korodban, messze valahol Kolontón, a tiszai nádasok között, valahol messze a Bükkben, hegyi fenyők árnyékában.

És felkanyarognak előtted házsorok ... épületek ... utak ... s az egyikre rá kell lépned neked is. Elindulsz, hogy megvívjad harcodat, mint Krisztus közvitéze, mint az Egyház reverendás kis apostola ...

A hit és vér szolgálatában.

Gazdátlan kelyhek állanak útjainkban. Ájtatosan és imádságosan. A kelyhek mélyén Krisztus vére ragyog. Drága kincs ez, ami mellé öröket kell állítani.

S kardok rozsdásodnak a szegen. Nincsen, aki megmarkolná őket, mert az emberekben ritkán jut virágzásba az áldozatkészség és a hősiesség.

Vizsgáljuk meg, nem lennének-e alkalmasak

arra, hogy a vérnek és a hitnek őrzői legyünk. Vajjon nem bírná-e tenyerünk a szent vér edényét? S másik kezünk nem tudná-e megmarkolni és megforgatni a hitvédelem kardját?

Nagyon jól tudjuk, hogy Istent nem kell féltőnünk. Isten trónját nem kell őriznünk. Isten — ki ül a csillagok felett — már átlépett évezredek. Ő vetette el az évek magjait. Ő aratja le azokat

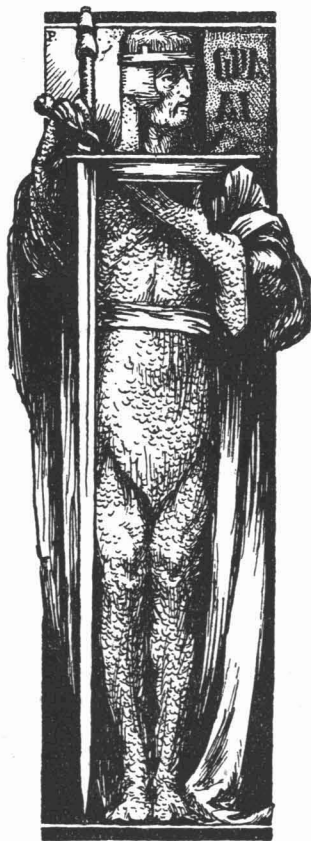
az utolsó szálig. Már az őszülőkötől Ő szedte be az áldozat adóját. Ő fogja majd bekövetelni az utolsó embertől ezt az áldozatot! Lábától indult útjára a nap. Ott kell neki holtfáradtan összeroskadnia. Ő gyújtotta fel a naplámpát tegnapi. Ő fogja azt eloltani holnap! Trónja előtt hódol az alfa és omega. Egyik lábát a teremtés pora borítja, a másikat a világvég hamuja.

Szóval: Isten volt, van, lesz! Lehet tagadni, el lehet tőle fordulni, lehet az éjszakák leple alatt elfeledni, nem lehet azonban égi trónjáról száműzni!

Kardját azonban embereknek kell fogni és forgatni!

Ehhez a munkálkodáshoz azonban szent lovagokra van szükség.

A kehely is embereket kíván. Embereket, akik azt felemelik és körülhordozzák. A kehely minisztériumában intéződnék el az Isten személye körüli szent ügyek. A papok bonyolítják le az isteni kihallgatásokat. Ők hirdetik ki az égi közkegyelmeket. Ők sürgetik a lélek adóját,

az imát. Ők állanak őrséget a vallás szentélyében, hogy megvédjék a kék eget. A papság akadályozza meg azt, hogy perbeszálljon az ember Istennel, hiszen az Ég és Föld harcában úgyis csak a Föld lehet a pervesztes.

Minden pap a kehely minisztériumának a tisztviselője. Ifjúkorban leszerződik a kehely szolgálatára. Beáll Graal-lovagnak s tartja az őrséget a Mont Salvag-on, az Üdvösség hegyén, az oltár körül.

A pap vérszerződést köt Krisztussal. Krisztus véréhez odacsapolja a maga hitvány véré, hogy egybefolyjon a szent Csendes-Oceán és a Fertőtáva, hogy meglegyen a megváltó áldozat ikeranyaga: Istentől is, emberből is egy darab. A kehely aranykupájában csillogó arany bor Krisztus áldozati anyaga, a színtelen, jelentéktelen vízcsepp pedig a Graal-lovag szívének vize...

A kaptafától a lélekig.

Valakinek a lélekkel is kell törődnie...

Komoly, tudományos író volt. Tanulmányokat írt, melyek feltűnést keltettek kristálytisztá okfejtésükkel. Fiatalon meghalt. Amikor barátja rendezte a hagyatékot, akkor derült ki, hogy a tudományos író egész életén át kaptafákat gyűjtött.

Az amerikai Massachusetts városban meghalt egy ember, aki gombokat gyűjtött. Gyűjteményét féltve őrizte.

Carnegieről mondják, hogy szenvedélyesen gyűjtötte a különféle gyufaskatulyákat.

Egy hamburgi lelkes sportbarát a derby-győztes versenylovások lovaglónadrágjait őrzi és gyűjteményét állandóan tökéletesíti.

Párizsban nemrégén meghalt egy jómódú ember, akinek a hagyatékában több mint 80,000 darab villamos- és omnibuszjegyet találtak gondosan rendezve.

Kissé hátborzongató gyűjteményre tett szert egy berlini magántudós. Ő halotti jelentéseket gyűjtöget.

Kölnben él egy báró, aki vizet és homokot szerez a világ minden folyójából és síkságából.

Darnay Kálmán gyönyörű, értékes szenteltvíztartó-gyűjteménnyel ejti ámulatba vendégeit. 800 drb. különféle antik és modern szenteltvíztartót őrizget.

Boulard francia könyvgyűjtő 1825-ben több mint félmillió könyvet hagyott hátra, amelyek a pincétől a padlásig több házat töltöttek meg.

Nemrég halt meg Mrs. Edgarton. Örökösei tizenegy lakatlan házat örököltek. A házak tömve voltak bútorokkal. Ezer ágy, ötven orgona és harminc zongora volt felhalmozva. Pénz semmi!

Igy ők!

A pap is gyűjt valamit. Neki is van szenvedélye. Ő a lelkeket menti. Gondoljunk csak Xavéri Szent Ferencre. Szenvedélyes lélekvadász volt. Tíz év alatt egymillió pogányt térített meg.

Igy jutottunk a kaptafától a lélekig.

Minden pap lélekgyűjtő. A lelkeket kereste fásztó útjain Szent Pál, nem pedig a kaptafákat. A pap szemében nem trofea a gyufaskatulya! A hit-térítők nem omnibuszjegyekért mennek a pogányok közé. S ha nem átallotta bejárni Darnay Pannóniát régi leletekért, egészen természetes az is, hogy Borromei Szent Károly sem irtózott a sok lombardiai úttól a halhatatlan lelkekért. A lelkekért hoz áldozatot Ausztrália hitoktatója, New-York plébánosa, Párizs kolduló szerzetese és a római pápa.

Nincsen észszerűbb gyűjtő szenvedély, mint az Isten képére alkotott lelkeket menteni és szeretni. A pap a lelkek barátja. Az emberi lelkek után töri magát, mert fülében cseng az evangélium örök figyelmeztetése: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?” (Mk. 8, 36.)

„Hossz” a lélek-tőzsdén!

Rád vár az élet! . . .

Az elhasznált villamosjegyek, a kilovagolt zsekénadrágnak nincsen többé forgalmi értéke. A léleknek mindig nagy marad a tárgyi értéke, a névértéke, árfolyamértéke — sajnos — változik. A lelket kevesen tartják számon az élet-tőzsdén. Kevesen lelkesednek érte. Nem keresett kincs.

Lelkes papokra van szükség, akik fel tudják fokozni a forgalmat a lélek-tőzsdén. A papok feladata ugyanis a lélek árfolyamértékének olyan fokozása, hogy bekövetkezzék már végre valahára az a lélek-hossz, amelyre Jézus gondolt, amikor felátadása után a negyvenedik napon megjelenve az apostoloknak, így szólt: „Tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében.”

Idevonatkozva írjuk ide Nagy Szent Gergely örökszép szavait: Nullum esse Deo acceptius sacrificium, quam zelum animarum. Nincsen Isten előtt kedvesebb foglalkozás, mint a — lélekfogás!

Néri Szent Fülöp életrajzában olvassuk a következő megható és tanulságos esetet. Szent Fülöp templomba menet meglátott egy zsidót. Az utcán ácsorgott. Ott álldogált kis szatócsboltja előtt, amikor elment előtte Néri Fülöp. A zsidó mélyen meghajolva köszöntötte Fülöpöt.

Fülöp belenéz a zsidó arcába . . . Nézi . . . Nézi . . . Majd hirtelen részvét támad benne annak lelke iránt. Besiet a templomba, leborul az Oltáriszentség előtt s könyörögve kéri Istentől a megtérés kegyelmét a zsidó részére. Heteken keresztül folytatta Fülöp az imáját a zsidóért. De semmi eredmény.

Ember tervez, Isten végez!

Amint egyik alkalommal Fülöp a Szent Péter-templomba lép, látja, hogy keresztelik a zsidóját . . .

Néri Szent Fülöp lélekszeretete dolgozik több-kevesebb fokban minden papban. A lelkek üdvén

dolgozunk mindnyájan. Minden papnak ez a közös címerszövege: Da mihi animas, cetera autem tolle! A fő a lélek! Minden más mellékes a pap szemében! Jaj azonban annak a papnak, akiben meghalt ez a papi gondolkodás! Az ilyen pap felfordíthatja címerét, mert megfordította címerszövegét: Da mihi cetera, animas autem tolle!

1597-ben történt. Róma utcáin járt Kalazanti József. Gondolataiba mélyedt. Szemét lesütötte. Lár-mát hall, de szórakozottan odébb ment. Bensejében azonban unszolta valami:

— József, nézz magad köré!

Fölpillantott. Meghökkenve látja, hogy milyen erkölcstelen játékkal szórakoznak az utcagyerekek. Szóba ereszkedett velük. Sajnálkozva értesül arról, hogy nincsen senkijük, aki foglalkoznék velük.

Ekkor határozta el, hogy papokat gyűjt maga köré, akikkel együtt egész életét a szegény, elhagyott gyermekek nevelésére fogja szentelni. Szent vállalkozásából nőtt ki a mai piarista rend.

Bizony, sok a tennivaló az emberek között.

Vedd észre fiam, hogy az utcán orgia folyik. Vénusz és Bacchus karonfogva sétál a sétatereken. Ki fogja ezt a két becstelent igazolásra szólítani? Rendőr?

— Nem, hanem a pap!

Ki fogja a Politika és a Panama törvénytelen, átkos ágyasviszonyát végre szétrobbantani? Talán miniszter? Talán képviselő?

— Nem, hanem az önzetlen és igazlelkű pap!

Ki fogja Thália és Uránia feslett kapcsolatait megkorbácsolni? Ki fogja azokat pellengérré állítani? Talán a színi- és a filmkritikusok?

— Nem, hanem a talpraesett, szellemes pap!

Ki fogja leleplezni az irodalom ligeteiben bujkáló modern divákat és divusokat? Talán a tárgyilagosságnak mondott bíráló?

— Nem, hanem a tudós és szent pap!

Ki fogja a romlott ifjúságot szórakoztatni, új, nemes játékokra tanítani? Talán a „feleltető tanár”?
— Nem, hanem a csupaszív pap!

Ime, pap és ismét csak pap szükséges az erkölcs gátjára, mert máskülönben letörik az élet minden szépsége és megsemmisül az élet minden örök értéke...

Hányan is vagyunk?

Aránylag nagyon kevesen.

A katolikus egyház leginkább Európa nyugati és déli részein, valamint Közép-Európában van elterjedve, továbbá Közép- és Dél-Amerikában s Ázsiában a Fülöp-szigeteken. Összes hívőinek számát ma közel 370 millióra teszik.

Az egész világon 1931 végén 312,000 katolikus pap volt, vagyis minden papra kb. 1200 hívő jutott. Európában ekkor 200,334 katolikus pap volt s egy papra 1000 hívő, Kanadában 800 hívő jutott.

Ne feledjük azonban az Úr Jézus szavait: „Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is ide kell terelnem, és hallgatni fogják az én szómat.” (Ján. 10, 16.)

Nos, az Északamerikai Egyesült Államokban egy papra 800 katolikus és 3900 nem-katolikus jutott 1931-ben. Ugyanakkor Óceániában 300 katolikus és 110,000 nem-katolikus. Kínában 880, illetve 220,000, Japánban 800, illetve 180,000, Indiában 860 katolikus és 100,000 nem-katolikus jutott egy papra.

Milyen szédületes munka vár a krisztusi pap-ságra!

Ma is hallhatók a lelki segílyt kérő sóhajtsók: „Jöjj át Macedóniába és segíts rajtunk!” (Ap. csel. 16, 9.) S bizony kevesen vannak, akik elindulnak, hogy hirdessék az evangéliumot...

Sóhajtozik Amerika. Milliók várnak a papra. Csak egy egyszerű kis istenszolgára, hogy ők is részesülhessenek a két kis halacska és az öt árpa-

kenyér áldásában. Milliók nem hallanak harangszót. A gyáarak ébresztik őket, nem pedig a harangok. A gépek füstjét, a szén szagát nem ellen-súlyozza a tömjénfüst és az áhitat. A villanylámpák erkölcstelen sötétségét nem világítja be az örök-mécses . . .

Segélyért kiált Ázsia. Mintegy 1000 millió lakosa alussza a pogányság álmát. Mikor fogja megzavarni ezeknek az álmát az Annuntiatio angyala? . . . Mikor szakítja meg éjszakai szunnyadozásukat a hírvivő hírnök? Mikor fogja körülragyogni őket az „Isten fényessége”? S mikor zúg végig az ázsiai hegyeken és völgyeken az angyali szózat: „Ne féljetek, mert íme nagy örömet hirdetek nektek, mely leszen az egész népnek, minthogy ma született nektek az Udvözítő, ki az Úr Krisztus.” (Lk. 2, 10. 11.)

Jöjj át Afrikába és segíts rajtunk!

Ezt kiáltja a 150 milliós pogány néger kórus. A meghívóval visszaélt a Technika. Ő ment el az Etika helyett. A Filozófia pedig visszaélt a Teológia rovására. A sovány világrészt megszállotta a Kultúra, amely csak tarka áruházait és csillogó bazár-jait vitte el oda. Hiányzott azonban a Kultúrából a Lélek! Pedig a kultúra lelke a lélek kultúrája!

Csak néhány misszionárius ül ott lóhátra, hogy közelebb hozza egymáshoz a katolikusokat. Van azonban egy nagy hiba ebben a küzdelemben. Mire a misszionárius megkapja a hátaslovat, addig már gépkocsiban ül az ördög . . . s mire gépkocsiba ül a misszionárius, addigra már repülőgéppel dolgozik az istentelenség mételyező szelleme. Mielőtt megtanítaná a misszionárius imádkozni a pogányokat, addigra már mesterei lesznek a káromkodásnak. Mielőtt kézbe kapná a pogányok lelkét a misszionárius, addigra már beleneveli a pogányok gondolkozásába az ördög azt az ismert gögöt, melyet a bukott angyalok eme kérdése foglal össze: Ki az Isten? Nem szolgálunk neki!

Nem hagyhatjuk említés nélkül Ausztráliát sem

az Óceániával. Ezen a tízmillió négyzetkilométeres területen mégcsak most tanul járni a katolicizmus. Ázsiában emberfeletti munkát végez a papság, hogy feltörje a pogány ugart és hogy elvethesse az evangélium mustármagját, mely kezdetben „kisebb ugyan minden magnál, mikor pedig felnő, nagyobb minden veteménynél, és fává lesz, úgyhogy az égi madarak eljönnek és ágai közt laknak”. (Mt. 13, 32.)

Mikor lesz nagyobb az evangélium tanítása a pogányság minden „veteménynél”? . . .

Ez attól függ, hogy milyen mértékben szórja az evangélium magjait az apostoli sereg!

Ez attól függ, hogy hányan dolgoznak az Úr nagy szántóföldjén!

Ez attól függ, Fiam, hogy beállasz-e te is ebbe a munkába, vagy nem . . .

Európa házatája rendetlen!

Európa portája roskatag. Épületeinek, országainak, kerítéseinek, szekérsáncainak mindenegyes falaktrészét a szű pusztítja. Lassanként korhadttá válik Európa feje felett az élet mestergerendája. Az erkölcstelenség szüja az étoszt érosszá rágtá. Európa kapufélfáit kikezdte a hitetlenség állóvize. Rothasztja az erkölcstelenség mocsara.

Európa elvesztette szemérmes és üde arcvonásait. Sokan vannak, akik elhagyták az Anyaszentegyház tápdús emlőit s e helyett a szabadelvűség lötytyedt cucliját szívják. Megúnták az édesanya tejét, megúnták az édesanya ölének puha, meleg kötényét és emberásta tavakból oltják szomjúságukat.

Európának nehézkessé vált a mozgása is. Tyűk-szemek kínozzák a talpát. A lakkcipő is szorítja a lábát.

Az Iparművészeti Múzeumban híres bécsi porcellánszobrocška van. Ezerhétszázhatvan körüli alkotás. Festettképű, előkelő személyt ábrázol, amint összeroskadt fehér lovon ül. Ki ne ismerne rá Euró-

pára? Ez a kis szobrocška történelmi ténynek jóslata. Európa lovon indult történelmi útjára. Kétezeréves dicsőséges lovaglás után nem dől-e azonban ki Európa alól a paripa?

Félő, hogy dicsőséges történelmi útjára rászakad a bizonytalanság, s kezéből kiveszi a műveltség és a fejlődés stafétapálcáját Amerika.

A lovat felváltja a gépkocsi.

Hogy azután Amerikától ki fogja átvenni a szót, azt nem tudhatjuk. A gépkocsit minden bizonnyal a repülőgép fogja felváltani . . .

Nagy hiba lenne, ha sem a lovas, sem a gépkocsis, sem a pilóta nem lélekkel dolgozna. A haladás titka ugyanis a lélek. Nem a gőz. Nem a nyersolaj. Nem a petróleum. Sem a benzin. Az Isten a dolgozó embert lélekre rendezte be.

Ehhez a lelki áramfejlesztéshez papokra van szükség. Sok, nagyon sok papra, mert milliós tömegek rostokolnak az igazi haladás, az örök élet országútján.

Nagy munka vár reánk!

Sok a világon az utcagyerek s hiányoznak a Néri Szent Fülöpök, a Kalazanti Szent Józsefek.

Sok a boltja előtt ácsorgó pogány, akikért nem imádkoznak még elegen.

Sokan ülnek a pálmafák alatt s késnek, egyre késnek a Xavéri Szent Ferencek!

Sokan eszik a rizst, de nem ismerik az igaz, az egyedül szükséges ételt: az Oltáriszentséget.

Sokan eszik embertársukat, pedig a főparancs csak azt mondja: Szeresd felebarátodat!

Fiam! Ehhez a nagy apostoli munkához kaszások, kéveszedők, keresztrakók szükségesek. Emberek, akik két kézre fogják az embereket és a keresztet. Bizony, össze kell hoznunk ezt a kettőt: embert és keresztet. Ezek összetartoznak. A kereszt tövébe kell vezetnünk az amerikai gyárimunkást, a kanadai

farmert, a braziliai ültetvényest, a kínai kullit, az indián apacsot, az arab lovast, az indus fakírt, a duz-
zadt ajkú kaffert és zulut, a gyapjas hajú négert és
a cilinderes fehér embert...

A művelt európert!

Mondd, mitévő leszel?

Ung vitéz az erdei úton Őzséb mesterrel talál-
kozott.

A Gondviselő mindig összehozta az Ung-vitéze-
ket pappal. Pappal, aki fának támaszkodva, ölbe-
tett kézzel figyeli a fiatalember lépéseit s felméri
annak ifjúkori tépelődéseit.

Minden ifjú előtt felmered ilyenkor a nagy
kérdés:

— Fiam, mit ígértél magadból az Ūrnak?

Némelyik fiú megérti ezt a nagy kérdést. Az
ilyen fiú arcát azután valami koraérett bölcseség
önti el. Nem is távoznak az ilyen fiú mellől az
Őzséb mesterek és a hitoktatók. Figyelik a fiút.
Követik. Szinte állandó készenlétben állanak körü-
lötte, hogy szükség esetén kéznél legyenek.

S e közben ezekkel is megisméltődik az irug-
hegyi kapujelenet.

Őzséb is és Ung is a kolostor szürke falai alá
érték — írja Tormay Cecile „A fehér barát” című
könyvében. Őzséb nem zörgetett. Leült a koldusok
padjára. Szokatlan csend áradt mindenfelől.

— Mondjad, mitévő lész? — szólalt meg egy-
szer csak Őzséb.

— Hová mégy? — hangzik más formában is a
kérdés.

— Arra! — szólt Ung.

— Arra valamerre! — mondod te is Ung vitéz-
zel s közben céltalan ívben lendül át a kezed a
levegőn.

S ekkor teelötted is felhangzik a nagy „Megállj!”, amivel Özséb mester fogvatartotta Ungot.

— Ne üzzenek tovább véred vak emlékezései — mondja neked is valaki. Ne tévelyegj hiábavaló utakon, mert csak azt nevezzük igazában útnak, amely mellett oszlopok mutatnak a cél felé. Az ember ugyanis célokat szokott követni. A nevelőknek, a vezetőknek pedig éppen az a rendeltetésük, hogy az ifjú szemét célok követéséhez szoktassák.

Ezt cselekedte Özséb mester Unggal.

Veled is ezt teszi valaki . . .

— Jaj, nem tudok én a magány tétlenségében élni! — csurran a te szádból is a tépelődés.

És tépelődésedet valaki ölébe veszi és siet megnyugtatni:

— Nem tétlenség a magány! Az istenszolgálat nem naplopás! A zsoltárok mormolása nem időtöltés, hanem az élet legszebb és legszentebb virágzása. S ennek az égiglátszó virágzásnak is vannak ám termései! A jócselekedetek. Az erények. Papanak menni annyit jelent, mint napszámba állani az Úr szőlőskertjében. A papi élet harc és küzdelem. Bajvívás és élet!

És Fiam, te is magadra maradsz, miként Ung. De nem menekülsz ki a körből.

Amikor Ung hazatért szobájába, észrevette, hogy kis korsójába valaki vizet öntött és fatányérjára eleséget tett. Néhány megfonnyadt, csodálatos sötét virág is feküdt a földön. Nem itta ki a vizet egészen, meghagyott valamennyit és belenyomta a virágokat. A virágok kelyhéből lassanként már kijött a mély violaszín és átterjedt a fal köveire. Ung körül egyetlen nagy violaszín kehely lett a cella és csendesen beszitta magába a küszködésében elfáradottat.

Igy dolgoznak a legszentebb hivatás terén tépelődők körül az áldott kezek . . .

Akiknek a homlokán titokzatos jelet vélünk felfedezni, azokat kézből-kézbe adjuk. Akiknek a füle

kipirul az égi hangok hallatára, azokat nem szoktuk magukra hagyni.

Lelkipásztor, testvér, húgocska, nagynéni, keresztanya — ezek mind utadat készítgetik. Álmaidat szépítgetik. Szobádba titkon virágokat dugnak, hogy a virágokból kelyhek erdeje mosolyogjon feléd.

Anyád sem marad el.

Újra és újra megjelenik ágyad mellett édesanyád gyolcskendős feje és hallani véled imádságos ébresztőjét:

— Ébredj, Fiam, virrad már!

S ennyi támogatás, segítség nyomán végre tisztul előtted a látóhatár. Mindíg tisztábban és tisztábban látod az oltár körvonalait, az arra vezető szőnyeget, amelyre virágot hintenek gyermeki kezek. Mindíg erősebben és tisztábban hallod az oltáron álló lelki vezetőöd hangját, aki a papi hivatásról mond neked csodálatos dolgokat.

Léviről, Alfeus fiáról beszél...

Kövess engem!

„Ahol a damaszkuszi karavánút Kafarnaumnál a városon kívül a Genezáret tavának partjára kanyarodott, — írja Pintér József — ott állott a császári vámház. A sorompónál szigorú s barátságtalan máhvizsgálók, népszerűtlen adószedők vájkáltak könyékig az utasok és kereskedők csomagjában és pénzesövében. Ezért volt lenézett fajta a vámszedő. Megvetették őt.

Ilyen kivetettje volt a kafarnaumi zsidóságnak Alfeus fia, Lévi is. Fajának kalmárösztönéből oda-telepedett a világkereskedelem vámokon áthömpölygő aranyfolyama mellé. Élte a maga sivár sáfáréletét. Gonddal vezette könyveit s pénz nélkül nem érezte hibátlannak az élet ritmusát. Igazi vámos volt.

Egyik napon, ahogy ott ült a Mammon árnyékában, Jézus haladt át a vámház előtt. Lévi sokat hallott már a csodatevő názáreti Prófétáról. S íme,

most itt van vele szemtől-szemben. Jézus ránézett. Csodálatos, mélylángú tekintettel. S amíg két meleg szemét belefúrta Lévi arcába, csak ennyit mondott neki: „Kövess engem!” Ez a szó elég volt arra, hogy Lévi *elhagyván mindent . . . kövesse őt.*”

Lévi az apostoli testületbe került. Szent Máté néven tiszteljük őt.

Akit Krisztus meghív, annak mindent el kell hagynia.

Ez a „minden” szócska nem tűr egyezkedést. Nem tűr mérlegelést. Tökéletesen körülhatárolja a tilos dolgok erdejét. Mert bizony egy egész erdőt kell elhagyni annak, aki Krisztus munkása akar lenni. Ebben az erdőben benne van a nóta, a tánc, a séta, a bor, a móka. El kell hagyni a régi sétautakat és el kell fordulni azoktól az arcoktól, amelyekből a boldogság mosolyog az ember felé . . .

El kell hagyni apát, anyát, testvért! S minél jobban belenőtt valaki a családi élet körébe, annál inkább meg kell hoznia ezt az áldozatot, mert „aki atyját, vagy anyját jobban szereti, mint engem, — mondja az Úr — nem méltó énhozzám”. (Mt. 10, 37.)

Mily megható Máté evangélistának ez a leírása! Máté tapasztalatból beszél. A mindentől való elválásról jogosan beszélhet, mert hiszen mindezen a búcsúzkodáson átment, átesett. Jogosan utalhat arra, hogy Krisztus hívének, kivált pedig apostolának késznek kell lennie a természet legszentebb és legszorosabb kötelékeit is elszakítani, ha azok az üdvösségnek és az apostoli működésnek útjában állanak.

Ne feledjük tehát azt, hogy annak az embernek, aki Krisztust akarja követni, annak mindent el kell ejtenie a kezéből, hogy a két üres kéz szabadon kulcsolódhassék az Úr előtt . . . Az apostoli kézre ugyanis nagy feladat vár!

Miért kell a papi pályára lépő ifjúnak mindent eldobnia a kezéből?

Azért, hogy megmarkolhassa a keresztet! „Aki

— ugyanis nem veszi föl a kereszjtét, — mondja az Úr — nem méltó énhozzám!" (Mt. 10, 38.)

A Nagy Hívó!

Csak az lépjen papi pályára, aki hívást kap az Úrtól! A hivatás általában társadalmi állásunk és tevékenységünk faja s az ahhoz szükséges testi-lelki képesség. Mindenkinek kell valamilyen élet-pályát választani. Nagyon természetes, hogy mindenki csak olyan hivatást választhat, amelynek betöltésére elégséges képességgel rendelkezik.

A különböző élethivatások között a legmagasabb és legfenségesebb a papi hivatás. Aki úgy érzi, hogy a papi hivatás betöltésére megfelelő hajlammal és képességgel rendelkezik, a mellett ott áll a Nagy Hívó, akit követni tartozik.

Belső és külső hivatást szokás megkülönböztetni!

A belső hivatás jelei a következők:

Tiszta szándék.

Szent Péter a papok kötelességeit a következőkben szögezi le: „Legeltessétek Isten nyáját, amely rátok bízott, gondját viselvén nem kényszerűségből, hanem szabad akaratból Isten szerint; sem nem rút nyereszkedésből, hanem buzgóságból. Sem nem mint uralkodók a választottak fölött, hanem szívből, mint a nyájnak mintaképei.“ (I. 5, 2—3.)

Fenti szavakban világosan körvonalazva van az az út, amelyre rálép a pap. A pap Isten nyájának őrzője. A pap nem király, hanem lelkipásztor.

A papnak készülő ifjút nem vezetheti a nyereszkedési, vagy gazdagodási vágy. A pénznek nagy a vonzóereje. Vizsgálja meg tehát minden ifjú magát, nem a vagyon vonzóereje húzza-e őt a papi javadalom felé.

René Bazin, hírneves francia regényíró egyszer francia földművessel beszélgetett, aki elmondta neki,

hogy legnagyobb fia szemináriumba készül. René Bazin megkérdezte a földművest:

— Mint apa szívesen egyezik-e bele abba, hogy fia papnak menjen?

— Azelőtt, — szólt a földműves — mikor a papoknak még jól ment a dolguk, nem könnyen egyeztem volna bele, mert esetleg félnem kellett volna, hogy a fiút nem tiszta szándék vezeti. Most azonban, hogy a papokat üldözik és sokszor alig van betevő falatjuk, nyugodtan eresztem papi pályára, mert bizonyosan tudom, hogy az Úristen hívja.

A papi pályára lépő ifjúban csak egy vágy élhet és egy vágy éghet: a lélekmentés. A szándékát nem fertőzheti az uralomvágy. Aki Krisztust követi, az szolgálatra adja a fejét, nem pedig urizálásra...

Megfelelő testi képesség.

Az apostoli munka nagy fáradozással és sok küzdelemmel jár. Ezt a kitartó fáradozást csak az bírja, akinek egészséges a szervezete. Aki testi nyomorúságnak, vagy pedig belső betegségnek a csíráját hordja magában, az idő előtt megrokkann. Az ki-dől az úton és teher lesz a harcmezőn.

Az állam is csak azt veszi be katonának, aki előreláthatóan bírni fogja az iramot és a rohamot. Így cselekszik az Egyház is. Ezért veszi egészségügyi vizsgálat alá a jelentkezőket s csak azokat veszi fel a Krisztus-apródok közé, akiknek ép a szeme, füle, lába, keze, egyszóval azokat, akiknek ép és egészséges a teste.

De épnek kell lennie a léleknek is!

A lélek épisége a lélek nemes tulajdonságaiban nyilvánul meg. A lélek virágai ezek: szerénység..., békeszeretet..., alázatosság..., jóság..., nagyszívűség..., irgalmasság..., engedelmesség..., mindennél fontosabb azonban a tisztaszívűség!

Si non es castus, nihil es! Ha nem vagy tisztaszívű ember, akkor nem jöhetsz számításba az Egyháznál...

Aranyszájú Szent János mondja: „A papi szolgálatot teljesítő legyen olyan ragyogóan tiszta, mintha az égben az angyali Hatalmasságok között szolgálna.”

Ha vágyaidat a női nem vezérli, akkor nem vagy a Szentélybe való, hanem a családi élet körébe.

De nem vagy a Szentélybe való akkor sem, ha multadban nincsen öröm. Mert — jaj — nagyon nehéz a multnak teljesen felmondani! Multad kísérteni fog... S e mellett a kísértés mellett jövődben sem lehet remény!

És szeretni kell a tudományt!

Szorgalmasnak és jóeszűnek kell lenni!

XI. Pius pápa szavait idézzük: „A papnak az üdvösség törvényeit kell tanítania, mégpedig a nemzetek apostolának példája szerint „bölcseknek és tudatlanoknak”! De miképen közölheti a tanítást másokkal, ha önmaga sem járatos benne? Malakiás próféta által a Szentlélek Úristen figyelmeztet: „A papnak ajkai őrzik a tudományt és a törvényt az ő szájából kérdezik.” (Apostoli körlevél.)

A papnak tehát nagyon sokat kell tudnia, mert csak így állja meg a helyét a szószéken!

Elmúlt az az idő, amikor még a társas érintkezésben is mindennapi volt a papság csipkedése. Bizony, nagyon merészek voltak valamikor az emberek az élcélődésben. Misem bizonyítja ezt jobban, mint egy nyegle földesúrnak viselkedése, aki magának Samassának, a tréfaszót nem mindenkitől tűró egri érseknek azt mondotta egy alkalommal:

— Tudja, kegyelmes uram, bár gáncsolom, azért mégsem vagyok ám ellensége a papságnak, mert ha kiválóan tehetségtelen fiam lenne, akivel nem tudnék semmit sem kezdeni, föltétlenül papnak adnám.

Samassa nem maradt adós, mert a nagyhangú kijelentésre visszavágott. Szellemesen és epésen:

— Milyen szerencse, hogy uraságod kedves papája nem így gondolkodott. Ha ugyanis így gondolkodott volna, akkor most valamelyik eldugott falucskában igen-igen keserves ábrázattal hallgatnák a hívek az ön vasárnapi prédikációit . . .

Ma már nem hangzik el ilyen élcélődés. Nem pedig azért, mert a mai idők papsága mindennél messzehangzóbban igazolja azt, hogy a papok ajkai őrzik a tudományt!

A külső hivatás jele: az Egyház törvényes hatóságai részéről történt felvétel és a felszentelés.

Akit egyszer felvettek a szemináriumba, az legyen meggyőződve arról, hogy meghívást kapott a Nagy Hívótól és hogy hajlamot, képességet kapott a papi életre . . .

És ha mégis megtörténne az, hogy a szemináriumi előljárásság kiutasít valakit a szemináriumból?

Ez annak a jele, hogy valami oknál fogva méltatlan lett az illető a Kegyelemre s elvesztette a papi pályára vonatkozó hajlamait.

Füsttelen napok.

Fiam! Nagy kincs a hivatás! Mennyei ajándék! „Senki magának nem veszi e tisztet, hacsak Istentől nem hivaték, mint Áron” — mondja az Apostol. (Zsid. 5, 4.) Imádkozzál és fáradozzál, hogy meghívást kapj az Úrtól.

Si non es vocatus, fac ut voceris!

„Nem ti választottatok engem, hanem én választalak titeket s én rendelvelek titeket, hogy elmenvén gyümölcsöt teremjete és a ti gyümölcsötök megmaradjon.” (Ján. 15, 16.)

Ki ne akarna gyümölcstermő fa lenni az élet országútja mellett? Bizonyára nemcsak az olasz diákok!

Az olasz katolikus ifjúsági szervezetek mozgalmat indítottak, melynek célja papi hivatások ébresz-

tése. Egészen eredeti gondolatuk támadt. Úgynevezett „füsttelen napokat” tartanak. Aki szellemi, vagy anyagi áldozatot akar hozni papi hivatások keltésére, az egy vagy több napig tartózkodik a dohányzástól.

Ez elsősorban lelki áldozat. Onmegtagadás. Másrésztől azonban anyagi megtakarítást is jelent. Az így nyert pénzt a papnevelés céljaira lehet fordítani.

Az olasz diákok nagyon szép eszmét vetettek fel. Dícsérendő ez a jóindulatú buzgóságuk. Mondják, hogy az eszme nem várt sikerrel folyik. A lélek apró szolgálatait nagyon bőségesen jutalmazza a másik lélek: a Szentlélek. Isten bőségesen fizet. Egy pohár vízért mennyországot... miért ne adhatna tehát egy lemondott cigarettáért meghívót a templomi udvartartáshoz, a papsághoz. Meggyőződésünk, hogy az olasz ifjúság „füsttelen napjai” nagy szolgálatot tesznek a hivatás kérdésének. Bizonyára sokan cserélik fel a cigarettafüstöt tömjénfüsttel.

A magyar diák sem tétlen!

A magyar diák a „füsttelen napok” helyett „bűntelen napokat” ajánl az ifjúság figyelmébe. Mi is úgy véljük, hogy a tiszta szív kívánja meg leghamarabb a Mester atyai keblét. A tiszta arc önkénytelenül az Eucharisztiahoz fordul, miként a napraforgó a naphoz. A Legtisztábbhoz szolgálattételre leghamarabb a tiszta lélek szerződik le.

Rendezz Fiam, bűntelen napokat! A te bűntelen napjaid új szint visznek életed tarka gobelinjébe. Megszereted a papi élet alapszínét, a lilium hófehérségét!

Fiam! A te bűntelen napjaid lesznek a lélek állandó gyakorlatai. Ezek a tréningek szülik a professzionistát. A bűntelen napok pedig a — hivatást!

Fiam! A bűntelen napokon szokod meg az imádkozás hangját, a papi élet vezérszólamát. Ima nélkül nincsen pap. Készítsd elő magadat erre!

Fiam! A bűntelen napokon a Szentély előtorná-

cában jársz. Itt hamar rájössz arra, hogy mily édes az Úr közelsége. Itt többet ér egy nap ezer másnál.

Fiam! Vonulj el néha a világból... Húzódj lelked szentélyébe és... és ne vétkezz... Ezeken a napokon már pap vagy... lelked magánkápolnájában. Lelked szentélyében!

Spiritus ubi vult spirat.

A Lélek ott fúj, ahol akar. A Lélek ott szól, ahol nem is gondolja az ember. De viszont az is bizonyos, hogy Isten hívó halk szava nem hallható az élet bűnös muzsikájában. Rendezz tehát büntelen, zajtalan napokat s figyelj a közeledő Krisztus lépéseire. Imádkozz büntelen napjaidban s ha megérinti Krisztus gyenge, vagy éppen erős sportvállalat, akkor hagyd abba a játékaidat, hagyd el a pénzváltó asztalt és kövesd a Mestert.

Fiúk, vigyázzni! Járjatok néha templomszönyegen s ott is lábujjhegyen! És ha hívna benneteket a Milánói Szent Ambrusok szava, akkor legyetek az Ágostonok utódjai. S ha Isten szólna: Sámuel! Sámuel! Feleljetek erre az égi szóra éber lélekkel: Szólj, Uram! S ha megfogná az Úr jobbkezeteket, ne, ne vonakodjatok, nyujtsátok oda balkezeteket is! S ha homlokon csókolna, akkor vigyázzatok és viszonozzátok a csókot!

Tapasztalatból mondjuk: Nagyon jó az Úr Jézus a tanítványaihoz!

Megnyugtatósul mondjuk: Pinguis est panis Christi. Nagyon kövér ám Krisztus kenyere...

Sok út vezet — Rómába!

Azt is mondhatjuk, hogy hasonlóképen sok út vezet a — szemináriumba!

Vannak olyan gyerekek, akik már a gyermekkor játékszobájából a szeminárium felé veszik útjukat. Ők már a játékszobából startolnak! Ez a leggyakoribb eset. Ez az út a legegyszerűsebb és a leg-

rövidebb. Ilyen úton jut a szentélybe a papok nagyobbik része.

Az üvegkehelytől rövid az út az aranykehelyig.

Boldog az a gyermek, akinek az útját maga az édesanyja egyengeti. De még boldogabb az az anya, aki meg tudja őrizni gyermekét makulátlan oltáráldozatnak a szentmiséig. Az édes szülők imája sok papnak kövezte már ki az útját a szemináriumba.

A holtak csendes álmát alussza egy akácnyiri temetőben az a jó édesanya, aki kisfia bölcsőjénél megfogadta, hogy mindennap elimádkozza a Mindenszentek litániáját kisfia papi hivatásáért. Az édesanya megtartotta ígérését és megérte papfia első szentmiséjét.

Az első szentmise alatt sírva zokogta végig a litánia fohászait. Sírva hívogatta az oltár köré a szent angyalokat, főangyalokat... Boldogan emlegette az apostolokat és evangélistákat... a papokat és levitákat... Bizalommal suttozta: „hogy a római pápát, az egyházi rendeket a szent vallásban... és a szent szolgálatban megerősítsed és megtartsad...”

— Istennek szent Fia...

És ebben a fenséges pillanatban végigsuhant a templomon az újmisézés remegő hangja:

— Ime az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit!...

Az édesanya elvégezte küldetését. A fia vette át a szót.

Ezután már ő imádkozik...

Fiatal pap napi imájának, breviáriumának egyrészét azokért a diákokért ajánlja fel, akiknek hajlama van a papi életre.

A pap éppen breviáriumozott. A primát végezte, amikor kopogás zörrent meg ajtaján.

— Szabad.

Hatalmas szál legény mutatkozott be.

— Ül le fiam, és add elő kívánságodat.

— Az „életből” jövök. Négy polgárimmal keres-

kedőinasnak mentem. Ma az egyik jóhírű budapesti cégnek vagyok a fősegédje.

— Na és? . . .

— A meglepetés csak ezután következik. Minden vágyam, hogy pap lehessen. Ez a gondolat üzött haza. Ide. Ott hagytam Budapestet, az utcát, az életet. Életem szekere rúdját az oltár felé szeretném beállítani.

A pap levizsgáztatta a fiút a különbözeti tárgyakból s a fiú papneveldébe került. Ha megtartja Isten a kegyelemben, ha méltatlanná nem válik a kegyelemre, akkor néhány esztendő múlva a kegyelemnek, az égi örömöknek lesz szatócsa, fűszerese.

Talán eljön az az idő, amikor majd ő fogja imádkozni a primát a pap helyett . . . és azokért, akik át kívánnak lépni az életből az — Életbe.

*

Angol hitbuzgalmi ujság közölte a következő történetet, amelyet az írországi Jézus Szentséges Szíve Hírnöke hozott első ízben nyilvánosságra.

Női zárdát látogatott meg a püspök. Először járt ott. Amikor az apácákat áldoztatta, akkor feltűnt neki az egyik nővér. Úgy emlékezett, hogy már látta valamikor ezt az arcot, mégpedig teljesen eltérő körülmények között, más alkalommal.

A szentmise utáni reggeli alatt megkérte a püspök a főnöknöt, hogy mutassa be neki a kolostor társalgójában az egész konventet. A főnöknő szívesen teljesítette a kérést, és a főpap előtt megjelent az egész rendház. A főpap azonban nem találta közöttük azt az arcot, amit keresett.

— Mind itt voltak? — kérde a püspök.

— Valamennyien, kivéve egy öreg nővért, aki évek óta a konyhában dolgozik és saját kérésére felmentést kapott a látogatók fogadása alól.

A nővérek távozása után ezt a szóbanlevő nővért is a társalgóba kérette. Megismerte a szelíd, jámbor arcot. Megkérdezte a nővért, hogy hajlott

kora ellenére, miképen tud még dolgozni a konventért.

— Bizony, nagyon elfoglal a konyha és kevés időm marad az imádságra. Az ima helyett munkámat ajánlom fel Istennek s mindíg valami jószándékra. Egy órát a Szentatyáért ajánlok fel. Egy órát a megyéspüspök úrért. Egyet a missziókért. Végre késő este pedig egy órát azokért a fiatalemberekért ajánlok fel, akiknek Isten papi hivatást ad, de nem engedelmeskednek és nem figyelnek fel a hívó szóra.

A püspök álmélkodva nézett a nővérrre. Meglepedött. De uralkodott magán. Arra kérte, csak folytassa jámbor szokását. Az öreg apáca elköszönt. A főpap áldást adott reá.

Amikor az öreg nővér eltávozott, akkor a főpásztor a következő meglepő kijelentést tette a főnöknőnek:

— Jó, öreg szakácsnővéruknek köszönöm, hogy sikerült szakítanom fiatalkori léha életmódommal, és hogy most itt lehetek mint püspök. Fiatalkoromban nagyon neki adtam magamat a könnyelmű mulatozásnak. Egyik este, amikor bálban voltam, tánc közben apácát pillantottam meg. Komoly és szomorú arccal nézett reám. Hosszasan. Jóideig alig tudtam magamhoz térni, de mikor felocsúdtam, elhatároztam, hogy megkomolyodom. Hazaérve sokáig gondolkoztam a jelenésen. Föltettem magamban, hogy magasabb ideálokra töreksem. Aztán papnövendék lettem. S most itt vagyok mint püspök. Ma reggel áldoztatás közben felismertem azt az arcot, amelyik megjelent nekem a táncteremben. Abban a késői, esti órában jelent meg nekem, amelyet — saját szavai szerint — a hivatásukat elhanyagoló fiatalemberekért ajánl fel.

— Ne mondják meg neki azt, hogy mily jót tett velem! — folytatta a püspök. Nincsen szüksége biztatásra. Hozzuk azonban nyilvánosságra az esetet,

hogy mások is megtudják azt, és hogy mások is kövessék a példát.

Az európai szárazföld lakói csodálkoznak azon, hogy miért van annyi hivatás az angol, ír, skót katolikusok között. Az elmondott eset megadja a töprengésre a feleletet: Sokan imádkoznak és a természetfeletti adományokat természetfeletti eszközökkel igyekeznek megszerezni.

Az eredmény igazolja őket!

Szökés a vár tornyából.

Fiam, ha Isten hív, akkor indulj utadra. Ne nézz hátra! Indulj el a táncteremből, a nádfedeles házból, nemesi kúriából, biztos jövőt ígérő állásból, szökjél meg a menyasszony mellől... S meg ne állj addig, amíg oda nem érsz a szeminárium utcájába, mert nem leszel boldog csak ott, ahol a boldogságot Isten számodra kiutalta...

Ha úgy kívánják a körülmények, akkor szökjél meg a vártoronyból is, de menj a hívó szó után s vedd kezedbe a szent tüzet s tenyereden hordva vidd szét a világba, ha netalántán el is égnél tőle...

Csáky Demeter főispánnak, II. Endre keresztelkedésének udvarán mindennap különös játékot rendezett a család szemefénye, a Móric gyerek. Összegyűjtötte a jobbágy-fiúkat, gallyakból lombsátort fontak, aztán oltárt készítettek a sátorban. Móricka pedig „misézett” nekik.

Ha a főispánhoz szerzetes jött, Móric ott sürgölődött. Nem nyugodott mindaddig, amíg a szerzetes legendát nem mondott. Miután pedig a vendég elment, ő is visszatért játszótársai közé és büszkén mutatott a távozó szerzetesre:

— Én is ilyen leszek!

Ifjú volt még, amikor meghaltak szülei. Reá nehezedett a főúri családnak és a nagy gazdaságnak minden gondja, mert ő volt a legkorosabb. Rokonai arra kényszerítették, vegye feleségül Omode

nádor leányát. Három évi tiszta házasság után mindketten régi vágyukat követték. Zárdába léptek. Csáky Móric a Nyulak szigetén levő domonkoszárdába vonult, felesége pedig a dominikánákhoz.

Boldogságuk azonban nem tartott sokáig.

Apósa, a hatalmas nádor maga elé citálta Móricot s előbb szép szóval iparkodott rábeszélni őt arra, hogy térjen vissza birtokára, családjához.

— Nem tehetem! — felelte Móric szelíden.

A nádor bilincsekbe verette és várának tornyába záratta.

Móric megszökött a fogságból. Bolognába menekült a domonkosok ottani kolostorába. Három év elteltével visszatért hazánkba. Ahol megfordult, ott szigorú életével, erényeivel és szíve jóságával tiszteletet szerzett a csuhának. Ma pedig a magyar boldogok sorában tiszteljük.

Per angusta ad augusta!

Szűk úton is feljuthatunk a magasba. Nehézségek között is törnünk kell magunkat hivatásunk ragyogó csillaga felé. Szép példát nyújt e téren Hofbauer Kelemen.

Ő maga mesélte, hogy éjnek idején egyik kezében lámpával, másikban könyvvel sétálgatott, nehogy elnyomja az álom. — Példa a híres Kneipp Sebestyén. A rokonok nem engedték tanulni az árva Kneippet. Iparosnak adták. 33 éves korában ismerkedett meg Merkle káplánnal, aki Kneippet beíratta a dillingeni gimnáziumba. Ekkor jelentkezett tüdőbaja. A régiek hidegvízgyógymódjával gyógyították bajából s pappá szentelték 37 éves korában. — Példa az arsi plébános, Vianney János, kit gyenge szellemi tehetsége miatt semmiképen sem akartak az oltárhoz engedni. S lám, feljutott az oltárhoz is, sőt az oltárra is!

A magántulajdon szent dolog. Aki valakinek jogos szerzeményére ráteszi a kezét, az lop! Nos,

Isten élők és holtak ura. Minden az övé és minden őérette van. Jaj annak, aki megrabolja Istentől azt, amit teremtett világából magának kiválaszt. Jaj annak a szülőnek is, aki nem akarja feláldozni Izsákját.

Legyenek a szülők áldozatosak!

Vigye minden szülő Ábrahám lelkületével fiát a hegyre, amelyet Isten mutat neki. Vissza ne tartsa senki sem azt, akit Isten hív, akit szelíd tekintetének sugarával magához von, s akinek fülébe súgja:

— Jer! Kövess engem, mától fogva embereket fogsz!

Csapj fel, Öcsém! . . .

Allj be, Fiam, Isten katonái közé. A papság Jézus Szívének a hadserege.

A papra van bízva a kehely, a vér, a fenséges test, a mennyország kulcsa, az emberi lélek, az örök élet . . . minden, amit Isten kigondolt, még egyszülött Fia is. A pap őrzi a Szeretet rabjának kis börtönét: a tabernákulumot.

Bizonyára gyönyörködtél már a templomi szentély apró kis mécsesében. Bizonyára megfigyelted már az Eucharisztia pislákoló katonáját. Az a kis örökmécses ott ég a kölni dómban, ott ég minden falusi templomban. Ott ragyog a Szent Péter-bazilikában, de nem hiányzik a szükség-kápolnában sem. Az Egyház törvénye megkívánja, hogy égjen és ragyogjon mindenütt ez az égő áldozat. Égnek is ezek az áldozatok szépen és rendben minden templomban.

Vagy talán nem?

Igen! Igazad van! Van úgy, hogy nem ég néhol rendszeren. Elárulhatjuk azt is, hogy miért nem ég néhol rendszeren ez a kis tűz. Azért, mert rossz az olaj! Nem való ám mindenféle olaj az örökmécsesbe. Az örökmécses olajának finomnak, különlegesen kezeltnek kell lennie.

Nos, ez a kis örökmécses nagy titkot hord magában. Az örökmécses Krisztus papjának a jelképe. Minden pap Krisztus égő áldozata. Minden pap az újszövetség élet-áldozata. Égnek is, lobognak is ezek a lélek-fáklyák mindenütt imádságos rendben.

Fiam! Talán csóválod a fejedet?

Igen! Igazad van! Vannak kialudt vulkánok, mert tudod, rossz a vér... Rossz vér csörgedez ereikben. Rossz vér áramlik szívükben. A pap vére is megkíván különleges finomságot és finomított-ságot. Kíván tisztaságot és fogékonyságot. Kíván eucharisztikus rendeltetést, egyszóval papi elhivatottságot...

Ezért nem való mindenki papnak. Ezért kell a konkurráló diákon „vérvizsgálatot” venni. Meg kell állapítani lelkének forrpontját, összetételét, vérenek sejtjeit, jó és rossz hajlamait. Egyszóval meg kell vizsgálni azt, felforr-e a vére, ha odaérinti ajkát Krisztus vérenek szent edényéhez...

És ha nálad is megisméltődik Szent Januárius csodája, ha rokon a véred Krisztus vérével, akkor ne habozzál, hanem határozz. Égesd el és égesd fel magad mögött a mult hídját s kopogtass bátran az angyalvár kapuján.

Ha kérdik:

— Ki az?

Szárba adom a szót:

— Graal-lovag!

Térdre Beppi!

És ha felvesznek a konkurzuson?

Akkor „térdre Beppi”!

X. Piusnak gyermekkori jótevője Don Tito Fusarini volt. Ő volt a kis Ung vitéznek az Őzsébje.

Egy régi alapítvány erejénél fogva a velencei pátriárkának joga volt felvenni néhány kispapot egészen ingyenes helyre a páduai szemináriumba. Don Fusarini igen meleg kéréssel kereste fel Mo-

nico kardinálist. Kérte, hogy vegye fel Sarto Józsefet ingyenes helyre a szemináriumba. Nemsokára megjött a várva-várt válasz.

— Térdre Beppi! — kiáltotta Don Fusarini mosolygós arccal, könnyes szemmel. — Térdelj le és adj forró hálát a jóságos Gondviselésnek, melynek bizonyára céljai vannak veled. Fel vagy véve a páduai szemináriumba és pappá leszel, éppúgy mint én! . . .

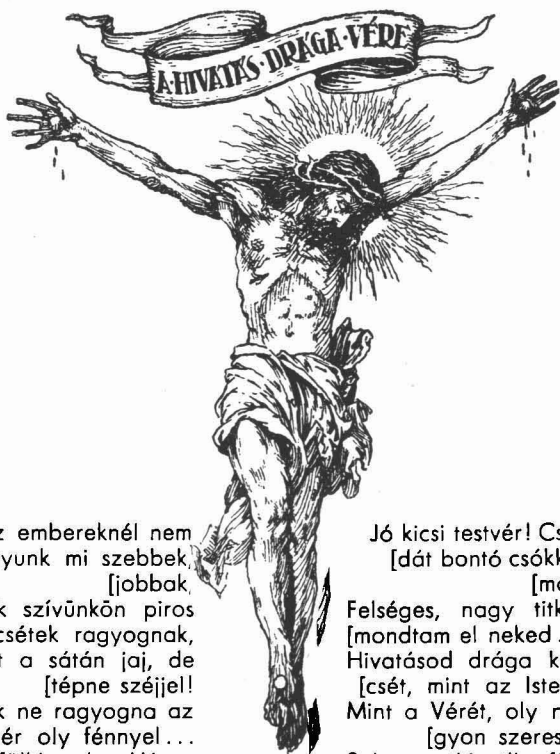
Nos, Fiam, ha téged is felvesznek valahol, akkor borulj le te is a földre és adj hálát Istennek, mert megvidámította ifjúságodat. Imádkozz a Zsoltárossal: „Add, hogy örömet és vidámságot halljak, megtört csontjaim hadd ujjongjanak! Fordítsd el bűnömötől arcodat, töröld el minden gonzságomat. Tiszta szívet teremts belém, Isten, s újítsd meg az igaz lelket bensőmben. Színed előtt el ne vess engem, szent lelkedet meg ne vond tőlem. Add vissza nekem örvendetes segítségedet és fejedelmi lélekkel erősíts meg engem, hadd tanítsam utaidra a bűnösöket.” (Zsolt. 50, 10—15.)

Mondd el ezt az imát, mert Isten jövődő atlétájára nagy munka vár. Aki vállalja a lélekmentés nagy feladatát, az legyen elkészülve arra, hogy a pálya hosszú lesz és fáradalmas, és hogy nagy lesz az a siralomvölgyi egyedülvalóság, ami a papra magános szobájában vár.

Contra torrentem! Szükség van a fejedelmi erősítésre, mert az ár ellen indulsz, édes fiam! De ne félj, Isten nem hagyja el azt, aki ő utána halad. Az Úr Jézus Szívén hordja papjainak terheit és fáradalmait.

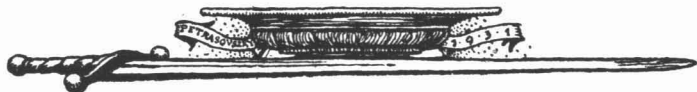
Az Úr Jézus kézenfogva járja papjaival az életutakat . . .

Vörös Michaela versét is ide iktatom. Legyen ez konkurzusod verse . . . Ez legyen egész életed kedvenc éneke. S legyen életed ennek a versnek megjelenésítése . . .

Az embereknél nem
 [vagyunk mi szebbek,
]jobbak,
 Csak szívünkön piros
 [pecsétek ragyognak,
 Amit a sátán jaj, de
]tépne széjjel!
 Csak ne ragyogna az
 [a vér oly fénnel...
 De föllángol a Vér a
]harcban: hivatá-
]sodért!
 És ezer kísértés mérge
 [nem tudja legyőzni
 Krisztus Véréét. Ezt a
]csöppnyi Vért!

Jó kicsi testvér! Cso-
]dát bontó csókkal
]most
 Felséges, nagy titkot
 [mondtam el neked...
 Hivatásod drága kin-
]csét, mint az Istent,
 Mint a Véréét, oly na-
]gyon szeresd!
 S ha a világ illat-füs-
 [tös körmenettel jönne,
 Mert megkívánt téged,
]választott edényt!
 Oda ne add benne —
 [Testvérem e Kincsből
 Krisztus Véréét! Azt a
]drága Vért!

II. Hét kövér esztendő.

tövében, melynek alapjait még Hadrián császár rakatta le. A bokrétaünnepet azonban már Antonius rendezte meg.

Ragyog a szemed. Türelmetlen vagy. Nagyon várod már, hogy nyissák meg a kapukat, s hogy engedjenek be bennünket. Szeretnéd már látni az épület művészi és lenyűgöző méreteit, szeretnéd hallani a kovácsolt várkapu nagy vaskulcsait. Várod, nagyon várod, mikor tárom fel az Angyalvár több évezredes kárpit-ajtóit. Látni akarod az angyalok halk, hosszú folyosóit. Fel akarod mérni ujjaddal a történelem porrétegét, az évek rozsdáját, századok pókhálóját... Meg akarod magadat tölteni az áhítat ama szent levegőjével, amit az Angyalvárba odaképzünk.

Tudom titkotat is, abban bízol, hogy hátha meglátod a várban az ott bujdosó utolsó angyalt.

— Alto! Állj!

Ne csodálkozzunk, hogy angyal helyett olasz katonával találkozunk. Angyalt vártál és olasz baka állított meg.

Az Angyalvár mauzóleumnak készült, idővel azonban a császárok temetkezési helye lett. A pápai állam idejében erődítménnyé alakították át és évszázadokon keresztül az Örök Várost védte az ellenség veszélyei ellen.

Az idő nagyot fordult. Jobboldaláról baloldalára.

Róma lelke átköltözött a Quirinából a Vatikánba. Róma Angyalvárat olasz királyi csapatok foglalták el és kaszárnya lett belőle.

Az angyalok szelleme, az áhítat lelke azóta átköltözött az Angyalvárból máshová.

— Hová? — kérded.

A szemináriumokba.

Ezek lettek az Egyház igazi angyalvárai. Ezek lettek a római szellem melegágyai. Ma itt honol már az angyalok hamvas s tiszta szelleme. Itt visszhangzik az angyalok éneke. Itt laknak azok, „akik nem fertőztették meg magukat asszonyokkal, mert szűzek”. (Jel. 14, 4.) Itt élnek az Egyház drága jani-

csárjai, hogy előkészüljenek — örök nőtlenségben — a kereszt harcára.

A szemináriumokban folyik a papnövendékek egyházi kiképzése. Itt nő fel a római katolikus Anyaszentegyház „fekete serege”, amely a kereszt jelével, Jézus nevével és az angyalok hevével már legyőzte régen a milviusi hídfőnél Maxenciuszt, Lepantonál a félhold hajóhadát, Nándorfehérvárnál pedig a török szellemet. Ez a fekete sereg fogja letépni a marxi zászlórúdról a vörös rongyot.

Nos, Fiam, mostan ezeknek az angyalváraknak nyitom ki a kapuit, hogy betekintést nyerj a szemináriumba, a gyönyörűség kertjébe, a lelki paradicsomba.

Nagyon sokan vannak a laikusok között, akik értelmetlenül állanak a „boldog” pap előtt. A szeminárium sokak előtt szép látvány, de hátborzongatóan szép. Ez a félreismerés és félreértés onnan származik, hogy csak kívülről és csak messziről nézik azt és csak futólag. Fekete falú, dróthálós ablakú, kopott, régi, hatalmas gót épülettömböt látnak, amit egyszer-kétszer megkerülnek, meg is csodálnak, de aztán szótlanul tovább állanak. Ezek nem gondolkodnak arra, hogy miként az embernek a lelke az értékesebb része, a templomoknak pedig a belseje, azonképen a papságnak is és az egyes papoknak is a lelkülete, a feladata, titkos belső élete az, ami a boldogságnak kiapadhatatlan forrása.

Ne féljünk tehát szemébe nézni az igazságnak és a valóságnak. Nézzünk bele a növendékpapságnak összhangú világába. Jósolni merek! Felkiáltasz: „Boldog, akit kiválasztasz és magadhoz fogadsz, ki udvaraidban lakhatik!” (Zsolt. 64, 5.)

Emlékeid gyémántja.

Tárd ki két karodat, Fiam, amikor átléped a szeminárium ajtóküszöbét. S kiáltsd el magadat:

— Az új élet fia leszek!

Mert új élet veszi kezdetét abban az órában, hogy átléped a szeminárium küszöbét. Felejtsd el a legénybúcsú utolsó pillanatait is, nehogy valaha is megzavarjanak a régi emlékek hangfoszlányai. Szórd ki kezedből és szívedből a régi, kormozó tüzek parázsszemjeit, mert itt új tüzet kell kezdedre venni! Lököd ki kabátod gomblyukából a vadvirágot, mert a kolostorkertecske szelídített, sápadt palántájához nem illik már többé a vadvirág. S ez után a látható operáció után nyisd ki lelkedet, hogy a mélybe, a szív mélyéig hullhasson az életet termékenyítő szemináriumi virágszirm.

Nyiss ki asztalkádon egy kis füzetet. Ird fel abba emlékeidet. Sok emléked lesz. Vannak „akiknek nem marad emlékük“, mondja Jézus, Sirák fiának könyve. Nos, a Szentkönyv írója nem rólad beszél.

A papi élet emlékeinek középső gyémántja a szemináriumi élet, amely végül is az újmisében csiszolódik briliánssá.

A szemináriumi élet olyan szép, mint egy mesebeli herceg élete. Egyhangú ugyan, mert nem veri fel a szemináriumi élet csendjét sem ágyúörgés, sem szerenád, mégis minden egyhangúság mellett nagyon gyönyörű. Olyan az, mint Beethoven Eroica nyitánya. Monoton, de telítve van összhanggal és áhítattal.

Az élet szépsége többek között azon fordul meg, hogy ápoljuk-e a múlt emlékeit. Természetesen csak a szép emlékekre gondolunk. Ezeket az emlékeket nem szabad száradni hagyni. Rakd el azokat üvegszekrénybe s porold le őket nap-nap mellett. Tanuljunk az öregasszonyoktól, akik mindig emlékekkel bajlódnak. Azokat rakosgatják innen oda és azokat porolgtatják reszkető, öreg kezükkel. Az öregasszonyok aztán úgy beszélnek az Anna-bálról, mint emlékeiknek középső gyémántjáról.

Igy beszélj majd te is a szemináriumi életről . . .

Fordítsd ki a nyeregzsákot!

Gyermekkori régi álmod a megvalósulás felé közeledik. Immáron készen van szent uniformisod: a reverendád. Az terád, te pedig órá vársz. A szemináriumba történt belépésed után csakhamar elkövetkezik ez a szent nász is.

Minden úgy történik majd, amint azt Tormay Cecile A fehér barát című regényében Ung vitézről írja . . .

Éjtszaka volt. Ung már rég összebarátkozott a fehér barátok szellemével. Már csak néhány civil órája van hátra és aztán ráomlik a szent ruha is.

Ungnak nem volt már senkije és semmije, amittől búcsút vegyen. Semmije sincs, amit elhagyna a világon.

De mégis! Tekintete megakadt a nyeregzsákján. Szemben, egy horgas kampón, ott lógott a falon.

Leakasztotta a zsákot és kifordította maga mellé az ágyra. Csak kevés holmiság volt benne. Sorjára mindent a kezébe vett és hosszasan beletartotta a pislogó lámpafénybe.

A zsák fenekéről legfelülre egy árva, elgörbült aranysarkantyú került. Régi harcok emléke volt.

A te bőrtáskádban nem lenne ilyesmi? . . .

Nos, elhiszem! De nézzük tovább Ungot. Hátha ráismersz Ung batyujában olyasvalamire, amitől neked is el kell búcsúznod a reverenda felöltése előtt . . .

Elnyúlt kis erszény is tévedt Ung kezébe. Aszszonyanyja varrta erre valamikor a bőrszalagokat, hogy nyakába akassza. Néhány elfeledett ezüstdénár csörgött benne. És ekkor Ungnak az öreg aranymosó jutott eszébe, akivel egyszer az erdőben találkozott. Az mondta, hogy az arany nem segít, ha az ember egyedül van . . .

Nos, Fiam, te is eldobhatod magadtól az erszényt. Neked sem lesz ezután már szükséged arra.

Bizony úgy van az, hogy az arany nem segít, ha az ember egyedül van. De meg más figyelmeztetést is tartogat számodra az Egyház, az Úr Jézus nyilatkozatát: „Ne legyen aranyotok, se ezüstötök, se pénzetek övetekben...”

Ung kezébe egy kis kürt keveredett. Felemelte és megfújta felé a levegőt. Szája oda sem ért, úgy fújta messziről, hogy rajta kívül senki se hallhassa a pusztai kürt régi hangját. Már visszaejtette a kürtöt és vele ejtette egész Kolontót.

Fiam, ne mondj ilyet, hogy neked nincsen ilyen kürtöd.

Minden emlék kürt az ember kezében, amibe bizony szívesen belefúj olykor-olykor s ilyenkor visszhangzik a mult hangjától a jelen. Nos, most aztán vége legyen ennek is. A kispapi élet egészen új dallamoktól fog majd visszhangzani.

Ungnak azután édesanyja fehér gyolcskendője maradt a kezében... Ung elérzékenyült. Beletemette arcát és virradatkor abból a gyűrött gyolcskendőből rezzentette fel őt az ébresztő fráter hajnali éneke.

Fiam! Legényéleted utolsó estéjén te is elsírod majd magadat. Talán édesanyád fehér gyolcskendőjébe fekteted arcodat... talán a nyakkendődbe. Talán párnáidon sírod el könnyeidet... talán az ablakmélyedésben. Bizonyos, hogy sírni fogsz!

Ne is szégyeld magadat e miatt, hiszen temetsz.

Te fekszel ott ezüstszürke koporsóban. A multad. Az eddigi céltalanságod. Eddigi fiatalságod. Éveket temetsz el. Esztendőket hantolsz el. S egymagad állasz koporsód körül. Könnyed szenteltvízé válik s ezekkel a könnyekkel mindent megszentelsz. Mindent elhantolsz egy kézmozdulattal és mindent elintézel ezzel az egy szóval:

— Volt!

Az első reverenda.

Venite, exultemus Domino! — hallatszott odakinn.

Ung felrezzent.

A madárfészkes apró ablakokban sisegtek a madarak. A folyosón pedig szótlan sorakozással felállottak a barátok. Az oltár elé vezették Ungot.

Az oszlopok homályában felcsillogtak a gyertyafények a sisakja vasán, a páncélinge gyűrűin. Vállára akasztotta violaszín köpönyegét, mely lépés közben lassan verte sarkantyúját. Hosszú, egyenes kardja keresztjét két kézzel szorította mellére.

A szentélyrácson belül félkörben sorakoztak fel a testvérek. Ung már ott térdelt az oltárlépcső alsó fokán, úgy, egészen úgy, mintha esküvőjén lenne.

S felhangzik az ima:

— Úr Jézus... kérjük a te bőkezűséged mérhetetlen adakozó jóságát, hogy eme ruhát, amely a tiszta lélek és az alázatosság jeléül rendeltetett

viselni, azonképen vegye magára azt a te szolgád,
hogy méltó legyen téged is magára öltetni . . .

— Amen.

Páter Pelbárt a ruha megszentelése után oda-
lépett Unghoz és leakasztotta válláról a hosszú,
violaszín flandriai köpönyeget.

Az oltárnál mondotta ezalatt a perjel:

— Vetkőztessen ki téged az Úr a régi emberből
minden cselekedetével.

Ekkor átbukott Ung fején a kámzsa.

Ung letérdelt. Felette megzendült a Minden-
szentek litániája. Ő pedig közben, mint élőhalott
feküdt a templom kövein, akinek a temetése folyik.
És a megmásíthatatlan, a végleges és időtlen súlya
ráfordult, mint a sírkő.

Igy lesz ez mindazokkal, akik megszeretik a
reverendát vagy a kámzsát. Így lesz ez veled is,
Fiam. S amikor majd kifelé indulsz a reverenda
felöltése után a kápolnából, fehér sorban, párosával
haladsz a régi vitézekkel.

Az acies bene ordinata menetel . . .

Hozzája tartozol már!

Prohászka csókja.

Prohászka Ottokár, a teológia Petőfije mindig
megcsókolta reverendáját, valahányszor reggel fel-
vette magára, vagy este levetette. Ezzel a csókkal
rálehelte egyenruhájára lelkét, azt a remekbe te-
remtett papi lelkét, melyet Isten — ha szabad ezzel
a szóval élünk — csak jókedvében teremthetett.

Prohászka csókja szinte felment bennünket attól
a kedves kötelességtől, hogy megírjuk az angyal-
vár egyenruhájának dicshimnuszát. Ha mégis meg-
kíséreljük azt, azt csak azért tesszük, hogy öregbit-
sük a fiatal Krisztus-leventében a reverenda iránti
megbecsülést.

Prohászka csókja a reverenda himnusza! Benne
égett abban a csókban Ottokár püspök lelkének

egyházias érzése és benne lüktetett papias jellemének egészséges szívverése. Ha Prohászka soha nem írt volna, vagy soha nem nyilatkozott volna egy szót sem a reverendáról, ez a megkapó, kedves, titkos szokása többet mondana, mint bármilyen nyilatkozata. Csókjával — reggel, este — elcsattant a reverenda védőbeszéde, melyet lehet utánozni, követni, de nem lehet túlszárnyalni. Ezzel a csókkal mindennap hűségnyilatkozatot tett papi egyenruhája iránt.

Róma fekete serege ebben a reverendában vívja világtörténelmi küzdelmeit.

Ezt a ruhát évezredek szabták rá a papságra. Ez az egyenruha nem divatszabók alkotása. Ezt a ruhát Szűz Mária szabja, varrja láthatatlan munkájával minden papra. Ez a ruha az élet és a lélek komolyságának szimbóluma.

A reverenda nagymultú ruhadarab. Ráncaiba beleette magát az évszázadok liturgiájának jóillatú tömjénfüstje, de ugyanakkor rárakódott a kétezeréves kereszténység történelmi porrétege is. Ez a ruha régóta suhog már a világtörténelem lapjai között. Átélté a karton, a crepe de chine, a sevilla selyem korát s be fogja még futni az évezredek hosszú útját. Ez a reverenda őrzi Krisztus örök gondolatait századokon át, de viszont konzerválni fogják a reverendát Krisztus gondolatai is évszázadokon át.

Fiam, hallottál már a spanyol eucharisztikus táncosokról?

Spanyolország egyik városában Dávid király táncát lejti kilenc ártatlan fiúcska az Oltáriszentség előtt. Régi szokás ez a rendkívüli eucharisztikus kultusz. Noha nagyon vigyáznak arra, nehogy elfajuljon Dávid imádságos gondolata, Róma mégis leintette a spanyolokat.

És mi történt?

A spanyolok kértek, könyörögtek, fogadkoztak, ígérettek, míg végül is Róma megmásította döntését. Róma túri továbbra is a helyi szokást, de

csak addig, amíg el nem szakad a kilenc táncos selyem dalmatikája. Ha elszakad, akkor megszakad a szokás is.

És a spanyolok elkezdték hímezni, varrni a keshedésnek induló kilenc dalmatikát. Évről-évre hímezik. Annyi aranszálát kapcsoltak már bele, hogy a dalmatika végül arannyá lett. Nem kell tehát többé félteniök különleges jogukat. Az aranszálak biztosítják a spanyol eucharisztikus tánc jövőjét.

Nos, a történelem is átszötte már a létjogosultság szálaival a posztócsuhát és a szövetreverendát. A reverendának jogai vannak! A reverenda is megkapta az élet biztosítékát. Nem kell tehát féltünk a reverendát, tépje bár idő, vihar, por, az élet... A reverenda mindig ott fog suhogni a történelemben.

A reverenda tehát biztosítva van a történelem számára. Del... biztosítva van-e a reverenda az egyének részére is?

Csak azok részére, akik szeretik azt és akik Prohászka csókjával veszik azt naponként magukra és akik Prohászka csókjával búcsúznak tőle este...

Örömeid tanúja.

— Mi leszel? — kérjük a kisgyermektől.

— Pap! — feleli nagyon sok gyermek. S közben kiröppen ajkán a rövid válasz, a közben nagy álmok suhannak át a gyermek agyán. Édes boldogsággal szövögeti álmainak csoda-palástját, az első reverendát.

Istenem! Az első reverendát talán nem is gyárban szövik. Ezt minden diák önmaga szövi meg magának lelke vágyakozó szövőszékén. A határban, amíg sétál. Az otthonban, amíg szobából-szobába kószál. A pók gondosságával szövi meg annak minden méterét s azokba a méterekbe beleszövi imáit, a szentély liturgikus szent ábráit és vágyainak

aranszálaikat. A reverendát a lélek szövöi. Nem a csalán rostjaiból, hanem a liliom szirmaiból.

Többen őrzik, megőrzik első reverendájuk egy kis darabkáját. Kicsi ereklýe az József köntöséből, mellyel Isten kitüntető kegye felruházta az embert. Ott őrzik reverendájuk darabkáját a breviáriumban. Mindennap kézbeveszik. Megtapogatják. Összecsokolják. Ha fogják, úgy érzik, hogy a boldog ember ingének egy darabkáját szorongatják. Ha megérintik, régi szent idők áhítat-energiájával töltekeznek.

Ma is megvan Brandenburi Katalin egyik díszruhája, melynek zöld és piros bársony alapanyagát harmincezernél több igazgyöngyszemből álló igazgyöngy-hímzés díszíti.

Az angyalvár kis lovagjainak első reverendája sokkal értékesebb, mint Brandenburi Katalin díszruhája. Annak a reverendának láthatatlan kisugárzása több derűt ont a környezetre, mint Brandenburi Katalin igazgyöngyruhája, mert minden reverenda Krisztus palástjának szentmártoni darabja.

Lehet-e — ezek után — másképen kézbevenni a reverendát, mint áhítattal?

Nem! Éspedig azért nem, mert árnyékként kísér bennünket mindenhova az első ügyetlen lépéstől az összehullásig. A reverenda lesz tanúja minden fájdalomunknak és minden örömünknek.

Lehet-e — ezek után — szégyelni a reverendát?

Nem! Éspedig azért nem, mert az nem rabruha, sem pedig az idegen légiók bánat-uniformisa, hanem az Ágostonok, a Bougaud-k, a Piusok, a Pázmányok, a Prohászka egyenruhája.

A „sötétség lovagjai”.

A reverendának nem kell szégyenkeznie. Nekünk nem kell félnünk attól, hogy gonoszságaink miatt ujjenyomatokat vesznek rólunk. Nekünk igazán nincsen mit szégyelnünk. Mi sokat dolgozunk és fáradozunk. Javitunk és áldásokat vetünk . . .

Annak pedig, aki a hátunk mögött a „sötétség lovagjai”-ról beszélget, annak elmondjuk a következőket:

Egy egyetemi tanárnak nagy öröme telt abban, hogy szidta a papokat.

— A papok az emberiség vámpírijai, az emberi művelődés, a tudomány és a művészet kerékkötői, a haladás útonállóí, a maradiság szóvivői, a sötétség lovagjai! — Ezek voltak kedvenc kijelentései.

Volt ennek az egyetemi tanárnak egy nagyon derék és nagytehetségű hallgatója. Ez végül is megúnta a tanár kifakadásait és egyik napon ellátogatott hozzá.

— Tanár úr, néhány tudományos kételyem elosztatására szeretném felkérni.

— Örömmel, ifjú barátom. Foglaljon helyet.

— Azt szeretném tudni mindenekelőtt, kik őrizték meg nekünk a klasszikusokat? Minek köszönhetjük azt, hogy nem veszték el azokban a barbár időkben, amikor a rombolás és a pusztítás a középkor elején az egész kultúrvilágot elárasztotta?

— Ismeretes dolog, — válaszolt a tanár — hogy a szerzetesek írták le a klasszikusokat s ők mentették meg azokat a pusztulástól.

— Micsoda? A szerzetesek?

— Igen, igen. Elsősorban a bencések.

— Tehát mégis a szerzetesek? A papok? Ezek mentették meg a kódexeket? Hiszen ez rettentően fáradalmas munka lehetett? Bizonyára sokan tüdőbajt is kaptak a sok könyvtári portól? Ugy-e kérem, ez akkor volt, amikor a fejedelmek közül nem egy még a nevét sem tudta leírni? Mily különös idők és még különösebb barátok, akiknek kedvük támadt betűről-betűre lemásolni Liviust, Caesart, Cicerót, Vergiliust, no és hogy ezeket se mellőzzük: Propertiust, Tibullust, Ovidiust! Igazán a szerzetesek munkája volna az a sok gondos írású kódex? Hiszen mintha festve volnának a betűk, az iniciálék pedig valóságos remekművek!

— Dehát professzor úr, az talán csak nem igaz, hogy papok nélkül még Kolumbusunk, Vasco de Gamank sem volna? Azt mondják, hogy egy barát, Fra Mami rajzolta volna 1450-ben azt a híres térképet, amely Kolumbusban a világszertei út gondolatát fölébresztette?

— Igaz! — felelte izgatottan a tanár. De nem szabad felednünk, hogy azt a térképet másvalaki éppúgy megrajzolhatta volna.

— Oh, hogyan, hogyan! De most jut eszembe még valami. Azt olvastam, hogy egy pápa hozta be az aritmetikába az arab számokat az alkalmatlan római számok helyett!

— Úgy van! II. Szilveszter pápa. No, de ezt más is megtehetette volna. Hanem hát a papok tolatkó hatalmaskodása...

— Olyasmit is hallottam, mintha az első távcsövet és az első mikroszkópot pap találta volna föl. Ez már mégsem lehet igaz? Minden a papoktól jönne? Ez lehetetlen!

— Az tény, igaz. Az említett műszereket a franciskánus Roger Bacon találta fel. Megjegyzem azonban, hogy Roger Bacon modern szerzetes volt. Nem pedig holmi sötétben bujkáló csuhás.

— Mikor is élt Roger Bacon? Ugy-e 1292-ben halt meg? Ej, hát már akkoriban is voltak modern papok? De kérdeznék még valamit! Ugy-e, hogy nem Galilei volt az, aki elsőnek tanította azt, hogy a nap áll, a föld pedig forog?

— Nem bizony, hanem Kopernikus!

— Megint papba botlottunk, kedves tanár úr? Sőt még azt mondják, hogy nem is ez a kanonok volt az első, mert száz évvel előtte ugyanezt tanította a regensburgi püspök: Regiomontanus?

— Lehet! — válaszolt kedvetlenül a tanár.

— Még csak kis türelmet kérek, tanár úr! Miért nevezik vajjon ezt a korszakot, amelyben a tudomány, művészet, irodalom oly nagy mértékben virágzott, X. Leó aranykorának?

— Azért, mert X. Leó nagy pártfogója volt a tudósoknak, művészeknek és az íróknak!

— De hogyan lehet ez? Hiszen X. Leó tudtommal pápa volt!

— Barátom! — fakadt ki ekkor ingerülten a tanár — úgy veszem észre, hogy ön csak azért jött...

— Hogy kétségeimet, zavaró kétségeimet eloszlassam! — szólt tisztelettel a fiú. — Nem tudom rá-sütni a papokra a maradiság, a szellemi sötétség bélyegét, amíg ezek a szörnyű kételyek kínoznak. De lenne még néhány kérdésem, tanár úr! Igaz-e az, hogy az első népiskolákat De La Salle János alapította?

— Igen, a francia De La Salle János!

— De hiszen ez pap volt! És szentként tisztelik!

— Azzal én nem törődöm!

— Hát az igaz volna, hogy a siketnémák ügyét először a spanyol Pedro de Ponce karolta föl? Utána pedig a francia Epée? Hát nem volt elég, hogy a szerzetes Schwarz Berthold találta fel a puskaport, Arezzói Guidó pedig a hangjegyírást, egy bajor barát az üvegfestészetet, a jezsuita Secchi pedig a spektrálanalízist?

— Barátom, bosszantani akar?

— Dehogy, tanár úr! Hanem igaz, a villámhárítót sem Franklin találta ki voltaképen, mert ő előtte már egy premontrei plébános is készített villámhárítót.

— Barátom! Úgy látom, hogy az ön nyelve nem fárad el.

— Ad vocem: nyelv! Korunk legnagyobb nyelvtudósa, Mezzofanti bíboros volt! 70-nél több nyelvet tanult meg, holott csak pap korában kezdett nyelvekkel foglalkozni, amikor egy sebesült lengyel katonát kellett meggyóntatnia s egyetlen éjjel megtanult lengyelül. A legmaradibb ember pedig bizonyára Mai bíboros volt, aki a tudós világ előtt a palimpszesztek titkait felderítette.

— Jó, jó barátom! Elég volt. Innen hova szándékozik távozni?

— Hogy milyen irányba? Ezt az amalfi-i Flavio Gioja-tól kell megkérdeznem, aki 1300 körül az iránytűt használhatóvá tette. De ez is pap!

— Ej, de tűzbe jött barátom!

— Tűzbe? Nos, ez ellen a vizifecskendő segít. Csakhogy az első vízfecskendőt szintén papok, ciszterciták szerkesztették meg. A párizsi kapucinusok pedig egészen a XVII. századig Párizs tűzoltói voltak!

— Ha nem fecsegne ilyen szellemesen, hát ki-röpíteném!

— Ugyan hová, tanár úr? Talán a szellős magasba? Erről meg a léghajó jut eszembe. Úgy tudom, hogy a Montgolfier testvéreket megelőzte egy barát, aki 1720-ban az egész portugál királyi udvar jelenlétében szállott fel a levegőbe.

— Tanár úr a szemüvegét törli? Az is papok találmánya! A szemüveget a dominikánus Spina Sándor találta fel. Tanár úr az óráját nézi? Kérem, ez is papok találmánya! Az első órát Cassiodorus szerkesztette meg!

— Látom, tanár úr, hogy terhére vagyok önnek. Már megyek is. Künn már égnek a gázlámpák. Bizonyára tudja, tanár úr, hogy a gázlángot a jezsuiták fedezték fel! Ezek a sötétséget terjesztő emberek! Már megyek is, tanár úr! De most veszem észre, hogy Önnek kerékpárja is van! Ezt a gépezetet szintén pap találta fel! Pianton 1845-ben már biciklin járt.

— Tanár úr! Jó éjtszakát!

*

Fiam! Eddig tartott az az elbeszélés, amit valamikor olvastam. Közöltem veled. De ne hidd azt, hogy már nem lehetne folytatni a szellemes vitát! Még sok papról nem emlékeztünk meg, akik pedig szintén ott szerepelnek a feltalálók és felfedezők között!

És mégis, mégis mi vagyunk „sötétségben“, éjtszakában? . . .

Min rágódnak a darazsak?

Az éjtszaka odaát van, nem pedig nálunk!

Mi nem vagyunk a „sötétség lovagjai“, mert nem szoktunk szellemi homályban lovagolni! Szeretünk gyertyát gyújtani! A tudomány és a tudás fátyolja a mi szekerünkön lobog! Az Egyház nem ellensége a tudománynak! Ellenben ellensége az a sok elfogult professzor, aki azt hiszi, hogy elég gőgösen katedrára ülni, száját szóra nyitni s rögtön ledőlnek a Citta del Vaticano falai. Ohó! Az odaáti baloldaliak régi fellépése nem válik ám be. A tények ellene mondanak a rágalomnak és a támadásnak.

Régen a papok voltak úgyszólván a legtanultabb emberek. A nagy szellemi képzettség révén kapta a papság a klerikus elnevezést. Klerikus ugyanis annyit jelent, mint tudós. Laikus pedig azt jelenti, hogy tanulatlan.

A papságot ne vádolja tehát senki sem az éjtszaka bizonytalanságával és a sötétség hazugságával, mert az Egyháznak az az elve, amit Harnack mondott: „Es gibt etwas viel höheres als die Freiheit, es ist die Wahrheit.“ Van a szabadságnál sokkal magasabb és értékeesebb valami, és pedig az igazság!

Az Egyház homlokán ugyanaz ragyog, mint ami az upsalai egyetem bejáratán ékeskedik: „Szabadon vélekedni szép, de helyesen vélekedni még szebb!”

Az Egyháznak minden kincse az igazság. Az igazságot fésülte, mosdatta, símogatta századokon át. Az igazság lett a koronája! Minden ember, minden keresztény, minden természetes és természetfeletti életnek az egyenesség és az igazság az alapelve.

Az Egyház vagyona nem az arany, hanem az igazságszeretete. Csak erről végrendelkezhetett VII. Gergely eme szép szavaival: „Dilexi iustitiam, prop-

terea morior in exilio!" Szerettem az igazságot, ezért halok meg számkivetésben!

Mégis, hogy lehetséges az, hogy állandóan támadják a klerikálizmust?

A felelet nagyon egyszerű: Nem a legrosszabb gyümölcs az, amin a darazsak rágódnak!...

„Ecclesia praecedit!”

A reverenda minden papnak tiszteletet és elsőséget biztosít. Ezt a tiszteletet és elsőséget a társadalom ezzel a szóval szokta kifejezésre juttatni: Ecclesia praecedit!

Ki ne hallotta volna még ezt a két szót ajtóküszöbök előtt?

Bizonyos, hogy nagyon sok civil csak ezt a két szót őrzi már egykori gazdag latin tudományából. Nos, nem baj, ha el is felejtett minden mást, fontos, hogy még hisz ebben a két szóban és hogy ehhez tartja magát. A civil ezzel a két szóval az alfát meg az omegát őrzi meg latin tudományából.

Eleget is mond ez a két szó! Fenséges életszabály ez mindenkinek. Ez az életelv biztosítja számunkra azt a kivételes tiszteletet, azt a szolid elsőséget, azt az általános megbecsülést és biztos helyet, amelynek forrása nem a „primus inter pares, különösen akkor, ha van hozzá egy kis báresz” modern szállóige, hanem Alexis Piron keresztje.

Úgy történt, hogy Alexis Piron, francia költő mindennap megtette hosszú sétáját a Bois de Boulogne-on. Egyik napon elfáradt és leült egy padra, amely mögött kőfal volt. Alig helyezkedett el, észreveszi, hogy a járókelők kalapot emelnek előtte. Viszonozta a köszönéseket.

— Oh, valóban sokkal ismertebb vagyok, semmint hittem volna — dörmög magában boldogan Piron. Legalább itt lenne most Voltaire, aki ma reggel alig akart velem szóbaállni! Bizonyára irigykedve nézné, mily nagy tiszteletnek örvendek.

Sokan mentek el előtte. A költő keze a sok kalapemelgetésben elfáradt. Levette tehát kalapját és a padra helyezte. Azontúl már csak fejének biccentésével viszonzta az üdvözléseket.

Egyszer csak odajön egy öregasszony és térdre omlott előtte. Piron megsokalta az ünneplést. Csodálkozva szól oda az öregasszonynak:

— Keljen fel, jó asszony! Önök úgy tesznek velem, mintha egy csomó tragédiának, hőskölteménynek lennék a szerzője.

Az öregasszony nem mozdult. Tovább suttogott. Piron azt hitte, hogy valami titkot akar neki súgni, feléje fordult és lehajolt hozzá. Ekkor vette észre Piron, hogy az asszony fölfelé néz. Megfordult. Meglepődött, amikor meglátta, hogy a pad mögötti falon belül egy kereszt van. Hirtelen felugrott. Tovább illant. Elmenőben kesernyésen szögezte le az igazságot, hogy a tiszteletnyilvánítás nem neki, hanem a keresztnek szólt.

A mi „keresztünk“ a reverenda. A reverenda mögött pedig az Egyház van. Az Egyház biztosítja nekünk a hívek tiszteletét és a kézcsókokat. Amikor üdvözölnek bennünket, akkor az üdvözlést annak az Egyháznak címezik, amelynek a pap csak szolgája, illetőleg képviselője. A sok meleg „Dicsértessék . . .“ pedig egyenesen Krisztusnak szól!

Becsüljük tehát nagyra a reverendát, hiszen mi élvezzük ennek a nagy erkölcsi tőkének a kamatát: a reverenciát! A világtörténelem reverendája József díszköntöse, amely meghajlásra indítja az embertestvéreket, a teli kalászokat, a napot, holdat és a csillagokat. Ne írjuk tehát saját számlánkra a kalászok, csillagok hódolatát, mert „választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagyunk, hogy hirdessük annak az erényeit, aki sötétségből hívott bennünket az ő csodálatos világgosszára“. (Pét. I. 2, 9.)

Ora et laboral

Bizonyára nem egy ember töprengett már azon, hogy mit is csinálhatnak éveken keresztül a szemináriumban az Isten kis suhancai?... Mit csinálnak ott azok a szenteltvízbe dugott kis mezei virágok?... Mivel tölthetik az idejüket, hiszen olyan sok idejük van, viszont nem mehetnek sehová... Nincsen „kimenő”. Számukra nem létezik a színház, sem az utca, sem a vendéglő...

Ugyan mivel töltik az idejüket?

Nos, megnyugtatunk mindenkit, hogy bizony meghajlik az alatt az öt év alatt minden papnövendéknek a válla részint a munkától, részint az imától.

Ki ne ismerné a mult idők nagy német alakját, Hindenburgot. Hindenburg is visszavonultan élt. Szerény szobájában íróasztal volt a sarokban. Rajta Szent Benedek jelmondata: Ora et labora. E szerint a jelszó szerint rendezte be az életét.

Ebben a két szóban van megadva a papnövendék életének a programja is. Ez a két szó adja meg a papi élet egyszerű, de tölgyfatömörségű berendezésének lényegét.

A papi élet két gyűjtőpontja az imázsámoly és az íróasztal. E két hely körül jegecesedik ki minden.

Erről a két helyről indulnak ki a papi élet kerületét meghatározó vezetősugarak: az imádság és a munka. Ez a két gyűjtőpont biztosítja a papi élet elliptikus pályafutását.

Tudjuk a mértanból, hogy az ellipszis vezetősugarai nem egyforma méretűek. Amennyivel meghosszabbodik az egyik vezetősugár, annnyival rövidül a másik. És viszont. Egy azonban bizonyos, és pedig az, hogy a vezetősugarak összege mindig állandó és egyenlő a vezértengellyel.

Igy van ez a pap életében is.

Az imádság és munka vezetősugarainak mindig meg kell lenniök, ha nem is egyenlő méretben, mert hiszen az élet néha túlsúlyba hozza az egyiket a másik rovására. Ez a változás azonban nem mehet a vezértengely rovására.

A pap életében is érvényes ez a törvény. Legyen állandó az ima és a munka összege, mert máskülönben vége van az ellipszisnek.

Vége van a pap szép életének, mihelyt meglazul az egyik gyűjtőpont.

Vége van a pap küldetésének, mihelyt túllépi a mértéket akár az ima, akár a munka.

A tenger apálya és dagálya is ugyanerre tanít bennünket.

Az apály és a dagály nem hord magában veszedelmet. Természetes és természeti jelenségek. Az apály dagályt von maga után. Amennyit a tenger az egyik helyen apad, ugyanannyit dagad a másik helyen. Ez a nagy természet nagy hajszálcsövessége! A tenger tenger marad így is és úgy is. Nincsen több víz benne a dagály alkalmával s nincsen benne kevesebb víz az apály esetén sem. A tenger víztömege egyenlő marad.

Nos, a munka apálya és az ima dagálya, avagy az ima apálya és a munka dagálya a pap életében is előfordulhat. Ez azonban nem ejti kétségbe a papot. Ez az élet természetes jelensége. Ez az élet játéka és hajszálcsövessége. Az a fontos, hogy a

lelki vízbőség, a kegyelmi gazdagság állandó maradjon!

Nem szabad semmit sem túlzásba vinni. Nem szabad megfeszíteni a húrokat a lélek két gyűjtőpontja körül, mert ha átszakad a papi lélek partjain a gát, akkor homokra fut minden igyekezet és minden küszködés.

Imádkozni és dolgozni!

Használni kell jobbkezünket is és balkezünket is! Nem felesleges egyik kéz sem. Hogy azonban mikor és mily mértékben kell az egyiket használnunk, mikor és mily mértékben a másikat, arra tanít és arra készít elő a szeminárium gyakorlat.

Az oratórium.

Fiam!

Nem akadsz olyan papnevelőintézetre, amelyben ne lenne kápolna! Ez a kápolna egy meghitt, kicsiny, szent hely, ahol az Egyház láthatatlan feje — Krisztus — tartózkodik. Ide járnak a papnövendékek imádkozni.

A papnövendék sokat imádkozik. Sokszor azért is, hogy ne gondolkozzék, hogy meg ne hallja magában régi élete elmerült hangjait. Mert nagy kísértő ám a Mult! Visszajár. Hízeleg. Hazudik. Nos, ezekben a nehéz órákban Krisztus kis vitéze a kápolnába menekül és felfohászkodik: „Könyörülj rajtam, Istenem, könyörülj rajtam, mert beléd vetem bizalmamat.” (Zsolt. 65, 2.)

De meg aztán a Jelen is sok nehézséget szokott felszínre dobni. A hullámok mindennap felvetnek valami kis szemetet, dögöt. Minden órának van virágzása is, de lombozása is. Ilyenkor Krisztus kis vitézén tanácstalanság vesz erőt. Kihez meneküljön? Élete legfőbb rektorához, élete legfőbb Kormányosához: Krisztushoz. S kopogása nem marad meghallgattatás nélkül. „Ha pedig valaki közületek bölcseség nélkül szűkölködik, kérje az Istentől, aki

mindeneknek bőven ad és nem hányja fel; és megadatik neki. Kérje azonban hittel, semmit sem kételkedvén; mert, aki kételkedik, hasonló a tenger hullámához, melyet a szél indít meg és hány idestova." (Jak. 1, 5—6.)

Hamvasarcú, szelíd tekintetű papnövendék valamikor levelet írt. A szemináriumi élet mézeshetében tette póstára levelét. Érzik rajta a hittudományi regruta mesterkéletlen észjárása. Így ír: „Rettentő sokat imádkozunk. Imaszó mellett kelünk... Imaszó mellett fekszünk... Imádkozva ebédelünk... Még szerencse, hogy nem imát eszünk!”

A levélre most adom meg a választ.

Kedves Fiam!

A papi élet és a civil élet között az a különbség, hogy más a szöveggönyve az utcai életnek és más a szemináriumi életnek. Az utóbbi életnek az imakönyv a szöveggönyve.

A papot el sem lehet képzelni imakönyv nélkül!
Mít szólsz ugyanis a következőkhöz:

Egy szobrász szobrot akar faragni, de nincsen kalapácsa és vésője...

Egy festő képet akar festeni, de nincsen festéke, nincsen ecsetje...

Egy író könyvet akar írni papír, tinta, ceruza, kalamáris nélkül...

Egy asztalos bútort akar készíteni gyalupad, fűrész, kalapács és anyag nélkül...

Egy fuvaros igát akar húzatni kötőfék, lószerzám nélkül...

Egy katona harcba indul, de nem visz magával puskát, fegyvert, szuronyt...

Mekkora esztelenségek egy csomóban!

S minek kell minősítenünk a következőt:

Egy fiú belép a szemináriumba zsebregugott kézzel s nem visz magával imakönyvet?

Operett-lelkület!

Miután fészket raktál az öreg szeminárium ablakrácsai között, tanulj meg sürgősen imádkozni!

KRISZTUS
SZEMINÁRIUMA

„Szomorkodik valaki közületek? Imádkozzék. Jó hangulatban van? Énekeljen zsoltárokat.” (Jak. 5, 13.) S ha nem értenél még hozzá, akkor repülj el sokszor a kápolnába, menj el tisztelgő látogatásokra az Úr Jézushoz, s rövid, mindent magába foglaló szövegnek ezt a néhány bibliai szót ajánlom: „Uram! taníts bennünket imádkozni!” (Lk. 11, 1.) Ugyanis itt kezdődik és itt végződik a helyes lelkiélet.

Látod, így cselekedett az Úr egyik tanítványa is! Fejhajtva könyörgött az Úrhoz, tanítsa meg őt és társait erre a lelki művészetre. S az Úr Jézus így szólt: „Midőn imádkoztok, ezt mondjátok: Atyánk!” ... (Lk. 11, 2.)

Fiam! Nincs menekvés! Imádkoznod kell. Ki kell keresned egy helyet az oratóriumban! Itt mélyül majd ki a te kispapi lelked. Gutta cavat lapidem! Az ima gyakori cseppjei végül is ki fogják vájni kőkemény szíveden a lelki mélységeket. Az oratóriumban van az Ég és Föld ütközőpontja. Itt dől el majd időközönként a test és lélek nagy csatája. Itt fejleszti ki az imád a lelki lázt, hogy leküzdhesd a világ fertőző baktériumát. Itt készíted el az ima grammos, kilogrammos, tonnás súlymértékeivel drága lelked egyensúlyát.

Az oratóriumban dolgozik a sok aszkéta, a sok lélekkovács. Uti szívét szakadatlanul, mindig azt és mindig ott, nyugodtan, csendesesen, s e közben kifarragja szívén a papot.

Fiam, kedves, üsd csak bátran a szívedet, mert künn a világban nagy hidegek járnak s ha egyszer kihűlt a szíved, akkor azt többé már nem ütheted.

Fiam, te kis lélekkovács, imádkozz sokat és szaporán és szeliden, hogy imádkozó lelked párafelhőjéből pásztás esőt hullasson fejedre a Mestered.

Az oratórium az angyalvár vívóterme. Itt, ebben az áhítattól párás szemináriumi kápolnában tanul meg a kéz — nem vívni — hanem imádkozni.

A papos beszéd nem a latin beszéd, hanem az imádkozás. Ez a mi ismertetőjelünk. Ez a beszéd

árulja el a világ előtt azt, hogy a názáretinek vagyunk a tanítványai.

Az imádkozás szent nyelvét ugyan mások is beszélik, nekünk azonban klasszikus szépségben kell azt ismerni. Gyakorold tehát magadat.

Az oratórium a lélek vívótere. Itt vívja csatáját a Jó és a Rossz. Az Erény és a Bűn. Nos, az imádkozás parittyájával sikerül majd legyőznöd az ördögöt. A gonoszság nem megy ki a lelkedből más-kép, mint imádság által.

Emlékezz Jákobra! Amikor átkelt Jábok gázlóján, harcba keveredett egy férfiúval. Az Isten próbát vett Jákobon. Egész virradatig küzdött vele. S íme, az Isten sem tudott erőt venni rajta, annál kevésbbé Ézsau. Ez a tusakodás Jákob megnyugtatására szolgált.

Nos, Fiam, az oratórium a te Fánueled. Itt Isten színe előtt vívod te is küzdelmeidet. S miként azon helyen Jákobból Izrael lett, azonképen változik meg e szent harc nyomán a te neved is s megváltozik egyben az életed is.

A harcot a pihenés váltja fel. Nos, te is megkívánod a nyugalom perceit. Legtanácsosabb, ha ezeknek egyrészét szintén itt töltöd el. Ha nem így lesz, akkor céltalanul hagyott idődet majd a képzelgés fogja betölteni. Ezt követi a terméketlen ábrándozás, a lelki sárgaláz.

Imádkozzál! Imádkozzál! Mert — látod — a paradicsom már csak igazán szent hely volt és mégis utat talált oda a bűn. Ne hidd azt, hogy az ördög csak a kültelki korcsmákban jár... Ott már elvégezte a dolgát.

Gondolj Szent Péter apostolra... Szokd meg te is Krisztus tekintetét. S te is megemlékezel majd a mult idők gyarlóságairól s te is megsiratod azokat.

Fiam! Láttalak mint gyermeket. Hallottalak énekelni. Kipirult arccal zengted: „Bemegyek szent templomodba, Uram, szent oltárodhoz, az aranyoszlopok között királyi trónusodhoz. Színed előtt le-

borulok, szegény bűnös elájulok, égő füstnek illatával, Uram, neked udvarlok."

Nos, hát most udvarolhatsz az Úrnak. Már benne vagy az udvarában. Apród vagy ottan. Udvarolj az oltár körül és ne flörtölj.

Tudom, hogy néha nagyon sovány kenyér az ima. Száraz. No de legalább egészséges. Az imával még nem rontotta el senki sem az életét. Minden gyönyörűség megvan benne s mindig használ. Ne légy olyan, mint a gyerek. Idegenkedik a csukamájolajtól, pedig használ neki . . .

Azt írod: „Sokat imádkozunk!” Remélem, nem panaszképen írtad ezt nekem? Ne feledd és jegyezd meg, ha abbahagynák a szemináriumban az imát, akkor félreverhetné a portás a szeminárium hangját . . .

Könyvek között.

A szeminárium másik legfontosabb terme a kriptaillatú könyvtár.

A murciai könyvtár ajtófelirata szerint: A holtak nyitják ki az élők szemeit! A könyvek segítséget nyújtanak a léleknek. A könyvtár szelleme rokonságban van a kápolnák elmélkedő levegőjével. A tankönyv és az imakönyv jó barátok. Márta szelleme nem ellensége, hanem védője és támasza Mária szellemének.

A pogány világ úgy beszélt a tudósokról, művészekről, mint Pallas Athene papjairól. A pogány tudósok munkás áldozata még az „ismeretlen isten”-nek szólt.

Az Anyaszentegyház papjai már nem az „ismeretlen isten”-nek dolgoznak, hanem a „megismert Isten”-nek. De hogy ez az Isten ismertté lett, abban nagyrésze van a könyvtáraknak és a könyvtárakat szerető papságnak.

A teológia elvégzése nagy feladatot ró az ifjú növendékparra. A hittudomány sok verítéket kíván.

Sok könnyet isznak ám be azok a teológiai könyvek. S ne gondolja senki sem, hogy a hittudományi főiskola csak olyan „Meseország”-féle valami, vagy talán egy nagy Legenda-birodalom. Azt se higgye senki sem, hogy a szemináriumban nem kell mást csinálni, mint szentképeket csókolgatni. Jaj, ez nagy tévedés! A hittudomány a kinyilatkoztatott tényeknek és igazságoknak rendszeres feldolgozása a hívő elme részén.

A hittudomány tehát tudomány, nem pedig szent játék. Aki végig akarja járni ezeket az isteni magaslatoakat és mélységeket, annak meg kell ám markolnia a könyvet!

1914 november 15-én indította meg Mussolini a „Popolo d'Italia” című lapot. Mussolini a dolgozószobák ajtajára a következő felírást függesztette: „A tisztelt munkatársakat arra kérem, hogy ne távozzanak el a szerkesztőségből addig, amíg be nem jöttek!”

Vagyis: Tessék dolgozni! Tessék munkába mélyedni. Tessék elvégezni a munkát. Ne csak a test dolgozzék, hanem a lélek is. S ahova bevonul a test, vonuljon be oda a lélek is.

A papnevelőintézetek tantermeinek ajtajain nem függ ugyan a Popolo d'Italia szerkesztőségi táblája, gondoskodva van azonban arról, hogy mindenki ehhez tartsa magát. „Senki sem távozhatik el onnan, mielőtt be nem jött volna!” A papnevelőintézetben is komolyan kell venni a munkát! Kézbe kell venni a könyveket!

A többi aztán már a lelkiismeret dolga. S ez a lelkiismeret nem hagy nyugtot mindaddig, amíg kiki el nem végzi feladatát!

Mondják, hogy a német a sörben keresi üdvösségét. Az olasz a felhők járásában. A spanyol a madarak szárnyalásában. A hollandok a virágban. A franciák a szalonban . . . A magyarnak mindig az volt a szokása, hogy többre becsülte a jó lovat, mint a könyvet. Csak Benedek, kászonyi plébánossal tör-

tént meg az, hogy imakönyvét kétszerannyira becsülték, mint elkötött pejlóvát.

A papnak sokat kell tanulnia, mert nagyon nagyigényű velünk szemben a világ...

A háború előtt egy kis sokác falu fiatal plébánosa engedélyt kért fölöttes hatóságától, hogy az egyetem jogi fakultására iratkozhassek. Állítólag a következő választ kapta Hatóságától: „A jó sokácoknak nincsen szükségük a római pandektákra!”

Ma az Egyház minden növendékpapjának a legnagyobb és a legtökéletesebb kiképzést kívánja nyújtani. A „ma” falujának lelkét ugyanis nem lehet már kielégíteni néhány legendával és parabolával. Nem a római pandektáktól kell a falusiakat féltelnünk, hanem attól a hatalmas nyomástól, amit a téves világnézeti rendszerek híveink feje fölött jelenenek. Újabb és újabb szédítő tömondatokat vernek ma a fejekhez.

A hierarchia nem ismer úgynevezett „második garnitúra”-t a papokból. A butaság úgy terem, mint hetes eső után a gomba. Ember legyen a helyén az, aki agyon akarja azokat taposni. Prohászka írja a Soliloquia-ban, hogy egyik budakeszi exhumálás alkalmával nagy gomba nőtt ki a hulla szájából. Nos, az élők szájából is nőnek gombák... S kinek kell ezeket eltaposnia?

A papnak!

Favete linguis!

A római papok intették ezzel a két szóval csendre a közönséget áldozás előtt. A kifejezés Horatius egy sora alapján lett szállóigévé. Annyit jelent: Csend legyen! Hallgassatok!

Prohászka Ottokár újraaranyozta ezt a két szót. Szentbeszédet mondott Ottokár püspök az Egyetemi templomban. Összeesett a szószéken. Az orvosok lehozták, azután bevitték a központi papnevelőintézet egyik kis cellácskájába. Négy izgatott férfiú

cipelte ezt a szárnyszegett sast. Bizonyára szólhattott valaki, mert a püspök csendet kért ezzel a két szóval:

— Favete linguis!

Ottokár püspök csendet kért, mert legszebb beszédjét mondotta: szenvedett.

Csendet kért, mert már húzták az angyalok Ottokár püspök fejében a lélekharangot.

Csendet kért, mert most befelé beszélt. Önmagának beszélt. Bátorítani akarta önmagát az útra...

Csendet kért, mert félbemaradt a retorikája s megkezdődött a lamentációja.

— Favete linguis! — mondotta Ottokár püspök, mert befejezte a ministerium verbi-t s elkezdte a ministerium cordis-t.

Csendet kért, mert megérezte, hogy a csend birodalmába érkezett: a szemináriumba.

Amióta elröppent Ottokár püspök ajkán ez a kétszavú figyelmeztetés, azóta lábujjhegyen járnak azon a helyen a papnövendékek...

Prohászka csókja!... Erről másutt szoltunk.

Prohászka csendje!... Erről itt szoltunk.

A papnevelőintézet csendjét kérte utolsó vigaszának Ottokár püspök. Ez volt Ottokár püspök utolsó evilági élvezete, gyönyörúsége. A papnevelőintézetek csendjéért könyörgött. Nem orvosságot kért azoktól az orvosoktól, akik elnehezült testét vitték, hanem az angyalváarak nyugalmas némaságát. Ebben a csendben ugyanis erkölcs van, teológia van. Ebben a csendben Élet van. S aki ezt a csendet egyszer megízlelte, az haldokolva is kérni fogja.

Ez a csend olyan termékeny, mint a hajnalok csendje. Ebben a csendben mindenki tudja tenni-valóját.

Silentium! Gyakori figyelmeztetés ez a papnevelőintézetekben. A silentium a védjegye mindenféle szemináriumi munkának. Ez biztosítja a komoly falak között a sikert és a haladást. Ez a szó a márka.

A papnevelőintézetek folyosóin azért áll órséget a csend, hogy haladhasson a munka. A csend szentséges törvénye biztosítja a lelki összeszedettséget. A csend minden jó gondolat anyja. Innen van az, hogy nagyobb a lelki ember csendje, mint a hangja.

Nagy lármát csaptak egyszer a verebek. Közük tévedt a hallgatag sas is. A fecsegő verebek egyike nem bírta már túrni a sas hallgatagságát, odaszólt hát a madárfejedelemnek:

— Mondd csak, Felség, miért hallgatsz olyan mélyen?

— Azért, mert te sokat fecsegsz! — mondta a sas talpraesetten.

Igen, ahol nagy a lárma, ott verebek tanyáznak. Ahol pedig csend van, ott sasok álmodznak. Ott teológusok gondolkoznak. A papnevelőintézetben csendnek kell lennie, mert a falak között sokan beszélnek, tanítanak: Isten, tanárok, nevelők, pergamenek, kódexek, a tradíció, a múlt, a jelen és a jövő.

Fiam, ha szereted és ha bírod a csendet, akkor jöjj az angyalvárba. Ha nem vagy szerelmes a csendbe, ha nem mered beállítani a csend nagy tételét a hét kövér esztendő költségvetésébe, akkor azonban maradj távol ezektől a falaktól, mert csend nélkül nem fejlődik ki a papi lelkület, e nélkül nem fejlődik ki a lelki érzékenység finomsága s e nélkül nem hallod meg az Isten járását sem. Pedig az Isten ott jár... ide tette át sétáit a paradicsomkert feloztatása után...

Nevető Bölcsek Körében.

Valahogy azt ne gondolja valaki, hogy a papnevelőintézetekből száműztek minden mosolyt és hogy ott nem terem öröm. — Azt se vélje senki sem, hogy az angyalvárak ablaktábláit örökké jégvirágok díszítik. Téved az is, aki azt hiszi, hogy Krisztus kis

vitézei sápadt arccal járnak, és hogy reverendájuk alatt butól hajlott a hátgerinc.

Nem! A papnevelőintézet nem hullaház.

Állításunk igazolására elküldjük az olvasót Szegedre, a Nevető Bölcsék Körének egyik díszakadémiájára, melynek irányelvét a Nebök tiszteletreméltó Elnöksége a következőkben szögezi le: Hilarem adorotorem diligit Deus. A jó Isten a víg imádkozót szereti!

Ez a vígság a tiszta lelkiismeret visszfénye.

A műsort itt közöljük:

1. Zongorajáték az idegeken.

2. A „Sajóbürgöndi Kiskürtös” szerkesztősége.

Előadja: Három fejreesett ifjú.

3. Múdalok: a) Az évfolyamok dicsőségéről.

b) „Édesanyám, ha bejön Szegedre...” A dalokat a Nebök elhíresült énekkara énekli.

4. „Humbaba császár.” Vérfagyasztó nagyopera a sumer nép hőskorából 3 felvonásban. A Gilgamesz eposz újonnan feltalált nyolcadik agyagtáblájáról lepaskolta Prof. Bánhidi, a bagdadi műemlék és felirathamisító bizottság cserépszakértője. Zenéjét mindenfelől összelopkodta a Nevető Bölcsék Körének ének- és zeneosztálya.

5. A többi műsorszámot a jótékony eső elmosta.

Nos, ahol a tréfa és a vígság ilyen és hasonló mértékben terem, ott egészen elfogadhatónak és egészen emberinek kell lennie az életnek.

Nincs is más bánat a papnöveldekben, mint a bűnbánat...

A mosoly országa.

Lehár Ferenc híres dalművében „A mosoly országa”-ban úgy tünteti fel Kínát, mintha ott mindig mosolyognának az emberek, még akkor is, ha nagyon fáj a szívük... Szu-Csong Kínába viszi feleségét, de nem tudnak együtt élni, mert Liza nem tud mosolyogni. S a kínai herceg fájdalmas mosollyal kény-

telen beleegyezni abba, hogy Liza megszökjék...

Nos, nem is Kína a „mosoly országa“!

A mosoly országa a tiszta lélekben van. Mint-hogy pedig a papnöveldek lakói is a tiszta lelkiület képviselői, így azt is mondhatnók, hogy a mosoly országának földi tartományait a papnöveldekben kell keresni.

Mi a mosoly?

A mosoly a tiszta lelkiismeret megszólalása. A mosoly a tiszta lélek tükörlapjának tükröződése. Amikor a papnöveldek mosolyognak, akkor Istennek, az örök napnak sugarait tükrözik vissza. Pedig nagyon sokat tanulnak!...

De kerülük a bünt. Márpedig a mosolynak ez a titka, ez a nyitja. Ahol ugyanis Isten lakozik, ott öröm van. A kicsapongás — mondja Nietzsche — nem az örömnél, hanem az örömtelenségnek a gyermeke.

Amikor egyszer valaki Prohászka előtt a szemináriumokat üvegházaknak nevezte, Ottokár püspök ezt felelte: „El nem tudom képzelni, vajjon az üveget, vagy a meleget vette-e tertium comparationisnak, avagy talán a növényre reflektált? Csakhogy az üvegház növényzete mindig importált valami. Csenevész és sápadt. Álmosan bölintanak a levelei, mert nem mosolyog le rájuk szülőföldjük ege, s úgy érzik magukat, mint a jobb hazába kívánczó, mint az öreg ember, akinek kályha kell.“

Nos, a növendékpap nem ilyen. A növendékpap lelke nem csenevész. Mosolya pedig élettelen. Mozdulatai frissek és elevenek, mert állandóan mosolyog feje felett a mennyország. Nincsen szüksége mesterséges hangulatra, mert állandóan hangulatban tartja az Isten-szeretet!

A papnöveldek mosolyának dús és mély gyökérzete van. Talaja a tiszta lelkiület. Vígágát meg-nemesíti a jól csengő és visszhangzó lelkiismeret.

De szükség is van ezekre a széles mosolyokra, mert a papnövelde nagy belső harcok Mohácsa.

Tessék mosolyogni! Ez a legújabb amerikai törvény.

Nos, a mosolyt nem lehet megrendelni. Nem lehet erőltetni, mert arcfintor lesz belőle.

A mosoly terem.

Éspedig a tiszta lélekben!

A középkor nagy életújítója, Assisi Ferenc anynyira csupa dal és öröm volt, hogy rendje szabályait is azzal utasították vissza: Ferenc, regulát, és nem dalt kérünk tőled!

Róma helyesen járt el! A szerzet regulát követel!

Az élet azonban dalt kér. Mosolyt, mert a jókedély a jótékonyság egyik neme.

Legyünk tehát a mosoly országának nagyköveitei akár diadalszekéren, akár pedig taligát tolva haladunk Isten országa és a mennyország kapuja felé...

Ismerted Ottokár püspököt?

Sokat vesztettél, ha nem láttad!

De ha láttad, akkor meglevenedik előtted az, amit mondok.

Ottokár püspök egyik alkalommal meglátogatta ismerősét, aki éppen hanglemezekkel szórakozott.

— Csak folytassa, kérem, — mondotta Ottokár püspök — magam is élvezem a szép muzsikát.

— Nagyon kedves hozzám, Püspök Atyám, — szolt a vendéglátó, de talán más lemezt veszek elő. Itt van éppen Haydn Oratoriuma. Vallásos dolog. Valami megrázó.

Néhány másodpercnyi ismert sercegés után kezdődik a muzsika. De nem Haydn Oratoriuma. Valami tévedés csúszott a lemezek közé. Zongora hangja mellett Harmath Ilonka énekelt egy betétet a Bob hercegből:

Nagy dolog a papi pálya
Benne az öröm kevés . . .
Éhgyomorral kell misézni
És nehéz a bőjtölés . . .

A vendéglátó majd sóbálvánnyá változott, úgy
meghökken. De csakhamar megvigasztalódott, ami-
kor azt látta, hogy Ottokár püspök olyan jóízűen
kacagott, hogy a könnye is kicsordult tőle.

Íme, az Egyház fiai megértik a tréfát.

Az ő örömeiket azonban nem a „Hajrá!” fejezi
ki, hanem az — „Alleluja!”

III. Pertu a Mesterrel.

Szilveszterek szilvesztere.

Az Óperenciás tengeren is túl, él egy nagy fekete Óriás. Ott ül végtelenbe vesző fellegtrónján s szívja pipáját. Abba a pipába belevág-nak mindent, s ott aztán füstté is válik minden.

Az Óriás neve: Idő.

Ez a nagy, fekete Óriás minden évben elfüstöl egy pipa dohányt. Szilveszterkor kitakarítja, majd újból megtömi s aztán mindjárt szívni is kezdi.

Aggódva nézünk az Óriás szemébe, mert nem tudjuk és nem is tudhatjuk, hogy mit füstöl az új tömésből az orrunk alá.

Titokban persze mindenki bizakodik.

Az ember bizakodó lelkű nagy gyermek! Mindíg csak jót remél. Helyesen is teszi. Szilveszterkor aztán elemi erővel lángol fel mindenkiben a reménykedés. A szilveszteri percekben mindenki szebb és jobb jövő csillagát véli látni a hajnali láthatáron.

Mindenki biztosra veszi, hogy az idő átfordul a bal oldaláról jobbik oldalára.

És alig múlik el 24 óra, máris azt tapasztaljuk, hogy maradt minden a régiben.

Új ugyan a tömés, de régi a dohány...

És mégis várjuk a szilvesztereket. Várjuk őket rendületlenül... hátha ölünkbe ejtene egy szemernyit a boldogságból... és közben olyasmi is történik, hogy egyesektől elveszi, elrabolja a boldogság utolsó pléhgombját is.

Az újév kevés embert szokott a boldogság tengerébe dobni.

E kevesek közé kell soroznunk a felszentelésre készülő papjelölteket...

A papnöveldekben nagyon szelíd szokott lenni a szilveszteri éjtszaka. Tíz óráig tartó kis kedélyeskedés, ez minden.

Azután következik a nagy Te Deum... a jókért vett nagy hálaadás. Ezután mindenki lefekszik. Takarédba teszi magát. Kamatoztatja az éjtszakát.

Az utolsó éves növendékek azonban ébren várják az utolsó órát. Érthető. Hiszen az eljövendő újév nagyon sokat és nagy boldogságot hoz nekik. Hozza a szentelés olaját... az Egyház szent csókját.

Éjfélkor az oratóriumba mennek s eléneklik az újévi éneket; Oh szép Jézus! ez újesztendőben, légy híveidben. Oh Mária! esedezz érettünk, édes reményünk; hogy ez újesztendőben minden ügyeinkben, lehessünk Jézus drága kedvében...

Ez az ének a Mózes-jelöltek drága imája Nébó hegyén. S mikor „minden ügyeikre” Jézus kedvét és Jézus tetszését kéri, akkor a szentelésre gondolnak. Közeledik a nagy idő. Már a szentély előtt állanak. Látják az Igéretföldjét. Térdre esnek tehát és Mózes lelkével kéri Istent: „Uram, Isten, ha már elkezdted megmutatni szolgálóknak nagyságodat és erős kezedet, — nincs is Isten sem égben, sem földön, aki végbevihetné a te cselekedeteidet és hasonlóvá lenne a te hatalmadhoz — hát akkor

hadd menjek át s hadd lássam meg azt a felette jó földet a Jordánon túl, azt a kiváló Hegyvidéket, meg a Libanont." (Móz. V. 3, 24. 25.)

Igy kéri a nagy események előtt álló Krisztus-apród Istent, hogy ne vonja meg irgalmát most sem. Fejezze be rajta kegyelmének csodamunkáját. Adja meg a szent holnapot és a holnapután, ha már kegyes volt megadni a tegnapot és a tegnapelőttöt.

Nagy szóval kéri a papjelöltek az Istent, hogy mentse meg őket saját dicsőségére és az Egyház hasznára. S ez a gondolkozás teljesen helyes is, mert Istenben soha, magunkban ellenben minden pillanatban csalódhatunk! Bizony, jövőnk kulcsát nem mi hordjuk a zsebünkben, hanem az Isten.

Erre figyelmeztet bennünket Mózes sorsa is.

S ettől az időtől fogva gyorsan peregnék a napok, hetek, hónapok... Mindíg közelebb... s lassanként mindenki próbálja szárnyait, tudna-e vajjon már repülni, prédikálni, misézni.

Mindenki menni akar.

Pedig jó volt itt lenni. A hét év történelmét nem lehetne találóbbszavakkal ecsetelni, mint azokkal, amelyekkel a Szentírás Jákob küzdelmét és szerelmét jellemzi: „Szolgálja tehát Jákob Ráchelért hét esztendeig s az csak néhány napnak tűnt neki nagy szeretetében.” (Móz. I. 29, 20.)

A nagyszabású és részleteiben is nehéz munkát a szeretet könnyítette, az tette édessé, amiként ezt Szent Ágoston mondja az ő szép szójátékával: „Ubi amator, non laboratur, vel si laboratur, labor ipse amator.” A szeretet nem érzi a fáradságot, mert szereti azt.

Vihar a szentelés előtt . . .

Rendl A messi út című regényében nagy harcot vív Szebaszián. A körül vívja a harcát, hogy felvegye-e a szerzetesi ruhát, vagy sem.

Szebasziánt körülvette a Csábító. Egyszer —

amikor a papok énekével a fülében és az Istent dicsérő zsolttárral a szívében kilépett a templomból — azt kérdezte tőle, vajjon remél-e erőt az imádságtól akkor is, amikor az már megszokottá válik, olyan megszokottá, amilyenné mindaz lesz, amit gyakran eszünk.

— A kiábrándulás nem fog elmaradni — sutogta a Kisértő. Amit most világosan látsz: Istent, Krisztust, a szenteket, az mind el fog homályosodni. Magad is olyan sötét leszel, mint a ruhád, melyet magadra öltesz. A világ lármája majd átcsap a kolostor falain és te ünnepi lármának fogod hallani, olyan ragyogó ünnepi lármájának, amelyből örökre ki vagy tiltva. És amit paradicsomnak hiszel, az majd pokol lesz számodra.

Igy beszélt az ördög Szebasztjánhoz.

Nos, ez a kísértés kisebb-nagyobb mértékben minden szentelendő lelkében végigviharzik. A szentelés előtt majdnem minden papnövendék lelkét megterheli ez a szörnyű aggodalom: a Szentélyt válassza-e, vagy pedig az Otthont, az Oltárt-e, vagy az Asztalt, a Híveket-e, vagy pedig a Családot?

Ez a szentelés előtti vihar!

S ebben a viharban sápadt arccal futsz az ablakhoz. Levegő után kapkodsz. A fénybe tartod az arcodat. Töprengő szemmel nézel ki a világra.

Lázás arcodat könnyek között szorítod oda az élettelen és hideg ablaktáblához, hogy csillapodjanak a kinjaid. S az ablakhoz való menekülésed újabb kísértéseknek lesz forrásává. Az ablaktáblán keresztül meglátod a világot minden szépségében és pompájában, minden színében és gazdagságában.

Egy leány vonul el éppen az ablak alatt.

— Látod, — szisszen fel az ördög — éppen te hiányzol mellőle. Milyen szép pár lenne belőletek! A boldogság királyi párja lenne belőletek. Ha kezdet kezébe eresztenéd, ha szívedet szívéhez érin-

tenéd, akkor sokkal boldogabb lennél, mint így, magánosan és egyedül.

A lélek mélyéből azonban új hang szól feléd. A Hívás hangja ez:

— Vigyázz! „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent.” (Mt. 5, 8.) „Sanyargasátok tehát tagjaitokat, melyek földiek, irtsátok ki a paráznaságot, a tisztátalanságot, a bujaságot, a gonosz kívánságot és a kapzsiságot, mely nem más, mint bálványimádás.” (Kol. 3, 5—6.)

— Nem az a legnagyobb baj a világon, — nyugtat meg a Hívás hangja — ha valaki nem lehet azé, akit szeretni tudna, sokkal nagyobb baj az, ha valaki azé, akit nem tud szeretni... A legnagyobb baj pedig az, ha valaki azt a Krisztust hagyja el, akit pedig már csókolgatott s akinek éveken keresztül szerelmet vallott.

— Különben pedig ne feledd azt sem, — mondja a Hívás — hogy bár nagy dolog a szerelem, ez azonban néha nem a lélek virágzása, hanem a test láza. Betegségnek is nevezhetjük. Nos, ha az okos ember le tudja küzdeni az éhséget, ha bolondgombát találunk fel neki, miért ne tudná leküzdeni a szerelmet is?... Egyébként pedig nem nagyobb dolog-e a Szeretet, mint a szerelem? A jó Isten még nem csalt meg senkit sem. A lelkek túlélik a testet. A náthát kiizzadod, szintazonképen a szerelemből sem marad meg semmi.

A töprengés kis ideig megnyugtat. Imádkozva csukod be magad előtt az ablakszárnyakat és az Úr szavát idézgeted: Nemcsak kenyérrel és csókkal él az ember, hanem Igével is...

A folyosón azonban újabb roham következik.

— Hát nem akarsz boldog lenni? Miért akarsz mindenáron a szenvedés taligájára ülni, mikor pedig felpattanhatnál az örömök diadalszekerére is? Ne szorongasd azt a keresztet... te esztelen!

A Hívás azonban új segítséget jelent:

— Ne hidd el mindezeket — súgja a Hívás.

— Hiszen senkit sem koronáznak boldogságra! A királyokat sem! Bizonyos, hogy a papot sem a boldogságra szentelik, de a vőlegényeket talán a Boldogsággal esketik meg? ... Aztán meg a kereszt elleni támadást se fogadd gyáván! Ki az, aki ne ismerné meg a keresztet a családi fészekben? Ilyen ember nincsen! A papnak is kell szenvednie, de a világfinak is! A különbség kettőjük között csak az, hogy a pap a szenteléskor kézbe kapja és *kézbe veszi* a keresztet, a házasember pedig a *vállára kapja* és sokszor egészen váratlanul és akaratlanul.

A nagy kísértés a kapuhoz úz.

— Ez a kapu még nyitva áll most előtted — így kísért meg más oldalról valami. A Szabadság ez. — Lépj ki! Lépj át a nagy vonalon, hiszen csak a képzelet húzta azt eléd. Én a világ minden országát és annak minden dicsőségét jelentem neked. Mít hoz ezzel szemben neked az Ordináció? Egy kis falut. Egy iskolai tantermet. Egy kis tartományt az „Isten háta mögött”!

A Hivatásod azonban hősiezen állja az ostromot. Mint valami láthatatlan Kerub állja el a paradicsomkert kapuját és azt mondja:

— Maradj! Mert lábad előtt meg van átkozva a föld. Fájdalmak árán kapod meg az életet. Tövist és bogáncsot terem majd neked a világi élet minden növényzete és arcod veritékével eszed majd a kenyeredet, míg csak vissza nem térsz ide... Mert jaj annak, aki elhagyja a helyét, melyet égi kezek jelöltek ki.

És becsapod magad előtt az ajtót, hogy ki ne húzzanak és ki ne fújhassanak a kísértés szelei.

Maradsz.

Nem engeded, hogy meghurcoljanak és letaszítsanak a mélybe. Szörnyű erővel kapaszkodnak reverendád ráncai közé a vágyak. A gombok azonban megmentenek. Kiállod a vihart. Az ördög elhagy és angyalok jönnek és azok szolgálnak neked...

S ezek az angyalok megnyugtatók, hogy a Sanctus melódiai mindig érdekesebbek, mint a hét-köznap lármája. Az angyalok tagadásba veszik azt, hogy a szerzház, vagy parókia valaha is pokollá váljék annak, aki az ajtón keresztül lépett abba.

Igen, az élet legrögösebb négyszögöle is paradicsomkert lesz annak, aki megtalálta helyét a nap alatt s aki kitart ottan...

De már jön is a Spirituális.

Látta a harcodat. Az emberi részvét mélységével ültet maga elé s bekötözi rajtad a vérzéseket. Tépést tesz sebeidre és elvégzi lelkeden az utolsó simításokat. S az utolsó öltés után kinyitja előtted a Szentírást s végigelmélkedi veled a talentumokról szóló példabeszédet...

„Sokat bízok rád . . .”

„Sok idő múlva pedig megjöve ama szolgák ura és számadást tartva velük. És eljövén az, aki őt talentumot kapott vala, másik öt talentumot hozta, mondván: Uram, öt talentumot adtál nekem, íme, másik ötöt nyertem rajta. Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be urad örömébe.” (Mt. 25, 19. 21.)

„Menj be urad örömébe!” Ez a végső mondat megigéző. Lázba hoz. Semmi nem ragadja meg a figyelmedet, mert hallani véled az örömök kertjén a kisajtó fordulását.

Már látod is jönni a szentelésre érkező Ordináriusodat!

Még egy nap... Másnap ünnep... Ordináció.

És ezen a napon elhangzik a Mester régvárt — pertuja.

Pertu a Mesterrel.

A felszenteléssel lezárul a krisztusi apródélet hét esztendeje. Ez a szent stárt szent finise. Ez a hosszú út utolsó stációja, sok-sok édes álomnak szent hajnala, egy hosszú vándorlásnak záróakkordja.

Ez a szent föld elfoglalása.

Boldog lesz majd az az újmisés, aki életrajzát a 125. zsoltár szavaival írhatja meg: Sírva indultam el, de mentem. Elvetettem a magokat, bár könnyeztem is, de aztán ujjongva jöttem meg, mert kéréket hoztam . . .

A szenteléskor mellém jön a Mester, vállamra helyezi kezét és azt mondja: Jöjj, kövess engem. Beállít az aratás munkájába, beavat a megváltás titkaiba. Bevezet Egyházának lelki üzletvitelébe. Kinevez a kehely minisztériumába tisztviselőnek. Reám bizza a mennyország kulcsát, reám bizza az Egyház érdemkincstárát, reám bizza önmagát, hogy lássam el a rászorultakat a megváltás gyümölcsének aprópénzével.

„Ti az én barátaim vagytok — mondja az Úr a szentelés percében. — Ti az én barátaim vagytok, ha megteszitek, amiket parancsolok nektek . . .

Mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek.” (Ján. 15, 14—15.)

A felszenteléskor kezet fog velünk Krisztus. Barátaink nevez bennünket. Pertuba jutunk vele. Ez a pertu meghozza álmaink megvalósulását, vágyaink gyökérfogását és mózesi terveink virágba borulását.

A felszenteléssel megtörténik a krisztusi szeretet nagy vérátömlése.

Káint az Isten homlokon csapta... Az Ábelek sigillum a jó Isten csókja.

Ennek a csóknak édességét nem lehet elfelejteni. Ennek az isteni ölelésnek melegségét nem lehet eltagadni. A felszentelés megtörténtével kötve vagyunk.

A felszenteléssel megtörténik hierarchikus le-tartóztatásunk.

Miután megkente a püspök a felszentelendő kezeit, azokat összecukja s ekkor odalép valaki a szentelendő mellé s a kezeket szalaggal átköti.

Ime, az Egyház lefoglalta a kezedet.

Vannak, akik megőrzik hierarchikus letartóztatásuk eme egyetlen látható kis emlékét, a szalagot. S mily megható lesz az, ha a pap haldoklásakor ismét megjelenik a kézen az a szalag, hogy véglegesen letartóztassa az Úr szolgáját az örök életre.

Suscipe Sancte Pater!

A szentelendők együtt mondják a szentelő püspökkel a felajánlást.

A szentelés ezen pillanata lázba ejti a szentelendőt. Úgy érzi, hogy kilépett ebből a sáros világból és egy másik világnak lett díszpolgára.

Ezt az érzést a következők indokolják: Lába elé látja zarándokolni a balzsamot, a fák olaját, a szőlőgerezd nedvét, a föld méhének aranyát, ezüstjét, a folyók vizét, az acélos búza lánglisztjét... S betetőzi ezt a szent körmenetet a leszálló Lélek ereje.

Ez sok egy szegény bűnös léleknek! Ennyi hódotat megittasítja az újmisést. Nem tudja suttogva, halkán mondani a felajánlás szövegét. Fennhangon végzi a felajánlást:

„Fogadd, szent Atya, mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen áldozati adományt, melyet mi felajánlunk Neked, élő és igaz Istennek, számtalan bűneinkért, megbántásainkért és mulasztásainkért és minden keresztény hívőért, élőkért és megholtakért, hogy nekünk és nekik az üdvösségre szolgáljon. Amen.”

S amint fogja a kelyhet, eszébe jut valami az embernek. Eszébe jut, hogy régen, sok-sok év előtt már találkozott a kehellyel. Annak a kehelynek azonban nem volt még lelke... Ez a kehely azonban már él, emelkedik, az ég felé vonzódik. Ez a kehely úgy ágaskodik gyönyörű cizelált talpán, mint a kinyílt fehér lilium. Benne csillog a teremtés harmatcseppje: Krisztus vére.

S miközben szorongatja a kelyhet, szeretne még sok mindent mondani. Sok mondanivalója van: Fogadd kegyesen a vérszerződés kelyhét. Belecsapoltam abba szívem vér-vizét. Belevezettem a tengerbe a tengerszemet, hogy Te és én egyik legyünk, ha Te nősz, akkor én is nőjek.

Reszkető kézzel emeli magasba a paténát.

Hófehér ostya van rajta. Ez az első zsenyéje a szeretetnek. Mellette fekszik a piros szív is. Gyönyörű együttes! Fenséges iker-áldozat.

Teljességgel átadja egész életét az Úrnak. Olyan ez az élet, mint egy bezárt kert. Körül van árkolva. Ez a kert Krisztus szigete, melyen szekfű és verbéna nyílik, s amelyen nem köti ki többé soha senki sem. Ezt a kertet a bűnbánat kék vize öleli körül. Oda nem teheti be többé senki sem a lábát. Ott nem aratnak lányok, mert bérbevette Krisztus.

Ennek a szent szigetnek Krisztus lett a kertésze.

A búcsú-kihallgatás.

Újonnan felszentelt pap imádkozik az oratóriumban. Búcsúzik az Egyház legfiatalabb hadnagya. Az alkonyati órát választotta erre a nagy áhítatra. Így nem feszélyezi semmi sem. Sem a nap táncoló sugara, sem a napközi élet zaja.

Az örökmécs halvány tüze köröket vetít a kápolna márványfalára.

A kis Krisztus-hadnagy megszokott és hétévi imájával megszentelt régi helyén térdel. Beszédés, csillogó szemét az Eucharisziára, fájdalmainak és örömeinek tanújára szegezi. Szeméből a felszentelt szeretet nagy-nagy lelkesedése sugárik a szentség-ház felé. A csend oly nagy, hogy a gondolat suhanását is lehet hallani. Szépen hallatszik a titokzatos, a végtelenséget átszárnyaló lélekbeszélgetés.

Az Úr: Fiam, boldog vagy?

A pap: Nagyon boldog vagyok! Szívem tenger-szemében nem fér el a kapott örömök tengere. Illesd szegény szolgáló feszülő szívét, mert nem bírja el a pertu mennyei örömét. Uram! Amit ma tettél velem, az nem kopogtatás volt... Mesterem! Rám törted az ajtót.

Az Úr: Fiam! Ajándékaimmal nem tudtam más-képen hozzád férközni. A pünkösdi Lélek így dolgozik. De most útnak eresztelek. Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is téged. Elmenvén tanítsál minden nemzetet... Judeát, Galileát, Samariát magam jártam végig... Azonban egyéb juhaim is vannak... Járd be ezeket a helyeket, kereszteld meg a vidékeket és a népeket: az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében.

A pap: Megyek, Uram! Sietek!

Az Úr: Várj még, fiam! Sokat akarok még neked mondani.

A pap: Szólj, Uram, hallja a te szolgáló.

Az Úr: Fiam! Nem félsz? Felmérted a küldetés nagyságát és a megbizatos súlyát? Szorosra kötöt-

ted sarud szíját? Mert az utak úttalanok lesznek! Az emberek pedig lelketlenek. Az éjtszakák csillagatlanok. Pihenéseid álmatlanok. Nappalaid fárasztók... Félek, hogy hamar megemészti lelkesedéset az út pora.

A pap: Aki útnak ereszt engem, az meg is erősít. Különb is Te mondottad: „Ne riadjon meg szívetek, és ne féljen.” (Ján. 14, 27.)

Az Úr: Jól van, fiam! Jól van! De tudsz-e a szállómunkásokról, akik gyalázattal illették a szőlősgazda szolgálait, sőt meg is verték azokat?...

A pap: „Nem különb a tanítvány mesterénél, sem a szolga uránál.” (Máté 10, 24.)

Az Úr: Nyiltan akarok veled beszélni, nem pedig példabeszédben. Nem félsz, hogy... hogy megölnek?

A pap: Uram, engedd meg, hogy téged idéz-elek: „Ne féljete azoktól, kik megölik a testet, de nem tudják megölni a lelket...” (Mt. 10, 28.) Könyv nélkül idézhetem búcsúbeszédedet is: „Atyám házában sok lakóhely vagyon. Megyek helyet készíteni számotokra.” (Ján. 14, 2.) Uram, tarts fönn egy tenyérnyi helyet számomra.

Az Úr: Fiam! Megnyugtatsz. De kérdek még valamit. Ismered-e elveimet a jó pásztorról és az elveszett bárányról?

A pap: Tudom kötelességemet. Ismerem tanításodat az elveszett juhocskáról, az ágy alá gurult pénzecskéről és a tékozló fiúról. Uram, én a vadász-eb lihegésével sietek tieid után. Felkeresem az elveszetteket a bűnök cserjéiben s nyomon követem őket azzal a szent lihegéssel, amit apostoli buzgóságnak neveznek.

Az Úr: És ha az akadályok kőfala mered eléd?

A pap: Én, az Istenben bízva, keresztülugrom a kőfalat is!

Az Úr: Nem félsz a sok kísértéstől: a pénz csengő zenéjétől, az útszéli nimfáktól, a terített asztalok italától? Nem rettegsz a veszélyektől, ame-

lyeknek ki leszel téve akkor, amikor az utcákat, a tereket és a magánházakat járod?

A pap: Uram! A veszedelem esetére már kiadtad a jelszót: „Keljetek fel és fussunk!”

Az Úr: De nagyon szeszélyes ám a nép! Nem félsz, hogy csalódom az emberekben? Feláldozod szép ifjúságodat, melyet...

A pap: Uram! Mindez a te ajándékom. Tőled kaptam.

Az Úr: De ne feledd, hogy neked adtam! Szomorúan fogod tapasztalni, hogy a nép vasárnap hozsannát zeng, csütörtökön cserben hagy, pénteken megfeszít.

A pap: Ha munkám nem végződnék sikerrel, akkor arra gondolok, akinek csak három hívője maradt.

Az Úr: Értelek, fiam! Értelek! De mást kérdek: Hogyan oldod majd meg az igehirdetés nagy kérdését? Hogyan beszélsz majd magyarral, angollal, oroszal, olasszal, szegényvel, gazdaggal, tudóssal, tudatlannal?

A pap: A szeretet nyelvén. Ebben elefánt is járhat, bárány is gázolhat.

Az Úr: A nép éhes, de nem Igére és mannára. A nép jobban örvend a húsfazéknak.

A pap: Ha nem lenne elég a szavam, rendelkezésre áll a szívem. Kettémetszem. Papucsot csinállok az árváknak, vagy pedig odaadom az éhezőknek, egy falatka húsnak.

Az Úr: Fiam! Csalódni fogsz! Árbocnak készülsz hajóhoz, s tengelyt vágnak belőled taligához. Más kis dolgokért talán borostyánt kap, te pedig nádszálát. Lehet, hogy egészen elfelejtenek s csak a temetésedkor vesznek észre.

A pap: Uram! A töviskorona felveszi a versenyt a borostyánnal. A nádszál pedig a csokorral. Különbösen is édesebb a Te jutalmad minden borostyánnál. Édesebb a Te igád minden szabadságnál.

Az Úr: De lehet, hogy szegény leszel. Nem lesz

sem csűröd, sem magtárad. Sovány lesz a kenyered. Nem lesz két köntösöd. Papucsodat majd az utca pora eszi, te pedig az utca porát.

A pap: Domine! Da mihi animas, cetera autem tolle. Én juhocskáid üdvét keresem, nem pedig gyapját és tejét.

Az Úr: Semmid sem lesz a világon. Sem kincsed, sem családod. Onmagaddal sem rendelkezel szabadon.

A pap: Uram! Tudom én a titkodat: „Mindaz, aki elhagyta házát, vagy fivéreit, vagy nővéreit, vagy atyját, vagy anyját, vagy feleségét, vagy gyermekeit, vagy földjeit az én nevéért, százannyit kap, és az örök életet fogja örökölni.” (Mt. 19, 29.) Csak a te szereteted legyen az enyém. Mást nem is kívánhatok.

Az Úr: Még egy kérdést. Nézz a szemembe. Így... jól van! Szeretsz-e, fiam?

A pap: „Igen, Uram! Te tudod, hogy szeretlek téged.” (Ján. 21, 16.) Emészt már a vágy, hogy útnak indulhassak. Engedj távozni. Hű szolgád leszek.

Az Úr: Látom, könnyezel... Jól van, tehát rád merem bízni az embereket. „Legeltesd az én juhaimat. Bizony, bizony mondom neked, mikor ifjabb voltál, övet kötöttél, és jártál, ahol akartál; de majd ha megöregszel, kiterjeszted kezeidet, és más övez fel téged, és oda visz, hová te nem akarod... Kövess engem.” (Ján. 21, 18—19.) Tartsd össze az embereket, hogy mind egyek legyenek az én szeretetemben. Csalódní fogsz ugyan olykor-olykor, de várlak mindannyiszor, hogy megtöröljem arcodat a kendőmmel. Még sok mondanivalóm volna, de most nem vagy hozzá elég erős... Nem tartóztatlak. Menj békével és térj vissza győzelemmel. Én veled leszek. Még csak ennyit: Isten után a pap minden.

A pap: Uram! Ez lesz a programom.

A búcsú-kihallgatásnak vége. Az utcán késői gépkocsi túlköl. Villamos csilingel. Inasgyerek szá-

guld el egy fiatal pap mellett, aki breviáriummal a kezében kezdi róni az apostolok útját.

Senki sem veszi észre, hogy egy fiatal pap a Magnificat szavait suttogja, s megy, mert küldetése van.

A szemek tüzében.

Mikor kiléptem a papnövelde kapuján, utánam kiáltott vén, öreg portásunk, Hugó.

— Tisztelendő úr! Elhagyott valamit!

Onkénytelenül hátranéztem, s amikor hosszas töprengés után sem találtam ki a titkot, megkérdeztem restelkedve:

— Mit, Hugó?

Harminc év tapasztalatával, arcán őszinte sajnálkozással, ennyit sügött csak a fülembe az öreg szemináriumi kerub:

— El tetszett hagyni — a paradicsomot.

A válasszal adós maradtam. Most megadom. Előbb azonban még az utamról szólok.

Vasút felé menet feltűnt három úr. Feltűnően figyeltek.

Megállt egy asszony is. Az is engem nézett.

— Istenem, — rémüldöztem — mi van énvelem?

Két egyetemi hallgató kalapot emelt. Megköszöntem, hogy üdvözöltek.

Egy leány keresztet vetett.

A csoda végre megoldódott. Templom volt mögöttem.

Már-már azt hittem, hogy a felszentelés ezek szemének kereszttüzébe állított. A templom azonban megnyugtatót.

S most, évek múltán, mégis csak másként gondolkozom. A felszenteléssel ezek szemének kereszttüzébe kerültem. Magam is templom vagyok.

A pap az Egyház csodája! Azok után a szentelési állomások után, amelyek a papszentelés lépcsőzetes folyamata nyomán hét esetben lefolynak, minden pap átesik a teremtés különböző korszakán. Az Egyház is a semmiből teremti a papot. A pap tehát méltán választhatja jelszavául ezt a mondatot: „Az Úr kegyelmeit örökké éneklek.” (Zsolt. 88, 2.)

Chimay hercegnő megszökött a csúnya, himlőhelyes Rigó Jancsival, házasságot kötött vele és aztán cigányputriban lakott... A pap „jobb partit” csinál. A pap nem hulló csillag. A pap nem a mult gyermeke és a jelen halottja, hanem felfelé ívelő üstökös; a jelen szülöttje és a jövő embere, akit annál többen néznek, mennél magasabban ragyog.

Bizony, nagyon sokan nézik a papot. Mindenki figyel. Mindenki szemmeltartja, mert élő, járó, sétáló templomnak tekinti. A templomoknak kijáró tiszteletet élvezzük, ugyanakkor azonban viselnünk kell a fürkésző, kíváncsiskodó emberek bíráló tekintetét is.

Százan és százan állnak körül bennünket és vizsgálják életünk stílusát. Százan és százan surrannak be észrevétlenül papi lelkünk bazilikájába, illetőleg kunyhójába, hogy ott imádkozzanak. Százan és százan gyönyörködnek lelkünk ékítményei-

ben, avagy pedig botránkoznak a természetfölötti és természeti vonalak szembántó kavarodásában.

A világ csak egy oltárt kíván látni a papban: Isten oltárát. A lelkünket nem ékteleníthetik különféle mellékoltárok. Megkívánja, hogy égjen, lobogjon hitünk mécsese. A papi lélek nem lehet sötét. „Míg a világban vagyok, — mondotta önmagáról az Úr Jézus — a világ világossága vagyok.” (Jn. 9, 5.) Nos, a pap is véka fölé helyezett fény! „Ti vagytok a világ világossága” — mondja az Úr Jézus, amikor az apostoli hivatásról beszél. (Mt. 5, 14.) Valamikor ugyan sötétség voltunk, a szenteléskor azonban világosság lettünk. Úgy kell tehát élnünk, hogy a „világosság gyermekei”-nek mondhasson bennünket a világ. A világosság gyümölcsei pedig ezek: „Csupa jóság, az igazságosság és az igazság.” (Ef. 5, 8.)

A világ állandóan hallani kívánja a papban az orgonát, akár szenved, akár örül. A papi lélekben nem rakhat fészket a némaság és az elnémulás.

Arra is kíváncsi a világ, hogy szól-e vajjon a papban a lélekkharang. Ez szól a cselekedetek után, mint a lelkiismeret szava. Ha baj van, akkor árkokat szánt az arcra, ha nincsen baj, akkor rózsa-színbe vonja azt.

Arra is kíváncsi a világ, hogy belül is mondja vajjon a pap azt a misét, amit külsőleg véghezvisz. S kíváncsi arra is, hogy vajjon milyen színben mondja ezt a benső misét: fehérben... vagy talán feketében?...

A pap a szemek kereszttüzeiben áll. Legyen tehát minden lépése evangéliumos szabású!

Hagyjuk hát a citerát!

Az emberek olybá veszik a szobrokat az utcán, mint az ember orrán a szemölcsöt. Megszokják.

De nem úgy a papot!

A pap mindig újság, ha végigmegy az utcán! Szemmeltartják. Figyelik. Vizsgálják.

Talán az Eucharisziát sem vizsgálják olyan árgus szemmel, mint a papot. Az Eucharisziát csak az örökmécses pislogó fénye mellett szemlélik. A papot azonban a nap sugárözönében, csillárfényben. Bizony, bizony ember legyen az, aki milliók szemlencséje elé mer állani és aki százak szemének kereszttüzeiben helyt akar állani!

A világ nagyigényű velünk szemben! Bennünk kívánja megtettesítve látni az örök vasárnapot, az allelujás ünnepet, az imádságos rorátét, a szigorúság hegyszorosát, a lángelméjűség magaslatát, a szeretet alagútját, a mező virágzását, de legfőképpen a tisztaság liliomát. Bennünk szeretné megtettesítve látni a szőszéket, a kandelábert. Bennünk szeretné tisztelni az Isten-embert, nem pedig az Isten emberét. Pedig nagy különbség van e kettő között!

Ámbár az emberek maguk nem is tökéletesek, mégis magukban hordják a tökéletesség világos fogalmát. Ezt a képet — mint valóságot — megtettesítve kívánják látni a papban. Nem akarják megérteni azt, hogy mindenki búrjanzik a gyarlóság. Szerintük a pap nem ember! Nem szabad annak lennie! Pedig hát ember! Már az Isten is számolt ezzel, az emberek azonban nem akarják beszámítani ítélethozatalaikba ezt az enyhítő körülményt.

Az ember hangja ének közben süllyed. A puskából kilőtt golyó sem tartja meg célirányát. Csoda-e tehát, ha a papneveldei lelkület is veszít idővel színéből? A világ olyan sodró erővel dolgozik, hogy a régi erők kimerülnek, a régi faragás megkopik s a hajdan távlatok összeszűkülnek. A szobor is, ha folyamvízbe kerül, gömbölyű folyamkővé lesz. De azért így is márvány a márvány!

Sokan figyelik a papot. A tőporódott öreganyók az imakönyvek betűin keresztül azt nézik, hogy miként mosolyog a pap, hogyan hajt térdet és hogyan nyújtja nekik a Legszentebbet. Az iskolás-

fiú a hitoktató járását utánozza. A papot nézi lorgnetten keresztül az előkelő cifra hölgy, akinek pletykára éhes lelke attól hízik, ha hibát fedez fel másban. A munkás is a papot figyelni és összeráncolt homloka alól azt nézi, hogy azt súgja-e a pap szíve, amit a szája hirdet. Az ifjú, fésző szívek is a papot nézik és abban keresnek támaszt, karót virágos hajtásukhoz. A papot figyelni a bűnös is, aki azt tisztának akarja látni... a tiszta pedig még tisztábbnak.

Az igazi szentek önmagukkal szemben nagyon szigorúak, másokkal szemben ellenben botránnyosan engedékenyek. A gyarló emberek ezzel szemben magukhoz engedékenyek, másokkal szemben pedig botránnyosan szigorúak. Nincs tehát mit várni ettől a gyarló világtól, csak szigorúságot és szigorúságot. Aki papi pályára lép, az számoljon ezzel! Számolt ezzel a szigorral Assisi Szent Ferenc is.

Celanói Tamás legendája szerint Assisi Szent Ferenc szemének gyógykezelése végett egyszer Rietiben tartózkodott. Egyszer magához intette egyik társát, aki a világban lantos volt és így szólt hozzá: „Testvér, a világ fiai nem értik az isteni titkokat. Lám, a hangszereket is, melyek pedig eredetileg Isten dicsőítésére voltak szánva, a fülek gyönyörködtetésére használja fel az emberi szeszély. Nagyon szeretném tehát, testvér, ha csendben egy citerát kölcsönöznél, s azon szép dalokat pengetnél és ezzel némi enyhületet szereznel szenvedő testemnek.”

— Atyám! — felelte a lantos — félek, hogy ha megteszem azt, amit parancsolsz, akkor majd könnyűvérségről vádolnak az emberek.

Mire sietve jegyezte meg a Szent:

— Hagyjuk hát, testvér. Hagyjunk el inkább sok mindent, semhogy megbotránnyoztassuk az embereket!

Bizony sokszor kell elmondanunk Assisi Szent Ferenc szavait:

— Testvér! Hagyjuk a citerát, a dalokat, és ezeknek tejtestvéreit. Hagyjunk el sok-sok megengedett életörömöt, mert gyarlók az emberek és ezért nagyon szigorúak.

Hagyjuk a citerát, mert különben hamar telelesz a város, nem ugyan akácfavirággal, hanem — virágos pletykával . . .

Mi fér a bélyeg hátára?

Egy mezőberényi gimnazista egy 2 filléres bélyegyet küldött be a Nemzeti Ujság szerkesztőségébe, melynek hátlapján a következő nem éppen rövid szöveg volt olvasható: A Miatyánk, az Üdvözlég, a Magyar Hiszekegy, egy régi egyházi ének első szakasza és Széchenyi mondása.

Egy pécsi gimnazista a következő szövegeket írta egy ugyancsak 2 filléres bélyeg hátlapjára: a kongreganisták köszöntését, a kongreganisták felajánló fogadalmi imáját és a kongreganista himnusz első két szakaszát. Ez 35 sor, 207 szó és 1155 betű.

A hosszúperesztegi róm. kat. tanító hasonló kísérletet tett. Ő ugyanazt a szöveget írta a bélyegre, mint a mezőberényi gimnazista és még ezt: Dicsértessek a Jézus Krisztus! Mindörökké amen. Ez 29 sor, 176 szó és 902 betű.

A versenybajnok azonban egy budapesti felsőkereskedelmi iskolai tanuló. Ráírta a bélyeg hátára Vörösmarty „Merengőhöz” című költeményét és Assisi Szent Ferenc hálaénekét. Ez 41 sor, 451 szó és 1970 betű!

Ugy-e, mi minden fér el egy bélyeg hátlapján! Mi mindent tudnak ráírni egy kis papírdarabkára!

Mit szóljunk azonban ahhoz, ami a papok háta körül történik! Figyeljük meg, hogy mennyire teleírkálják, mennyire televésik egy-egy pap hátát, vállát . . . de nem ám Miatyánkokkal, Üdvözlégyekkel, köszöntésekkel, himnuszokkal, hanem pletyka-stró-

fákkal, vádakkal, rágalmakkal, cselédhistóriákkal és színésznőtréfákkal!

Nincsen ugyan számszerű adatunk arról, hogy milyen teljesítménnyel fáradoznak eme utóbbi versenyzők, az azonban bizonyos, hogy valamennyien „veretlenség”. Valamennyien túlszárnyalják egymást! Irnak ugyanis háton túl is, vállon túl is... írnak, beszélnek, fúrnak, faragnak, vésnek ott is és akkor is, ha nincs is hely.

Azt olvastuk valamikor valahol: „Nem jól volt az kitalálva, hogy hiéna az ember, mert a hiéna csak holtat eszik, az embernek azonban inkább élő kell.”

Bárcsak áttérne az emberiség a papírkák fogyasztására! Bárcsak azokra firkálna! A bélyegnek nem fáj. A bélyegért nem oly nagy kár. A bélyegpapír sokat elbír. Sokat eltűr. A 2 filléres bélyegkért nem kár, míg ellenben cafattá tépni a talárt, bezúzni egy lélek kristálypalotájának ablaktábláit, az szinte helyrehozhatatlan pusztítás.

Sok ember a lelkében hordja a rögtönbíráskodási hajlamot. Figyel és azonnal ítélkezik is. Ez valósággal statárium. Nos, maradjon a statárium a háborús idők különlegessége. A rendes élet azt kívánja, hogy szeressük egymást s ne okozzunk kárt mások becsületében és jóhírében.

Azt olvastuk, hogy ha valaki a spanyol királyt véletlenül megérinti, annak a spanyol etikett szerint azonnal le kell mondania állásáról. Nos, a pap-ság nem kívánja, de nem is kívánhatja a maga számára a spanyol király eme érinthetetlenségét, de megkívánja és megkívánhatja a felebaráti szeretet parancsának betartását és az Isten emberének kijáró tiszteletet.

Nem akarjuk azt mondani, hogy szentek a papok! Nem, mi nem ezt mondjuk... Azt azonban bizonyosan merjük hangoztatni, hogy a civil mindig rosszabb, mint a temetési gyászbeszéd mondja, a pap pedig mindig jobb, mint ahogy a híre járja...

Válasz Hugónak.

Hozzám intézett utolsó szava óta nálam 14 év telt el. Magánál nem tudom, hogy mennyi, mert a túlvilágon nincsen naptár, sem napóra.

Évek múltán is meghatottan gondolok Önre. Jól emlékszem még a szemináriumi távozásomra. Amikor elhagytam az édes álmok várát, Ön azt volt kedves kérdezni tőlem: tudom-e, hogy mit hagyok el? Meg is mondta, hogy a paradicsomot.

Igaza volt!

Szeptember táján különös érdeklődéssel olvasom a napilapok híreit. Ezeket az apróbetűs sorokat szoktam keresni:

A központi papnövelde növendékei figyelmébe. A budapesti központi papnevelőintézet előjárósága ezúton értesíti növendékeit, hogy szeptember 15-én, hétfő este 9 órára szeretettel várja őket intézetébe.

Mennyi papnak lágyul el ilyenkor a szíve! Eszükbe jutnak a régmúlt idők... Most már bizonyossá vált előttük, hogy annakidején a paradicsomkertet hagyták ott.

Mily sokan mennének vissza abba a Hortus conclusus-ba, a bezárt kertbe. De nem lehet. „A Gyönyörűség paradicsoma elé (Isten) kerubokat állíta.” (Móz. I. 3, 24.) A kerubok alatt a törvényt értjük, azt a törvényt, amely lehetetlennek mondja az anyánk méhébe való visszatérést: az ember nem mehet vissza anyja méhébe, hogy újraszülessék...

Csak a visszaemlékezés lehetősége marad meg.

S ez a visszaemlékezés a kispap és a vőlegény közti összehasonlításra ad alkalmat. A papnövendéket a szeretet fűti, a vőlegényeket a szerelem. Amannak a liliom a virága. Ennek a rózsa. Mondják, hogy a kispap jobb, mint a felszentelt pap. A vőlegény jobb, mint a férj. Érthető tehát a spiri-

tuálisok panasza: bárcsak kispap lenne a nagypap és bárcsak nagypap lenne a kispap.

Valahogy elvesznek az életben a keménykötésű papnövendékek...

A rák az első évben hatszor veti le páncélját. Később egyszer. Hatéves korában elvonul remeteségébe és várja a végét. Bizony nagy fosztogató az élet! Az idő letépi hősök fejéről a babért és a borostyánt, a papról pedig néha még a reverendát is. Egyesek megválnak lelkük páncélzatától. Ezek azután könnyen megkaphatják a halálos döfést. A papias gondolkozás vedlési folyamata ez: a szemináriumi arkangyalból az élet angyalt csinál. Ha azután az angyal is enged értékéből, akkor leszállt a földre és kész az ember: Angyal Bandi.

Ez a letörés — hála Istennek — ritkán következik be. Az a néhány év, amit a papnövendék a szemináriumban tölt, mindvégig támogatja az embert. Az a néhány év szép emlék, kedves emlék, paradicsomi emlék...

Amikor megérkezik szeptember hava, akkor a legöregebb papi lélek legcsendesebb világában is bekövetkezik valami forrás, valami átmelegedés.

Honnan? Miért?

Úgy mondják, hogy szőlővirágzaskor a pincék csendes rejtekében forrásba jönnek a — borok. Valami ilyesmi történik a papi lélekben is.

Úgy mondják, hogy a tenger áramlásakor megmozdul a tengerek is. Nos, a papnövendékek bevonulásakor is ellágyulnak azok, akik már az Úr szőlőjében dolgoznak...

Soliloquia.

Az ember többnyire szoros kapcsolatban van multjával. Szinte azt lehetne mondani, hogy az ember jövője a mult köveiből és a mult idők kövein épül fel.

Becsülje meg tehát mindenki a multját, mert az

„én”-jének egy darabja. S amikor a múlt megbecsülését hirdetjük, azt azért tesszük, hogy megindokoljuk a naplóírás szükségességét és hasznosságát. Hivatkozhatnánk a nagyokra is: Szent Ágostonra, Ottokár püspökre . . . De nem folytatom a felsorolást, hanem felhívom az olvasó figyelmét a technika egyik legújabb vívmányára.

„Hallgassa meg saját hangját, — hirdetik a reklámok — örökítse meg gyermeke beszédét. Küldjön a távolba beszélő üzenetet. Vétesse fel saját beszédét, énekét, szavalatát és On bármikor, bármelyik grammofonon lejátszhatja azt!” A nagyobb üzletekben azzal kedveskednek a cégek, hogy lemezre veszik az üzletben csevegő gyermek társalgását s a lemezt a szülőnek ajándékozzák. Főlöszleges mondani, hogy a szülőket nagyon boldoggá teszi az, hogy félszázad múlva is hallhatják gyermekük énekét, vagy gagyogását.

Nagy lelki haszonnal járna az is, ha lemezre kerülne a szemináriumi élet egy-egy megnyilatkozása, ha lemezre kerülne az újmisés áhítatának megnyilatkozása, az első boldog átváltozás szent sutto-gása, az első Gloria, az első Credo. Mindezt lemezre kellene venni, hogy hallja és élvezze a kialudt öreg Vulkán azt, miképen dobogott „in diebus iuventutis” az ő boldog újmisés szíve.

A drága lemezt pótolhatja a papír is. A napló.

Azért tanácsos naplót vezetni, hogy megrög-zítést nyerjenek az élet szép eseményei, lelkivilágunk egykori színes szép tájai és gondolkozásunk főbb elvei.

Mutatur et color optimus!

A legjobb szín is fakul . . .

Ha napló van, akkor tudok mihez igazodni. Akkor beszélnek, követelődznek a múlt biztos élet-elvei. Akkor összhangba fogjuk tudni hozni az évek meredek különbségeit és ugyanegy hangra fogjuk tudni énekelni a gyémántmisét az aranymisével, az

aranymisét az ezüstmisével és az ezüstmiséét az elsőmisével . . .

Jegyezzük fel tehát azt, mily magas volt lelünk szinttája az első misekor. S igyekezzünk ugyan ezt a magasságot megtartani a vasmisénk alkalmával is.

Naplót a fiókokba!

A naplózás bemutatja az ősz aggastyánnak a hamvasarcú papnövendéket . . . a püspöknek az egykori plébánost.

Ezrek reménysége . . .

Robogva szeli a vonat a tájakat. Százakat szállít. Sírót és reménykedőt. Boldogot és boldogtalant. Bűnösöket és szenteket. A legértékesebb utas azonban az újmisés.

Ő az elveszettek reménysége. A bűnösök menedéke.

A vonat látszatra mindennapi embert repít a végtelen felé. A fej felett azonban a Lélek lebeg.

A fák meghajolnak. A töltés melletti árokban mosolyogva ölelgetik egymást a fűszálak. A virágok a természet nagy himnuszával kedveskednek. A levegő hódolatát a lepkék tolmácsolják, amik bukfencet vetnek a magános utas tiszteletére. A szél is dolgozik. Harangzúgást kever a vasúti kerekek zakatoló dübörgése közé.

A faluban harangoznak.

Az Egyház apró kis tartományai imádkozva várják Krisztus kis hadnagyát. Ezer gond van már összehányva a káplánszoba ajtóküszöbére . . . A gyóntatószékbe is jóelőre behajigáltak már nagyon sok bajt és bűnt . . . Ezer kérdés van belekötve a zsebkendők sarkába . . .

Minden kérdés feleletre vár . . .

De nézd csak, mintha elsápadt volna Krisztus barátja, amikor földre lépett.

Ne félj, Testvér! A Szentlélek megadja neked a bölcseséget és a bátorságot. Ő ihlet és megerősít.

Ne félj, Testvér! Hiszen Krisztus helyett jársz követségben! Ha Vele járod utaidat, akkor te is meggyőződ a világot...

IV. Exodus.

Újmisére harangoznak . . .

Édes valósággá válik az álom s a meséből igazság lesz. A harangok édesen és szelíden hívogatják az embereket, pontosan úgy, amiként azt Krisztus apródja megálmodta a szemináriumban.

A papnöveldek fiai sokszor és sokat álmodoznak. Amikor a fáradt leviták a nappalok munkája után megcsendesednek s amikor kialszik a gondolkodás sok apró lámpása, olyankor végiglátogatja Krisztus a hálótermeket. Megáll a vaságyak mellett s egyiknek-másiknak álmocsókat ad.

Kezdődik az édes álmodozás . . .

Készen van az oltár. Abel a praeparatio ad Missam-ot imádkozza. Szelíden. Kipirultan. Csendesen.

A falu már útra kelt. Az újmisék ideje alatt még házörzök sem maradnak otthon. Senki sem félti ilyenkor a falut. A betegek elhagyják az ágyat. Az öregek előkerítik a sarokból öreg görbe botjukat, a

rokkantak pedig mankóikat, hogy megtehessék az utat az újmises lábáig és elcsoszoghassanak Ábel oltáráig. A gyermekek skatulyába hányják egy napra játékszereiket. A felnőttek kétszer is megigazítják ruháikon a ráncokat és a redőket. Templomban sietnek az özvegyek, az árvák és a szegények, hátha jótévőt nyernek az újmisesben...

Az öregek érkeznek elsőnek. Alázattal foglalják el a kopott régi helyet. Őket nem érdekli az utcai komédia. Nekik elsőmise kell, nem pedig operett, vagy színpadi premier.

A templom felé sietnek a férfiak is, hogy lássák a férfinem méltóságát. Az oltár körül imádkozik a falu nővilága, hogy lássa a boldogságban úszó édesanyját.

Az édes szülők is jönnek... Soha nem vették oly áhítattal kezükbe az imakönyvet, mint ma, mert hiszen édes fiuk megy föl az oltárlépcsőkön a legszentebb áldozat bemutatására. Az elsőmise a szülők életében igazi gyertyaszentelő ünnep. A gyermek bemutatja a misét. Ők pedig bemutatják Istennek a gyermeket. Nem gerlepárt ajánlanak fel Istennek, hanem ártatlan, megkötözött, magános bárányt: gyermeküket.

Ez az angyalvár örök álma...

Ezt az álmod szakitja meg reggelenként a csengetyű szava. Ez az álom ölt testet az újmise napján.

Szatmár megyében azt tartja a nép, hogy a zsenge-mise meghallgatásáért érdemes elkoptatni egy pár új cipőt. Sok lelki haszonnal jár. Ez a népies, jámbor felfogás hozza össze a primíciókon nyugatot kelettel, északot déllel, az alvéget a felvéggel. Ez hozza össze a népet az újmisesek virágvasárnapos ünneplésére.

Az elsőmise a papi élet hozsannás virágvasárnapja. Aznapi a falu minden virága az újmisesé. Övé Jeruzsálem pálmája, övé a nép hozsannája...

De vajjon meddig tart ez az ünneplés?...

Majd meglátjuk!...

Ünnepi köszöntés.

Szónok áll eléd és szót kér:

Testvér! Légy áldott, mert az Úr nevében érkezél, hogy Krisztus legfiatalabb hadnagyaként szolgálj a kétezeréves evangélium ügyét.

Köszöntünk, mint az evangélium felavatott emberbűvölőjét. Kísérje gazdag siker fáradozásodat, hogy sok embert szelidíthess Jézus igájába.

Köszöntünk, mint a magasságos világ fiatal gyertyagyújtogatóját. Gyujts gyertyát mindenütt, amerre jársz, mert nagyon sötét a világ!

Köszöntünk bibliás nagy küzdelmed végén. Boldogok vagyunk, hogy győztesen kerültél ki a lelked angyalával vívott nagy küzdelemből.

Köszöntünk, mint a szent liturgia felszabadított hierarchikus kis inasát, mint az angyalvár útnak eresztett kedvenc istenes suhancát.

Köszöntünk szüzi lakodalmad szent és fehér boldogságában. Engedd meg, hogy részünk legyen lelked áhítatos és virágos ujjongásában.

Köszöntünk mai finom lelki megszédülésedben. S kérünk, gondolj a Legszentebb perzselő közelségében a Lázárookra is, akik asztalod morzsái után epekednek.

Gondolj a népre, mely már vár . . .

Te leszel az emberek csodalámpása. Neked kell bevilágítanod a sötét utcákba és a sötét sikátorokba. Neked kell megvilágítanod az eltakart síró arcokat.

Tekintsd magad csodadoktornak. Száz és százféle receptet kell tudnod kitépni az evangéliumból, hogy meggyógyíthassad az ifjú szíveken a szakadásokat és az öreg lelkeken a rákosodásokat.

Hordd mindig magadnál a lelkiélet lázmérőjét, a keresztet. Ezzel kell megközelítened a szegényt, a beteget, a megvetetteket és az elesetteket.

Tekintsd magad csodamuzsikusnak. A lelked a hegedűd. Vonód a kezéd. Ezzel a két nótafával kell népedet az alleluja hangjaira megtanítanod.

Tekintsd magad csodabüvésznek. Szíved lesz a titokzatos varázstáskád. Szív nélkül nem állhatod meg a helyedet. Ebből húzol elő mesét a síró óvodás gyermeknek, fakardot a szorgalmas növendéknek, búcsúlátta imádságos mézeskalácsot az égre-néző leányseregnek és istenes baráti tanácsot a leventének.

Érzed, hogy úgy, ahogy vagy, egy nagy csoda vagy?

Tekintsd magad csodagyereknek. Talán kicsiny falucska játszótérének homokjában talált rád az Isten. Játszani kezdett veled, megszeretett s a zálogjátékban zálogba kérte a szívedet. Odaadtad... Jól tetted...

Isten hurkot dobott lelkedre. Kiválasztott. Pedig voltak körülötted daliásabb kis legények is és voltak erszényesebbek is. Az Úr azonban hozzád kötötte magát. Rád bízta a Fiát.

Mіндеzt azonban nem azért hangoztatom előtted, hogy felkeltsem benned a büszkeség romboló erőit. Onmagad számára ne légy más, mint aki vagy. Érezd magadat szenteltvízbe került mezei búzavirágnak.

A népnek azonban több vagy! A népnek mindene vagy, mert a nép úgy érzi és úgy tudja, hogy frissen gereblyézett lelkeseden égi erők adtak egymásnak találkozót.

Az apostolok útjára vállalkoztál.

Járd ezt az utat két-három keménytojásnyi elemózsiával, de telitarisznya lelkesedéssel és megfoghatatlan bensőséggel. Feszítse tarsolyodat egetvivő lelkesedés. Legyenek félrerakott örömeid a nehéz órákra, mert — jaj — a virágvasárnap csak bevezetés a nagyhéthez és minden papi életnek megvan a sajátos nagypéntekje...

Vércseppek a keresztúton.

Az utakon nemcsak szentjánosbogárcák kacagnak, hanem vércseppek is ragyognak.

A papok útjain túlon-túl sok a vércsepp. Ezek igazolják azt, hogy Krisztus nyomában vagyunk.

Kemény a pap élete. A mi életünk vonalvezetése párhuzamos Jézus életének vonalvezetésével. Csak természetes tehát, hogy minket is gyűlölnék. Egyesek szemében keresztespókok vagyunk, mások szemében meg zöldreverendás Jézus-szamarak.

Utánunk köpnek és szidalmaznak.

Kövezik apostoli útjainkat!

Igy akarja ezt Krisztus, aki az útnakindulás órájában odalép az újmisés mellé... Fején tövises szent korona... vállán pedig kereszt... De ím, leveszi és az újmisés vállára helyezi.

„Viseld te is!... — szól — utódom leszel!
Keresztemből ugyancsak részt veszel...
Kálvária a sorsod, mint nekem
A szenvedésben együtt lész velem...

Élted harc lesz... Fáradság, áldozat,
Az ellen küzdesz, — ami kárhozat...
Malomkő leend ez a küzdelem
S te megörlődöl, mint a búzaszem.

De bízzál bennem minden időben
Hőssé edződöl szívem tüzeiben...
Tövískoszorúm megsebez... éget...
De vértéz... oltalmaz... bátorít téged...

Virágos, díszes, ünnepi oltár,
Gyertyák lobognak, hangzik a zsoltár...
Az újmisés felnéz az Úrra
És elindul — a keresztútra..."

(Horváth Árpádné.)

Állomásról-állomásra.

Az egyik főpásztor mindig meghívja az újmiséseket a szentelés napján ebédre.

A püspök mosolyogva ül az asztalfőn. Élvezi az új csapat kegyelmi gazdagságát és evangéliumos életkedvét. Az újmisések úgy sorakoznak az asztal körül, mint a most kihúzott kardpengék: ragyogón és tisztán. Gondolkodásukat még nem csorbitotta ki az élet. Ifjú kedvük löpora fölé még nem tett fojtást a sikertelenség. Tetteik kardlapját még nem rozsdásította meg a ráfröccsent vér és sár.

Az ebédnek az ad rendkívüli jelleget, hogy a püspök ilyenkor szokta közölni az újmisésekkel az első kápláni állomás helyét.

De hogyan?

Egészen rendkívüli módon.

A fehér asztalterítőn a legelső tányér alatt levélboríték pihen. Az új állomáshely nevét tartalmazza. A levelet csak akkor szabad felbontani, amikor az utolsó tányért is elviszi az újmisése elöl az inas.

Nagy az izgalom.

Valahányszor felsusog egy-egy boríték hivatalos irata, mindannyiszor felmosolyog az újmisése előtt egy-egy falu neve. Ez az első állomáshely. Ez az első stáció.

Ami aztán néhány nap multán következik, az már igazi történelem. Valóság.

— Kérek egy jegyet!

— Hová?

És elhangzik az állomáshely neve. Az ember életébe bevonul egy új szó, mellyel új fejezet kezdődik az életben. Benyomul az ember életébe egy új falu minden utcájával és minden dűledező kerítésével, minden akácfájával és minden gyümölcsfájával. Benyomul az ember életébe az örömök és fájdalmak, a tervek és a küzdelmek minden hegye és völgye.

Az új falucska állomásán öreg oltártestvér várja

a kis tisztelendő urat s a szeretet békecsókját előlegezi. Üdvözlő szavakat is mond, amikből azonban csak annyit értenek az érdeklődők: „Az öreg Péter és az ifjú János nagyon szépen megfértek egymással az apostoli kollégiumban”...

S amint kiemeli valaki a káplán kezéből a kicsike útipoggyászt, máris ráhull a káplán kezére az első kézcsók. Ez a falu első ajándéka. Szegény káplán úr még nem ismeri ezt a falusi drágaságot. Hirtelenében nem tudja, hogy hova tegye, de csakhamar megleli a helyét s beteszi a szívébe, mert a kézcsók odavaló.

Már fenn ülnek a falusi alkalmatosságon. S mikorra kigördül a szekér az egyenesbe, máris megszólal a jóságos öreg Péter:

— Jegyezze meg, kis Testvérem, hogy olyan volt az a kézcsók, mint az a csók, amit a szentképek kapnak. Szentet vártak. Szent képében érkezett. Krisztus helyett jár követségben.

A jóságos szavak még mindig hullottak, amikor megállott a fogat. Pontosan a templomajtó előtt.

A templomba menet aztán még a következő súlyos szavakat hallotta a fiatal János az öreg Pétertől:

— Először is ide megyünk. Az első vizitet a templomnak adjuk. Már várja a Mester. Ő minden papnak örök principálisa. Meg aztán meg akarom mutatni a szentélyt is, mert ez a mi menedék-helyünk. Ide szoktunk menekülni akkor, amikor üldözőbe vesz bennünket az értelmetlenség és amikor megkerget bennünket az örömtelenség. Ide kell néha menekülnünk még saját kedves híveink elől is, hogy kisírhassuk magunkat az öröklámpa alatt és hogy kitervezhessük másnapra új útirányunkat.

A káplánszobában.

A káplánszobáról sok tréfás megjegyzés van forgalomban. Az összes tréfák közül azonban a következő exotikus meghatározás viszi el a pálmát: A káplánszoba nem más, mint egy különbejáratú bútorozott betoncső!

Nos, ez a meghatározás hibás. Ha nem is tágas a káplánszoba, azért mégsem folyosórészlet! Szoba az, ámbár talán kissé testhez álló is!

És ha netalán csakugyan kicsiny lenne? Vigasztalódj. Fel a fejjel! Helyzeted hasonlít a Szentatya helyzetéhez. Te is elmondhatod a káplánszobáról azt, amit a Szentatya a Vatikánról mondott: „Parva, sed apta mihi!”

Parva, sed adta tibi! Ez a káplánszoba.

Mit mondasz, hogy kissé kopottas a bútor?

Fiam! Ne feledd, hogy a káplánszoba legszebb bútoradarabja maga a káplán! Olyan a káplán a szobában, mint a hangulatlámpa. Mindennek szint ad és mindent megszépít.

Első kápláni fizetésedből pedig el ne felejts órát venni, mert az óra serkent és javít. Ezt az igazságot így írta meg nekem Vörös Michaela S. M. Nővér:

Az óra pontos,
mert benn valahol —

Rúgó feszül és
szívként zakatol.

Kicsike óra...
zsebbe, karra fér.

Veszi az ember
mégis aranyért.

Mert bár kis óra,
pontosan ketyeg!

Mennek utána:
mozdonyok s emberek.

A te szívedben
is — óra petyeg...

Csavarja Isten
a sok kereket:

Fájdalom, öröm
munka, akarat —

Pontosan Hozzá
igazítsd magad.

És a kis óra
Jó példát mutat.

A harcok tüzeiben.

Szent Péter és Szent Pál napja évről-évre beállítja az aratókat a lelkek búzavetésébe.

Bizonyos, hogy sok örömmel jár a pap munkája, mert nagy öröm elkévézni és asztagba rakni az érett, sárguló kalásztengert, de az is bizonyos, hogy igen nagy küzdelembe kerül kitartani a nap erős hevében.

Mert bizony odakerül a pap, ha a legutolsó tanyára vagy a legeldugottabb faluba kerül is.

A gonoszok ujjal mutatnak a papra: Hic niger . . . Itt a fekete! . . . Itt a csuhás! És úgy kerülnek az embert, mint a kolerást. Mikszáth vitriolos szójátéka ott zöldel a köztudatban: „a fehér és fekete személyek egyformán veszélyesek!” És a gonoszok kerülnek a papot, akárcsak a pénzügyőrt. Látszik, érzi a világ, hogy kik őrzik az értékeket.

A pap Dávid szerepében vitézkedik. A pap mint hitvány kis Dávid harcol a nép érdekében Góliáttal szemben. Azt vágja oda nekünk is Góliát, amit Saul mondott Dávidnak: „Nem bírsz te szembeszállani és megvívni ezzel a filiszteussal, mert te gyermek vagy, az meg harchoz szokott ember kora ifjúságától fogva.” (Kir. 17, 33.) Nincsen hősi multunk, miként nem volt Dávidnak sem. Harci felszerelésünk mindössze néhány útmentén szedett kőkocka, egy gyermekparittyá, no meg a lelkesedés. Ezzel kell megvívni küzdelmünket.

S mégis sikerül meg-megállítani egy-egy város határában Góliátot. Sikerül legyőzni Marxot, Lenint és a többi Góliát-fit, mert velünk az Isten! Mi is a seregek Urának nevében indulunk a küzdelembe. Isten edzi a karunkat. Isten erősíti ifjú gyenge lábunkat úgy a harci fronton, mint a jeruzsálemi templómépítésekben.

Fiatal kis Mózesként jelenünk meg a fehér Egyiptomok rabszolgapiacán. Kiadjuk a jelszót: Utánam! Száraz lábbal vezetjük át a népet a bajok

Vörös-tengerén, a nyomorúságok rokitnói mocsarán. Évtizedeken keresztül fuvolázunk a ráncbízottak füle mellett. Sokan hűségesen követnek, egyesek azonban ellenszegülnek. Néha azt is megérjük, hogy akik tegnap még azt kiáltották, mindent megcselekszünk, amit az Úr kíván, azok másnap aranyborjú körül táncolnak.

Ma is hallhatók a lelki segílyt kérők sóhajtásai: „Jöjj át Macedóniába és segíts rajtunk.” (Ap. csel. 16, 9.) Megsajnáljuk a kiáltozókat és leszerződünk a pásztoréltre.

A Siloe-tó partján fekvő beteg ember ebbe a néhány szóba fojtotta bele minden keservét: „Uram, nincs emberem, ki midőn felkavarodik a víz, a tóba bocsásson!” (Ján. 5, 7.) Nincs senkim, aki ölbe kapná lelkemet és beemelne a kegyelem tengerébe.

De már jön is az új káplán!

Az újmise sok beteg lelket telít meg reménnyel, lelkesedéssel. Az újmisék napján százan és százan néznek egymás léleklázás szemébe s felkiáltanak: Új ember érkezett! Új ember, aki fürge és erős, fáradhatatlan és hős, akiben a lelkiélet analfabétái lelki lángészt nyernek, a lelki bestiák lélekidomárt, a lelkiség vérszegényei lelki atlétát, a lélekkufárok lelki gavallért, a lelki harcok gyávái pedig lelki hadvezért.

A világ a káplán személyében a lelkiélet és a teológia fiatal kis hadnagyát ismeri fel, aki éppúgy zsebében hordja a mennyország kulcsát, miként Napóleon a francia milícia marsallbotját.

Aki katonának megy, annak számolnia kell a harccal.

A pap is számolt ezzel.

Nem lankad a harcok tüzeiben, mert a legnagyobb kincsért harcol — a lélekért. A lélekért szívesen eltűri a víz, a szárazföld, a levegő veszélyeit, mert hiszen arra a könyvre tette rá a kezét, amelyben azt írja a Lélek a lélekről: „Mit használ

az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?" (Mt. 16, 26.)

A láthatatlan sugarak.

1931-ben műtörténeti kiállítás volt Londonban. Ez a látványosság az ezeregyéjszaka meséit eleve-nítette meg. Hatvan évszázad művészetét gyűjtötték össze műértő kezek. A lurisztáni bronzedényektől kezdve a perzsa koronaékszerekig minden együtt volt. Ott voltak a Sassanida korabeli aranyedények, az Ardabil-mecset kézzel szőtt szőnyegei, Harun Al Rasid szinte mikroszkópikus finomságú elefántcsont-faragványai. Abbas sah szőnyegei, Bihsad, a perzsa Botticelli képei, Fath Ali sah csodakardja, no meg a perzsa koronaékszerek.

A kiállítás anyaga felbecsülhetetlen értéket képviselt.

A legrágább kincseket úgynevezett láthatatlan villanysugarakkal őrizték. Ha valaki túlságosan közel ment egy-egy féltettebb tárgyhoz, akkor az egész kiállítási palotában felharsantak a vészszirénák, kigyulladtak a vöröslámpák és a veszélyeztetett terem ajtói önműködően becsukódtak.

Gondolkozzunk csak ezekről a „láthatatlan villanysugarakról”.

Ezekkel védelmezik a világ fiai azt, amit a rozsdá megehet és amit a moly porrá szedhet.

Nos, a lélek sokkal értékesebb, mint akár a perzsa koronaékszerek is. A legnyomorultabb és a leghitványabb kondás lelke többet ér, mint a korona-ékszer!

Nos, őrzi-e valaki ezeket az ékszereket?

Igen!

A lelkeket a papok szemsugarai őrzik. Minden papi szemből láthatatlan sugarak ömlenek szerte-széjjel, hogy védve legyen az, amit a rozsdá és a moly meg nem emészthet és ki nem kezdhet, amire azonban fáj az ördög foga. A mi szemünk sugarai

borítják be Krisztus kincseit, a megváltott lelkeket, s ha netalán rátenné azokra valami illetéktelen személy a kezét, akkor mi is vészjelet adunk le.

A perzsa sah kincsei olyan súlyos összegre voltak biztosítva, hogy ha azokat — mondjuk — egy földrengés megsemmisítette volna, akkor az összes angol biztosító társaságok csődbe jutottak volna.

A falvak és a városok lelkei a lelkipásztoroknál vannak biztosítva. A lelkekért való felelősség a pap vállát terheli.

Amit Isten Káintól kérdezett, azt a paptól is kérdi: Hol van öcséd... híved?...

Mi nem felelhetünk erre a kérdésre Káin feleletével: Nem tudom, hiszen nem vagyok én öcsém őrzője!

Igenis, mi számot tartozunk adni mindenkiről, mert senki sem veszhet el azok közül, akiket ránk bízott a Gondviselés.

Ezüstfüty a nádasban.

Prohászka Ottokár megemlékezik a Soliloquia-ban egy német ornitológusról, aki Észak-Németországból jött a Dunántúlra, hogy meghallja egy ritka költözőmadárnak az ezüsfütyt a pákozdi nádasban.

Meghallotta és boldog volt.

A német ornitológus szenvedélyével dolgozik minden pap, figyelvén a lelkek ezüsfütyt, az elveszett, kóbor bárányok bégetését.

Ez is élvezet. De még milyen élvezet!

Ezt azonban csak az élvezi, akinek füle van hozzá, mert a botfűlű papi lélek számára csak a bivalybögésnél kezdődik a hang.

A püspök kézföltétellel szenteli a papokat. Legyen a lelkipásztor keze is állandóan a hívek vállán. Ehhez a munkához azonban hivatás kell! Pásztorláz! Láz, mely űzi és hajtja az embert az elveszett lélek

után. De szükséges ide továbbá nagy szív is és végtelenített lelkiület és lelkiismeretes lelkiismeret.

A lelkiismeretes kereskedő mérlegének egyik táljába az áruját teszi, a másikba pedig a súlyokkal együtt kereskedői becsületét. A papi élet mérlegében a hívek lelkiüdvössége az áru, a pap buzgósága pedig a súly. A hanyag pap mérlege felborul, mert nincs meg az egyensúly a lelkek súlya és munkája között. Ezzel szemben a hivatása magaslatán álló pap lekipásztori mérlege mindig rendben van, mert a nagy feladatokat az apostoli buzgóság egyensúlyozza.

„A jó pásztor — így inti apostolait az Úr Jézus — életét adja juhaiért.” (Ján. 10, 11.)

A jó pásztor nem ismer távolságokat és nem mér fel fáradságot, ha bárányról van szó. Ez a szenvedély és lelkesedés viszi messze idegenbe a misszionáriusokat. Az ornitológus szenvedélye fűti az újmiséseket és a vasmisés áldozópapokat, hogy siessenek a nyíri nyárfásba, hogy jelenjenek meg az alföldi pusztaságban és ne rettegjenek behatolni az Ecsedi-láp nádasaiba sem, hogy aztán vállukra vegyék az elveszettet.

Sokat lehet tanulni a német ornitológustól! Tanulhatunk tőle rajongó hivatás-szeretetet, lélek-szeretetet. Ez a szeretet nem néz menetrendeket és kilométereket, nem néz órát és naptárt, nem kémlel ki az ablakon, hogy esik-e vagy nem. Ez a szeretet útra kél, áll és vár, ha arról van szó, hogy valahol egy bárány béget.

Bárcsak rólunk írhatta volna Halassy Valéria a jó Pásztor kis bojtárjáról szóló szép verset:

Vihar dühöng. A táj
Kihalt, kopár.
Közelít az éj és
Még szerzetesét a nyáj.
A farkasok vad éneke
Felveri zúgva a csendet.
Reá a szürke varjak
Sír-himnusszal felelnek.
Ki jár, ki jár ez
Enyészetes, bús tájakon?
Fehér ruhában és égő szemével
Kutat, kutat sötét bozótokon?!
Keresztültörve csüggedetlenül?

Egy kis bojtárja ő a nyájak
Isteni, drága Pásztorának,
Nyomába lép s a tévedt kis juhot
Szívére vonva hozza is legott,
S az Egy akolnak puha küszöbén
Feléled majd az Úrnak szent Szívén.

Lélekkel a lélekért.

A középkor hittérítő szerzetesei mint az összes mesterségekben jártas néptanítók mentek a kulturálatlan népek közé. Szent Bonifác egyik kezében bibliát, másokban colstokot szorongatott. Így ment a frizek közé.

A középkor papjainak ez volt a jelszava: *Cruce et instrumento!* Kereszttel és szerszámmal!

Ma már más jelszó járja: *Cruce et libro!* Az új idők papja egyik kezében keresztet, a másikban pedig könyvet szorongat, úgy megy az Úr szállókertjébe.

A mai papnak már nem az ugartörés a dolga. A mi dolgunk már a gyomlálás. Az Úr szállójében ma nem az ültetés a probléma, hanem az ördög lisztharmatja ellen való védekezés.

Modern a munka, mert modernek a betegsé-

gek. Legyen tehát modern a vért is és a fegyverzet is!
Minden új, csak a lélek a régil Ezért folyik a harc.

Nos, ez a lélek az az értékes gyémántkő, amely briliánsná válik, ha pap kezébe kerül, míg ha ördög kezébe jut, akkor szén alakjában a pokol fűtőanyagává silányul.

Minden pap gyémántcsiszoló! De nem amszterdami, hanem talán nyíri, hevesi, zalai, szegedi lélekcsiszoló!

Isteni munka, de embernek kell elvégeznie.

Ne aggasszon soha senkit, hogy a pap nem angyal, hanem ember. Ennek így kell lennie. Hiszen a gyémántot is saját anyagával, gyémántporral szokás csiszolni, nem pedig más anyaggal. Miért kívánna tehát valaki pap helyett angyalokat?

Betegem feküdt a pap. Elrontotta a gyomrát. Csodálkozva kérdezte valaki:

— Hát a papnak is van gyomra?

Igen, van! Van gyomra, hogy ismerje az éhség erejét. Tyúkszeme is van, hogy ismerje azt a fájdalomt, amit ember embertársának tud okozni. Pénze is van. Tulajdon kezével fizet a boltban, sőt azt is elfogadja, amit ott visszaadnak, hogy ismerje ennek a mondásnak nagy erejét: Paupertas maxima meretrix! A pap is beteg néha, hogy vigasztalni tudja a beteget. A pap is szokott örülni, hogy meg tudjon mást érteni. Szokott aludni is, mert szokott dolgozni. Egyszóval a papnak is van teste, hogy beszélni tudjon a lélek felsőbbiségéről.

Budapesti hitoktatónő a lélekről beszélve megkérdezett egy 8 éves csöppséget:

— Mire kell jobban vigyáznunk, a testünkre-e, vagy pedig a lelkünkre?

Az apróság nagy határozottsággal adja meg a választ:

— Csak a testre, mert a lélek úgysem hal meg!

A gyermek ajkáról az emberiség ferde gondolkozása röppent el. Az emberiség nagy része még

most sem fedezte fel azt az előkelő helyet, amit a léleknek élveznie kellene!

Papokra van tehát szükség. Nagyon sok papral! Mert le kell dönteni a Test sárga bálványát s oda kell állítani helyére a fehér Lélek márványszobrát.

Trubadúr, vagy zsonglór?

Sokféleképpen lehet dolgozni!

A Lélek birodalmában sokféle várta várja a fiatal Krisztus-hadnagyokat. Fogadja mindenki álló és áldó örömmel a Lélek intézkedéseit!

Elvégre nem mi dolgozunk, Isten az, aki bennünk az akarást és a véghezvitelt egyaránt műveli a jóakarát szerint. Isten dolgozik bennünk. Mi csak eszközök vagyunk Isten kezében. S miért panaszkodnék a kiskanál azért, mert nem nagykanál? Hiszen az is építi a templomot, aki a homokot hordja, nemcsak az, aki a keresztet teszi a toronyra!

A Lélek állítja állomáshelyeikre a hegy-embe-
reket, hogy az eget tartsák. A Lélek rendelkezik a völgy-emberekkel, hogy illattal telítsék a szerény mezei völgyeket. A Lélek helyez egyeseket ablakba, másokat erdőbe, s ott is levelekkel takarja őket. Ő szórja el a falvakban a por-embereket és a városban az ember-érceket. A Lélek akarja azt, hogy az egyik Góliát legyen és százak helyett harcoljon. A másikat a Lélek a dülóútra állítja, hogy szentjánosbogárka legyen, hogy fénye mellett irányt foghasson a — vándor.

Az egyik pap trubadúr. Isten embere. A szentélyben énekel. A másik viszont jóakaró zsonglór. Ő az emberek istene. Szónokol. Irányít. Beszél és útnak indít. Fékez és tömeget mozdít. Az ügyességével szolgálja az Istent.

Az egyik a szívével dolgozik. Azon hárfázik. A másik az eszét adja a köznek. De mindkettő az

éger t küszködik. Az ész embere a földről az egekbe tör be, a szív embere pedig lehozza az eget a földre.

Az egyik így dolgozik, a másik úgy.

Az egyik itt, a másik a napos oldalon!

Fontos, hogy mindenki égrenézõ szemmel munkálkodjék!

A Mester tetszésére.

A papnak olyan embernek kell lennie, aki többé-kevésbé mindenkiben mozgásba tudja hozni a delejtõt. De nem maga felé, hanem Isten felé!

Nekünk a jó Isten tiszteletét kell elõmozdítanunk! Más szempontok és célpontok nem kuszálhatják lelkünk tiszta erõit. Az égi léghuzaton kívül más szelek nem kavargathatják bensõnk tüzeit!

Jørgensen írja: Mikor a kölni dómot és annak csodaszép tornyát építették, száz- és százfelõl se-reglettek össze az építészeti csoda bámulására az idegenek. Az egyik kiránduló társaság felkerült a magas torony csúcsáig. Ott, a szédítõ magasságban, ég alatt és föld felett, a nap tüzeben, felhõk között az egyik magános munkás egy kórózsát faragott. Az utca nem vett tudomást sem a munkásról, sem a rózsáról. Nem vette senki sem észre — lentrõl! De fentrõl? Onnan észrevette az Isten!

Nos, ha ilyen helyzetbe kerülünk, akkor dolgozzunk mi is a kölni dóm kõfaragójának páratlan gondosságával és pontosságával. Legyen egyik szemünk a kórózsán, másik szemünk pedig az Istenen! Dolgozzunk finoman, gondosan, égi távlatra, nem pedig emberi hiúságra, nagyvására! Dolgozzunk a Teremtõ szemére, nem pedig az emberek szemüvegére. Sokkal tökéletesebbet alkot az ember a toronymagasságok békéjében, mint az utcák diadalmenetében.

A világ különben is nagyon szeszélyes!

Nem érdemes neki dolgozni, mert a népszerűség olyan puskapor, amivel csak gyorsan lehet lõni.

Tanulságos eset játszódott le egy hangversenyen. Az egyik tanár kedvenc és nagytehetségű növendéke hangversenyt adott. A tanítvány megjelent az emelvényen, kezébe vette hegedűjét és játszott. Teljes tudását belefektette játékába. Amikor azonban elhallgatott, nagyon gyéren kapta a tapsokat. A mestere, aki a szép játéktól egészen meghatódott, magán kívül volt. Kővé meredt. Egyideig nézte-nézte sápadozó tanítványát, majd hozzárohant és átölelte.

— Jó volt, Fiam, a játékod. Egyedül én értetek meg!

Amikor a pap munkája nem talál elismerésre, olyankor megismétlődik ez az eset. A Mester átöleli a papot és így vigasztalja: Én megértettelek!

Dolgozzunk tehát Mesterünk tetszésére! S ha rajtunk is teljesülne az, hogy hiába furulyázunk és hiába zenélünk, hiába jajgatunk és hiába siránkozunk, vigasztalódjunk ilyenkor Isten csókjával és az angyalok tapsával, ami majd a mennyországban jár ki nekünk.

Dolgozzon tehát minden pap fennkölt lelkülettel, nem pedig számító üzletvitellel. Hozzon friss erőre néhány ezer szöllőtökét. Ne bántsa őt az, hogy talán más szüretel. Nem baj! Lehet, hogy mire elülteti a magot, már idegen határban kell belefognia a szántás-vetés munkájába. Ne lohassza ez a munkakedvét. Hiszen a nagy Mester sem aratott itt a földön látszólag valami nagyon fényesen.

A lelkek aratása az égben vagyon!

Nem baj az sem, ha személye nem részesül kellő elismerésben, annál több elismerés marad magára a munkára. A selyemhernyó is így bölcseledett.

Egy selyemhernyó vándorútra kelt a szobában. Alkalmas helyet keresett, hogy nyugodtan szöhesse finom fonalait. Addig kószált, amíg rá nem akadt egy selyemruhára. Nagy örömmel telepedett le, mintha otthon volna.

Ünnep volt. Ünnepélyesen szóltak a harangok. Templomba készült a leány. Elővette selyemruháját. Undorral lökte le arról a selyemhernyót...

Ez sóhajtván szólt:

— Nem baj, ha el is löktek, de művemet legálább megbecsülik...

Tanuljunk a selyemhernyótól...

Isten után a pap minden!

Ez a legszebb és legbeszédesebb papi életprogramm. Ez minden pap küldetésének egysoros meghatalmazása. Ezzel a gondolattal lépi át minden káplán a falu határát. Ez a mondat ég a pap ajkán, amikor megfogja plébániájának ajtókilincset.

Egyszerű akar lenni, mint az országút, hogy mindenkihez elmehessen. Jó akar lenni, mint a levegő, hogy mindenkit átölelhessen. Édes akar lenni, mint egy falat kenyér, hogy mindenkinek mindene lehessen és mindenkit megetethessen. Vidám akar lenni, mint a bor, hogy mindenkit megnevetessen. (Mécs László.)

Kitárt karokkal járja az életet,* hogy átölelhesse a játékokon siró kicsiny gyermekfejeket, a tört fabábjukat újra összeragasztja és a megtompult fakardot újra kifeni. Magához húzza őket, hogy ne lássa lelkükön a korai harcot, megsimogatja a sok gyermekarcot s megsúgja nekik, hogy vele barátkoznak az angyalok.

A pap nem töri meg a hallgatag szívű asszonyt; megvigasztalja őt, hogy több könnyet ne fakaszson szemében a bú. Boldogtalan szíve romján új Isten-bazilikát épít. S ha kivetik őt szívékből mind az emberek, áldó kezével megnyitja neki a kék eget, ahonnan szívére béke-nap ragyog.

Ha a rengetegben bolyongó sok balga férfiú

* Pakocs Károly: „Jöjjetek” c. verse nyomán.

kiált, a pap biztosan meghallja a jajszót. Rájuk talál. A pap kezének nincsen menthetetlen. Biztos útra vezet minden bolyongót. Megnyitja szívükön az ajtót, hogy angyalok készítsenek utat az Úrnak.

Ne féljenek a hullám-háton hanyatott öregek sem. Aki mellett pap áll, arra nem mer rátörni a lelki kalóz. Akiket papi kéz vezet, azok biztosan rátalálnak az örök kikeletre, ahol glóriát zengenek az angyalok.

A szegények, a búsak-szomorúak, a sírók, a zokogók, az életben letörtek mind a paphoz jönnek, mert a pap szívéből Isten integet.

Ime, így éneklie meg a papság programját a pap!

Bizony a papnak végtelenítenie kell szíve életét. A test helyett a lelket szereti meg és egy lélek helyett minden lelket. A gazdag helyett megszereti a szegényeket és a gazdagokban megszanja a lelki-szegénységet. A bűnösök helyett megszereti a tiszta lelkeket és a megtévedtekben megszanja a sötét-séget.

A papnak angyalként kell járnia az életet. Ha néha mégis kiütközik a papban az ember, annak az a magyarázata, hogy Isten a papot nem angyalnak teremtette, hanem embernek.

Erről azonban nem tehet a pap!

Papok napja.

Van Roey kardinális, malinesi érsek elrendelte, hogy egyházmegyéjének minden kerülete évente egy „papok napját” rendezzen, és ezen a napon minden szentbeszéd a papi hivatás szépségét és magasztos célját domborítsa ki.

Az eszmét mindenütt el kellene terjeszteni.

Fölötte jó hatást váltana ki a közönség lelkében, ha száz és száz helyen elharsanna újmisések, ezüstmisések, aranymisés és gyémántmisés papok ajkáról a nagy krisztusi toborzó: Kövessük az Urat!

Menjünk az Úr után, mert a pap soha nem ébred szürke hétköznapokra. A papi szív mindig vasárnapot ül. Minden hétköznapot ünneppé varázsol a napi szentmise.

Az Egyház ugyan kikapcsolja a papot a földi örömök forgatagából, ezt azonban csak azért teszi, hogy átkapcsolja őt az örök örömök körmenetébe.

Az Egyház csak az „angyali örömeket” ismeri el igazi örömnek. Eme tiszta örömök szerelmére akarja az Egyház ránevelni a papjait akkor, amikor életörömeik hangvonalára egy kis zenei keresztet rajzol, s amikor a papi szív hegedűjére egy kis fekete fátoldarabot köt.

Az Egyház is túri a tréfát és a derút, de a nótára és a vicc élére hangfogót tesz. Az Egyház nem túri, hogy papjai a gonoszság és a rothadás szemétdombjából bányásszák örömeiket. Hogy az Egyház nem ellensége a salakmentes örömöknek, azt mi sem igazolja jobban, mint az, hogy papjai úgy hordják ajkukon a derút, mint a gyertya a fényt, s mint a virág a színt.

A papok örömeit azonban nem a hejehuja fejezi ki, hanem az alleluja.

A papnak nincsenek megoldatlan kételyei, amikbe beleszédülne a feje. Az élet a pap számára nem kérdőjel, hanem felkiáltójel. A papi élet címerszövege ez: Sursum corda! A pap élete nem gyászdal, hanem óda a Megváltóhoz! A pap élete nem próza, hanem vers, melynek refrénje ez: Jöjj és kövess engem!

Mória hegyének áldozatai.

A jeruzsálemi templom — a hagyomány szerint — azon a helyen épült, ahol Ábrahám oltárt épített és Izsákot feláldozni szándékozott.

Ábrahámnak ez a szülői áldozata mindannyiszor megismétlődik, valahányszor lemond a szülő gyermekéről az Egyház és Isten dicsőségére.

Bizonyos, hogy a szülőnek nincsen joga visszatartani gyermekét a papi pályától, ha azt Isten meghívta. Sőt, a szülőknek kötelességük ápolni gyermekük lelkében a hivatás tüzét.

Azt mondja egy angol festő, hogy édesanyjának egy csókja csinált belőle festőt. Nos, az ifjúból Isten csókja csinál papot! Ezt az isteni csókot nincsen joguk a szülőknek lelopni gyermekük homlokáról. Ezt a csókot nem szabad onnan letörölni.

Mily szép példát nyújtanak azok a szülők, akik több gyermeket is feláldoznak az Egyház hasznára, nemcsak egyet! Mert bizony úgy van az, hogy néha megakad az Isten szeme egyik-másik családon, s nem elégszik meg egy családtaggal. Többet kér magának. Ezt különösen akkor teszi, ha örömét leli az első választásban. Ilyenkor újra csak a régi házszámot keresi... Az ilyen „jó ház” gyermekei között tovább válogat...

A vallásos szülő nem tiltakozik ilyenkor. Elvégre a pap élete nem idegenlégiós élet. Papnak nem azok mennek, akik a társadalomnak és az életnek a szemetjei. A jó Isten kényes ízlésű. Csak az Ábelk áldozatának tud örülni, a Káinok áldozatának nem. Így aztán a pap-fiú a szülők fejét is dicsőséggel övezi, nem pedig szégyennel.

A pap-fiú, vagy szerzetesnő-leánygyermek áldást hoz a szülők fejére.

Ősz, öreg plébános beszélgetett egy újmiséssel. Mindez az elsömise vigiliáján történt. Az öreg, nemesszívű jóakaró a holnapról tárgyalt. Visszagöngyölte a mult fonalát s boldogan ecsetelte kis falusi katedrálisának holnapi diadalát. Aztán elmerengve a régmult időkön, a következő titkot árulta el a fiúnak:

— Fiam! Amikor a templomunk épült, amelyben holnap bemutatod a szentmisédet, bekopogtattott a szobámba egy fiatal házaspár. Jelentették, hogy ingyen napszámokat szándékoznak végezni a

R.

sok nehézség között épülő templom körül. Ingyen kívánják hordani a homokot, a habarcsot, a téglát, de azt kéri a jó Istentől, hogy adjon nekik fiúgyermeket és adjon majd papi hivatást annak.

— Rég volt ez — mondá a jó plébános. A házaspár már meghalt. Drága, jó szívük már régen elporladt a föld alatt. Künn fekszenek akácos temetőnkben. Imádkozz majd ezekért a holnap szentmiséd keretében . . .

— Gondolod, Fiam, hogy kik voltak ezek a szülők?

— Nos, — folytatta a plébános — a te szüleid! Amikor holnap belépsz a templomba, érezd magad otthon. Drága kezek dolgoztak a mi templomunkon. Neked készült. Köszönd majd meg az Úr perzselő közelségében a munkát, a homokhordást, a téglaszállítást, köszönd meg azoknak az elporladt kezeknek ezt a templomot.

— És köszönd meg a másik templomot is, — folytatta a plébános a beszélgetést — köszönd meg a testedet, ezt a Szentlélek-templomot. Ehhez is ők hordták az anyagot. Ők adták össze ahhoz az utolsó porszemet. Legyen hát övék áldásod zsengeje. Legyen az övék boldog szíved mai imája, s legyen emléküek felett imádkozó két kezéd fáradt fejük gloriolája.

— A holnap mementőd nagy csendjében talán mélyből feltörő keserveket fogsz hallani. Nos, holnap gazdag leszel! Mártsd meg ujjad hegyét és hűsítsd meg a nyelveket . . .

Két könnycsepp jelent meg az ifjú levita szemében. Az egyikben az édesapa mosolygott vissza, a másikban az édesanya. S amint távozni készült, hogy tisztelgő látogatást tegyen a temetőben, még egyszer megszólalt az öreg plébános:

— A szülők elfáradnak s kiköltöznek a temetőbe. Itt hagyják gyermekeiket emlékül, mint egy-egy versszakot abból a hála-dalból, amit nekik nem állott módjukban eldúdolni.

Qui perseveraverit . . .

Amikor Jézus tizenkét tanítványának megadta a szükséges utasításokat, külön figyelmeztette őket arra, hogy csak az üdvözül, aki kitart mindhalálig.

A szép útnakindulás nem minden! . . .

Az élet nehezebbik szakasza azután következik.

A káplánnak még kezében van a szép élet lehetősége, ezt a lehetőséget nem szabad kockára tennie.

Vigyázz tehát, Testvér, vigyázz magadra, mert „ékeesebb vagy az emberek fiainál, kedvesség ömlik el ajkadon . . . kösd fel derekadra kardodat, te hős, kelj útra ékességedben és szépségedben, haladj szerencsével és diadalmaskodjál a hűségért, a szelidségért és az igazságért, s vezessen téged csodálatosan jobbkezed.” (Zsolt. 44, 2—5.)

Nem lehet előre tudni, hogy milyen lesz életed útja, kedves, pázsitos kertiút-e, kavicsos országút-e, vagy talán jelentéktelen dűlőút. Mindegy! Fontos, hogy az örök Útmesterrel, Jézussal találj szemben magadat a célban és hogy az ő ölében pihentesd meg fáradt fejedet.

Szomorú lenne, ha ezüstmiséd alkalmával már nem álmodnád a régi álmokat!

Szeresd mindhalálig a kelyhet. A Suscipe Domine romantikájánál nincsen érdekesebb valami a földön. A primíciád kelyhe úgy festett a kezében, mint egy kivirágzott aranyliliom. Légy hű a felajánlásodhoz. Maradj az aranyliliom odaadó méhecskéje. Szürcsöld abból nap-nap mellett a kegyelmes mézet.

Csókold forrón azt a hideg aranypaténát. Ne engedd leemelni arról az aranypaténáról szívedet. Építsd életedet a paténára. Csak addig terjeszkedj vágyaiddal és álmaiddal, amíg át nem léped a paténa kerületét.

A szentély lovagja lettél! Vigyázz, nehogy megszenteltségtelenítsd ezt a birodalmat. Ne csempéssz be a szentélybe nyárspolgáriás szellemet. Ha a világfi vágya a szalonképesség, úgy akkor a te vágyadat a szentély korlátozza.

Évek óta kitárt kézzel imádkozol, mert így imádkoznak a Mózesek! Nos, vigyázz, mert ha lehányatlik két karod, akkor a csatád elveszett.

Első miséd még exultatio volt. Vigyázz, hogy vasmiséd már exaltatio legyen. A ma és a jövőd, a start és a finis között csak annyi legyen a különbség, hogy a végponton Isten legyen a kézvezetőd és őrangyalod legyen a szónokod.

Az alkotmányos életnek is és a házaseletnek is és a papi életnek is megvan a mézeshete. Ne fogyjanak meg örömeid. Légy mindörökre a mosoly embere, s légy bár majd hercegprímás, vagy maradj bár gyémántmisés káplán, légy mindig olyan boldog, amilyen útnakindulásodkor voltál...

V. Ezüstmise.

Mi az ezüstmise?

Amikor a pap eléri felszentelésének huszonötödik évét, akkortól fogva ezüstmisés áldozópapnak szoktuk nevezni. A primícia napjának huszonötödik fordulóján mondott szentmisét pedig ezüstmise néven szoktuk emlegetni.

Mi az ezüst?

Drága érc, melynek minden szemecskéjén bányászok verejtéke, sokszor könnye is csillog.

Mi az ezüstmise?

A miséző papi lélek ezüstje, huszonöt év munkája, melyet megoxidált a gond, a küzdelem, a verejték, a munka gyötrelme és huszonöt év tenger fáradalma.

Az ezüstmise tehát kor kérdése. Lassanként beleszaladunk az évekbe és akarva nemakarva ráül homlokunkra az életévek magasabb, mindig magasabb számjegye. Az ember a jó Isten eleven taxamétere, mely csalhatatlanul elárulja a megfutott utat.

Huszonöt év szép idő és nagy idő. Megviseli a platinát is! Hát még a lelket! Huszonöt esztendőnek nagy a porrétege, fakulttá teszi a legszebb ruhát is s bizony ráarakja az idő zománcát a papi lélekre is.

A jubileumok a test számláján veszteséget jelentenek. Az ezüstmise is csak a lélek és a lelkiélet könyvvitelében jelent nyereséget. A jubileumokon a lélek ünnepel, nem pedig a test. Ilyenkor

nem a testi erők hanyatlását ünnepeljük, hanem a lelki erők gazdagodását.

Olyan az ember, mint az érem. Annál domborúbb az egyik oldal, minél homorúbb a másik. Az évek torlódásával és az idő fogyatkozásával mindinkább zsúfolttá válik az élet. Történelmi múzeummá válik a lélek.

A pap lelke is.

Tegyünk kísérletet s nézzünk széjjel az ezüstmisés áldozópap életében.

A plébánián.

A káplán idővel plébániát kap. Önálló lesz.

Az áldozópap életében ilyenkor megjelenik egy ház, amelynek kormányzása saját kezébe lesz letéve.

Ez a ház a plébánia.

Montreálban van egy ház, amelyet már elátkozottnak kezdtek tekinteni, mert aki ebbe a házba beköltözött, az különféle fájdalmaokról és testi nyomorúságokról kezdett panaszkodni. A hatóságok tanácstalanul álltak a ház rejtélyével szemben. Végül is mélyépítő mérnökökkel vizsgáltatták meg az elátkozott épületet. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy a ház alatt titkos patak folyik, melynek vize erősen rádióaktív. Ezek a rádióaktív sugarak okozták a lakók rosszullétét.

Nos, a plébániák alatt nem folynak ilyen „átkozott” patakok. A plébániák alatt nem pokoli, hanem paradicsomi vizek csörgedeznek. A plébániai épületek lakóit nem gyötrik pokoli kisugárzások. Ellenkezőleg. A plébánost felülről hulló égi erők vidítják és erősítik.

Szükség is van erre az erősítésre, mert a lelki pásztorok vállát súlyos terhek görbítik.

Hallottál már a tengerek világítótornyairól?

Örök élnek ezekben a tornyokban. Döbbenetes csendben és végtelen egyhangúságban, lehangoló

egyedülletben és gyakori elkedvetlenedésben. Nem kapnak élettársat. Ki is menne azokhoz, akik éjjel és nappal mások — ezrek — életével törődnek. Ki is vállalná azok társaságát, akik a tenger magányában, magas torony viharvert ablakú kis szobájában bárkáknak és gőzösöknek élnek. Nekik csak a jó Isten a barátjuk.

A plébános élete és helyzete sokban hasonlít a toronyőrök életéhez. Mi más ugyanis a plébánia, mint a falu világítótornya. Ebben az épületben örködik a pap. Vigyáz, hogy körülötte mindenki szépet álmodhasson. Imádkozik, hogy senki el ne bukjon. Megzendíti a harangot reggeli ébredésre, déli pihe-nőre és esti nyugalomra. Megszólaltatja a harangot ünnepi örömökre.

Néha maga a pap is beleremeg szerepébe, mert bizony ritkán harangozhat nyugalomra. A rossz idők járása, a sovány szelek zúgása minduntalan megremegteti a plébánia gyengén gittelt ablaktábláit... A papnak nemigen vannak dalai! A papnak folyton viharról kell beszélnie, tüzet-vizet kell jelentenie.

Ez bizony szörnyű munka és félelmetes teher! Nem egyszer maga a tűztorony is megremeg a félrevert nagyharang szavától.

S így megy ez évek óta...

Igy megy huszonöt esztendeje...

S mindig másokért, ezrekért!

Mikor pedig nyugalmas percek köszönnek rá, akkor következik a lelkiismeretvizsgálás.

Amikor a nap szárnyait behúzza kék tengerek vizében elpihen, akkor kiül a pap háza tornácára és számbaveszi napi életét. Rovancsol. Összead. Kivon. S ha netalán könnyűnek találná életét és működését, akkor szorosabbra veszi derekán a cingulust.

Szigorít a sorsán!

Aki másnak képzeli a jó plébános életét, az tévedés áldozata! Téved az is, aki azt hiszi, hogy a

plébános egyetlen és legfőbb kötelessége, urat játszani.

A „fehér lovak” kora már régen lejárt. A mai idők papja 25 éves fehéredő papi fejjel biciklin száguld tanyáról leányegyházba, hogy hitoktatást végezzen és népművelődési előadásokat rendezzen. A kártya és kvaterka lassanként egészen kivész a modern plébániák falai közül. A kártyát kiszorították a „Nyilvántartási lapok”, a kvaterkát pedig a szentséglátogatások.

Ottokár püspök pipacsa.

Népünk a kertészkedést, a növények plántálását monostoraink szerzeteseitől tanulta. A papság azt akarta, hogy a sátrat, a házat kert ölelje át, hogy a kertés ház szebb és bensőbb életre ösztönözze az embert.

A papság olyan házat szerettetett meg a néppel, melynek fehérre meszelt falain futórózsák, délignyíló, lilásan nyíló bércsék (*clematis*), vagy pedig máriasarkantyúk bontakoztak és nyiladoztak, s amely körül tüzes, tarka virágok nyíltak, inkább érzés szerint elegyest, mint kiszámított csoportokba osztva. Nem hiányzott a rózsaa gyás sem. Különös becsük volt azoknak a virágoknak, amelyek — ha színre egyhangúbbak is, de erős illatot árasztottak — aminők a bazsalyikom, fodormenta, istenfa, izsóp, kakukkfű, lengyelke, levendula, liliom, majoránna, rozmaring, rúta, tuli-tubarózsa, viola, zsálya. Felfelszálló illatjukban szinte fürdik a ház tája.

Nem is lehet száraz kőhalmaz a lakóház, mert hiszen a ház a csendes munka szentélye, az ujjongó, boldog élet tanyája, a komoly élet otthona és a vidámságok váracskája.

A régi idők plébániája is ilyen volt!

De ilyen az most is, mert a papság most is sokra becsüli a virágok barátságát és társaságát.

Aki a virágot szereti, az nem lehet rossz ember — mondja a közmondás. Nos, a plébániák bejárata körül is az a virágok szerepe, hogy a papot az emberek szívébe ajánlják.

Nem is kopár az a plébániai udvar, ahol évek óta működik egy pap. A melegszívű pap minden esztendőben tökéletesíti birodalmát. Helyet juttat gazdagabb facsoportoknak. Jut hely diófának, gesztenyének, hársnak is, melynek terebélyes árnyékában pihenőt talál, ha elfárad a lelkipásztorkodásban. Megbecsüli a mezei virágokat is, mert hiszen azok barátsága is üdít és vidít.

Ottokár püspök nem igen nyaralt külföldön. Ha pihenni akart, akkor elment a Missziós Nővérek pomázi árvaházába. Innen rendezte meg pilisi kirándulásait. S kertészkedett is.

Egyszer lelkigyakorlatra kellett mennie Budapestre.

Visszatérve az árvaházba, szó nélkül nyujtotta át útikabátját a kapus nővérnek s sietve ment a kert felé. Szinte röpült. Senki sem tudta, merre siet. Majd aztán látták, hogy egy köralakú virágágyás közepébe lép, lehajlik egy rózsabokorhoz, majd felkiált:

— Megvan! Nincs baj!

Egy kis fakultszínű, vad mezei pipacsot cirógatott Ottokár püspök. Ez a pipacs egy rózsabokor tövében sápadozott. Alig volt látható. Ottokár püspök azonban régen észrevette s napokon keresztül gondozta, becézte. Tetszett neki a természetnek ez az ártatlan, tiszta versenye, amikor a nemes La France rózsabokor mellé nem áttal odafurakodni a vékonypéznű, hitvány mezei pipacs.

Ottokár püspök igen nyugtalan volt budapesti tartózkodása idején a kis pipacs miatt. Mi lesz a pipacsával? Nem tépik ki vajjon a nővérek? Mert hiszen ők mitsem tudtak arról, hogy a rózsabokor szomszédságában lapuló pipacs Ottokár püspök barátságával dicsekedhetik.

Nos, a pipacs megvolt. Ottokár püspök tehát boldog volt.

Ugyanez a jóság és ez az emberi nemesszívűség dolgozik az öreg Plébánosban akkor, amikor megszépíti lakóhelyének udvarát s állomáshelyének tájékát. Amikor a Gondviselés állandó helyet biztosít a Plébánosnak, azonnal kerítet kerít. Jellemes utakat egyenesít s helyhez juttatja a kultúra legszebb zászlócskáit: a virágokat. Ha kis pénze van, akkor kertjét tökéletesíti. Fésüli a fákat, a bokrokat s szobrocskákat helyez el a zöld gyepen.

Ez nem fényűzés!

Hiszen mi más a kultúra mint fényűzés. Ami szép az életben, ami elviselhetővé teszi a siralomvölgyet és ideális magasságok felé sarkantyúzza az emberiséget, az emberiség vágyait: az fényűzés.

Nemcsak kenyérrel él az ember!

„Az anyatermészet is rögtön fényűzésen töri a fejét, — írja Herczeg Ferenc — mihelyt egy pillanatra megfélemedezik az éhségről. Mi a nemeskőcsag selyemtolla, mi az árvácskavirág bársonyköntöse? Mi a pillangó szívarványszárnya, ha nem fényűzés? Ha az élet lemondana a szépség fényűzéséről és leegyszerűsítene magát a feltétlen szükségesig, akkor megvalósulna az orosz író szörnyű álma: az emberek mint fogakkal ellátott gyomortömlők szaladgálnának, ha ugyan akadna ember, aki vállalkoznék rá, hogy végigéljen ilyen életet.”

A pap kevésszámú siralomvölgyi öröme közül a kertészkedés a legnemesebb szórakozás.

A papságnak az a feladata, hogy szebbé és tűrhetőbbé tegye a világot. Így tett az a pap is, aki sétaira oltógallyakat cipelt magával és betérve az udvarokba, sorra-rendre oltogatta a vad faalanyokat. Így tesz a pap akkor is, amikor hitet olt kérdőjeles arcokba, s amikor átoltja a szívekbe az evangélium gondolatvilágát.

Túlontúl sok a vadóc!

Nemesítsünk és szépítsünk! Tegyük meg azt,

amit Mécs László ajánl: Oltsunk rózsát, virágot a vadócokba, hogy szebb és jobb legyen a föld.

Pontifices.

Az ezüstmisén nem az embert ünnepeljük, hanem Istent. Tehát nem az Isten emberét, hanem az ember Istenét. A tömjén ugyanis csak Istennek áldozat, embernek méreg. Ünnepeljük és magasztaljuk az Istent, aki gondoskodik papokról és azokat beállítja szolgálattételre az Egyházhoz.

Amikor a kereszteshadjáratok idején Nyugat férfivilágának színe-java megindult Kelet felé, hogy az Úr Jézus szentséges vérével áztatott Szentföldet a hitetlen törököktől visszaszerezze, akkor vették észre, hogy a rossz terepviszonyok micsoda hihetetlen nehézségeket rejtenek magukban egy-egy nagyobb megmozdulás számára. Nem voltak utak. A lovascsapatok nehezen tudtak előrehaladni szekértáborokkal. Hatalmas, rendetlen medrű folyók állták útját a kereszteshadaknak. A vizeken való átkelés hihetetlen munkát, késlekedést és sokszor bizony még emberáldozatokat is követelt.

Ebben az időben egy újszerű, érdekes férfitársulat alakult. A társulat a „hidépítő testvérek” nevét vette fel. A szervezet az országutak javítását és szabályozását, hidak építését tűzte ki feladatául, hogy megközelíthessék a csapatok a Szentföldet. A rend alapítója a francia Benezet volt, akit aztán holtá után óhajának megfelelően az általa épített avignoni híd egyik pillérében helyeztek örök nyugalomra.

Nos, a papi rend a világtörténelem legősibb hidépítő rendje. A papság hegyeket hord le és völgyeket tölt be, hogy megközelíthesse az emberiség keresztescsapata az Igéretföldjét, az eget. A papság munkája abból áll, hogy előkészíti és elkészíti az égbe vezető utat.

A papság hidat ver az ég és föld között, hogy átmelessen az emberiség a másik partra. Innen a nevük: pontifices.

Hidat vernek Isten és ember között, hogy egymásra találjon az apa és a tékozló fiú.

Hidat vernek a bűn és a bánat között, hogy megindulhasson a bűnbánat hídján az erényforgalom.

Hidat vernek az ész és szív között, hogy megtermékenyítse az egyik a másikat.

Hidat vernek a test és lélek között, hogy az étoszt élje az érosz, nem pedig az érosz az étoszt.

Hidat vernek a Vatikán és Quirinál között, hogy az államélet is élvezhesse Krisztus áldásait.

Hidat vernek az Istenháza és az Országház között, hogy tudjon az utóbbi az előbbiről.

Hidat vernek társadalmi téren, hogy levezessenek a nagy áramkülönbözetet a falu és a város, a palota és a barakk, az erkély és a cselédház, az üres gyomor és a megtelt magtár között.

Hidat vernek minden hívő lába előtt, vagy ha erre már nem lenne idő, akkor csodáért könyörögnek, szétválasztják a tenger vizét, hogy átmenthesenek mindenkit az Igéretföldjére, mert senkinek sem szabad elveszni azok közül, akiket Isten a lelkipásztor gondjaira bíz.

Habent sua fata — sacerdotis.

Azt mondja Terentianus Maurus: „Habent sua fata libelli.“ Minden könyvnek megvan a maga sorsa és végzete. Vannak könyvek, melyek tudományos célt szolgálnak, ilyenek a lexikonok, biográfiák, apológiák, a tankönyvek, a logaritmustáblák. Vannak aztán irodalmi alkotások: lírai antológiák, klasszikus regények. Vannak végül olcsó ponyvatermékek és fércművek. Az egyik könyvet díszesen bekötik s szalonzasztalra, vagy pedig könyvtárak díszes, faragott könyvvállványára kerül, a másik könyv pedig mint fűzött példány kerül és marad forgalomban.

A könyvekkel vagyunk merészek összehasonlítani a papokat is. Habent sua fata sacerdotis . . . Minden papnak megvan a maga Istentől kirendelt sorsa.

Az egyik pap katedra. A másik lírai antológia. A harmadik pap egy eleven kódex. A negyedik tudományos kompendium. Az ötödik talán egészen jelentéktelen szerepben vitézkedik . . .

Kiállításra nézve az egyik pap díszkötést kap . . . aranyvonalakat . . . piros szegélyt . . . a legtöbb azonban egyszerű fűzött példányként marad forgalomban.

Úgy érezzük, hogy külön meg kell emlékeznünk azokról a papokról, akik „fűzött példányban“, azaz egyszerű fekete cingulusban maradnak forgalomban.

Az ezüstmise nem ritkán piros cingulust is jelent.

Mire a bíbor és az aranykereszt? — kérdezhetné valaki. Mert hiszen Jézus Krisztus sem vette igénybe ezeket a külsőségeket.

Nem fog ártani, ha figyelmeztetjük a világot, hogy sem a pápa, sem senki a papok közül a fényt és a pompát nem tartja állása és szerepe főjellemonásának. Ha az Egyház képviselői a külső pompát mégis felhasználják, szekerük elé fogják, annak nincs más célja, mint hogy hatalmukat és méltóságukat külsőleg is kifejezésre juttassák az emberek

előtt. Mindez azonban csak eszköz! A külső bíbor, arany, vagy ékszer egy láthatatlan, rejtett lelki nagyságot fejez ki.

Már az egész Németország keresztény volt, de Pomerániában még tartotta magát a pogányság. Ekkor egy buzgó cisztercita elhatározta, hogy megteríti ezt az utolsó pogány népet is. Fakó, színehagyott rendi ruhájában állott a pogányok elé. A pomerániaiak meghallgatták, de nem tértek meg. A szerzetes eltávozott és könnyek között panaszolta el sikertelenségét.

Ottó, freisingi püspök mosolygott. Felöltötte magára legdrágább ruháit, aranyláncon aranykeresztet függesztett nyakába, azután fényes, nagy kísérettel elindult Pomerániába. S az egész törzs megtért.

Ime, lélektanilag igenis szükség lehet a bíborra és az aranyra is! . . .

A legfontosabb persze a lélek! Mert az arany és a bíbor nem tartozik az „egy a szükséges” fogalma alá. A papnak tudnia kell, hogy ő nem építheti életét a piros cingulusra. Ha másoknak használ is a piros cingulus, őt magát azonban nem fogja boldogabbá tenni, mert a piros övvel együtt nem hurkolódik derekára a boldogság is!

Ha valaki fekete cingulusban mondaná az ezüstmiséjét, az azt jelenti, hogy nem Pomerániában dolgozik. Nincsen szüksége arra. Nincsen szüksége erre a „lelkipásztori segédeszközre”!

Egyébként azért lehet ő jó pap! A piros cingulus nem érdemjegy! A fekete cingulusos pap is érhet annyit, mint más szívirványszínűben!

Azok a civilek pedig, akik csak a címes és rangos papot szokták észrevenni és barátságukkal elhalmozni, azok jegyezzék meg, hogy pomerániai lelkület dolgozik bennük. Semmi kétség nincsen abban, hogy ez bizony nem a legkeresztényebb gondolkodás!

Az Egyház tehát a bíbort és az aranyat a hívek miatt adja s a pap is a hívek miatt hordja azt.

Egyébként pedig teljes és szent közömbösségben él a pap. Ha feldisítik, jól van, ha nem, az sem baj!

A papi munkát nem befolyásolja sem a kitüntetés, sem pedig a mellőzés. Így gondolkozott a Szent Vianney is. „Ma két levelet kaptam, — mondja egyik katekézisében — az egyikben az olvasható, hogy szent vagyok, a másikban, hogy szélhámós vagyok. Az első kifejezés mitsem adott nekem, a másik mitsem vett el tőlem.”

A dicséret nem emel senkit sem, a mellőzés pedig nem kicsinyít senkit sem. Ezt az életelvet Vianney a Szentek Életéből vett legendával világítja meg. Menj a temetőbe, — mondotta az egyik Szent a másiknak — szidalmazd a halottakat. A szerzetes engedelmeskedett s amint visszatért, megkérdezte tőle a Szent: Mit feleltek neked? — Semmit! — Tehát menj vissza és dicsérd őket. A szerzetes engedelmeskedett, majd visszajött. Ez alkalommal talán csak adtak valami feleletet? — Most sem! — Nos, felelte akkor a szentéletű szerzetes, akár szidalmaznak, akár dicsérnek, tégy úgy, mint a halottak! (Trochu—Árvay: Az arsi plébános.)

Némelyik pap pedig úgy tesz, mint Néri Fülöp.

Mikor ki akarták nevezni bíborossá, az ég felé dobta süvegét és így kiáltott fel: „Mennyország kell nekem, nem pedig bíbor...”

Bizony, bizony könnyebben fel lehet mászni a mennyországba kőből font harangkötélen, mint piros cinguluson! . . .

Menetrendkönyv szeretnék lenni . . .

Az ezüstmisés Vass József azt mondotta székesfehérvári ezüstmiséjén: „Menetrendkönyv szeretnék lenni, hogy lapozzon bennem mindenki, aki bennem lapozni kíván, aki tudni akarja, hogy merre is indul meg a világ, minő sínpáron kell elindulnia a nemzet sorsának.”

Vass Józseffel mondhatjuk, hogy a mai útvesztő

világban minden pap a népek és nemzetek menetrendkönyve. Abban tájékozódnak a városok és falvak. Forgassák tehát a papot minél többen — szakadozásig. Legyen tájékoztatója kesztyűs kezeknek, de álljon szolgálatára a kérgeseknek is.

Hirdesse a pap, hogy sok út vezet Rómába, de még több a mennyországba és hogy minden pillanatban indul vonat a túlvilágra. Hirdesse a pap úton és útfélen a mennyország vasúti szabályzatát, melyet régi olasz könyv nyomán az alábbiakban adunk. Ez a kis apróság hangos mosolyt, de egyben mélységes megdöbbenést is kelthet mindnyájunkban.

Vonatok indulása: minden órában.

Viteldíjak: I. osztály — ártatlanság és vértanúság, II. osztály — szeretet és hűség, III. osztály — bűnbánat.

Fontos figyelmeztetések: 1. Tértijegyek nem adatnak ki. 2. Poggyászként mást, mint jöcselekedet nem lehet szállítani. 3. A végállomásra való beérkezés nélkülözhetetlen feltétele az állhatatos kitartás. 4. Gyermekek nem fizetnek semmit, mert ők édesanyjuknak, az Anyaszentegyháznak az ölében utaznak. 5. Aki készakarva késlekedik a jegy és a kocsiosztály kiválasztásában, az annak a veszélynek teszi ki magát, hogy a mennyországba vivő vonatról lemarad.

A papság ezen a vonaton teljesít szolgálatot.

Van Lenbachnak egy képe. A vásznon ezer és ezer kéz nyúl a magas ég felé. Hogy mit kívánnak, annak eldöntését reánk bízta Lenbach. Azt mondja Vass József: Az emberi sors van ezen a képen megformálva, a társadalom élete. A menetrendkönyvet keresi az emberiség. A papot, aki mások gondját és az országok sorsát is szívében viseli némiképen.

Ebben a nagy szolgálatban persze a menetrendkönyvet is utoléri a könyvek sorsa. Miután sokan sokat forgatják, így aztán keresztülhasítják a lap-

jaít, befülezik az oldalát, elkoptatják a kötését, ki-pattannak belőle az acélszalak, amelyek az íveket összetartják. Szétbomlik az egész s aztán jön az altiszt, megnézi s miután úgy látja, hogy már régi, hát lomtárba helyezi.

Ez a menetrendek sorsa.

Idővel minden a nagy „fekete ládába“ kerül majd s a koporsó körül keringő árva terveket más kezdi tovább szőni...

Bobadilla prédikációja.

A nápolyi nagy erdőségekben összetalálkozott egy jámbor kolduló szerzetes egy rablóbandával. Bár nagyon jól tudta Bobadilla azt, hogy a kifosztást rendesen nyomon követi a meggyilkolás, mégis szemrebbenés nélkül és minden megrettenés nélkül lépdegélt tovább. Sőt ájtatos hangon énekeket is dúdolgatott.

A vad haramiák meglepetve hallgatták és követték az aggodalom nélkül tovább dalogató szerzetest, aki midőn a rablók marcona arcát felderülni látta, megállt és ekként szólította meg azokat:

— Barátaim! Olyan embereknek látszotok, mint akik már nagyon régen nem hallottatok prédikációt. Szolgálnék eggyel, annak végeztével aztán csináljatok velem azt, amit akartok.

A haramiák durva kacagás közt fogadták az indítványt, mire Bobadilla szószék hiányában egy kőre állott és így kezdte meg a prédikációját:

— Minél komolyabban vizsgálalak benneteket, — Krisztusban szeretett Barátaim — annál nagyobb mértékben találok köztetek és a mi Urunk Krisztusunk között hasonlóságot. Krisztus Urunk többnyire bűnös emberek között élt. Ti is! Krisztus sokat járt-kelt hegyen-völgyön, miként ti is. Krisztus azt hirdette, hogy ha valaki megkívánja és ellopja az ember kabátját, adja oda az ingét is. Ti hasonló-

képen vélekedtek. Krisztus sokszor fenyegette a gazdagokat. Ti is üldözték ezeket! Krisztus ellen egyhangúan ezt kiáltották: Feszítsd meg őt! Nos, nektek is ezt kívánják az emberek. Krisztus a vele felfeszített rablónak, gyilkosnak megígérte a paradicsomot, de ezáltal megígérte azt nektek is, — Haramia Barátaim — ha megtértetek és penitenciát tartotok.

Az utolsó szavaknál a haramiák már térdeltek . . . s könnyes szemmel mondták az Ament.

Bobadillaként járja a pap a világot, csak persze huszadik századbeli környezetben. A haramiák kultúremberek lettek, kesztyűt húztak, írnak, olvasnak, nem bujkálnak többé vadonban, hanem járdán lopnak. Nem állják senkinek sem az útját, ellenkezőleg, köszönnek. Vasalt nadrágot hordanak. Névjegyet használnak. A Bobadillák pedig nem természetéről szolgáltatják a szentbeszédeket, hanem faragott szószékekről . . .

A szószékről szelidíti a papság a megtévedtet és a bűnöst. A szószékről küzd a papság a mindjobban terjedő utcabölcsesség ellen: „Isten magasan székel, a cár meg messze van!” Legyen meggyőződve mindenki arról, hogy a cár keze hosszabb, mint az ember hinné, Isten pedig annál messzebb lát, minél magasabban ül.

— Hirdessétek az Evangéliumot! — mondotta Krisztus apostolainak. Nos, ezt végzik a papok. Átkottazzák a katolicizmus igazságait a proletárok nyelvére, megmagyarázzák az Evangéliumot százak ízlésére s staniolba és selyempapírba csomagolják az igazságot, hogy könnyebben bevegység a kényes emberek.

Nem szűnnek hirdetni, hogy a századok és évezredek alapja a tiszta erkölcs. A létkérdés nem a katonai és kereskedelmi szerződésekben, a tankok pusztító erejében és a bombaszóró repülőgépek-

ben van, mert a tank, a repülőgép csak akkor ér valamit, ha azokban talpig férfi ül.

A mai emberek egyéniség-foszlányok. Nem karakterek, hanem rekorderek. A papság is starthoz állítja az emberiséget, de a mennyország felé vezető úton. Hajts lassan! — kiáltjuk oda a gépember felé,

mert többre még a szenthagyományok biztos és lassú lépéseivel, mint a város benzinszagú gyilkos technikai iramával.

Súlyos feladatok tornyosulnak a Bobadillák elé. Vissza kell verniök a templomok vasárnapi harangszavával a gyárak gyilkos észjárását s magasra kell emelniök a fehér kenyeret, hogy ellensúlyozzák a gépek munícióját — a fekete szenet. Meg kell zúgatniök a kalászok kenyérdalát, hogy elnyomhassák a diadalmas gépek ütemét és kattogását.

Jaj! Nagy munka ez!

Százan és százan roppannak össze 25 év alatt, mert nincsen nagyobb teher a világon, mint százak fölött örködni és százakért felelősséggel tartozni.

Koromfogókészülék.

Az angol mérnökegyesület elnöke kimutatta, hogy a gyárak mily mértékben fertőzik London levegőjét. Egy villanytelep kéményébe koromfogó készüléket helyeztek el és megállapították, hogy 51 tonna szén elége 5.5 mázsa port, 62 tonna szén pedig 7 mázsa port bocsát a levegőbe. Ebben a kéményben 4 hónap alatt 14 tonna és 15 mázsa kormot és port gyűjtöttek össze, ami egyébként a levegőt fertőzte volna meg. London kéményei évenként 40—50 tonna port bocsátanak levegőbe.

A mérnökegyesület megállapította, hogy ezen a bajon nem lehet másképen segíteni, csak koromfogókészülékekkel.

Gondol-e valaki az erkölcstelenség kormára? Arra az erkölcstelen, fekete porrétegre, amely az emberek száján keresztül zúdul az emberiségre? Készített-e vajjon valaki erről a koromról már kimutatást? Ki csinált erről számítást?

Ember nem! Nem pedig azért, mert ehhez Isten mérlege szükséges!

Az bizonyos, hogy hihetetlen erkölcstelenségi

korom lebeg a levegőben. Mérhetetlen súlyú erkölcs-telenség veszi körül a földet. Pokoli köd üli meg a városokat, falvakat és tanyákat. Egy-egy korcsma, lebúj, vagy bünbarlang gyárszerűen ontja a bűnt.

S ebben a légköri füstben ott áll stólával a nyakán a pap. Tisztán és hősiesen. Odaadó buzgósággal ül a gyóntatószékben, az erkölcs-telenség nagy koromfogókészülékében.

A gyóntató pap tisztítja a levegőt, üdíti a légkört. A gyóntató pap száz és száz ember-oázist teremt, ahol erény és jóság virul. A gyóntató pap falvakat és városokat mentesít attól a bünkoromtól, amit a sok éjjelilepke terjeszt, s amivel nyakon önti az emberiséget a kultúra címkéjével dolgozó festészet, szobrászat, a hirdetmény és a sajtó.

Hogy egyetlen pap fáradhatatlan ügybuzgalma milyen eredményeket érhet el, annak nagyszerű bizonyítéka Bethleem abbé példája, aki szakadatlan tevékenységével annyira megdolgozta a francia közvéleményt, hogy hivatalos részről is megindult a kádium a szennyirodalom ellen.

Kár, hogy nem fékezik elegen a világot. Kár, hogy kevés ember nyakán ékeskedik a stóla. Pedig ennek a stólának nagy rendeltetése van. Nincs az a rendőrségi lánc, amivel jobban és eredményesebben lehetne megfékezni a Gonoszság rohanó szeke-rét, mint a selyemstólával!

Halló! Divatrovatvezető!

Mindíg Korrekt úr kezébe veszi a telefont. Csenget:

— Halló! Divatrovatvezető! Agyon akarom löni magamat. Mít vegyek fel: szmokingot, vagy pedig zakót?

S jelentkezik a pap:

— Tegye le a kagylót, — Uram — és jöjjön

gyónni! Én majd feladom önre a legkorrektebb ruhát, a megszentelő malaszt ruháját s tudom, hogy akkor nem lesz többé időszerű az öngyilkossága.

A gyóntatószék szabászati műterem, ahol a megszentelő malaszt művészi tunikáját szabják az emberre. Ebben a munkában angyalok segédkeznek a papnak. S akire egyszer ráborul a lelki tisztaságnak ez a világtörténelmi ruhadarabja, legyen az bár testben félig meztelen s járjon bár rongyban, az azonnal királyi ember lesz.

A papság feladata visszaállítani az emberek királyságát és felkelteni az emberekben a lelkiismeret nyugalmát. A papságnak kell visszaállítania a „korrektség” félretaposott sarkú fogalmát. A papságnak kell megértetnie az emberiséggel azt, hogy az igazi estélyi ruha nem a szabóköltemény, hanem a megszentelő malaszt.

Az amerikai ötletesség szülte a legújabb foglalkozást. Az amerikai hölgyek tanácsadó irodákat nyitnak. Ezeknek az irodáknak az a rendeltetésük, hogy a hölgyeket ruháik bevásárlásánál tanácsokkal lássák el. Azt írják az ujságok, hogy ezekben a tanácsadó irodákban annyi a dolog, hogy túlórázní kénytelenek az irodatulajdonosok.

Mit mond ez a kis amerikai hír?

Azt mondja, hogy az emberek gondolkozása elferdült. Az emberek nem Tertullianra hallgatnak többé, hanem a divatrovatvezetőkre. Pedig senki nem határozta meg a szépség titkát olyan klasszikusan, mint Tertullian: „Emberek! A keresztény őszinteség legyen arcotok fehér színe s a könnyen piruló szemérem legyen a pirosítója. Szemeteknek a szerénység adjon mélységet. Ajkatok legszebb bíbora a hallgatagság lesz. Fülbevalótok pedig az Isten ígéje. Nyakatok legszebb éke az Úr ígája. A kéz ékessége a munka, a varrás és kötés. A lábat pedig az otthon őrzése teszi kedvessé.”

Krisztus papsága ezt a tertullianí programot dajkálja. Aki mégis nem a papsághoz fordul tanácsért, hanem a divatrovatvezetőhöz, annak emlékeztébe lehet idézni a paradicsomi alma tragédiáját: kívül szemre szép és tekintetre gyönyörű, de belül „isa por és hamu” minden . . .

Küzdelem a végrendelet körül.

Nagyarányú örökösödési pör folyik az angol bíróság előtt. Kereken ezeregy örökös perli Bonnet hátrahagyott 75 millió fontját. A leszármazottak és

rokonok érdektársaságot alakítottak és közel negyven ügyvédet bíztak meg a per vitelével. Közel negyven ügyvéd fáradozik azon, hogy a perhez szükséges iratokat, bizonyítványokat beszerezze.

Ez a per halvány képe annak a másik örökösödési pernek, amely Krisztus Urunk halálával kezdődött. Az örökhagyó Krisztus senkit nem zárt ki az örökségrészből. Az igényjogosultak egy érdektársaságban — az Anyaszentegyházban — kívánják megnyerni jussukat. Az örökösödési per ügyvédjei a — papok!

Közel 300,000 pap ügyvédkezik Krisztus végrendelete körül. Azon fáradoz valamennyi, hogy megszerezhesse azokat a szükséges adatokat, amelyek hivatva lesznek ügyfeleik — híveik — égi jussát bizonyítani.

Az egyik pap elemisták ügyét képviseli. A másik pap kis falu lakosságát védi. A harmadik várost képvisel. Az egyik papnak nagy és sok dolga van, a másik kevesek ügyét cipeli szívének aktatáskájában. A kereszteléssel indul meg az örökösödési jogosultság. A gyóntatás, áldoztatás, bérálás, betegek áldoztatása mindmeggannyi ügyvédi munka ebben a nagy lelki perben.

Minden embernek részt kell kérnie az Úr hajlékából. Sajnos, még nagyon sokan vannak olyanok, akik sem Krisztusról, sem az ő kereszthaláláról nem vettek tudomást.

Nem kisebb baj az sem, hogy kevés a pap.

A belvárosok és mezővárosok csak rendben vannak, a külvárosok és tanyák azonban ritkán látnak papot. Az ő ügyeik nem kerülnek iktatóba, az ő lelkük aktáját nem kapja senki sem a hóna alá.

Lótnak-futnak, élnek és meghalnak s a papot csak az árnyékából ismerik . . .

Élet-osztók.

Pedig a papok életet osztanak!

A papok csodaemberek. Magukat elégetik, hogy mások megmelegedhessenek. A világban élnek, de nem a világnak élnek. Egész életük áldozat. Testük az oltár s a lélek rajta az áldozat. Szívük az oltárkő s két szemük az égő gyertya.

A papok élet-emberek. Két kézzel mentik mindazt, amit lehet. A fáradt kezekben imával tartják fenn az erőt. S ha leroskad a láb, akkor térdelve kéri az Istent, hogy tartsa bennük feszesen a lelket, mert másképen nem bírnák a terhes keresztet.

A papok élet-osztók. Ember-emberek. Amíg magukat mentik, addig másokat is védenek. A gúnyos holdhoz, amely nekik halált és hasonlót emleget, így szólnak: „Láttam én már karón varjat eleget!”

A papok égi emberek. Üzenetet hoznak az atyai házból és kibékítik az embert Istennel, a haszon-talan teremtményt a végtelen Teremtővel.

A papok élet-osztók. „Uram, zárd őket szívedbe, ha az élet örömei belőlük részt kérnek... Tartsd őket áldóan karjaidban, mert rajtad kívül, ne feledd, oh Uram, senkijük nincs a Te papjaidnak.” (Szilágyi Simon Erzsébet.) Ird fel nevüket az örök élet kapujára, mert az emberek feledékenyek, homokra írják az élet-osztó, jótevő neveket. Ne engedd, hogy Nébő hegyén megrekedjenek.

Uram! Tartsd meg az élet-osztókat, akik éveken keresztül bajlódnak ezer bajjal, akik éveken keresztül kitartanak ezer jajban s akiknek életében olyan gyakori a szenvedés, mint a piros betű a mise-könyvben.

Áldd meg, Uram, az ezüstösödő fejeket s oszd meg velük égi örömeidet...

Creatori creatura.

Van a tiroli Alpoknak egy különleges, kedves érdekessége. Itt-ott kis fogadalmi kápolnák ötlenek a turisták szemébe. Kicsinyek, de édesek. Karcsú kis fatornyaiuk homlokzatán rendszeren e két szó díszel: Creatori creatura... Állította: Teremtőjének — teremtménye.

Ez a két szó nagy életeknek rövid történelme. Ez a tizenhat aranyozott betű sokszor többet sejtet, mint tizenhat kötetes történelem. Sok-sok örömmek, sok-sok kérdésnek, tenger bánatnak és bús imáknak háláteli kifejezője. Eseményeknek és évtizedes küzdelmeknek maradandó emléke.

Creatori creatura! Ez a jeligéje az ezüstmisének is. Ez a huszonöt éves pap és az ezüst- nap jeligéje. Az ezüstmise is afféle tiroli motívum. Huszonöt év hálaáldozatát mutatja be Teremtőjének a teremtmény az ezüstmisében. Huszonöt évről beszél az ezüstmise, amely huszonöt év egy csendes szentmise 25 percének gyorsaságával pereg le. Magában hordja a papi élet sok-sok áldozatos Confiteor-ját, hitvalló Credo-ját, dicsőséges Gloria-ját, imádságos Sanctus-át, de nincsen híján Communio-ban sem.

Úgy szoktunk az Anyaszentegyházról beszélni, mint Krisztus Urunk hajójáról. A parancsnokok Szent Péter apostol mindenkori utódai, mi papok pedig ennek a hajónak a matrózai vagyunk. A huszonöt éves matrózszolgálat összehozza az I., II., III. osztályú utasokat és matróztársakat a templomban, a szent fedélzeten, hogy a munkában megüzüstösödött jubilánsok miséjén az aranymise kegyelméért imádkozzanak a hajó utasai.

VI. Aranymise.

Aranyszámok.

Az első szentmise ötvenedik évfordulóján bemutatott szentmisét aranymisének nevezzük.

Az aranymise nem mindennapi esemény!

Nemrégén öreg, falusi plébános aranymiséjét mutatta be. Papi működésének 50 esztendejéből 40 évet kis faluban töltött el. Ma is ott él. Papi élete alatt

6197 gyermeket keresztelt,
1890 párt esketett,
21,191 szentmisét mondott,
3967 temetést végzett,
5893 litániát tartott,
487,690 esetben gyóntatott,
2945 beteget látogatott,
8145 ízben avatott,
5253 szentbeszédet tartott.

Az öreg plébános ifjú kora óta minden tevékenységét feljegyezte s jubileumára úgy készült, hogy számadást végzett eddigi működéséről. Látni akarta azt, hogy eddigi munkássága mellett mennyit kellett volna még tennie . . .

Ma minden kéz kormánykerékre tapad. A pap sem malmozhat az ujjáival. A jó pap vágyai száz irányt fognak. Az egyik küszöbön be sem tette még maga után az ajtót, a másik kezével máris más ajtón kopog. Alig kezdte meg mai álmait, máris a holnapi munkához fog.

Az Apostol is így buzdítja hűséges Timóteuszát: „Törd magad, mint Jézus Krisztus jó katonája.” (II. 2, 3.) Ez az apostoli buzdítás ma is itt visszhangzik fülünk mellett. Ez a figyelmeztetés úzi további munkára az aranymisés papot is, hogy befejezhesse vállalt munkáját, mielőtt leszállana a nap.

Képet láttunk valamikor. Fa alatt ült az egyzszeri ember és álmódzott. Lustálkodása közben térdéig nőtt a szakálla. Két lábát összefonta a pók. Feje mögött pedig — kalapjának karimája alá — fészket rakott a fecske . . .

Nos, ez az egyzszeri ember nem pap volt!

A pap ugyanis úgy tudja, — mert úgy tanulta — hogy „a munka kötelesség, a munka drága jog, a munka dús örökség és a munka szent öröm”. (Auer István.) A munka parancs! Ezt a parancsot akkor adta ki a Mester az apostoloknak, amikor hozzájuk fordult és széttárt karokkal így szólt: Euntes . . .

Menjetek . . .

Ezzel aztán meg is kezdődött az Egyház szolgálóinak verejtékező munkálkodása. Péterek és Pálok, Jánosok és Tamások járják azóta a földet . . . Küzdenek, fáradnak, hogy megépíthessék Krisztus országát legalább akkora körzetben, ameddig árnyékuk terjed . . .

Krisztus ezüstoffenyői.

Olyanok az aranymisés, őszhajú Krisztus-őrnagyok, mint az ezüstoffenyők. Nincsen se virágjuk, se gyümölcsük. Család nélkül, társtalanságban várják a megváltó halált.

Látszatra nincsen semmi célja életüknek. Ők azonban tisztában vannak küldetésükkel és szerepükkel. Tudják nagyon jól, hogy egyszer értük jön a Szöllősgazda és tudják azt is, hogy amikor kivágatja őket, akkor jön el az ő karácsonyuk. Akkor

értik majd meg az emberek is, hogy a papság karácsonyfaéletének az a rendeltetése, hogy fényt és meleget szórjon százak arcára és hogy meghitté, meleggé, családiassá tegye a falu életét.

Szomorú, hogy a legtöbb papot csak a koporsóban fedezik fel a hívek. Szomorú dicsőség, de mégis csak az! Ez a hűséges állhatatosságnak és az örökzöldelésnek glóriás jutalma.

Olyanok az aranymiséés papok, mint az ezüstfenyők. Isten parkjának valamelyik zugában állanak. Az odaültetéskor bizonyára nem is gondolnak arra Isten fiatal vitézei, hogy a Szózat első két versszakában az ő élettörténetük is meg van írva: „Bölcsőd az s majdan sírod is, mely ápol s eltakar! . . . A nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely; áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell!”

Nagy kegyelem az aranymise. Nagy dolog és nagy kitüntetés, hogy egyeseket Isten 75 éves korukban is munkában kíván látni. Nagy boldogság az, ha Isten valakit ötven évig alkalmaz az ő szállójében. Az ilyen pap olyan tetejes mércével kap az időből és a munkaalkalomból, amiről nem könnyű elszámolni. Mert dolgozzék bár egész nap, végezze el bár lelkipásztori kötelességeit a legpéldásabban, mégsem szabad felednie, hogy az Úr számbaveszi cselekedeteit.

A papi munkát az alázatosság szegletkövére kell építeni.

Meghatóan példázza ezt az igazságot Néri Fülöp. Tarugi Ferenc Néri Fülöpöt az asztalra borulva és zokogva találta. Tarugi Ferenc a testvéri szeretet gyengédségével teszi Fülöp vállára a kezét és részvétellel kérdi:

— Atyám, miért sírsz?

— Hogyne sírnék, — mondja könnyezve a Szent — mikor itt olvasom Krisztus szavait: „Mikor mindent megteszték, ami nektek parancsolva volt, mondjátok: Haszontalan szolgák vagyunk, ami kötelességünk volt, azt cselekedtük.” (Lk. 17, 10.) Látod,

e szavak fölött gondolkoztam és bizony sírnom kell, mert ha ezekkel a szavakkal hűtötte le Krisztus az apostolokat, — akik pedig a világot voltak hivatva megtéríteni és el is végezték kötelességüket, sőt csodákat is műveltek, — mit mondjak akkor én, ki egész életemben a napot loptam . . .

Igy Néri Fülöp! De mit szóljon a gyarló pap, ha még a Szent is meakulpázott? . . . Mit szóljon a közönséges halandó, ha még egy Ottokár püspök is — aki pedig hét pap helyett dolgozott — ezt szokta volt mondani: „Tudom, nagyon tudom, hogy szegény ördög vagyok.”

Az ötven esztendő nem jogosít fel tehát senkit sem arra, hogy egethorzsoló göggel hordja a fejét. Ellenkezőleg! Az az ötven esztendő alázatosságra int.

Ismerünk egy humoráról híres aranymisés papot. Ötven éve küzd népéért, mint vidékének Mó-

zese. Közel ötven éve őrzi falusi vatikánját. Foglya lett a szeretetnek. Ötvenéves papi jubileuma alkalmával ünnepet rendeztek tiszteletére. Életének szürke dülőútját országúttá magasztosították. Életének hétköznapi eseményeit szinte hőskölteménybe öntötték.

Isten öreg szolgája könnyezve tiltakozott az ünneplés ellen. Könyörgött: ne magasztalják, ne dicsőítsék. Tapasztalati tény, — mondotta — mennél hosszabb a dolgozat, annál több benne a hiba. Ne ünnepeljék, — mondotta — merthiszen „idővel” a tajtékpipa is értékesé válik . . .

Ime, így hajlik meg az aranyisés pap, amikor miséjének confiteor-jához érkezik. Fáradt fejfel is egészen világosan látja, hogy számot kell adnia életéről, az ötven évről, annak minden percéről, mert a percek elmúlnak ugyan, de feliratnak! . . .

Az első népvézér nyomában.

Nincsen felelősséggel teljesebb hivatás, mint a nép élén állani! Aki pedig ezt a vártát 50 évig állja, az nyugodtan nevezheti magát Mózes társának.

Hogy azonban valaki a nép élére kerülhessen, ahhoz égi hivatást kell kapnia. Mózeset is ilyen hívás állította a nép élére!

Mózes apósának, Jetrónak juhait legeltette. A puszta belsejében Isten hegyéhez jutott. Ott fényt látott. Ez szokott az ég hívójele lenni.

— Odamegyek és megnézem ezt a különös látványt — mondotta Mózes önmagának.

Mikor azt látta az Úr, hogy Mózes érdeklődik, azonnal megnyitotta jóságának zsilipjét és kétszeres megszólítással tüntette ki választottját:

— Mózes, Mózes! — szólt az Úr.

Majd aztán felfedte előtte történelmi kilétét:

— Én vagyok atyád Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene.

Mózes erre eltakará arcát, mert megcsapta azt a történelem léghuzata. Nem mert ősei Istenének arcába nézni.

— Láttam népem nyomorúságát, — mondá az Úr — és hallottam kiáltását a munkatisztek kegyetlensége miatt s ismerem szenvedését; leszállottam tehát, hogy megszabadítsam az egyiptomiak kezéből s kivezessek arról a földről jó és tágas földre, tejjel s mézzel folyó földre . . . Felhatott tehát hozám Izrael fiainak kiáltása s láttam sanyargatásukat, mellyel az egyiptomiak nyomorgatják őket, — nos jer, hadd küldjelek el a Fáraóhoz, hogy kivezessed népemet, Izrael fiait Egyiptomból.

Mózes előtt felmagaslott a népvezérség szédületes hivatása és küldetése. Törpének és gyarlónak érezte magát erre a feladatra. Szabadkozni kezdett.

— Ki vagyok én, hogy a Fáraóhoz menjek s kivezessek Izrael fiait Egyiptomból?

Az Úr azonban megnyugtatta Mózeset. Fenséges barátságát, saját támogatását ígérte és helyezte kilátásba:

— Én veled leszek!

Mily fönséges volt ez a pillanat. A történelem egyik legszebb perce volt ez, amikor Isten egységet, azonosságot vállalt az első népvezér-jelölttel.

Ez az ígélet mai napig érvényben van, hiszen az Úr nem vonta vissza. Ma azonban az újszövetségi papok birtokolják azt. Ők élvezik ennek az isteni támogatásnak áldásos jóságát. Ezzel a mindent jelentő ígéréttel állanak a nép élére. Ezzel mennek a Sötétség országaiba és a Gonoszság tartományába.

Ez az ígélet ad nekik erőt arra, hogy éveken keresztül vándorolhassanak népükkel, véreikkel, hogy meg ne szűnjenek fészeken tartani a népben a lelket. Kitartással küzdenek a bűn ellen. Mint-hogy azonban a bűn a Szegénység és a Nyomorzabí gyermeke, így aztán felveszik a küzdelmet az apa és anya ellen is.

A legkisebb szociális zavarra is felfigyelnek. Nemcsak a szentmiseáldozat fehér ostyáját törik meg, hanem megtörik a kenyérkosár mindennapi karéját is, hogy megkapja a nyomor azt, ami a gyomoré, és a gyomor azt, ami a nyomoré! Feláldozzák csendes éjtszakáik nyugalmát, hogy övéik a jóllakottság álmát aludhassák a szörnyű éhség kunyhóiban.

Szállást kerítenek az élet kifosztottjainak s csak azután tapogatják ki a lelket, miután már rendben van és párnák között pihen a test.

Nagy munka ez, mert parázna és pogány népet kell védeni. De meg kell tenni, mert Mózes is így cselekedett: az Úr elé állunk és így imádkozunk: „Kérek, felette nagy vétkekkel vétkezett a nép: aranyisteneket csinált magának. De vagy bocsásd meg nekik e vétket, vagy ha ezt nem teszed, törölj ki engem könyvedből.” (Móz. II. 32, 31.)

Ime, ilyen fenséges formában nyilatkoznak meg a népvézérek! De hálás is a nép ezért az együttérző küzdelemért. Hálás a gyermek, mert a pap vezeti első ízben az oltárhoz, hálás az ifjúság, mert bajtársat kap küzdelmeihez.

A XVIII. században német telepések jöttek Nagykároly vidékére. A telepések magukkal hozták öreg lelkipásztorukat is. Ez volt a Mózesük. Kitárt karokkal imádkozott, mialatt a nép a mezőn fáradozott. Ez az egyszerű kis tény örök szimbóluma a pap és a nép közös sorsának, amit Prohászka e szavakkal örökített meg végrendeletében: „Míg köztetek voltam, nálatok voltam Istené, s miután hazatértem, Istennél vagyok a népemé.”

A falu atyja.

„Itt nyugszik a pásztor, ahol a nyáj.” Ez a mondat olvasható azon a sírkövön, mely alatt megboldogult lelkipásztorunk porhüvelye várja a feltámadást.

Ime, a lelkipásztorok is ott akarnak elporladni, ahol híveik. Nem kriptába, nem családi sírboltba vitetik szívüket, hanem abba a földbe, ahol népük porlad.

Ezekben a lelkipásztori végakaratokban az atyai szív nyilatkozik meg, mert jegyezze meg a világ, hogy a pap a falu atyjának tekinti magát. Csak a rágalom állíthatja azt, hogy egyik-másik pap úgy beszél a híveivel és úgy rendelkezik népével, mintha az a lovasbandériuma volna. A pap családapának érzi magát. A falu atyjának. Nem is lehet ez máskép, hiszen azok az évek, amiket egyik-másik pap a hívei között tölt el, azok az évek a falu minden lakosát lelki rokonságba hozzák a lelkipásztorral. Az öregeket ő eskette, a fiatalságot ő nevelte, a gyermekeket ő keresztelte.

A pap zászlóként hordozza szívét a faluban!

Figyeld meg, milyen atyai hangon beszél a pap a néppel. Sokféleképen lehet megmondani valamit. Nos, a pap csak egyféleképen mond meg mindent: szeretettel. Akár üzen, akár hirdet, akár dorgál, akár kér, szavait mindig a szeretet harangkötelén kongatja. A pap nem a falu esze akar lenni, hanem a falu szíve, mert a hamisítatlan emberszeretet lendít legtöbbit a boldogságon. Ámbár magas szószéket ad alá az építészet, szavait nem a nép feje felett szórja. Egyszerűen beszél. A szíveket veszi célba.

Milyen csodás dolgokat fedezhetne fel a világ, ha megnézné egy aranymisés lelkipásztor szívét! Az a szív a jósnak és szeretetnek valóságos foga. Ezrek baja és ezrek gondja van rászáradva. Ezer vita és ezer falusi perpatvar nyoma fedezhető fel a pap szívének kamrácskáiban. A papi szívbe szokták beledobni a falusi élet minden aktáját. Olyan az a szív, mint egy nagy, eleven aktatáska.

A falu atyja a falu szíve kíván lenni. S azért lesz a lelkipásztor a falu atyja, mert szíve az egész

faluért dolgozik. Bizonyára a falusi pap szívét látta költői álmában Székely László, amikor a szívről ilyeneket énekel: „Csodállak szív, kis húsdarab, hogy ritmusod ki nem marad. Nem únod bordád ketrecét és erőt küldesz szertesztét. Dolgozol éjennapon át, s nem kérsz magadnak koronát. Ha gazdád hajszol, néha fájsz, de még akkor sem kiabálsz. Oh hűséges, szép, szent robot, mely nem harsog és nem robog. Csak nagy-nagy csendben kalapál, míg le nem inti a halál. Örök hűséggel, csendesen, s nem látja soha senki sem...”

„Nem kérek én csak egy kegyet, — mondja verse végén Székely László — mindig, mindenben szív legyen!” Nos, ez a papok örök röpimája! Szív akar lenni a pap, amikor gyóntat, amikor keresztel és szív akar lenni akkor, amikor fiatalokat esket. Sőt akkor is szív akar lenni, amikor stóladíjat szed... Figyeld meg a pap kézmozdulatát és arcjátékát a stóladíj fizetésének kényes percében! Vedd észre, milyen bocsánatkérően tolja a stóladíjat az asztal sarkára... nem szívesen foszt meg pénzedtől, de meg kell tennie, mert adod, és mert neki is élnie kell. Az Úr szolgája sem élhet levegőből. Vedd észre, hogy milyen kelletlenül beszél a funkciók végén a stóladíjról. Nem érzed, hogy nem kellemes dolog a papnak erről beszélnie, de meg kell tennie, mert ez az élet folyamata.

A falu mostanában országos érdeklődés középpontjába került. Százan és százan kutatják a falut. Százan és százan akarnak a nép mellé furakodni, hogy segítsenek rajta.

Mi papok fejcsóválva nézzük ezt a sürgést és forgást. Mi már régen megszállottuk a falut. Mi vagyunk az ősi falukutatók. Mi már régen felfedeztük a falu nyomorát, de nem ám a vasút ablakából és robogó gépkocsiból, hanem egészen közlelről, sívdobbanásnyíró.

Mi már régen figyeltük, hogy miképp csapják

be a népet egyesek, akik ígértek, de meglógtak a nép mellől, ha lejárt a váltó s ha be kellett váltani az ígéreteket. A népboldogítók váltói sorra-rendre lejártak, a falu azonban nem perelhetett be senkit sem, mert a váltó aláírói és hamisítói az első pörköltös vacsora után meglógtak.

És a falu reánk marad...

Sajnos, abból a sárból, amit a nép az álmissiások után dob, néha a mi reverendánkra is jut valamennyi. Mi azonban maradunk, manipulusunkkal letöröljük a sarat s a legközelebbi szentmisén könyves arccal énekeljük a nép felé fordulva:

— Dominus vobiscum! Az Úr veletek van!

S a szentmise végén nem megyünk tovább! Ott maradunk köztük, sőt holtunk után sem vitetjük el magunkat a faluból. A gyászkocsi koporsónkat csak a falu széléig viszi... A harc mezején temettetjük el magunkat, ahol elestünk.

Ott várjuk a feltámadást!

Atyák... Királyok vagyunk. Királyságunk nem nagy királyság. Csak addig tart, ameddig a falu határa nyúlik. Ebben a kiskirályságban azonban elszakadhatatlan gyeplőt fogunk s a legszebb hatalmat gyakoroljuk: szíveket irányítunk...

A szíveken nem a császárok uralkodnak, hanem a papok!...

Munkásfalva . . . imádságfalva . . .

Istenem!

Csak Te vagy a megmondhatója, hogy mennyit imádkozik a pap ötven esztendő alatt! A pap munkája ugyanis nem a „kezek” munkája, mert a lélek nem tűr fizikai ráhatást. Az eredményes papi munkálkodás személyes fáradozásból és Isten kegyelméből születik. Aki aratni akar, az nem feledi Szent Pál figyelmeztetését: „Sem az nem valami, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak az Isten, aki a növe-

kedést adja." (I Kor. 3, 7.) Isten az, aki az acélos búzaszemeket a kalászbba rakja.

Előbb már mondtuk, hogy a papnöveldek folyosóján hajlott háttal jár a Munka és az Imádság. Ezen a két kereken robog a papi élet egyszerű kis kordéja. Akinek munkája tüzet fog az imától, az élete végén Illés tüzes taligáján repül az ég felé.

A papnöveldekben sokféle jelszó járja. Az egyik Graal-apród úton-útfélen ezt suttogja maga elé: Du wollst... du kannst!... A másik Graal-apródot ez a felírás lelkesíti: Magna cogitatio!... A harmadik ilyesfélét emleget: Itt élned s halnod kell!... A negyedik a Zsoltáros szavából mézel: Dominus pars haereditatis meae!... A leggyakoribb jelszó azonban ez: Ora et labora! Ezen a két szón, ezen a kenyeren és szalonnán nőnek fel az ima góliátjai és a munka herkulesei. Ezen a két emlőn nő fel az a modern levita, aki meg tudja indítani a gépet is és a szívet is.

A drezdai Grosser Garten-ben van a német haditengerészeti kiállítás. A bejáratnál rézcsövű ágyú mered az emberre. Az ágyú csövén a következő feliratot olvassuk: Ultima ratio regis — a király utolsó érve! A pap utolsó érve az imaszámoly! Itt csattan el a pap utolsó argumentuma. Az imaszámolyon töri meg önmagát a pap, ott hajlítja meg ellenfelét is, sőt ott nyeri meg ügyeihez magát a jó Istent is.

A pap első és utolsó érve az ima. Ha munkához lát, Veni Sancte-t zeng, a befejezett munka bokréta-ünnepélyén pedig Te Deum-ot énekel. Ha munkáját Isten tudtával kezdi és Isten támogatásával folytatja, ha együtt ünnepel a munka végén a jó Istennel, akkor megkapja munkássága azt a varázslatos pecsétet, amely a semmiből valamit, az iratból bizonyító erejű okmányt, a természetiből természetfelettit csinál.

Száz és száz pap áll a fehér tornyok árnyékában. Ők is a hittérítők colstokjával és a kereszttel

vonultak be a faluba, hogy a népet megtanítsák dolgozva imádkozni és imádkozva dolgozni. Ha a falu más munkarendet követ, akkor elpusztul.

Tompa Mihály egyik szép költeményében mondja, hogy egy világgjáró ember vándorlása közben Imádságfalvára jutott. Az emberek itt mindig csak imádkoztak, s közben a Próféta hollóját várták, hogy táplálja őket. Tovább menve Munkásfalvára ért. Itt az emberek nem imádkoztak, hanem csak dolgoztak. A templom csukva volt. A zárja berozsdásodott. Néhány év múlva a vándor ismét arra vetődött. Látni akarta azokat a különös falvakat, de nem lelte meg őket. Elpusztultak.

Nos, nehogy ugyanerre a sorsra jussanak a városok és a falvak, azért hirdeti a lelkipásztor évtizedeken keresztül: „Imádság, munka külön-külön meddő. Boldogságot és áldást hoz együtt a kettő.”

Nem sikerül minden!

Önként vetődik fel a kérdés: Ha Krisztus papjai olyan ragyogóan nemes célokért küzdenek, miért nem sikerül mégsem megváltoztatniok a világot?

Először is a világ mindig világ marad! Abból nem lesz sohasem mennyország. A földön járó embereknek szenvedniök és küzdeniök kell. A földi vándor hátán sohasem fognak szárnyak nőni!

A vadász is a madár fölé céloz, mert a föld vonzza a golyót. Meg aztán számolnia kell a különböző ellenállásokra is. Még a levegő, ez az egyéb-ként ártatlan valami is okvetetlenkedik.

Hát még az ember!

Nos, a papi sikertelenségek körül is ott nyúzsognak az ellenállások. A legfőbb akadékot az ördög veti a nemes tervek elé. Ő az evangélium ellenzékének pártvezére. S kik a párthívei? Azok, akik átadják neki magukat.

Aki ötven éven keresztül hordozza az evangélium zászlóját, az sokat tudna beszélni arról a rosszakaratról, önzésről, gyűlöletről, amivel a pap lelkipásztori munkája közben találkozik. Ezek a nehézségek nem egyszer arra készítik a lelkipásztort, hogy állomáshelyet cseréljen s tovább álljon...

Nemcsak a vadlúd ösztönében van úgy, hogy helyet változtasson, ha valahol rá szomorodik az élet. Az ember is így cselekszik. Figyeljünk csak az apostolokra! Sokszor változtatták helyüket! Tudjuk jól, hogy legtöbbször azért indultak tovább, mert másutt még nem ismerték Krisztust! De nem egyszer azért is távoztak a hívek köréből, mert nem találtak megértésre.

Nos, ma is előfordul ilyesmi! Amikor azt látja a pap, hogy a nép nem érti meg, hogy nem érti az atyai szót, olyankor elnéz a falu felett és más határba száll.

Már Jézus figyelmezteti apostolait: „Ha valaki nem fogad be titeket, sem beszédeiteket nem hallgatja: kimenvén abból a házból vagy városból, rázzátok le a port lábaitokról” (Mt. 10, 14.), hogy kifejezésre juttassátok szomorúságotokat és haragotokat.

Jaj! Hányszor szakad meg a lelkipásztori viszony!

Oreg „Historia Domus”-ban valamikor gyöngybetűs szép írásban a következő szomorú sorokat olvastuk: „1912 február 1-én nyugalomba ment e község plébánosa. Istentől kapott fényes szellemi tehetséggel, nagy tudással, ifjú lelkesedéssel fogott a lelkipásztori munkához. Mint gyakorlott, képzett munkás lépett a nevelés nehéz munkaterére. Nagy akaratereje, vasszigora akadályt nem ismerve igyekezett az erkölcsi bajokat kiirtani. Messze ismert szónoki tehetségével igyekezett gyökerestül kitépni hívei lelkéből az általa ismert, szélesen elterjedt, lelket-testet sorvasztó lelki betegségeket. Szónok-

lásának mélyenszántó ereje az isteni kegyelem segítségével meg is nyerte sok híve szívét.

A Gonoszság fiai azonban erősebbek voltak!

A szünni nem akaró ellenállások, az egyházközségi képviselőtestületi következetlen szavazások, a falusi egyenlenségek a nép teljes megvetését ültették szívébe. Tiszta, szent és népéért lelkesülő és dolgozó lelke megroppant az eredménytelenségek súlya alatt. Lelke mindig csak a szépet, a szentséget és a lelki finomságokat kereste. Mivel azonban nem találta meg ezeket; mert a jót a sokkal hangosabb rosszal, az ártatlanságot az ordító oktalansággal látta karöltve járni, mivel a dudvától nem látta meg az élni, fejlődni akaró gyenge növényt, azért teljesen elfordult övéitől. Kizárta híveit atyai szívéből s keserűséggel a szívében elhagyta 36 éves munkásságának mezejét...

Amikor ezeket a szomorú sorokat olvastuk, ki szeretttünk volna menni a temetőbe, hogy felolvassuk azokat ott és azoknak, ahol és akik bűnösök voltak. Nyílásokat, réseket szeretttünk volna kaparni azoknak a sírján, akik az Úr szentjét megszeméltették.

De nem tettük meg, mert nem lehetett megtenni.

Az élőknek azonban odakiáltjuk: Vigyázzatok és fékezzétek magatokban a gonzságot! Ne adjátok oda magatokat eszközül az ördögnek. Ne menjetek részegen a képviselőtestületi gyűlésre. Ne okozatok fájdalmat lelkiatyátoknak!

Vigyázzatok mondanivalótok hangjára! Az ordítás megzavarja a lelkipásztor imádkozó óráját! S boldogtalanná teszi éjtszakáját!

Mit kiáltasz? Hogy ezt érdemli?

Tévedtek! „Miért ítéletek meg testvéreiteket?” — kiált fel az Apostol. Nos, én azt teszem hozzá: Miért veted meg Atyádat? Nem tudod, hogy „mindnyájan odaállunk majd Krisztus ítélőszéke elé?” (Róm. 14, 10.)

Mit mondasz? . . . Azt mondom, hogy „az ilyen pap” nem érdemel mást?

Nos, meglehet! Meglehet, hogy az a pap csak ilyen népet érdemel! De ne feledjük azt sem, amit az öreg mondás tart: vannak falvak, amelyek csak rossz papot érdemelnek, mert ők még annál is rosszabbak!

Különben pedig ne vitatkozzunk!

Gyerünk egy kórházba. Az egyik ágyon súlyos beteg fekszik. A szobában nincsen semmi hangulat. Egyszerű párna, egyszerű vaságy. A betegben foltos ing. Látszik, nem a váciutcai divatárkereskedésben vette. A beteg nem néz fel. Nem vesz tudomást jövetelünkről. Néha azonban felnyög. Lázálom gyötri. S ha jól figyelünk, azt is megtudjuk, hogy mit mond.

— Hiábavaló volt minden igyekezetem . . . Nem sikerült . . . Nem szerettek . . . Pedig én nagyon szerettem őket! . . .

Az ápolónőtől tudjuk meg, hogy a beteg faluját látja! A híveit!

— Hát papról van szó?

— Igen! Papról! Egy szegény papról, akinek ki kell állania az élők sorából s annyi vigasza sincs az utolsó percben, hogy búcsút intsen valakinek . . .

Mi a kifogásod?

Öreg pap mondotta:

Némelyik falu azért tartja „rossz”-nak a papot, mert „jobb”, mint a falu . . .

Bizony, bizony, legyünk csak igazak! Vajjon miért mondták Krisztust is rossznak az írástudók és papi fejedelmek? Azért, mert szembeötlően jobb volt, mint ők! A gonoszság azért gonoszság, hogy ne bírja elviselni a jóságot. A púpos haragszik a daliás természetűre. A vak a látóra. A süket az énekesre. A bűnös pedig a szentre . . . Valld be, hogy te is azért haragszol a papra, mert jobb, mint te s

mert élő és eleven lelkiismeretként jár előtted. Eszedbe juttatja gonoszságaidat.

Ha mosolyog, akkor eszedbe jut a te mosolyzegény életed. Eszedbe jutnak a bűneid, a fellegek, melyek örökké árnyékban tartják képedet.

Ha mókázik, akkor dühbe gurulsz, mert neked nincsenek már mókáid, csak vaskos, százszor el-sütött vicceid.

Ha békét hirdet, akkor eszedbe jutnak összes veszekedéseid, haragjaid és perlekedéseid s gyötörni kezd az irigység.

Ha gyermekekkel játszik, akkor eszedbe jutnak néhai ártatlan gyermekkorod szépséges órái, mikor még neked is volt imádságod, reménységed... De már nincsen!

Hidd el, hogy nincsen hiba a papban, vagy legalább is nincsen annyi hiba, amennyit te összeszoroztál. Mert jegyezze meg a vádaskodó világ, hogy egyesek bűneit „összeadják”, másokét „kivonják”, a papét azonban mindig „szorozzák”!

És a saját bűneinkkel mit szoktunk csinálni?

Azt „osztani” szoktuk!

Vannak emberek, akik még a kapufélfába is belekötnek. Nos, az a szegény pap az élet örökös kapufélfája. Beleköt a részeg... a tolvaj... a parázna... az irigy... a munkakerülő... és a kötekedő!

S mi a kifogásuk?

Az könnyen kerül.

Az egyszeri falu küldöttséget menesztett a püspöki irodába. A küldöttség felháborodva jelentette, hogy az új pap megszüntette a szombat délutáni ájtatosságot. Azt azonban elhallgatták a küldöttség tagjai, hogy ők azon akkor vettek utoljára részt, amikor még iskolások voltak.

Amikor az ember e fölött elmélkedik, a Szentírás szavai jutnak az eszébe: „A farizeusok és törvénytudók Isten tanácsát megveték önkárukra.”

Ezekre is mondja az Úr:

„Kihez hasonlítsam e nemzedék embereit? és kihez hasonlók ők?

Hasonlók a piacon ülő gyermekekhez, kik egymáshoz kiáltanak, mondván:

Síptunk nektek és nem táncoltatok; siránkoztunk és nem sírtatok.

Mert eljött Keresztelő János, kenyeret nem evett és bort nem ivott és azt mondjátok: ördöge van!

Eljött az ember Fia, eszik és iszik, és azt mondjátok: Ime a falánk és borivó ember!”

Akkor felemelvén szavát, elkezdte Jézus szemrehányást tenni a városoknak, melyekben legtöbb csodát tett:

„Jaj neked, Korozain! Jaj neked, Betszaida!

Mert ha Tirusban és Sidonban történtek volna a csodák, melyek tibennetek történtek, régen szőrzsákban és hamuban tartottak volna bűnbánatot.

De mondom is nektek: Tirusnak és Sidonnak könnyebb sorsa lesz az ítéletnapján, mint nektek.

És te, Kafarnaum! Vajjon az égig fogsz-e felmagasztaltatni? — A pokolig szállasz alá!

Mert, ha Sodomában történtek volna a csodák, amelyek tebenned történtek, megmaradt volna e napiglan.

De mondom is nektek, hogy Sodoma földének könnyebb sorsa lesz az ítéletnapján, mint neked.”

Ne kívánd a lelkipásztortól!

A pap egy nagy Igéret! A pap egy nagy Segítség! A pap mindenkinek mindene! De elsősorban mégiscsak Jézusé ő!

Már az Apostol is így inti kedves Timóteuszát: „Törd magad, mint Krisztus Jézus jó katonája.” (II Tim. 2, 3.) A pap tehát Jézus Krisztus katonája. A katona azonban elsősorban szolgálatának él. Hivatásának és küldetésének. Éppen azért nem is szabad a világi dolgokkal foglalkoznia, hanem osztatlanul, teljesen katonai, azaz apostoli hivatásának kell él-

nie, máskülönben nem lesz kedves Isten előtt." Aki Istenért harcol, nem bocsátkozik világi dolgokba, hogy annak tessenek, akihez szegődött." (II Tim 2, 4.)

A farizeusoknak persze ez sem tetszik!

Mi azonban igazat adunk az aranymisés áldozópapnak, aki papi élete folyamán nem egyszer kiáltott ki az ablakán:

— Ne kívánd a lelkipásztorodtól, hogy kizárólag egyesek háza felé mosolyogjon. Főképen pedig ne kívánd azt, hogy papod is haragudjon arra, akire te haragszol. Aki ilyesmit kíván, az lehetetlent kíván tőle. A pap mindenkinek mindene, nem pedig egyeseknek senkije. A papnak a rossz embert is szeretnie kell. Szeretnie kell tehát a „te” rossz emberedet is. Sőt a papnak egyenesen az a hivatása és a küldetése, hogy a bűnös ember ablaka alatt virrasszon. Már a farizeusok is okvetetlenkedtek ilyesmi miatt. Azt kérdezték az apostoloktól: Miért eszik a ti mesteretek a vámosokkal és bűnösökkel? Meghallván Jézus a mormogásukat, így felelt: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; mert nem jöttem az igazakat híni, hanem a bűnösöket.” (Márk 2, 17.)

Ne kívánd, hogy lelkipásztorod perlekedéseiddel foglalkozzék. Jézust is háborgatta valaki örökségi ügyben: „Mester! — mondjad atyámfiának, hogy ossza meg velem az örökséget. Ő pedig felele neki: Ember! ki tett engem bíróvá, vagy végrehajtóvá közöttetek. És mondá nekik: Vigyázzatok és őrizkedjetek minden kapzsiságtól, mert nem a vagonban való bővelkedéstől függ az ember élete.” (Lk. 12, 13—15.) Nos, ha Jézus nem bírónak tekintette magát, akkor a pap sem. Ne kívánd tehát tőle, hogy igazat tegyen köztetek. Lám, mily sokszor hívogat benneteket a járásbíró is, hogy kihamozhassa fütyköseitek és becsületsértéseitek özönéből az igazat. Hát hogy tudna akkor kiigazodni a vitákban az imádkozó pap? . . .

Ne kívánd azt sem, hogy lelkipásztorod a Legel-

tesési Társulat ügyésze, vagy határbíró legyen. A Főpásztor a papot nem telekkönyvvezetőnek küldi ki a faluba, hanem apostolnak, akinek azt kell hirdetnie jobbra és balra is: „Annak, aki pörölni akar veled és köntösödöt elvenni, engedd át a palástodat is. És ha valaki kényszerít téged ezer lépésre, menj el vele kétannyira. Aki kér tőled, adj neki és attól, ki kölcsön akar venni tőled, el ne fordulj.” (Mt. 5, 40—42.) A papnak nem az a dolga, hogy cöveket verjen a mezsgyébe. A papnak az a dolga, hogy hirdesse és ne szűnjön meg hirdetni: Szeressétek ellenségeiteket. Hagyjuk tehát imádkozni a papot, mert azzal az imával, amit ő a népért mond, azzal több pert igazít el, mintha kiállana veled haragosod háza elé és veled együtt petróleummal oltaná a tüzet!

Legyünk tekintettel mindezekre! Ne keserítsük tehát a pap életét, ámbár az is igaz, hogy a szenvedés az igaz papi élet egyik ismertetőjele. Ez az alterchristusok hitelesítő védjegye...

Jézust keresztre feszítik.

A papot is utoléri ez a szomorú sors.

Az utolsó vacsora terméből súlyos és szörnyű szavak hullanak ki az előtornácra... Pedig zárt ajtó mögött mondja el azokat az Úr... Nem akarta sem a saját, sem barátai fájalmát és megszégyenítését az utcára kiáltani...

„Emlékezzetek meg beszédemről, melyet én mondtam nektek: Nem nagyobb a szolga uránál! Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak. Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami övé; de mivelhogy nem vagytok e világból valók, hanem én választottalak ki titeket a világból, azért gyűlöl benneteket a világ.” (Ján. 15, 18—20.)

Súlyos szavak: Gyűlölet... üldözés...

Ha nem az utolsó vacsora termében lennének, s ha nem magának Krisztusnak a szájából jönnének

ezek a szavak, talán nem hinnék fülünknek. Talán fel is kiáltanánk: Ez lehetetlenség! Ez képtelenség! Csak nem veszi el a világ a józan eszét? Lehetőség lenne az, hogy megkövezzék azokat, akik áldóan tartják kezüket? Lehetséges lenne az, hogy a beteg beleharapjon az orvos kezébe? Visszahullhat-e a kenyér kő formájában? ... És még nagyon sok mindent kérdezhetnénk, de nem érünk rá, mert sápadó és töprengő arcunk előtt birokra kelnek a gonoszok valami gyorsan összetákolt fadarabbal.

A keresztel!

Osszecsapjuk a kezünket és felsikoltunk: Jézus, Te vagy rajta? Te vagy az, Mester? Te vagy az, Örök Főpap? Te vagy az, aki pedig három esztendeig tartó legfelségesebb pasztorációd közben még csodákkal is segítettél a népen?

S Krisztus arcáról felénk zuhan az Irás szava: a gonoszok közé számláltattam!

Az embert a szédülés környékezi.

A nép ordít. Tombol. Tizen is, huszan is ugrálnak János apostol körül, aki remegve néz jobbra is és balra is, s közben meglátja az őrjöngve kacagó Barabbást.

János apostol betakarja az arcát. S fejére húzott köntöse alól azt súgja a későbbi paptestvérek felé:

— Jaj! a népítélet Barabbásnak kedvez!

Krisztus helyett Barabbást!

Ebben a percben beleröhög a golgotai csendbe a későbbi századok Barabbás-utódainak kórusa: a községi Kovács ... a Boltos ... a Kerékgyártó ... s a többi falusi Lázító, akiket a nép éppen a lelkipásztor ablaka alatt éljenez.

A krisztusi útnak még mindig nincsen vége!

Az arc is megvan már csúfolva. Az arculütés helyén szétoszlott ugyan már az összeszaladt vér, az emlék azonban még ég. A köntös sorsa is elintéződött. Azzal is elbántak már. Átszegezték a kezeket is, melyeknek puhaságát pedig oly sokszor élvezték az elveszett bárányok. A lábak sem szaba-

dok már, mert szegekkel átszegezték. Van azonban még sértetlen hely. A szív!

Az is sorba jön... Előbb azonban még egy nagy tusa következik.

A vitézek elvégezték hóhér-munkájukat. Megpihennek tehát. A nép azonban állva marad és bámul... Méltán fel lehet sóhajtanunk: Hát senki sem térdel a kereszt tövében? De igen! Az összetörték, a maroknyi háznép ájtatoskodik. A Hajdani Bűnös nő pedig térdelve szorongatja a keresztet.

Most jön a kíváncsiskodók hada. Az átalmenők közül mindegyiknek van valami megjegyzése a megsúfolt és meghurcolt Főpapra:

— Hát nem tudja igazolni magát?

— Hát nem áll mögötte az Isten?

Jézus mellett nem szólt senki semmit, csak egy ember. A jobb lator:

— Ez semmi gonoszat nem cselekedett!

A jobb latorban azok szólaltak meg, akik pártolni szokták a papot. Ilyenek — sajnos — kevesen vannak! Édes-kevesen! A lélek mélyén ugyan többen éreznek együtt a pappal, de nem mernek nyilatkozni. Pedig de jól esne a lelkipásztornak, ha néha-néha felharsanna az „éljen” az ő ablaka alatt is!

Miután már minden beteljesedett, akkor kapta meg a kegyelemdőfést a Szent Szív!

A halott pap porhüvelyénél szintén megjelennek a papi becsület lándzsásai, a papi becsület hullarablói.

Ártatlan ábrázattal emlegetik: „a halotról semmit, vagy csak jót”. Az Irást akarják utánozni, mikor ilyenfélét mondanak az elhúnytról: — Jó ember volt! Nem lehet megtörni a csontjait!...

De azért megegyszer odaférköznek a szívhez. Meg akarják nézni, hogy sokat szenvedett-e s érdeklődésük közben hozzáér a gombostűhegy a szívhez.

Jaj! Sokat tudna beszélni a lándzsa és a gombostű! Szörnyű piszok fér el egy gombostűhegyen. S ezt a gombostűhegyet a gonoszok magasra emelve

cipelik, hogy mindenki megtalálja rajta azt, ami neki ízlik.

A kevés igaz azonban kitart a kereszt tövében s sietve rejti el a szemek elől a kifosztott papi becsületet. Tiszta sírba teszik a tiszta embert. A feltámadás lezár majd minden vitát: A szent megkapja öngazolását! A bűnös pedig megszégyenül...

A Keresztrefeszített szent Szívéből vér és víz folyt.

Az üldözött és meggyötört pap odatartja reszkető kezét a vér és víz alá s könnyezve suttozga el örök Krisztus-énekét: — Szállj le fájdalomhoz s vigasztalj meg engemet, mikor homlokomra tövist fonnak az emberek. — Jézusom! Nem kérde, mi a bűnöm! Te csak mosolyogsz s nézésedre kitisztul minden lelki folt. — Bűnbánatomnak nincsen szava, de azért túltesz a himnuszon! Nézd, Jézusom! Az emberek követ dobálnak felém... vigasztalj meg s simogass meg Krisztusom! (Keéky István után.)

„Messze volt idáig.”

Azt mondotta egy aranymisés pap: „Ötven papi év nagyon hosszú út...” Örökké Ég és Föld között szaladgálni, embertől Istenhez, Istentől emberekhez futkosni, az bizony igen megviseli az embert. Nagy dolog ám most Földön járni, a másik percben pedig már Isten hegyeit mászni...

S micsoda utakat tesz a pap!

Már az első útja emberi gonoszsághoz vezet. A második is csak ide. Nincs is más útja, mint bűnösök között rendet teremteni. Mindíg csak oldozni... oldozni és elesetteket felállítani. Ez a munka rettenően sok erőt emészt meg.

A szenvedők is a papok ösvényei mentén szoktak megtelepedni. Egyik kezükben a néma fájdalom fakereplőjét forgatják, másik kezükkel pedig vagy az égbe kapaszkodnak, vagy pedig az eget szaggat-

ják. Ezek között is a papnak kell rendet teremtenie.

A pap útjára ritkán borul hűvös árnyék. A papnak vagy végtelen fényben, vagy pedig véges sötétségben kell vándorolnia. A templomban a Legszentebb perzselő közelsége izzasztja, az utcán pedig a földalatti hidegek dermedztik.

Útjain nincsenek kitérőállomások! A papnak nem szabad kitéréseket csinálnia. Nem futhat kitérővágányokra... Mennie kell szakadatlanul, mert húzza a Csillagok fénye s vonzza az Örök Jeruzsálem hívogató mécsese.

S csak lennének legalább hűséges útitársai, támaszai, segítői! Sajnos, kevés Círenei Simon jár a papok útjain. A pap többnyire lázítókkal találkozik. S ezek — jaj! — de sokszor összetörik a pap lelkében a tükröt...

Amikor az újmiséis útnak indul, azt hiszi, hogy megtalálja majd az úton a krisztusi patkót, a szeretetet s megenyhülést vehet az árán, csak le kell érte hajolnia. Fájdalom, csalódnia kell, mert a szeretet manapság igen kevés boltban fizetési eszköz...

Valami azonban állandóan vigasztalja a papot. Valaki követi... Valaki kíséri...

Ha a pap hátranéz és letérdelve szemügyre veszi lábnyomait, akkor azt láthatja, hogy az ő lábnyoma mellé másik lábnyom is íródik a homokba, a sárba, a hóba, a kőre... Annak a lábnyoma, aki megígérte az apostoloknak, hogy velük marad a világ végezetéig!

Ez sok és erős vigaszt jelent a papnak. Sürgeti a jövőben, buzdítja a menésben s erősíti a küzdelemben.

Euntes... Ez a papi küldetés! Menni... ötven éven keresztül menni... ez a papi élet!

Ung is sokat vándorolt.* Csalódásokkal és sebekkel érkezett a várkastélyokba s a nádfedeles házi-

* Tormay: A fehér barát.

kókba. Mikor egyszer a tiszai vidéken járt, egy öblös hang szólította meg:

— Hozott közibénk az Úr Krisztus kegyelme. Én Bodrog fia, Becs vagyok, eme körülvaló jószágoknak és nyájaknak számadója! És kit tisztelünk tebenned, mert veszem észbe, hogy papi ember forma volnál.

Ung csendesen emelte meg fejét. Egész alakja felmagaslott.

— Fehér barátnak hív a nép — mondotta.

Leültek a tűz mellé. Becs maga alá húzta a lábát. Vizsga szeme szüntelen Ung körül csellengett. De jó darabig várt, míg megkérdezte:

— Honnan jössz?

Ung szava mintha távolból hangzott volna:

— Messziről. Messzebbről önmagamnál.

Az öreg ellődította fejével a szót. Megint kérdezett:

— Hová mégy?

Ung szava beleolvadt az elszárguló szélbe.

— Messzebbre a többieknél.

Becs furcsán ingatta fejét.

— Homályos a szavad, mint javas vénéké. Keveset értelmezem.

Ung sóhajt fojtott el:

— Szólok és nem értenek. Az igazságot mondom és nem hisznek nekem. És így leszen ez végezetig. Mindíg jönnek majd hozzátok küldöttek a szeretet világosságával, de ti nem látjátok őket, mert csak önmagatokig ér a szemetek...

Pensione donatus est . . .

Venit summa dies...

Eljön a pillanat, amikor a fáradt vándor eltűnik az erdőben, az akácosban. Az oroslán eltűnik sebeiével, hogy meghalhasson barlangjában. Kevés cók-mókot visz magával, mert üdvösségesen meghalni csak az anyaföldön lehet.

Az öregség betegség. Ez a gyógyíthatatlan betegség arra készíti az egykori hőst, hogy irgalomért esedezzen. Nyugalomért könyörögjön.

S megérkezik a pecsétes írás. Az utolsó akta. Az öreg Apostol keze megremeg. Szeretné megállítani a világ folyását, mert fáj neki, hogy ki kell állania a sorból, mert jaj, nagy dolog ám kiállani a sorból. Szeretné megállítani öreg lakótársát, a kakukos órát, hogy ne siettesen többé senkit sem, mert mit ér az, ha más megy, mindig tovább megy, s neki el kell maradnia az árokszélen. S míg végigviharoznak a szívéen ezek a fájdalmas érzések, az alatt végigszaladt a kés a borítékon.

A zizzenő papír megremegteti, mert olyan a zizzenése, mint a leveleket sodró őszi szél. Az öreg Apostolnak már a szemüveghez sincsen kedve. Nélküle néz bele az írásba. Ebben a percben a könnyek pótolják a szemüveget. S a könnyeken át szívig szalad a mondat: *Pensione donatus est...*

Nyugalomba helyeztem.

A főpásztor neve előtt ragyogó kis tintakereszt csókot kap. A megnémult hála rövid *Te Deuma* ez. A kis tintakereszt is elsírta magát. A ráhulló könnycsepp felolvasztotta. Sűrű sorban kergették egymást a könnycseppek. S az öreg Apostol szédülten dőlt hátra a székbén. Szemét lefüggönyözte szempilláival s gondolkodott... töprengett s egyszerűcsak úgy érezte, hogy csókot helyezett homlokára a Keresztreferesztett.

Mikor felállott a karosszékből, sötét volt a szoba. Az idő Ura alkonyi fátyolt szegezett az ablaktáblákra. Az öreg Apostolt nagy csend vette körül... Rákerült az íróasztalra a csend és az egyedüllet fűszerszámos itala...

A lelkipásztorok nyugdíjazása ritka eset. A legtöbb a harcmezőn esik el. De nem is mehet nyugdíjba sok pap, mert a papság nyugdíjügye nincsen olyan széles alapokra fektetve, mint az állami tiszt-

viselőké. Az Egyháznak nincsen államkasszája. Az Egyház fiait az oltár tartja el.

Néha-néha mégis csak csomagol egy-egy fáradt lelkipásztor. Elszakad munkaterületétől s átadja helyét az új munkaerőnek, aki frissen érkezik, mint a vőlegény s dolgozni akar, mint a gyermek.

A távozó apostol mégegyszer visszanez plébániájára s jó szerencsét kíván utódjának. Megáldja híveit s eltűnik az utca lámpásai között, mint az üstökös.

Míntha tegnap jött volna, s ma már mennie kell.

Megnyugszik, amikor meghallja az utca nekrológját:

— Becsületes életű és tiszta ingű pap volt!

Távozóban általmegyen a temetőn is. Tartományához tartozott ez is. Ez is az övé volt éveken keresztül. Amíg az élőknek lelkipásztora volt, addig a holtaknak ügyvédje volt. Végignézi az utakat s végignézi a sorokon ... Péter ... Endre ... Juliska ... Ismerős nevek. Ő kísérte ide ki valamennyit. Még a jeltelen sírokat is ismeri. Tudja, hogy kit takarnak. A lelkipásztor olyan póstás a temetőben, akinek nem kell házszám-tábla ...

Egyszer csak suttogni kezd az öreg Apostol:

— Várjatok rám! Jövök! De előbb még elmegyek nyugdíjas magányomba, hogy előkészítem magamat. Nyugdíjamat halottaknap vigiliának nézem.

De nézd csak! Az öreg Apostol hosszabban időz az egyik helyen. Ures hely. Kopott, öreg botjával elsimít egy földrögöt s az ott növe fűszálakat megsimogatja. Míntha áldást is vetett volna a sírhelyre ...

— Ide! — szól csendesén.

Amikor kilép a temetőből, olyan sápadt az arca, mint az őszi, hullásra kész falevél ...

VII.

APOSTOL-BÁCSI

Apostol bácsi túl volt már a gyémánt-miséén is. Nyugalomba vonultan édegett szülőfalujában. A hosszú évek során sok minden elrobogott mellette: dicsőség, hírnév, siker, de megismerte a szenvedést és a csalódást is.

Nagyon öreg volt. Meg aztán vak is volt.

Róma megengedte neki, hogy misézhessen. Könyv nélkül tudta három mise szövegét. Azokat mondotta felváltva. A vak Apostol bácsi szentmiséi külön élményt jelentettek a miséhallgatóknak. Szentmiséin sok lelki vaknak nyílt meg a szeme.

Egyik este, sok nappal a nyugalomba vonulása után, vágy éledt fel benne. A vágy mindhalálgig fel-felágaskodik az emberben. A haldoklás percében pedig külön vágy jelentkezik: a hazavágyás érzése.

Apostol bácsinak más vágya is volt. Szerette volna még egyszer látni az eget, a dolgozók feje felett világító napot és csillagokat. Sokszor kinyitotta kamrácskája kis ablakát. A téli fagyos szél olyankor fagyos fuvalmat lökött be rajta. A meleg-

szívü Apostol bácsi nagy sóhajok között fordította arcát az ablak felé. Az ég felé irányította azt, a fényekkel kihímezett fekete égboszra.

Egyik nyári napon összekulcsolt kézzel s fájdalommal a szívében susogta maga elé óhaját.

— Csak beszélgethetnék valakivel. Bárcsak kiönthetném üzeneteimet, mert a sok év alatt módfelett összehalmozódtak azok és gyötörnek.

Valaki kopogott.

Kis kékreverendás fiú surrant be Apostol bácsihoz. Kedvesen és szerényen csókolta kezét az egykori falu-fejedelemnek. Apostol bácsinak láthatóan igen jól esett a látogatás. Megcirógatta a kis Krisztus-apródot.

A fiú arcát halvány pír öntötte el. Ezt a pírt a nép Mária gyászának szokta nevezni. Mosolyogva gyűrte halványkék reverendájának ráncait, s Apostol bácsi hogyléte felől érdeklődött.

Az evangélium fáradt tábornokában megelevenedett a lélek. Úgy érezte, hogy most hárfát kapott a kézbe. Játszani kezdett hát az ifjú lelkén. Az esti szürkületben nehezen indult a beszélgetés. Apostol bácsinak hiányzott valami. A lámpagyújtás. Lámpafénynél jobban rajzanak a gondolatok.

— Lásd, kisfiam, én már csak így breviáriumozok a magam módján: rozáriumon.

Lassan aztán megeredt Apostol bácsi szavainak jótékony esője. Apostol bácsi témát fogott. S szavai úgy íveltek, mintha az Aperi-be kezdett volna.

— Tudod, fiam, amióta megvakultam, csak rózsafüzért imádkozom. Meg kellett válnom a breviáriumomtól. Úgy érzem, nem vagyok egész ember. Juhász kutya nélkül, szolgabíró hajdú nélkül, huszár ló nélkül, katona fegyver nélkül, pap breviárium nélkül nem egész ember.

Apostol bácsi rāncos, fehér arca világitani kezdett. A kis Krisztus-apród a száraz főveny vízéhségével itta és szívta Apostol bácsi gondolat-cseppjeit.

— Az Egyház — folytatta az öreg Apostol —

nagyon gondos anya. Imakönyvet ad papjai kezébe, hogy belepréseljék abba fájó lelküknek napi siralmát, vagy hogy alleluját mondjanak a lélek kívánságai szerint.

— Nem lehet éppen azt mondani, — folytatta — hogy „onus leve” lenne. Bizony nem! De azért „onus suave”. Édes teher s megvan az a nagyon nagy haszna, hogy ráneveli a papot a kötelességteljesítésre. Bizonyosan láttál már vonaton imádkozó papokat. Bizonyosan láttad már, mint forgatják az Úr szolgálói azt a tarka szalagú kis imakönyvet. Nos, jusson eszedbe, hogy ilyenkor a kötelességtudás dolgozik az Úr szolgálóiban.

— Az Egyház a breviáriumozással mindennap visszahintázza a papot Isten közelébe. Nagy szerencsének kell ezt tartanunk, mert az ár sodor. És az árnak az a szokása, hogy elsodorja az embert a parttól. A papot is messze sodorja Isten zsámlyától. Nos, az Egyház nap mint nap visszahúzza a papot Isten lábához.

— A tudomány — s ekkor felemelte Apostol bácsi a mutatóujját, jeléül annak, hogy fontos kijelentést tesz — könnyen megzavarja a pap életét. A tudomány révén könnyen rákerül az ember vállára a romboló Góg tenyere. A breviárium gondoskodik arról, hogy ne nyomhassa el a szellem a lelket. Az ima alatt meghajlik a büszke gerinc. A megalázott lélek pedig kiegyenesedik.

— Kedves fiam! Nagyon sokat kell a papnak imádkoznia, mert ha elapad az ima kristálytiszta forrásvíze, akkor zátonyra szalad a lélek. Annál tisztább a pap lelkének tükre, mennél mélyebb az imaélete. Ha megszakad a napi breviáriumozás, akkor a lélek tava mocsárrá válik, a tiszta Balatonból Fertő lesz s hinár lepi el a belül való vizeket.

A falu tornyában megszólalt a harang. Timóteusz hazafelé indult. Az ajtóküszöbön egy könnyecppet törölt ki szeme sarkából.

Sajnálta a breviárium hőjét, mert szenvedett.

Az öregek szerepe.

Timóteusz másnap ismét felkereste Apostol bácsit. A fiatal apród és az öreg tábornok össze-melegedtek. Szép is az, ha a végletek találkoznak. Bizony úgy van az, hogy ha az ifjúság jobban tisztelné az érettebb kort, akkor ez az érettebb kor is jobban szeretné az ifjúságot. Meg kell fontolni azt, hogy a fiatal kor nem érdem, az öreg kor pedig nem gyalázat!

Timóteusz mára nagy kérdést hozott Apostol bácsinak: megkérdezte tőle, szeretne-e még egyszer hűszéves lenni?

— Nem! — szólott Apostol bácsi. Öreg embernek is kell lennie a földön. Különbén is nagyon szépen megírta már Horváth Árpádné, hogy

Kinyílt rózsából nem lesz újra bimbó,

Az öregből nem lesz fiatal . . .

Vissza nem jöhet, ami egyszer elmúlt

S a kedves, szép, jó, eltűnik hamar . . .

A bimbó sem lesz mindörökké bimbó,

Kinyílik egyszer, mint a többi róza . . .

Pár napig büszke, diadalmas szépség,

Aztán fonnyadtan lepereg a porba . . .

— Én is voltam fiatal valamikor. S talán engem figurázott ki Móra Ferenc, amikor azt írta, hogy a mai fiataloknak nagyobb a füstjük, mint a sültjük, s ők akarják mindenkinek kipederni a bajuszát . . . még a miniszterelnöknek is . . . Bizony én is ilyen fiú voltam. Minthogy azonban a kanonokoknak nincsen bajszuk, így hát úgy éreztem, hogy nekem kell őket installálni, illetőleg állásuktól felmenteni.

— Ma már másképen látom az eseményeket. De azért Széchenyivel vallom, hogy „a fiatalság túlzásait meg lehet bocsátani, mert ki szegheti szárnyát az élet tavaszán annak a lelkesedésnek, amely eget tör, ahol megégeti ugyan néha magát, de amelynek híját semmi a világon nem pótolhatja ki”.

— A fiatalságot nem szabad kizökkenteni abból

a hitből, hogy rájuk vár a világ. Nem lehet ugyanis letagadni, hogy a világ mindig vár valakit... A messiás-várás nem veszett ki a levegőből. S mi tagadás, néha érkeznek is csakugyan néppárti lila-öves prelátusok, kisvárosi apátplébánosok, akik megtisztítják egy időre a levegőt.

— Bárcsak olyan káplár lennél te is, Timóteuszom, — szólt Apostol bácsi — aki hátzszakjában hordja a pásztorbotot. Mert nem szabad feledni azt, hogy mennél rosszabbul megy az emberiség sorsa, annál több kilátása van a káplároknak a marsallbotra. Az emberiségnek szüksége van fiatalokra, akik a tavaszt, a megújodást, az erőt és a jövőt jelentik. Az emberiség reménykedve néz a húszévesek felé, de a húszévesek el ne felejtssenek viszanézni a tapasztalt hetvenévesekre.

A kis rózsásarcú Timóteusz közbeszólt:

— Hány éves már Apostol bácsi?

Apostol bácsi nagyot legyintett a kezével.

— Én már nem is számolom éveimet. Elég az nekem, hogy öreg, nagyon öreg vagyok. De — tette hozzá — azért még szükségem lehet reám. Állításom igazolására elmondok neked egy kínai mesét. Egy kínai mese szerint az öreg embereket régenre halálra ítélték Kínában. Kivégezték őket, mihelyt betöltötték hatvanadik életévüket.

Történt egyszer, hogy egy ifjú, aki nagyon szerette édesapját, elrejtette őt a poroszlók elől és gondját viselte, nehogy szükségem szenvedjen rejtékelyén.

Nem sokkal ezután szörnyű állatok támadták meg a császár palotáját. Nagyok voltak, mint a tehenek, erősek, mint az oroszlánok és hosszú farkuk volt. Senki sem menekülhetett a szörnyek elől. Senki sem tudta, hogy miképpen kelljen és lehessen őket ártalmatlanná tenni. Általános volt a gyász és a kétségbeesés.

Az ifjú felkereste édesatyját és tanácsot kért tőle. Az öreg így szólt:

— Keressetek egy macskát, amelynek súlya nyolc font.

A fiú hosszú kutatás után lelt is egy kis cicát, a kis cica azonban nem volt csak másfél fontnyi súlyú.

— Etenessék a kis cicát és neveljétek fel, míg nyolc fontnyi nem lesz — szólt az öreg.

Minden így történt. Mikor aztán a macska izmos állattá fejlődött, az ősz apa tanácsára ráusztották a macskát a szörnyetegekre.

S mi történt?

Amikor a szörnyetegek meglátták a macskát, egyszerre kisebbek lettek. Összezsugorodtak. Eltörpültek, míg végre közönséges egerekké nem változtak, amelyeket most már könnyűszerrel megfogott a macska.

Mikor a császár meghallotta, hogy kinek a tanácsa mentette meg őt és birodalmát a pusztulástól, megparancsolta, hogy hagyják ezután életben az agastyánokat.

— Fiam, — szólt Apostol bácsi — az öregek a fiatalok mellett a tanácsadó szerepét töltik be. Az öreg emberek azért élnek, hogy tanáccsal lássák el az ifjú nemzedéket. Mi értetek élünk, ti pedig nekünk éltek! Az öregek az élet fáján a tövissek. Nem kellenek ők már senkinek sem, de jó hogy vannak, mert megvédik a rügyet, a rózsát és a levelet. Szükség van az öregekre, mert a virág és világ fejlődéséhez nem elég a hajnal harmatja. A délutáni és alkonyati gazdag esők nélkül megállana a világfejlődés folyamata.

— Szükség van az öregekre, — szólt emelt hangon Apostol bácsi — mert az ifjúságnak van ugyan tüze a konyhán, de nincsen anyagja, amit az üstbe apríthatna. Van ugyan energiája, de nincsen tapasztalata. Nos, az öregek kisegítik a fiatalokat. Rendelkezésükre bocsátják tapasztalataikat, hogy a fiatalok tüze főzze ki azt, amit ők tűz híján már nem forralhatnak fel.

— Szeretni kell tehát az öregeket, — szolt el-
lányultan Apostol bácsi — mert az öregek szük-
szavúságában az élet bölcsesége rezeget. Nem jön-
nek zavarba holmi nagyfarkú egerektől, hiszen sok
felleg vonult már el az ő fejük felett. Áldó, aszott
kezük a legháborgóbb kedély-tengereket is lecsen-
desíti s csendes beszédük visszhangja jó érzéssel
tölti el a lelket.

— Timóteuszom! Szeretni kell az öreg papokat.
A fiatal klérus türelmetlen. Nagy dolgokra készül
és még nagyobbakat vár. Az öreg plébánosok meg-
tanítanak arra, hogy a későn érő alma tovább tart,
s beléoltják a húszévesekbe a boldog öregség titkát:
meg kell köszönni Istennek az élet minden kicsiny
morzsa-ajándékát.

Timóteusz megértette az atyai szavakat, s mikor
megcsókolta Apostol bácsi áldó kezét, már bizo-
nyos volt abban, hogy holnap is itt lesz egy újabb
problémával.

A fenyőmag álma.

Apostol bácsinak virágoskertje is volt. A virá-
gok kissé rendetlenül sorakoztak benne. Visszaéltek
a helyzettel. Apostol bácsi vak volt, így hát nem
tudta őket sorra és rendre szoktatni. A virágok és
bokrok eme köztársaságában járkált és üdült néha
Apostol bácsi.

Karonfogta Timóteuszát s szép csendesen sétált.

Miután megdicsérte Timóteusz a kis köztarsa-
sági állapotot, ezzel a kéréssel fordult Apostol bá-
csihoz:

— Szívesen hallanám ajkadról ismét a szót. A
fiatalság szívesen veszi, ha problémáiba beleszólnak
az ezüsthajúak.

— Probléma . . . — ismételte meg nyomatékkal
az elhangzott szót az Úr öreg szolgálja. — Ha meg

nem sértelek, Fiam, hozzászólok a fiatal papság legnagyobb problémájához.

— Nos, mi a mi nagy problémánk? — érdeklődött Timóteusz.

— Van a fiataliságnak egy kor- és kór-tünete. Szeret álmózni. Titkai és álmai a karrier kérdése körül forognak. Ha mondanivalómat kendőzni akarom, akkor ezt a szót használnám: ambíció. De ne szégyeljük magunkat. Legyünk őszinték önmagunkhoz és valljuk be, hogy nagy karriert akarunk csinálni . . .

— Teljességgel megértem ezt a vágyat, — szolt Apostol bácsi szelíden — hiszen a hierarchia óriási létra. Aki ma káplán, az holnap a plébánosok közé kíván jutni. A plébános mint esperes akarja szolgálni az Egyházat. Az esperesek előtt meg már a kanonoki gallért lobogtatja a szél . . . A káptalan tagjai kívánnak lenni . . . Mi tagadás, fel is pezsdíti a vért az emberben ez a szó: káptalan! Az embernek eszébe jut a francia akadémia. „La Coupole” . . . A francia akadémia bűvös kupolája alatt, a hivatalos halhatatlanság eme szentélyében negyven karosszék van. Ide vágyik a gall múzsák minden hivatott és nem hivatott zsenije. Szívesen képzelik oda magukat a francia tudósok, amint selyemmel hímzett, pálmaleveles, zöld frakkban végignéznek a „közönség” feje felett. A káptalan persze egészen más valami, mint a francia kupola. A káptalanban lila gallérban imádkoznak az Egyház halandó fiai. S bizony még onnan is feljebb lehet jutni, egészen a „bonum opus”-ig: a püspökségig. No, de innen már ne menjünk feljebb még gondolatban sem, mert megszedülünk . . .

Uljunk inkább le ide a fenyőfa alá — szolt Apostol bácsi. Biztos hely és nem veszélyes. Álmodok persze itt is vannak. Ezt Nagy Miklós verséből tudom. Ismered ezt a verset?

— Nem ismerem! — szolt Timóteusz szégyenkezve.

— Azt mondja Nagy Miklós, hogy az erdő szélén, a hegytető végén fenyőfa állt. Az egyik meleg délutánon földre perdült egy magocska a karcsú fenyőágról. Mialatt napok jöttek és hajók mentek, nagy fű takarta el a kis magot, s a párás humusz ezer csöppnyi csápjá mohón az alélt magba kapott. A magban távoli álmok zsibongtak: hullám... hajó... vitorla... tengerek... És ekkor felsóhajtott a kis magocska: Én már messze láttam! Várok!... Megnövök! És árboc leszek!

— Így van ez Timóteuszom! A kis papnövénydékek meg azt gondolják: Majd megnövök és... püspök leszek! Bizony még az elemista gyerek is ilyesmiről álmodik. Csak nemrég hallottam szavalni egy kis csöppséget:

Peti a nevem!
Pesten születtem!
Édes jó anyám papnak szánt engem.
De nem tudom, mi legyek:
Kispap-e... nagypap-e?
Ej! Legjobb, ha püspök leszek!

— Fiam! Ez az ambíció eddig a korhatárig éppen nem veszedelem még! De azon túl már azzá lehet! Ez az ambíció könnyen átcsaphat a lázongásba s ott már nem építő erőt képvisel, hanem rombolást és elkedvetlenedést okoz.

— Bizonyos, hogy dicsérni lehet azt az ifjút, aki azt tartja magáról: Tölgynek születtem, komoly-nak, szilárdnak! De nagy baj, ha fáj neki, hogy fájából törékeny játékot csináltak! Szerencsés, aki elmondhatja magáról, hogy egykoron napfényben, dalban fürdött jávorom. De szerencsétlen az, aki a mellőzés miatt így zokog fel: Mint koporsó, létem átkozom! Boldog az, aki azt mondhatja magáról: Szép nyírfa voltam, megcsodált az erdő. De sajnálni való az, akinek fáj, hogy sötét sarokba dobva — seprő! Dicséretes dolog, ha úgy készülünk az élet-hez, hogy árbocot vághassanak belőlünk hajóhoz.

De csúnya, ha zúgolódik valaki, mert hát tengelyt szabtak belőle taligához!

— Timóteuszom! Gondolj sokszor Szamolányi Gyula e négy lázadójára: a tölgyre, a jávorra, a nyírfára és az árbcra... Te több vagy, mint ezek a tiszteletreméltó buta fák. Te maholnap végzett teológus leszel. A papnöveldeben azért nem engedik az embert álmodozni, nehogy megfertőzze az embert a fantázia. Nem is lehet az bűn, ha az ember a Miatyánkot néha Gárdonyi fohászával zárja: sed libera nos a fantasia nostra...

— Amen! — suttogta Timóteusz.

Non veni ministrari . . .

Kissé hűvös volt már. Apostol bácsi és Timóteusz behúzódtak a kamrácskába. A pókháló finomságú fonalak, ha el is szakadnak, valahogyan a kézen maradnak. Ez történt a két sétálóval is. Az ambíció selyemfinom témája megszakadt ugyan, mikor a tornácra értek, de nem szabadultak meg tőle. Sem Apostol bácsi, sem Timóteusz. Mikor Timóteusz átvette Apostol bácsitól a sétabotot, hogy a sarokba tegye, a kerti mementókon rágódott. A sétabot azonban ismét lázba hozta Apostol bácsit:

— Ne ábrándozzunk pásztorbotról. Lám a fenyőfa is erről álmodott s tudod fiam, hogy mi történt vele? A nagyratörő, büszke ágból sétabotot faragtak.

Fiam! Ne építs légvárat, mert a léggömbök megsemmisítéséhez nem kínai fal szükséges. Elég azok megsemmisítéséhez egy jelentéktelen, észrevehetetlen gombostűhegy is! Ne gyönyörködj az álmok kristálypalotájában. Nem embernek s különösképen nem papnak való épület az. Valaki kavicsal játszik... dob. És bezúzza az ablaktáblákat... Ki fog tudni megvigasztalni?... Ki fogja tudni újból beüvegezni lelked ablakait?

— A levegőben van a vezéri kérdés is. Ne

készülj, Timóteuszom, a vezérkarhoz tisztnek. Ha mégis annak készülsz, mi lesz, ha kihelyeznek szolgálati érdekből közvitéznek?

— Fiam, — szolt Apostol bácsi — vigyázz életed váltóbeállítására. Életed sinpárjához mások állítják be a váltót. Az egyházmegyei főhatóság. Nos, fogadj mindig szót. Ne nyúlj bele a sorsodba! Ne nyúlj hozzá ahhoz a váltóhoz. Menj arra, ahová küldenek és indulj arra, amerre vezetnek.

Az asztalon Szentírás feküdt. A ház ura nem használta, de szívesen szorongatta üres óráiban s sokszor meg is csókolgatta. Timóteusz éppen azt tette arrébb az asztalon. Apostol bácsi arra kérte Timóteuszt, nyissa ki Szent Máté evangéliumát, keresse meg a 20. fejezet 20. versét.

Timóteusz hangosan olvasta Zebedeus feleségének kényes esetét. Salome közbenjárt Jézusnál két fia: Jakab és János érdekében. Arra kérte Jézust, biztosítson két fia részére valami „jobb” állást Isten országában.

Lehet, hogy a kérésben nagyobb része volt az anya hiúságának, mint a fiúk nagyravágyásának. Az azonban nyilvánvaló, hogy a tíz apostol-kolléga bosszankodott. Féltékenyek lettek. Jézus azonban mesterien intézte el a kényes ügyet. Magához intette az apostolokat és mondá: „Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtuk és nagyjaik hatalmat gyakorolnak felettük. Nem úgy leszen ti-köztetek; hanem aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédetek, és aki első akar lenni köztetek, az lesz a ti szolgátok; miként az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és váltságul adja életét sokakért.”

— Ime az evangéliumi elv: Non veni ministrari, sed ministrare. Egy hajszálon függ, vajjon szerencsésen indul-e a pap, vagy pedig szerencsétlenül. Egy „i” és „e” betűn fordul meg minden. A pap ne úr akarjon lenni, hanem szolgál!

Isten szolgájának viszont csak egy ambíciója

lehet: beleívelni a mennyországba. Ez az egyetlen igazi papi álom, ez az egyetlen dicséretes papi karrier. Más vágyakat nem tanácsos létrázni, mert a létrafokokon úgyszólván csak pillanatokig pihen meg a vágy... a kielégülés után újból úzóbe veszi az embert.

— Ha ágaskodni találnak bennünk a vágyak, gondoljunk arra, hogy még nagyobbra születünk. Ad maiora, ad aeterna natus sum! Ebben az esetben azonban már Isten méreteivel kell dolgoznunk, melyek mellett ember-méreteken mosolyogni fogunk. A pap nem lehet ember-méretű ember, mert aki az örök élet aranyzálát szövögeti, az nem bajlódhatik piros cingulussal, és aki könyökig vájkál Isten kegyelmében, az nem kacérkodhatik többé emberek kegyével.

— Legyünk alázatosak és szerények, mint a moha. A szívós kis zöld moha mindenütt tenyészik s nem csügged el soha, noha nehéz és mostoha a sora. Verje bárhová sorsa, életkedve nem száll tova. Trópuson és sarkkörön egyaránt kihajt, fának kérgén, tar kövön is talál talajt. A cseréptető meleg, mégis éltető terep neki. Bár soha nap nem éri, a völgyek alját mégis bársonyosan fedi. Zöldel szédült szirtfokon s kút mély peremén; és virul vén sírokon, mint örök remény. (Szamolányi Gyula: Moha.)

— Vegyünk példát a gyökerzettől. A gyökér biztos mélységben dolgozik. A gyökér-embert nem fenyegeti annyi és oly viharveszély, mint a korona-embert. Nem kell félni a gyökér-munkától, a hajszál-szereptől, az élet szürkeségétől, mert lám, mily alázatos a köszikla is, pedig a hátát tartja oda a várnak és a tartó erő őbenne van. Ugyanez az eset a fával is. Ha felnyög a vész szél, akkor a korona és ág reszketve fél, de tartja őket a — gyökér.

— Hagyjuk ki tehát, Timóteuszom, célkitűzéseink közül a karriert, a címeraranyozó, fényes jövőt. Hivatásunk költségvetése csak így lesz szí-

lárдан megalapozva. Aki úr akar lenni és aki azt akarja, hogy mennél magasabbra értékeljék őt, magasabbra, mint ahogy fajsúlya alapján megérdemli, az menjen el — a pénzügyőrséghez!

Punctum saliens.

— Atyám, mi a papi élet „punctum saliens”-e?

— Fiam, indulj ki a latin kifejezés jelentéséből. Aristoteles említi zoológiájában a tyúk alá tett tojás fehérjében lebegő véres pontot, amelyből az állatka szíve lesz. Ez a punctum saliens. A kifejezés magyarul annyit jelent: kimagasló pont.

— A papban is van ilyen kimagasló pont? — kérdezte Timóteusz.

Apostol bácsi megölelte Timóteuszát s kezét hosszasan Timóteusz szíve fölött nyugtatta.

— Ez az! — szólt szelíden. Látod, a mi Urunk Jézusunk is odamutatott Szívére és azt mondta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Hivatkozhatom a mi drága kincsünkre is, Prohászka: „Égni, lángolni akarok, nem a filozófia istálló-lámpása akarok lenni!” „Az értelem — mondja Dupanloup orleansi püspök — tulajdonképpen csak szolgálatában áll a szeretetnek. A bölcsészet ölében fejlett értelem is igen gyakran téli napsugár, mely vakít, de nem melegít. A szív az, mely melegít, magával ragad. A szív határozza el az áldozatokat, az összes nagy dolgokat: az odaadást; ez viszi munkába és teszi termékennyé az összes erőket; gyakorolja az erényt, és — sajnos — ez bukik minden gyengeségben, minden bűnben, s ekkép ez dönt a múló és örök idők fölött egyaránt. Igaz tehát, hogy az Isten és az ember közt fennálló viszony leginkább a szív, a szeretet kérdése.”

Apostol bácsi arcán ragyogni kezdett a jóság s így folytatta szavait:

— A papnak szíves-szívű embernek kell lennie.

A papban túlsúlyban kell lennie a szívnek. Figyeld meg, ha így emlegetnek valakit: „igen jó esze van”, akkor azt ösztönszerűleg kerülni szoktuk, mert attól félünk, hogy minden kitelik tőle. Ha azonban azt mondják valakiről: „Igen jó szíve van”, akkor ösztönszerűleg hozzá húzódunk. Bizonyára azért, mert érezzük, hogy csak jó telik ki tőle. Nos, a pap sem lehet az egyoldalú intellektualizmus embere, mert akkor elmondható róla a németek panasza: „Mein Bub hat zwei Köpfe, aber kein Herz.” Ez azonban hiba lenne. Legyen a papnak inkább több szíve, mint feje.

— Látod, Timóteusz, az Egyház azt akarja, hogy papjai szívükkel bajlódó emberek legyenek. A hívek is a szívet keresik a lelkiatyában. A pap szív-specialista. Ismernie kell az emberi szívet. A kisgyermek ugyan még testi sebekre is keres vigaszt, a felnőttek azonban már csak akkor kopogtatnak az ajtónkon, ha fáj a szívük. S ezen a szíven nem lehet kontárkodni. A szívhez nagyon jól kell érteni, mert az ügyetlen kézmozdulat halálra sebez a szívet. A szív az az archimedesi pont, ahonnan ki lehet mozdítani sarkaiból a világot. Aki meg akarja hódítani az ember-várat, az innen intézze kirohásait. Ha ölni akarunk, akkor is . . .

És most hirtelen elkomorodott Apostol bácsi arca. Régi emlék jutott eszébe. Fialapap korában — egészen véletlenül — fültanúja volt egy falusi legény-harcnak. Még mindig fülében cseng az egyik legény duhaj és véresszemű ordítása: Csak a szívet! Csak a szívet!

— Ha ölni akarnak az emberek, — folytatta bánatosan — akkor is a szívet célozzák. Oda szúrnak. Oda nyúlnak! Nos, mi is ott gyógyítunk. Ott kötözünk. Ott olajozunk! Mi a szívet csókoljuk. A bűnös emberi szívet pólyázzuk! Szív nélkül nem megy semmire se a pap . . .

— Ha majd a zsoldárok embere leszel, akkor az ötvenedik zsoldárt különösebb áhítattal igyekezz

imádkozni. Imádkozd égrenéző, ájtatos szemmel ezt a mondatot: „Cor mundum crea in me Deus...!” A tiszta szív a fekete sereg labaruma. Uljön ki a pap keblére a nemes szív piros jelvénye! Égesse át a reverendát a szeretet füst nélküli tüze, mert a legnehezebb milviusi küzdelmekben is csak ebben a jelben győzhetünk...

A lélek virága.

— Tudod, mi a virág?

— A földnek jósága! — mondja Petőfi. A gondolatot aztán tovább is fűzi.

— Tudod, mi a jóság?

— A lélek virága!

Ó sok-sok, mennél több ilyen virágos embert kérünk erre a földre! Az emberek között pedig álljon ott fejjel kimagasló méltóságban a pap, mint a jóság örök nagykövete.

A szimmetrikus papi szív egyik oldala — a jóság. Erre az oldalunkra húzódnak a bűnösök, mert hinni merik, hogy megértésre találnak.

A pap a bűnösöknek nem cimborája, hanem barátja. Krisztus is az volt. A jóságos lelkű pap kezét fog a bűnösrel, mielőtt még kezét fogott volna vele. Kezét fog a nézésével. A jóságos lelkű pap kinyitja a szívek vaspántos ajtaját, mielőtt kinyitotta volna. Kinyitja szelídségével. A jóságos lelkű pap győz, mielőtt harcba szállana. A jóság olyan, mint a napsugár. Erjeszt, aztán fejleszt s termést érlel észrevétlenül.

A szelíd szívű pap Krisztus szellemének legjobb propagátora. A szív szelídsége a hitterjesztés legkitűnőbb propagandaeszköze. Terjesszük a szelíd tekintetet, a síma beszédet, a lélekkel teljes mosolyt, a belülvaló, csengő kacagást. Szólaljon meg szelíd és szolid magatartásunkban az evangéliumi hívogató: Jöjj hozzám!

Az üzleti világ „fehér hetet” szokott rendezni.

Van „könyv-hét”, „magyar hét”, „tarka hét”. Nos, rendezzük meg hétről-hétre a „jóság hetét” is, hogy erőre kapjon a jó szó, a gömbölyded gesztus, a nemes tett, a jóindulatú gondolat, vagyis mindaz, ami nem jár karonfogva a gonoszsággal.

Habsburg Rudolfot megkérdezte egyszer egyik bizalmas híve:

— Felség, miért változott meg alattvalóival szemben? Miért vált egyszerre jóságossá, szeliddé, holott nagy szigorral kezdte az uralkodását?

— Azért, mert szigorúságomat gyakran meg kellett bánnom, de a jóindulatomat sohasem! — szólt Habsburg Rudolf.

Nos, a lelkipásztorkodás kifolyó, kicsorgó mértékkel kívánja a jóságot és a szelidséget. Az Úr Jézus is hangoztatta ezt, mikor a hetvenszer-hétszeres megbocsátásról szólt. Bizony több legyen lehet fogni egy kanál mézzel, mint egy hordó ecettel. A pap mindig többre megy, ha mézet használ, nem pedig ecetet.

Többé-kevésbé mindenki hasonlít Nagy Sándorhoz.

A macedónok egykori híres császára azt parancsolta udvari festőjének, hogy fesse meg arcképét. A festő meg is kezdte a munkát, de igen nehéz helyzetben volt: Nagy Sándor homlokán egy csúnyán gyógyult seb éktelenkedett.

— Mit tegyek? — töprengett a festő. — Ha elhagyom ezt a sebhelyet, akkor nem lesz élethű a kép. Ha pedig azt is lerajzolom, akkor pedig mindenki az éktelen sebhelyen akad fenn.

Hosszas töprengés után döntött. A császárt magas oszlop mellé állította. Könyökével az oszlopra támaszkodott, kezét pedig homlokához borította. Mintha gondolkozott volna...

A sebhely nem látszott!

A festő jóindulatával kell kezelnünk embertársainkat, mert bizony gyakoriak a forradások... Ezer és ezer Nagy Sándor van az életben, s vala-

mennyinek sebe, forradása van. Valami bűn, valami ballépés ejti az emberen a sebet. Nos, amikor ilyenekkel, avagy pedig ilyenekről beszélünk, akkor tegyük úgy, miként Nagy Sándor festője tett. Takarjuk el a sebet. Ne lássuk meg. Ne szóljunk róla. Így kívánja ezt Krisztus szelleme, így kívánja a szeretet törvénye és így kívánja ezt küldetésünk is!

Jézus a bűnösök barátja volt. Így ismerték. Ez volt úgyszólván egyetlen címe. A farizeusok folytonos szemrehányással illették. Jézus nem törődött velük. Jó volt továbbra is és jó maradt azután is. Jóságával, szelídségével egymásután aratta az emberi szívek felett a diadalokat. S szinte mindig a „rosszakat” vette célba, azokat és azt, akiket és amivel nem birkózott meg senki sem.

Magdolna, a samariai nő, a tékozló fiú és a házasságtörő asszony... ezek voltak az ő diadalainak tanúi.

„Én sem ítélek el téged!” — mondotta a házasságtörő asszonynak. Szép kijelentésével reményt öntött minden bűnösbe s példát adott a bűnösök kezelésére.

A pap reményt önt mindenkibe. S lehetővé igyekszik tenni, hogy az ember boldogulhasson.

Zichy Nándort felkereste egy teljesen ismeretlen egyén. Ajánlólevelet kért. Nándor gróf megkérdezte:

— Honnan ismerem én magát?

Az kénytelen volt bevallani, hogy:

— Sehonnan, kegyelmes uram. De azt hallottam, hogy mindenkin segít. Bátorkodtam tehát zavarni...

A grófné óva intette férjét, ne adjon ismeretlen egyének ajánlólevelet. Nándor gróf azonban krisztusi nyugalommal fejét rázta, rövid ideig gondolkodott, majd elővett egy névjegyet és ezt írta rá jellegzetes, erős betűvel:

„Erről az emberről én eddig soha semmi rosszat se hallottam.”

Ime, így cselekszik mindaz, aki a Bűnösök Barátjának a híve. Így cselekszik a pap . . .

A mezei liliom.

„Uram, nem kell a hír, dicsőség, — mondja Laurisin egyik versében — sem arany-, ezüstpénzek! Uram, nekem elég a csókod, nekem elég, hogy hozzád szólok, s ha szent arcodba nézek. Uram, Salamon dicsőségét nem kértem, nem kívántam, ne változtasson meg a holnap. Az az egyedüli vágyam: Hagyj meg mezei liliomnak.”

— Fiam, tudod-e, — szolt Apostol bácsi — ki-ről énekelt ebben a versben Laurisin Lajos?

— Nem a falusi papról? — szolt Timóteusz.

— De igen! A falusi papról. Az Egyház vártáinak szentjánosbogárkájáról, akinek alázatos fényeskedése mellett éldégél évszázadok óta a névtelen falu. A falusi papról van szó, arról a papról, aki olyan, mint az útszéli vén akác: szegény is és tépett is, de azért a tikkadt búcsúsoknak árnyékot ad. Olyan, mint az útmenti gémeskút. Ráncigálják. Bírálgatják, de ő nem vesz tudomást minderről, vizet ad zarándoknak és útonállónak s kielégít szomjas nyájakat.

— Ha meg nem sérteném Apostol bácsit, tisztelettel megkérdezném, hol volt plébános? — érdeklődött Timóteusz.

— Az Alázatosság Tartományában: Nevetlenfaluban! Az én falum nem szerepel az atlaszon. Mindössze három nevezetessége volt: az öreg száraz malom, egy bekötő köves út és a régi temető. Nyilvánvaló, hogy az én falum nem csinált, de nem is csinálhatott történelmet. Mirőlunk csak a jó Isten tudott és a főpásztor, no meg a főszolgabíró. Egyébként minden a plébános vállán nyugodott! Az én plébánosi tiarám is emeletes volt: háromsoros. Az Isten nekem szánta a falut. A főpásztor? Az reám bízta. A főszolgabíró? Az meg reám hagyta. Én

voltam ott a Törvény is és Próféta is. Én voltam abban a faluban a napóra. Hozzám igazodott az élet...

Timóteusz az új idők fia volt. Gyermekkorában nem ostorról álmodozott, hanem volánról. Apostol bácsi romantikája idegen volt neki. Megborzongott. Szerette volna, ha megnyugtatónák.

— Hogy bírta el Apostol bácsi ezt a névtelenséget? — kérdezte tünődve.

— Ó Fiam, nem én voltam a hős!

— Hanem? — vágott a szóba Timóteusz izgatottan.

— Az alázatosságom! — szólt fejhajtva az öreg Apostol. — Bizony csakis az alázatosságomnak köszönhetem, hogy el nem hagytam a helyemet. Nagy erő ám az alázatosság! Ez a legnagyobb hatalom a világon! Az ördög sem bír velem! Az alázatosságom megőrzött a kétségbeesések között. Bizony volt úgy, hogy kimentem a falu végére s sírva néztem a messzi városok glorioláit. Csalt a fény s hátra is fordultam, hogy búcsút intsek a falunak. De olyankor rám kacagtak a falusi házcskák olajmécsesei. S mikor megláttam az alázatosság eme apró boldogság-tüzeit, visszakiáltottam: Nem! Nem megyek! Maradok! Árkon-bokron rohantam vissza s mikor meggyújtottam a petróleumlámpámat, akkor körülvett, körülölelt a falusi nyugalom és a falusi csend tiszta levegője. Rongypokróc teppichjeim pedig valósággal tisztára csókolgatták sáros cipőimet s úgy köszönték meg azt, hogy szíves vagyok tovább is vállalni szerénységüket. Az öreg vaskályhám pedig valósággal ünnepi hangulatot teremtett körülöttem, duplex primae classis módon igyekezett átmelegíteni s én bizony ismét belemelegettem a falusi életbe. Maradtam. Nem háborgattam püspök atyámat. Nem bosszantottam az aulát. S hálás voltam Istennek, hogy meghagyott a völgykatlanban mezei liliomnak.

A beállott csendben tompa koppanás ütötte

meg Timóteusz fülét. Apostol bácsi is felfigyelt, el is komorodott az arca, mert minden zuhanás tragédia... Néha kicsiny, néha nagy tragédia. Timóteusz körülnézett a szobában s szeme a szoba sarkában álló virágvázánál pihent meg. Egy mezei liliom szirmlevele hullott a földre... Ez a kis tragédia aztán meg is törte a beszélgetés fonalát. Timóteusz lelkében ágaskodni kezdett az aggodalom és kétség.

— Atyám! Még most is magam előtt látom azt a papot, akit a püspök úr „ad audiendum verbum” hívott. A szemináriumba is ellátogatott. Bizony egészen másképen festette meg előttünk a falusi pap életvilágát. Lázongott és panaszkodott. Szinte lángoltak a szavai, amikor a falusi pap nehéz sorát ecsetelte. Szinte ordított, amikor részletezte a falusi élet nyomorúságait.

Apostol bácsi méltatlankodva csendesítette Timóteuszt.

— Fiam! Ha ordított, akkor nem volt vérbeli falusi pap. Idegen test lehetett a falusi élet vérkeringésében. Ludas Sándor a falusi papot tilinkós pásztornak rajzolja. Találó hasonlat. El is mondom szépséges sorait. Könyv nélkül tudom azokat.

Uram! Ha egyszer összeesek holtan,
a számadáson ne sokat kérj tőlem,
én csak tilinkó voltam.

Nem árultak cifra boltban,
kopott zsellérek faragtak maguknak,
az ő nótafájuk voltam.

Bűnre őket se hangoltam,
fakó lelkük gyertyánból
lelkedzett vigasza voltam.

Fáradt szívükre ráhajoltam,
szebb életről nekik daloltam:
egyszerű falusi pap voltam.

— Látod, Timóteuszom, a falusi pap ilyen tilinkós pásztor! Nem tagadom, van úgy, hogy néha elnémul a vérbeli falusi pap is. Hangja bánatosra fordul. Ennek azonban megvan a magyarázata. Ilyenkor az egyik régi népmese jut az ember eszébe.

Ez a mese elmondja, hogy régesrégen egy kis pásztorfiú furulyát faragott magának. Míg a bárányokat őrizte, furulyázott. Vidám és derűs dallamokat. Néha biztatták:

— Fújj valami bánatosat!

A gyerek nevetett.

— Olyat nem tudok. Nem is szólna a furulyám, ha bánatosan fújnam.

Egy nap a pásztorgyerek nagy bűnbe esett. És amikor vétke után később furulyázni próbált, a kis hangszer bánatosan szólt. A gyermek megijedt. Próbálgatta a vidám énekeket, de hiába. Akármilyen vidámat fújt bele, a furulya bánatosan szólt. Csak akkor szólt megint vidáman, amikor a gyermek jóvátette a bűnét. A mese szerint később meghalt a pásztorfiú. Már öreg pásztor volt akkor. A csodafurulya fiára szállt. S ez a furulya mindig megmutatta, hogy ártatlan, vagy bűnös szívű ember használja-e. Az ártatlannak csak vidám hangokat adott vissza. A bűnösnek csak bánatosan szólt.

— Nos, Timóteuszom, alkalmazd ezt a mesét a falusi papra. Ha becsületes és alázatos ember kezeli a falut, akkor vígan és derűsen szól a furulya. Ha bűnös, akkor megszakad a dal s a falu csendjét felveri a boldogtalan pásztor lázongása. Vigyázz tehát, Timóteuszom, s tiszta lélekkel közelítsd majd meg a falut, mert a falu tiszta csendje és a nyugtalan lelkiismeret nem bírják egymást. Ellenségeskednek.

— Most már megérted, Timóteuszom, hogy miért is maradtam én egyszerű falusi pap?... Én is gondoltam arra, hogy megkérem a főpásztort. De aztán eszembe jutott nagy apostoltársunknak az esete. Tövist hordott a testében. Három-

szor kérte az Urat, hogy távozzék tőle a győtrelem, de az Úr megnyugtatta a szenvedő Apostolt: „Elég neked az én kegyelmem, mert az erő az erőtlenségben lesz teljessé.” (II Kor. 12, 9.) Nos, a kegyelemre hagyatkoztam s elégnek találtam.

— De vajjon lesz-e elég kegyelmem? — kérdezte féltéken Timóteusz.

— Ejnye, Fiam! — szólt méltatlankodva az öreg Apostol — hát nem tudod, hogy mit ígért az Úr az alázatosaknak?

Timóteusz lelkét bizakodó érzések feszítették s sietve idézte az Irást:

— Deus superbis resistit... humilibus autem dat gratiam.

— Tehát csak alázatosan! Nagyon alázatosan! — szólt Apostol bácsi. „Levett kalappal” bejárhatod az egész világot, mégis mindenütt szívesen fogadnak, meg is hallgatnak és boldog leszel. Az „euntes docete omnes gentes” apostoli küldetés egyetlen rubrikája: „Le a kalappal!” A szerénység a legjobb captatio benevolentiae. Ezzel szíven ütöd a gőgöst. A szegényt pedig? ... Ó, a szívek kiskapuját nem lehet berúgni! Ott be kell kéredzkedni... Az alázatosság tehát biztosítani fogja a gazdagok tisztelete mellett a szegények ragaszkodását. Bizony, az alázatosság olyan a pap életében, mint a házban a mestergerenda. Erre támaszkodik a papi élet lélekbazilikája. Az alázatosságon nyugszik az élet minden emelete és a siker minden emelkedése. Akiben nincsen alázatosság, abban a többi erény vagy képmutatás, vagy pedig önámítás.

A Világ tapsa nem számít!

— De Atyám! — szólt Timóteusz — a falu nem szokott tapsolni! A falu nem tud gratulálni! A falu nem ért ahhoz, hogy apró elismerésekkel növelje lelkipásztorában az ambíciót és az önbizalmat. Milyen más ezzel szemben a városi élet! A városi

ember néha-néha még szerenádöt is ad a pap ablaka alatt! A városi pap névnapja valóságos ünnep! Tisztelegnek az egyesületek. Bájos városi gyermekek verselnek s a pap olyan boldogan áll ilyenkor az öt ünneplők között, mint a folyóparton álló hajlongó fűzfa.

Apostol bácsi méltóságteljesen legyintett a kezével:

— Fiam! Mindez csak pelyva! Az idő megrottasztja. A szél tova fújja. Minden emlék elszárad, összeaszalódik s az ember egyedül marad önmagával s lassanként kizárólag a lelkére hagyatkozik. A lélek nem csal. A lélek nem ámit. A lélek nem hazudik.

— Hát ne adjunk semmit sem a népre? — kérdezte Timóteusz. — Hát a népitélet nem istenítélet? Látod Atyám, mily szép és méltóságteljes a hold élete. Csillagok ragyognak körülötte. Énekelnek körülötte s úgy csipognak előtte, mögötte, mellette, miként a csirkék az anyatyúk körül.

— Nem jó hasonlatot használsz! — szólt kissé indulatosan Apostol bácsi. — A pap nem hold. A hold szeszélyes. Ma van, holnap nincs. A pap olyan, mint a nap. A napot is körülveszik a csillagok, de fénye elhomályosítja azokat. A csillagok a nap fénye mellett semmivé válnak. Így kell lennie a papnál is. A pap tökéletessége mellett nem számít többé sem az emberek kacagása, sem az emberek gratulációja. Az igazi népvezér fényességes egyedülvalóságban áll a falu feje felett. Nem igazi népvezér az, aki tapsra éhezik. A népvezér nem a népből érkezik, hanem Istentől. Így gondolkodott a mi nagy apostolfejedelmünk is. Amikor híret vette, hogy a galaták csak másodrendű apostolnak tekintik őt, aki apostoli küldetését és hatalmát az ősapostoloknak, Szent Péternek és társainak köszöni, akkor Szent Pál aláhúzottan hangsúlyozza, hogy küldetését nem emberektől nyerte, hanem megtérése pillanatában közvetlenül Jézus Krisztus

hívta őt erre a tisztségre. „Embereket akarok-e vajjon most megnyerni, vagy az Istent? Embereknek igyekszem-e tetszeni? Ha embereknek igyekez-ném tetszeni, Krisztus szolgálja nem volnék!” (Gal. 1, 10.)

Timóteusz előtt felmagaslott az Apostol puritán alakja. Nem is kavargott már a lelke. Az érvelések súlya alatt megnyugodott. Egyébként sem volt rossz fiú. Nem a tiszteletlenség beszélt belőle, amikor Apostol bácsival társalgott, hanem a Világ jelentkezett néha benne. Még nem aludtak ki a lelkében a világiasság apró kis tűzhányói. Még nem volt egészen tiszta a lelke. Néha-néha még jelentkeztek gondolatvilágán a kelések. Jól tudta ezt Apostol bácsi. Apostol bácsi bölcs ember volt s igyekezett alkalmat adni azok kifakadására... Így tisztul ki az ember vére. A papjelöltek gondolatvilága is tisztul... Boldog lehet az a kispap, aki olyan orvos kezébe kerül, amilyen Apostol bácsi volt.

Az öreg Apostol tovább ütötte a vasat. Jóságosan masszírozta Timóteusz lelkét.

— Ne feledkezzünk meg a bókról sem — szólt jóságos lelkiatyai hangon. — Jaj, ne törd a bókolást! A bók veszedelmes virág. A bókok az önámítás és a szédítés levegőjét zúditják az arc felé. S miként az önámítás vezette a nemzetet a mohácsi vészhez, szintazonképen sok egyéni kis mohácsi tragédiát szokott okozni a bókolás is. Ne építsd életed épületét a bókok köveire. Különben is a bók nem téglá, hanem vályog. Aki vályogra épít, az laza és süppedő talajra épít. Két dolog omlik össze időnek előtte a világon: az egyik a kártyavár, a másik dolog pedig a bókok vára.

— Fiam, — szólt atyai hangon Apostol bácsi — jegyezd meg, hogy nincs olyan szemtelen bók a világon, amit az ember könnyen és szívesen el nem hinne. A bókból mindig ragad valami. A bók nyomán mindig bekerül a szívbe valami fertőző

anyag... Az emberek — sajnos — szívesen hallgatják a bókolást. Ezren és ezren fészkelik magukat ebbe a szedett-vedett vadgalambfészekbe, mint valami fellegvárba... s közben nem hallják meg a fellegvár alatt sétáló gyalogosokat, akik imígyen suttognak: No nézd már! Még elhitte, hogy valódi nagyság, pedig nem az, hanem csak daganat!

Az ártatlan lelkű Timóteusz kissé felsóhajtott. Eszébe jutott, hogy milyen szeretettel veszik körül. Égszínkép reverendájában sikert sikerre arat. Ha társaságba téved, azonnal körülveszik a lányok. Vele foglalkoznak, sőt azt is szemébe mondják, hogy olyan kedves, akár Szent Alajos.

— Nem szent az ember! — zúgott fel az öreg Apostol a szobasarki öreg karosszékekben. — Nem is mondanak ilyesmit, csak képmutatásból. Bizony, bizony minden bóknak homorú oldala is van. Minden bóknak megvan a negatív lemeze is. Ezt persze belül hordják a bókolók. S ha elő is állanak ezzel, azt csak az ember háta mögött veszik használatba, amikor minden a visszáján mutatkozik s amikor a csodálkozó „oh” visszafelé olvasva tiltakozó „hó”-vá vedlik. Sohase engedj szemed előtt kerékbe törni az igazságot! Ezt — sajnos — könnyen megcselekszi a világ, hiszen csak egy „i” betűn fordul meg minden. Ha elhagyjuk az igazság szóból az „i” betűt, rögtön kész a gázság. Vigyázz tehát, ne légy olyan fa, amelyen elharapózik a gázságnak és a bókoknak élősdie gyöngye.

„Ha én dicsőítem magamat, — mondja önmagáról az Úr — az én dicsőségem semmi!” (Ján. 8, 54.) Nos, — fohászzkodott fel Apostol bácsi — ez a papra nézve is szabály. De tehetünk még egy lépést: Ha az emberek dicsőítenek, az is semmi. A siker ugyanis nagyon viszonylagos valami. Vegyünk egy esetet. Megtörtént. Igaz, civillel, de megtörténhetik ez pappal is. Sipulusz kiadott egy novellás kötetet. Pósa Lajossal találkozik.

— Nagyszerű a köteted!

— De ... — szólt Rákosi szerénykedve — bizonyára akad azért benne gyenge novella is?

— Van. No, igen ... van! — szólt Pósa.

S meg is nevezte mindjárt az éretlenebb ábrázatú szellemi bébit.

A következő utcasarkon Malonyai Dezsővel találkozik Sipulusz. Az is áradozott, de ... ő is megnevezett egy gyenge elbeszélést. Húsz emberrel járt így Sipulusz. Mikor aztán Sipulusz Szomaházy Istvánnal találkozott és az is dicsérni kezdte a novellás kötetet, hirtelen közbevágott Sipulusz:

— Hadd abba! Fiam, hadd abba! Húsz novella van a kötetemben. Húsz ember dicsérte agyon. De mind a húsz más-más novellát mondott rossznak. Ha összeadok és kivonok ...

— Látod, Timóteuszom, ilyen az élet és ilyen viszonylagos a dicsőség is. Ha tehát dicsérni kezd a világ, jusson eszedbe az a kis eset és kiáltsd oda a bókolóknak:

— Hadd abba! Világ, hadd abba, mert ha összeadok és kivonok, akkor a földre ülhetek a két szék között. Az igazi nagyság csak az égnél kezdődik. Addig csak ágaskodásról beszélhetünk ...

— Hadd abba Világ a hozsannázást, mert a hozsanna homorú oldala a — crucifige!

— Hadd abba Világ a magasztalást, mert Janus-arcú vagy. Akik szemtől-szemben kalapot emelnek és békét hirdetnek, azok a hátunk mögött fülig húzzák a sisakot.

— Hadd abba a tapsot, mert ha húsz megtapsol, akkor ugyanazon órában negyven mindjárt el is pártol s a tapsot fütty fogja tarkítani!

— Te álnok Világ, hadd abba a lépcső-rakást, mert a lépcső nagyon veszedelmes magaslat. A lépcsőn járó embernek hajlott fővel kell járnia, máskülönben elveszti egyensúlyát és lezuhan.

— Hadd abba Világ a pajzsra emelést, mert akit ma pajzsra emelsz, azt holnap pajzs alá temeted.

— Hadd abba te gonosz Világ a magasztalást,

mert az Isten csak az alázatosoknak nyúl a hóná alá...

— Timóteuszom! Imádkozzunk Lacordair-rel a sikerek perzselő hevében: „Kímélj meg Uram!” Ne öntsd reám a dicsőség forró melegét, mert a virág kelyhének kibontakozásához elég a reggel mérsékelt napsugara. Tartsunk a mezei ibolyával. A bölcsék ugyanazt kívánják, amit az ibolya kért a virágok angyalától, amikor meg akarta jutalmazni azért az illatért, amelyet áraszt: Egy kis fűvet, amely eltakar. Ne hajszoljuk a népszerűséget. Ebbe a tarka fába már sok embernek beletört a bicskája. Használjuk a hengegő köhögés ellen ezt a röpimát, ezt a szent pasztillát: „Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget!” (Zsolt. 113, 1.) Ez legyen minden imád örök refrénje: „Uram, hagyj meg mezei liliomnak.” Szépnek, de szerénynek, mert ugyanegy a vég, akár vázába kerül az ember, akár pedig a tövön marad. Az embereket sem lehet mindvégig félrevezetni. Istent még kevésbé. A szíromlevelek a halál fuvalmától lehullanak... a pávatollak idővel elkopnak... s akkor előtűnik a — holló.

Ut simus sancti, casti sacerdotis . . .

Künn az utcán leányok és fiúk mentek el az ablak alatt. Vidám beszélgetésük beszivárgott az Apostol bácsi szobájába. Természetesen a lányok voltak a hangosabbak!

Apostol bácsi kimutatott az utcára s mosolygva jegyezte meg:

— Énekesmadarak! Fenevadak!

Néhány lépést tett. A bútorok vezérelték. Aztán pedig leült a harmóniumhoz. Két jóságos keze rásimult szelíden a billentyűzetre. A harmónium apró torkocskái engedelmesen árasztották szerteszejjel a szobában a lágy dallamokat.

Timóteusz felismerte az éneket. Apostol bácsi

beleadta egész lelkét a fohászba: ut simus sancti, casti sacerdotis . . .

— Aki hosszú ideig él, — fordult vissza Timóteusz felé — az sokat is tapasztal. Engedd meg hát Fiam, hogy felhívjam figyelmedet . . . — Az öreg Apostol hirtelen felállt. A nyitott ablakhoz támolygott s a fecsegők felé mutatott: — az asszonyi nemre!

Timóteusz lelkében felviharzott a vér. Sápadt arccal állt az ablak mellett. Feszült érdeklődéssel figyelt minden szóra. Csak félszeggel figyelte az utcát. Másik szeme Apostol bácsin csüngött. Majd aztán a beállott nagy csendben hirtelen gondolkodni kezdett. Elméje a jövő végtelen távlatát kutatta. Sokszor töprengett ő már ezeken. De csak csendesen. Magával beszélgetve. Némán. S bizony nagyon sokszor ráfeküdt lelkére az a tudat, hogy az ajkán fogadalom fog valamikor kivirágozni: Mindent az Istennek adok. Neki áldozom fel magamat, szeretetemet. S ezt akkor is megteszem, a fogadalmat akkor is teljesíteni kívánom, ha bele kellene pusztulnom is az áldozatba. Akkor is teljesíteni kívánom azt, amit vállalni fogok, ha csak csontom és bőröm maradna meg belőlem a nagy lemondás miatt.

— Nos, — szólalt meg Apostol bácsi — jól tudod, hogy a pap számára nem létezhet nő! Sajnos, úton-útfélen nőbe botlunk. Olyan a nő, mint a reklámtábla. Feltűnik. Olvassatja magát. De hiszen ő is éppen ezt akarja! Kívánva-kívánja a feltűnést.

— Dehát mit tegyünk? — töprengett Timóteusz.

— Először is nem kell megijedni! Ne tegyünk úgy, miként az egyszeri pap, aki menten a szemére húzta a csuklyát, mihelyst megsuhant körülötte egy selyemszoknya. Másrészt azonban hősködni sem szabad! A nő önmagában és egymagában nem veszedelmes lény. Angyal. Begöngyölt szárnyú angyal. Amikor azonban férfi érkezik a közelségébe, akkor azonnal szárnyat bont. Felröppen, miként a kis

katicabogár. S aki nem vigyáz, az egyszercsak azon veszi észre magát, hogy a katicabogár a vállára szállt.

— Vigyázzunk, — töprengett maga elé Apostol bácsi — s ne adjunk neki alkalmat, hogy vállunkra szállhasson. A nőt úgy kell venni, miként az utcai telefonpóznát. Egyrészt nem tanácsos beléje ütközni, másrészt pedig nem tanácsos az árnyékába ülni. A nővel szemben udvariasnak kell lennünk, de azért nem szabad lovagiaskodnunk körülötte. A papnak keménynek és érinthetetlennek kell lennie. Ha ellágyul és lángra gyullad, ha kilép a kerékvágásból, az olyan eset, mint mikor rés támad a vár falán... A résen át könnyű dolog bevenni a várat...

— Jegyezd meg Timóteuszom, — szólt emelt hangon Apostol bácsi — hogy mi Krisztus várai vagyunk. Hegyen épített várak vagyunk! Százak számára épültünk. Ezreknek jelentünk biztonságot és nyugalmat. Nos, tanuljunk tehát viselkedést a vártól. A vár egyedül áll, méltóságteljesen. Nem keresi a házikók társaságát. Nem ugrál. Nem szelkeskedik, Nem szaladgál. Nem keveredik bele a völgyek mulatságaiba, mert neki dolga van: őrködni és várni.

— Jaj, — méltatlankodott Apostol bácsi — mindig haragudtam azokra a paptestvérekre, akik a nők, leányok és asszonyok körül tették a szépet. Ez nem a papok dolga. Ez nem a reverenda feladata. Bízunk ezt a civilekre. Aki mégis ilyesmit cselekszik, az kilódult csillagos pályájából és szégyent hoz csillagtársaira, legfőképpen pedig a Napra...

Apostol bácsi szívdobbanásnyira húzódt Timóteuszhoz s szeliden megsimogatta a fejét.

— Ha majd káplán leszel, akkor különösképpen vigyázz magadra. Ne járd örökké a társaságokat. Ne szórakoztasd a szalónbeli dámákat! Ne higgy nekik, amikor azt mondják, hogy nélküled unalmas lenne az este. Ne higgy nekik, ha azt mondják,

hogy milyen szép hangod van. Ne nótázz! Ha mégis megteszed, akkor az a Prefáció rovására megy. Ne hangoskodj a társaságban, mert megsínyli a következő vasárnapi prédikációd! Ne éjtszakázz, mert az a lelkipásztori éberség rovására megy! Maradj önmagad embere, mert így maradhatsz csak meg Krisztus hű vitézének.

Sötét este volt már. A falucska nyugovóra készült. A lámpák egymásután elsötétedtek s azok helyett felkacagtak az égen a csillagok. Timóteusz felállt. Köszönt. De ebben a percben a szobába sodorta a szél néhány falusi legény nótáját: A faluban a legárvább én vagyok...

— Látod Timóteuszom, én soha nem éreztem ezt a megénekelte árvaságot. Pedig egyedül éltem. Otthonülő ember voltam! S a női nem képviselőjében még édesanyám sem szórakoztatott. Az én szobámban ő képviselte egyedül a női nemet.

Apostol bácsi a sarokba mutatott, ahol egy Mária-szobor állott virágok között.

— Minden szombaton mécses gyújtottam tiszteletére s elimádkoztam a Sub tuum praesidium-ot. S hála Istennek, nem éreztem boldogtalannak magamat. Nemcsak az utca csendjébe nem énekeltem bele árvaságomat, de még a szalónokban sem tettem sohasem célzást arra, hogy nem jó az embernek egyedül lenni...

Otthon Timóteusz mindent megörökített a naplójában.

Rácson innen, rácson túl . . .

Ungyilkos lett egy nő. Hozzá még a templomban.

A baloldali ujságok kéjelegve tárgyalták az esetet. A levelet is közölték, amit az öngyilkos az oltárra téve hagyott hátra. Levelében búcsút mond a világnak, mert beleszeretett a papba. A pap azonban nem viszonzta a vonzalmat. A nő nem bírta

elviselni a tisztes távolságot, így hát reménytelen helyzetében a méreg után nyúlt.

Hogy, hogy nem, Timóteusz is megtudta a szomorú hírt.

Elújságolta Apostol bácsinak is.

Az öreg Apostol mélyen elszomorodott. Egyideig szóltanul töprengett, majd pedig kifakadt:

— Oktalan rajongók!

Kissé indulatos lett. Szobájában fel-alá járkált. Majd Timóteuszhoz fordult:

— Vigyázz, nehogy te is rákerülj majd a bolygó csillagok göncölszekerére. Vigyázz, nehogy bálvány a légy majd valami nőszemélynek. Mert, sajnos, akadnak asszonyok, akik ájtatoskodásuk közben, vagy azon kívül „elvélik” a házszámot. Isten helyett papot imádnak. Beleszeretnek az Úr szolgájába.

— Ez — mondotta Apostol bácsi — nem vallási tűz többé, hanem lélekölő füstölgés, melynek korma nemcsak a reverendát szennyezi be, hanem megfertőzi a falvak és városok hitéleti levegőjét is. Ezek a bolygó csillagok egyrészt keresztetik a pap átfogó pályafutását, másrészt pedig akadályozzák az ártatlan és tisztaszándékú hívek templomos útját.

Elhallgatott. Látszott az arcán, hogy harcot vív önmagával: megmondja-e, vagy nem... De aztán legyintett a kezével, jeléül annak, hogy elmondja titkát. Talán tanul majd valaki a kárán...

— Ifjúkoromban engem is körülvettek a szeretetnek e gyásznoi. Szerettek. A legtöbben tisztán és tisztességesen. Ezek szeretete sok kedves órát szerzett s bizony jólesően tompította néhanapi emberi fájdalmamat. De most nem ezekről a Priszkákról és Akvilákról beszélek, hanem a rajongókról. A rajongókról! — tette hozzá nyomatékosan.

— De szét is csaptam közöttük! — szólt indulatosan.

Tüzes szavából észre lehetett venni, hogy emlékezése felkavarta lelkét. Úgy ömlöttek a szavai, mint a megtámadottak védekezései.

— Nekünk nem szabad megismerni az evilági rendetlen szeretetet. Nincs szükségünk „anyahelyet-tesekre”, „mű-nővérekre”, „fagyöngy-lelkekre”. S ámbár jól esik nekünk is a szeretet, mégsem kérünk ebből a szeretetből. Nem kérünk abból a szeretetből, ami a papi hangnak, a papi lelkületnek árt. Mi ugyanis a kegyelmes élet diétás kosztosai vagyunk. A pap magasabb világrend emberpéldánya. Mi nem abban a világban élünk, ahol a világ többi ezer és ezer gyalogosa. Mi a lelkiélet János vitézei vagyunk, mi tehát abban az országban vándorolunk, ahol a hegyek az égig nyúlnak, s ahol a nap már csak egy óra járásnyira, egy gondolatra lehet a fejtől . . .

— Fiam! Ha valaki majd a válladra akarná tenni a kezét, szólj rá illő tisztelettel: El a kézzel a papi vállakról! A papi vállaknak üreseknek kell maradniok Krisztus keresztje számára. A papok vállait már foglalva tartja Krisztus. De ha férne is valami még a vállra, akkor maradjon az üresen ezrek gondja és ezrek baja számára, mert a pap nem magánautó, hanem százak társas-gépkocsija. Százakat kell a szívünkbe zárunk.

— A rajongók persze nem ezt akarják. Ők monopolizálni szeretnék a papot, hogy az *csak* reájuk nézzen. *Csak* feléjük mosolyogjon. *Csak* hozzájuk szóljon. *Csak* velük beszéljen. S kizárólag velük foglalkozzék.

— Nem! Százszor is nem! — szolt Apostol bácsi indulatosan.

— Dehát mit tegyünk, — aggodalmaskodott Timóteusz — hogy kikerülhessük ezt a veszedelmes csapdát?

— Határozottnak kell lennünk! Ha ugyanis nem lennénk határozottak, akkor hamar kifonná az ördög a rendetlen kapcsolatok hajókötelét, s az egyik zuhanó magával rántaná a másikat . . .

— Szomorú esetek ezek! Nagyon szomorú esetek! — töprengett Apostol bácsi. Majd hozzátette:

— Fiam! Valamikor megható képet láttam. Elmondom, hogy tanulj belőle. Átmentem a szomszéd faluba. Hideg, téli zuzmarás idő volt. Az országút fái fehér menyasszonyként álldogáltak a határban. Semmi szél nem volt. Nem okvetetlenkedett ebben a szép, nagy, téli nászban. A mozdulatlan, kicsiny ágacskák néma szótlanságban mutogatták egymásnak magukat. Az országút mentén dacosan tartották a villanyvezeték a barna oszlopok. Zuzmarás volt a villanydrót is.

— Tudtam, hogy mindkét drótszálaban erős, tüzes villanyáram van. A drót mégis hideg, hűvös maradt. S amint gyönyörködtem a drótban, hirtelen két madárka szállott arra. Az egyik madárka az egyik drótra, a másik a másikra. Szembe egymással. Kedvesen csicseregtek.

— Töprengeni kezdtem . . . Ime, veszedelem nélkül pihengetnek a dróton a madárkák. Sem az egyiknek, sem a másiknak nem ártott a drótban feszülő áram, mert más áram haladt az egyik drótban s más a másikban. De ha a két kis madár arra határozta volna el magát, hogy kis csőrükkel megcsokolják egymást, akkor szomorú dolog történt volna. Az érintkezés pillanatában bűnhödniök kellett volna s holtan buktak volna az árokban felgyülemlt óra . . .

— Timóteuszom! Így van ez az életben is. A laikus és az egyházi személy az élet más-más villanydrótján él. Más áram fut a nő lába alatt és más áram a pap lába alatt. Szabad beszélgetniök. De ne vetemedjenek többre! Ne közelítsék meg egymást, mert különben áldozatai lesznek a két különböző erő találkozásának.

— Ne essék tehát zokon a papért rajongó nőnek, ha azt kérjük: maradjunk távol egymástól! Maradjon a nő a templom hajójában, mi pedig majd a templom szentélyében fogunk sátorozni. Az Egyház is ezt akarja. Lám, rácsot épített e két világ közé! Így kívánja tudtára adni a rajongóknak, hogy ne

érintkezzék soha se a kéz, se a szem, se a csőr, se a szív, mert ellenkező esetben megtelnek az útmenti árkok áldozatokkal.

Timóteusz felsóhajtott:

— Istenem! Mennyi veszély!

— Csak az vész el abban, aki keresi azt! — hangzott a határozott válasz. Egyébként pedig nyugtasson meg bennünket az Apostol üzenete: „Hűséges az Isten és nem fogja megengedni, hogy erőtkön felül szenvedjete kísértést, hanem a kísértéssel együtt a kimenekülést is megadja, hogy elviselhessétek.” (I Kor. 10, 13.)

Timóteusz a következő éjszakán nem aludt nyugodtan. Álmában áldoztatórácsot látott, amelyre kísértő alak kúszott. Görcsösen fogta a tabernákulum ajtajának kulcsát. Arcát szinte eltorzította a nyugtalanság. Finom metszésű, ártatlan ajkáról néha-néha felszakadt a suttogás:

— Istenem! . . . Ments meg . . . öndicsőségedre . . .

Timóteusz elköszön.

Apostol bácsi fűszeres zsákocskájában sok minden rejtőzködött még, a beszélgetéseknek azonban vége szakadt. Timóteusznak mennie kellett.

Már várt reá az élet!

Szólították a hegyek és a völgyek. Hívták a vidékek. Timóteusz felsóhajtott:

— Megyek! Megyek!

Apostol bácsi mindig szótlanabb lett. Onmagába roskadtan üldögte öreg karosszékében.

Néha megsimogatta Timóteuszt:

— Fiam, nagyon vigyázz majd magadra! Még tapasztalatlan vagy. Erőid nagyon zsengek még. Még nem ismered az élet viharait. Ha utolérnek, pihenj meg olyankor útközben.

Timóteusz felemelte a fejét:

— Én nem akarok megismerkedni a pihenéssel!

A felkelő nap szinte lábba ejt. Nekem már mennem kell!

Apostol bácsi lehajtott fejjel fogadta az ifjú ajkáról a Veni Sancte dübörgő előjátékát. Ő, sajnos, már az alkonyatnál tartott. Ő már a Te Deum-ot próbálgatta. Egy kis szent irigységgel nézte a fiút. De azért nagyon örült, hogy az árokba szédültek helyére mások állanak be, hogy az üresen maradt őrhelyekre mások vállalkoznak.

— Nagyon vigyázz, — szólt Apostol bácsi szelíden — nehogy elvétsd az irányt. Csak a nap iránt haladj! Mindíg arra menj, amerre a nép van, amerre a gonoszság hangját hallod. Ott vár terád a kötelesség. Némissd meg a Gonoszságot és szólaltasd meg a Jóságot, hiszen a kereszténység nem más, mint jóság. Vigyázz, nehogy vágyaid vezéreljenek. A vágy nem jó delejtű. Sokkal biztosabb iránytű az engedelmesség. A rendetlen vágyakkal szembe kell helyezkedned. Ha megfogadod szavamat, akkor boldog leszel, hiszen a szolgáltegeny is király, ha nem a vágyai vezérlik...

Apostol bácsi elővette rózsafüzérjét s levett arról egy érmet. Átadta Timóteusznak.

— Spiritus Sanctus! — sóhajtott Timóteusz.

— Igen, a Szentlélek... Neked adom ezt az érmet. Az első misém alkalmával kaptam manu-ductoromtól. Valamiként engem is mindig a Szentlélek irányított, irányítson azonképen téged is a Lélek. A Lélek keze biztos kéz!

Timóteusz megköszönte az ajándékot s megköszönte mindazokat a tanácsokat, amiket kapott.

— Szívesen szórtam minden szavamat, — szólt Apostol bácsi — hidd el, jót akartam. Aki szüette gerendára figyelmezteti embertársát, az a legjobb barát. Látod, ezt tettem veled, édes jó Fiacskám. Felhívtam figyelmedet a lelkipásztorkodás téves vágányaira. Nem szeretném, ha valamikor is félresiklanál. Kár lenne érted! Hiszen olyan friss vagy és olyan lendületes. Sok erő feszül benned. Ragyo-

góan tiszta két szép szemed százaknak, ezreknek lehet lámpása, ha vigyázni fogsz magadra . . . de ha nem, akkor útjában leszel Krisztusnak! Tiszta csengetésű szavaidat muzikaszónak tekintí majd a világ. Mindenki felfigyel rád. Vigyázz, maradj Krisztus zenésze! Maradj az evangélium imádkozó primhegedúse! Gyönyörködve nézem kezedet. Tiszta és síma. Áldott a papi kéz! Hiszen Krisztus asztalán, Krisztus keblén dolgozik! Vigyázz két kezedre! Sokszor nyúlsz át velük az égbe. Isten trónja előtt dolgozol velük. Átnyúlsz velük a csillagokon is, vigyázz tehát, nehogy panaszkodnia kelljen a mi Krisztusunknak: Micsoda gyarló kezek! . . . Szép szőke hajad olyan, mintha angyalok fésülgetnék. Vigyázz arra is, nehogy más is belenyúljon. Minden hajszálad a tiszta tervnek és a tiszta szándéknak legyen tanúja. S ez a kis tonzúrad legyen mindig olyan fényes, amilyen most. Világítson és beszéljen. A tonzúra a pap márkája. Védjegyünk. Hirdesse messzehangzóan, hogy Krisztus műhelyéből kerültél ki, hogy Krisztus mesterműve vagy. No és a szíved? Jaj, ez mindened! Ne engedj senkit sem hozzányúlni, mert másképen véged . . . véged . . .

Meghatottan ölelték át egymást. Összeborult Napkelet és Napnyugat, a Mult és a Jelen, az Ifjúság és az Öregség, a Lendület és a Tapasztalat. Mindketten sírtak. Timóteusz szólalt meg elsőnek:

— A jó Isten áldja meg az ilyen öreg Apostolokat . . . Anyám adta nekem az életet, de az itten hallott szavak újraszültek engem. Most már nyugodtan megyek ki a Világba, mert az ismertetett meg velem, aki *onnan* jött.

Timóteusz keze a kilincset kereste. A házak felett csillagok ragyogtak. Timóteusz ki akart lépni tiszta világuk alá.

Apostol bácsi mégegyszer magához ölelte kis utódját.

— Nem látom az arcodat. De ismerem a lelkedet, mert tenyeremre tetted. Szívemhez emeltem s

úgy melengettem. Beléd eresztettem a bennem lap-
pangó élet utolsó melegét, mert a papnak nagyon
melegnek kell lennie. Melegebbnek, mint az em-
berek. Fájó szívvel élek nyugalmamban. Úgy érzem,
hogy élőhalott vagyok már. De most új erőre kap-
tak benned kopott terveim, szent akarásaim, meg
nem járt utaim és fel nem járt irányaim. Fiam!
Dolgozz majd helyettem is! Dolgozz a nevemben is!
Végezd el mindazt, amit befejezetlenül hagytam . . .
Dolgozz majd nagy lendülettel abban a szőlőben,
ahol én dolgoztam.

Timóteusz kezét csókolt Apostol bácsinak. Le-
térdelt és áldást kért.

— Benedictio Dei omnipotentis . . . descendat
super te . . .

— Et maneat semper . . . suttogta az ifjú levita.

— Amen . . . Ez volt Apostol bácsi utolsó szava.

A Mult visszamaradt a szobában.

Az Igéret pedig átlépte az ajtóküszöböt.

Timóteusz reverendája mintha világított volna
a sötétben a házak között . . .

VIII. Exitus.

Pislog a lámpa . . .

Apostol bácsi magára maradt. Megtört alakjára ráborult az egyedüllét és a magány üvegbúrája. A magány nem hozta zavarba. Apostol bácsi nem az az ember volt, aki nem tud mit kezdeni a magánynyal és önmagával.

Egész életében magánykedvelő ember volt. Azzá tette a természetete.

Móra Ferenc mondja önmagáról: „Nekünk az a rossz szokásunk, hogy ha síró szembe nézünk, akkor nekünk is mindjárt eltörlik a mécsesünk.”

Ilyen természetű volt az öreg Apostol is.

Sok olyan pap van, aki akkor boldog, ha az élet lábujjhegyen jár körülötte. Az ilyen lélek nem harcos, nem forradalmár. Az ilyen pap kezében a Quadregesimo anno nem Menetrend, hanem hamvas elmélkedési szöveg. Az ilyen pap nem tud szent lázadást csapni. Az ilyen pap fején nem áll jól a harci sisak. Az ilyen pap láthatatlan csuklyát hord a fején.

Csuklya! . . .

Szükség van erre is. A politikusok cilindere semmiesetre sem döntőbb ruhadarab, mint a csuklya. Vannak ugyanis egyének, akiket jobban megigéznek a csuklyás barát körvonaláiból kiáramló spirituális erők, mint a cilinderes politikusok. És ez érthető is! Hiszen a kápás névtelen barátok a fejükre húzott üdvösséges sisakkal úgy járnakkelnek közöttünk, mint egy szent manifesztáció

zarándokai. S ez a tüntetés az ellen a világ ellen szól, amelyik a maga mindent tudni-akarásával, nem emberi mohóságával mérhetetlen szórakozottságot, szörnyű lelki ziláltságot és zavaros szellemi-lelki kuszáltságot teremt az élet legérzékenyebb palatábláján: a lelken.

Apostol bácsi nem egyszer igen meghegyezte ceruzáját, hogy megénekelje a csuklya és a magány himnuszát. De nem tette meg, mert gyengének érezte magát ehhez a fához... hiszen a csuklyában nagy egyének éltek: Szent Bernát... Assisi Szent Ferenc... Szent Domonkos... a magyar pálosoknak, a világ többi kámzsás szerzetesének csodásvonalú és nemes gondolkozású fejei. A csuklya és a magány történelme nemcsak statisztákat ismer, hanem Savonarolákat, Szent Brúnókat is.

Bizonyos, hogy mindannyiszor áhitattal telítődünk, valahányszor meglátunk egy zárdakert rácsán keresztül egy szelídszemű, sokat imádkozó magános férfiút. Ilyenkor lázba jön a lelkünk s a világ által megtépázott gondolatvilágunkban a költő szava szökken elénk: A csuklya „ápol és eltakar“.

Apostol bácsi is ezért a két jótéteményért szerette a magányt.

Az élet főkincse nem a taps, hanem a lélek csendessége, hiszen a gyümölcs is a csendben érik. A csendben nő a mezei fűszál is. A virágbimbó is a hajnal harmatos csendjében feslik rózsává.

Az öreg Apostol világi pap léttére a magány szent leplevel borította be magát. Róla is el lehetett mondani azt, amit Lassagne Katalin az arsi plébánosról mondott: negyven évig volt egy kis falu plébánosa, de mindig akarata ellenére. Lélekben falujának és állásának remetéje volt.

Nincs is értelme annak, hogy társaságok után futkározzunk! A falusi pap országa csak addig tart, ameddig a falu határa. Eddig tart a pap birodalma. Ami azon túl van, az már a főpásztoré.

Azt mondotta valaki, hogy a mai ember úgy

él, mint a vándormadár, mert mindig úton van, úgy él továbbá, miként a béka, örökös triccs-traccs veszi körül s végül hasonlít az egérhez is, mert mindig idegen helyiségben szaladgál. Nos, Apostol bácsi nem ilyen ember volt. Nem kereste az utcát, hacsak utcára nem szólította a hivatása. Nem kutatott állandóan társaság és kártyapartnerek után, hanem befészkelte magát a szoba egyik sarkába és dolgozott.

Balga az, aki embertársára építi fel életét. Balga az, aki emberekre hagyatkozik.

Homo homini lupus, — mondja a közmondás. Csoda-e hát, ha az élet szelidszemű tépelődői menekülnek a zajtól? Nem csoda! Sőt, egészen természetes!

Sem a magányszerető világi papon, sem a magányba menekülő szerzetesen nem kell csodálkozni.

A jó Isten nem egyformán méretezte az embert. Sem testben, sem lélekben. Olyanok vagyunk, mint a sípok az élet nagy orgonáján. Egyikünk kicsiny, másik társunk nagyobb. Egyesek hangja a harmadik határban vész el a semmibe, míg mások annyira szelídek, hogy finom szavuk nem hallatszik megszire. Innen van az, hogy az Úr egyik szolgája a világban marad, hogy a gyarak dübörgő lármájával versenyt prédikáljon, a másik viszont nem bírván sem az életiramot, sem a tülekedést, így hát elmegy szerzetbe.

Úgy a világban élő papra, valamint a szerzetesre úgy tekint fel a világ, mint evangéliumos Tilalomfára. De míg a világi pap fenyőfa, addig a szerzetes pálmafa. Amaz a hegytetőn áll és szelek süvöltének körülötte, addig ez délszaki növény. Falak védik. Ezek a különbségek azonban összehalálkoznak egy pontban s ez a pont a lélek.

Apostol bácsi bár világi pap volt, mégis szerzetesi szellemben rendezte be életét. Pálmafa volt a Hortobágyon!

Bizony nehéz volt ez az élet, de a magány szent perceiben minden sebe begyógyult.

Jól ismerte tehát a magány és az egyedüllét
űdítő és frissítő hatását... Nem is ebbe halt bele
Apostol bácsi! Hanem?...

Hát öreg volt!

Öregség . . . betegség.

A világ tele van mezsgyékkel.

Egyszer mindenki odaér egyhez.

Sajátos valami ez a mezsgye. Nem ágaskodik.
Nem mutatkozik. Ellenkezőleg: lapul. De azért sejteti magát! Van, aki előre megérzi a közelségét. De van olyan ember is, aki váratlanul hullik beléje.

Az öreg Apostol érezte, hogy közeledik a vég. Úgy érezte, hogy már fésüli a fejét a halál. Halotta, hogy már feni a kaszáját a halál. Előre meghajlott hát előtte. Lelkét már csak gyöngye férc tartotta a testében. Szívében már nagyon gyengén pislogott az élet. Már csak egy erős szélroham hiányzott és akkor...

Készült a halálra. Egész élete egy hosszú prae-paratio ad mortem volt. Szépen élt. Tisztességesen. Mindig előtte volt Bánhegyi Jób szava: „Az élet csak egyszeri adottság, tehát abban a tudatban kell felhasználnunk, hogy nem szabad elhibáznunk, mert nem ismételtjük meg.”

Gondosan készült a nagy elszámolásra. Az volt jelszava: Da mihi animas, cetera autem tolle. Bizony mindent lehet mellékesen művelni, csak a művészetet nem. Vagy teljesen, vagy sehogy! Nos, a lelkipásztorkodással is így vagyunk. Az Isten-szolgálat a legnagyobb életművészet.

Szépen akart meghalni, mert katonának, papnak a halál az élet koronája. Utolsó perce mutatja meg, az volt-e igazán, akinek lennie kellett: hősi Isten hőse!

Ísfen atlétája akart lenni!

Vianney volt a példaképe! Ő is az volt!

Úgy akart meghalni, mint Vianney. Úgy gondolkozott a halálról, mint Vianney.

Vianney 58 éves korában súlyos beteg lett. Májusi ájtatosságot tartott s egy ilyen alkalommal rosszul lett a templomban. Hazavitték. Betegágyát négy orvos vette körül. A súlyos beteg Vianney körülnéz, majd így szól mosolyogva:

— Nehéz harc előtt állok.

— És ki ellen, plébános úr?

— Négy orvos ellen . . . Ha még egy ötödik jön, akkor végem lesz . . .

E tréfa mögött ott lappang Vianney felmérhetetlen vágya az örök élet után. Vágyát ez a néhány szó fejezte ki legtökéletesebben: *Cupio dissolvi et esse cum Christo . . .*

Vianney felsóhajtott halálos ágyán: Istenem, előtted kell megjelennem és üres a kezem . . .

Igy ő, aki pedig . . .

— És én? — szokta mondani Apostol bácsi — aki pedig szintén nem volt rossz ember.

Dehát nem tréfa ám a halál!

Nagy dolog ám beköszönni a túlvilág kapujánál!

A halál kapuja millió és millió embert gondolkodóba ejt. Nagyon sokan fognak ott meglepődni, feljajdulni, bánkódni . . .

A pap jól tudja azt, hogy mi vár reá ottan! A pap nyugodt. A pap bízik, mert aki a kereszten él, annak olyan lesz a halála, mint Krisztusé!

Egy nagy beteljesedés!

Mi teszi könnyűvé a meghalást?

A példás élet!

Aki példásan él, annak könnyebb lesz a távozása, mint annak, aki álnok.

Az öreg Apostol mindig őszinte volt. És igaz! Nem a farizeusok közül való volt. Nem volt megszégyesült sír.

A farizeus nem törődik a törvény szellemével

és a jó erkölccsel, úgyhogy a vallás és az erkölcs nála üres képmutatássá fajul. Nos, az Úr öreg szolgálója mindig a bensejét adta. Mindig azt mutatta. Azt cselekedte, amit tanított. A szíve és a szája összhangban volt.

Példát adott!

A gyermek nem arra figyel, — mondja a német közmondás — amit a szülők mondanak, hanem arra, amit tesznek. Ez a közmondás a lelkipásztorkodásra is áll.

Sokan csak azért kívánják a papot hallgatni, hogy láthassák, mit tesz? Ha azt cselekszi, amit hirdet, akkor épít, ha azonban mást tesz, mint amit tanít, akkor ront.

Az öreg Apostol nyugodtan nézte és várta jövőjét, mert munkás volt az élete. Multja nem kongott az ürességtől. Nem ásitott a semmittevéstől. Építő tényező volt, nem pedig falbontó, romboló. „Körüljárt jót cselekedvén és meggyógyítván mindazokat, kiken az ördög hatalmat vón, mert az Isten vala övele.” (Ap. csel. 10, 38.)

Az apostoli egyszerűség szent sátra alatt elégedt, nem pedig kényelmes lakosztályban. Szobájában is és lelkében is az evangéliumi szellem tiszta légvonata zúgott.

Felsőges szerepet kapott az Úrtól. Nem felejtette ezt. Sokszor gondolt Assisi Szent Ferencre.

Ferenc egyizben kölcsönkérte a szamarat az egyik alvernai paraszttól.

— Te vagy az, Ferenc atya? — kérdezte a paraszt. Te vagy az, akiről az emberek annyi szépet mondanak?

Ferenc lesütötte a szemét. Hallgatott.

S a paraszt ekkor végigtekintett Ferencen, majd odasúgta:

— Hát akkor vigyázz ám magadra, hogy csakugyan olyan jó légy, amilyenek tartanak, mert sokan helyezték beléd bizalmukat!

Ennek az alvernai parasztnak a sutfogása tar-

totta vigyázz-állásban Apostol bácsit egész életében, mert nem akart visszaélni azzal a bizalommal, amit ez a két szó rejt magában:

— Tisztelendő úr!

Utolsó látomás.

Látomás volt-e, vagy csak álom?...

Ne döntsük el! Sem az álom, sem a látomás nem tűri, hogy hozzányúljanak.

Álljunk meg tisztos távolban az Apostol mellett s hagyjuk peregni a filmet... Sem a fellegek égi magasságában, sem a lélek mélységében nem dolgozik prózai kéz. Jöjjön tehát minden sorban rendben úgy, amint annak jönnie kell...

Az öreg Apostol fáradtan süppedt a karosszékbe. Térdére puha, meleg takarót borított. Fázott. Napok óta kisebb hőemelkedése volt.

Kezében csakhamar megelevenedett a rózsafűzér. Peregtek a szemek... szálltak az ávék. De azután elcsendesedett. Megpihent. Az áhítatban lemaradt az ember és a lélek munka nélkül, pogyász nélkül maradt.

A lélek szárnyra kel ilyenkor.

Próbautat tesz... el a földtől... másik világ felé. Az elszállani készülőknél igen gyakori eset ez az álombeli kirándulás.

Álmában tömeg közeledett feléje. Megismerte. „A nép” volt.

Maroknyi falusi nép jött feléje zászlókkal és kereszttel. Ráismert a tömegre, hiszen valamikor nagyon régen a püspök adta kezébe, hogy az egészség és a tisztalelkűség hamvával vonja be azt.

A munka bizony küzdelmes volt. Sokszor kellett megismerkednie a sikertelenséggel. De dolgozott, mert így rendeltetett. Türt, hogy érdemeket szerezhessen.

Amikor a nép lábához érkezett, meghajtotta zászlaját. A keresztről pedig rámosolygott Krisztus.

Az öreg Apostol alvó arcát fény borította be, s alig hallhatóan felsuttogott:

— Megjött az Elismerés!...

— Hát nem felejtettek el? — suttogta mosolygó arccal. Hát nem homályosította el a nevemet az utánam következő?... Én azt hittem, hogy már csak az anyakönyvekben él a nevem... De tévedtem... Hála Istennek, tévedtem! Lám csak, az öreg Apostol neve nem vezett ki a szívekből!...

— Nem! Nem! Nem! — zúgott a képzeletbeli tömeg.

— Nos, jól van! Nagyon jól van! — rebegette boldogan. De, ha már itt vagytok, akkor maradjatok itt a temetésemre is.

S az öreg Apostol úgy látta, hogy a nép leül lába mellé.

— Amen! — szólt a tömeg.

Az öreg Apostol megdöbben. Boldog, szent megdöbbenés volt ez.

Szent hangok! — kiáltotta szinte magánkívül.

— Amen! Amen! Amen! — tombolt a nép újra meg újra.

Az öreg Apostol nem bírt magával. Felkiáltott:

— Istenem! Köszönöm, hogy lábamhoz parancsoltad az Amen-t. Mindet, valamennyit megismerem. Bizony elmaradoztak annakidején. Elmaradtak, mert nem értett meg a nép. Bevallom, hogy nagyon fájt a visszhang hiánya. Fájt az emberi süketség. Fájt az emberi érzéketlenség. De utolsó óráimra minden jóra fordult. Befutottak az elmaradt Amen-ek s azok ajkáról is hallhattam a megértést és a jóváhagyást, akik működésem közben újból és újból leszavaztak...

— Hála neked Isten! — ismételte az öreg Apostol. — Hála neked Atyám!

S az Amen-ek sorra, rendre görnyedt vállaira telepedtek, s mint fehér galambok, arcára békecsókot leheltek.

Az öreg Apostol tízszor-húszszor jobbra-balra

fordította arcát, mintha biztatgatta volna a béke fehér galambjait:

— Szeressetek! . . . Szeressetek!

...
Lám, mily jó az Isten! Néha előrebocsátja a túlvilági elismerés örömsugarait s megédesíti a költözködés perceit.

Semmi nem követ bennünket.

Ures lesz a fészek . . . Az áldott, édes otthon bérlete lejár. Másnak kell átadni.

Jaj! Mily fájdalmas érzés ez is . . .

A munkás ember megszereti a szobáját. Ámbár néha harctér, néha pedig játszótér, mégis mindkét esetben összenő az emberrel.

Olyan a szoba, mint a ruha. Mint a jó, kényelmes ruha, melyben megszokottá válik a mozgás. A pap lakószobája több mint ruha. Templom. Barlang. Harctér. Az áhitat templommá varázsolja. Az egyedül való munka barlanggá. Az aszkézis pedig harctérré teszi.

Az Apostol szobájának ajtaja többnyire be volt reteszelve. Ablaka pedig lefüggönyözve. Szobájának négy fala sokat tudna mesélni, ha beszélni tudna. Csak a szoba lenne a megmondhatója annak, hogy mennyi vágyat, kísértést gyilkol meg titokban a pap. Ez a küzdelem összeforrasztja a papot a szoba berendezésével.

Az utolsó percben mindentől el kell búcsúznia.

Az öreg Apostol is így tesz.

Ráborul íróasztalára. Zokogva csókolja végig az asztallapot. Oltárnak tekintette az íróasztalt. Egy mellékoltárnak. Nem mutatja be többé rajta a Munka mindennapi áldozatát.

— Itt hagylak! — suttogta. — Itt hagylak!

Megsimogatta az ágyat is. Egyszerű katonagyógy volt. Krisztus katonájához ilyen illik.

— Itt hagylak téged is . . .

S eszébe jutott, hogy valahol talán már készen van egy koporsó...

Kinyitotta a könyvszekrényt is. A könyvek szótlan némaságban sorakoztak benne. Ők voltak legjobb barátai. Beváltak. Nem vészett össze soha egyikkel sem. Nem kellett megtagadnia őket. De jaj, már régóta nem beszélgetnek egymással. Amikor megvakult, ugyanakkor a könyvek megnémultak.

— Szolgáljatok majd másnak! — sóhajtott az öreg Apostol. Lelkem úgyis régen elszakadt tőletek, most aztán egészen elhagylak titeket...

Az imazsámolyhoz ért. Amikor ráfektette reszkető kezét az imazsámoly peremére, úgy érezte, hogy még egyszer új erőre kap a lelke. Kiegyenesedett, úgy mint az, aki hősi tettet akar elkövetni. Felzokogott:

— Tőled nem veszek könnyen búcsút. Veled még dolgom van!

S ráborult a kopott lélek-ágyra.

Élet-esti meditáció.

A nap halálra érett. Sötétedett.

Miként a haldokló oroszlán visszavonul barlangjába, azonképen cselekedett az Apostol is. A szoba mélyébe húzódott, nehogy megzavarhassa a világ lelke utolsó pislogását.

Nagyon fáradt volt a szíve.

Az órangyal a curriculum vitae utolsó fejezetét kezdte írni. Szépen írt és könnyezve, mert lehet-e másképen kottázni a hattyúdalt?

Az utolsó esti ima következett. Boldog és szerencsés, akit imádkozva talál meg a Halál. Az ilyen ember szépen és üdvösségesen ébred az égben.

A lámpa imádságos hangulattal szórta fényét a térdelő pap fáradt arcába. Az öregség szinte kiabált a szobában. Minden öreg volt. Az ember is, a zsámoly is. Rozoga és kopott volt a lámpa is. Fogyó-

félben volt a petróleum is. A világ már mindent felélt ottan.

A lélek még lángolt!

Az emberek azonban nem figyeltek rá. Hamvadó hegyi pásztortűz volt, amely mellől már régen elszéledt a nyáj. De az Isten még szemmeltartotta az öreg pásztortűzet s csendben, titokban a tűz fölé ereszkedett.

Az áldozat kedves volt az Úr előtt.

Szent beszélgetés következett. A Szolga is és az Úr is csendben tárgyalt. Elszámoltak egymásnak. Az elszámolás nem szokott hangosan történni. Aki az elszámolást zajosan végzi, az könnyen megtéved.

Hangfogottak voltak a szavak, mint a sáfár szavai, mint a lejáró óra ketyegése. De azért hallható volt a végtelenség küszöbén folyó könnyes beszélgetés.

*

Az Úr: Készülődj, jó szolgám, hadd abba a meditációt. Jöjj s kezd meg országomban az adorációt.

A pap: Imádlak és áldalak téged, Istenem, mert magadhoz váltasz engem.

Az Úr: Jöjj, jó szolgám! Hadd abba a minisztériumot, s élvezd a misztériumot!

A pap: Uram, nem vagyok méltó, hogy beléphessek hajlékodbá, de ha mondod, akkor máris megyek.

Az Úr: Fiam, nem tud visszatartani a világ?

A pap: Nem, Uram, mert jó ugyan a világ ebédje, de a vacsorája az... az halálos.

Az Úr: És az emberek?

A pap: Az emberek bizony kőszívűek. Ha a hegynek mondom: menj arrébb, az odább megy. De az ember — sajnos — nem ilyen. Ha azt mondom a hegynek: jöjj ide! Az eljön. Az ember azonban nem. Bejártam a hegyeket és a völgyeket, a jó magvető szemmértékével szórtam igéidet s nem egyszer azt kellett megérnem, hogy előbb indultak

meg az állatok, előbb zúgták a kövek az Amen-t, mint az emberek.

Az Úr: Fiam, sok sebet kaptál?

A pap: Uram! Túl jó voltál hozzám. Több sebet fért volna el rajtam. De kíméltél. Ámbár sok sebet kaptam, azért még mindig nem kaptam annyit, amennyit Te. A tüskék megszaggatták ugyan ruháimat, az arcomat is megcsapkodták az ágak, arcul is köptek, becsületesemtől is megfosztottak, a megmentett báránycsordák meg-megrúgtak, de azért . . . nem öltek meg.

Az Úr: Ugy-e, rosszak az emberek?

A pap: Úgy látom, hogy a nagypéntek fekete gyászfátyola ráborul minden papra. A pap azon keresztül kopírozza arcodat. A nép egyébként nem rossz, csak örök. Javíthatatlan. Nagyon beleélte magát a szerepébe. Uram! Százszor ismétlem szelíd panaszodat: Popule meus, quid feci tibi? . . . S bizony nem találtam mindig megértésre. Jól mondtad tanítványaidnak, hogy úgy küldöd őket a farkasok közé, mint bárányokat! Ott voltam . . . Onnan tértem vissza szent színed elé. A hetvenkettővel jöttem vissza. Nagyon sokat kellett használnom manipulusomat. Ez lett minden fájdalmam és minden sírásom tanúja. Ime, Uram, itt van könnyes lelkem használt törülközője!

Az Úr: Vigyázz rá, mert ez lesz országom belépőjegye.

A pap: Mily jó vagy hozzám, Uram! Én — sajnos — nem dicsekedhetem. Haszontalan szolga voltam. Csodákat nem műveltem . . . Még az ördög sem engedelmeskedett mindig.

Az Úr: Nekem majd engedelmeskedik.

A pap: Uram! Ne írd fel panaszomat. Kegyelemmezz meg Szodomának és Gomorrának. Ne büntesd őket, mert bár sokat vétkeztek, de azért imádkoztak is . . . és mindig szerettek Téged. Bár sokszor estek el, mindig magamhoz emeltem őket. A bűnö-

sők sorai között szentek is vannak! Szentek, akik feltűrik kalapjuk szélét és úgy nézik az eget.

Az Úr: Jól esik, hogy igazakról is kapok jelentést.

A pap: Uram! Ne mérd fel munkásságomat. Ne számold meg hibáimat. Amennyi nádat összekötözhettem, azt mind összekötöztem. Nem télenkedtem. Szorgalmasan vándoroltam napkelettől napnyugatig, a „nem”-től az „igen”-ig, az üres akoltól a zörgő bokorig. Pihenés nélkül tettem meg az utamat bölcsőmtől kezdve egészen a koporsóig. Uram! Adj egy követ fáradt fejem alá s bocsásd reám Jákob álmát!

Az Úr: Jól van, hű szolgám, miután hű voltál a kicsiny dolgokban is, ezért megérdemled, hogy Urad örömébe juss. Jöjj a keblemre. Előbb azonban még kérdek valamit.

— Nemesen és szépen éltél. Látom, hogy csupa vonás az arcod... Valamennyi az alterchristus arcvonása. Sokat dolgoztál és sok sebet kaptál... De én most az út fáradalmait meg nem történtté teszem s megadom annak a lehetőségét, hogy újrakezdhesd életedet. Ha jobbnak látod, akár új célt is választhatsz... Válassz! Eléd teszem a koronát és a kardot!

Az Úr öreg szolgája megszédült ettől az égi kegytől. Ráborult imazsámolyára. A gondolkozás robogó szekeren ifjúsága éveibe rohant s fellobbant előtte egy ifjú alakja. Az ifjú arcán a szépség színei ragyogtak. Állig felfegyverzetten, leeresztett sisakrostéllyal, fényből való tollbokkrétával lovagol a porondon a Graal-edény lovagja: Parzival. Az Úr fáradt szolgájában újra fellobban a lovagi vér. Ha lehetséges, hát akkor küzdeni akar! Küzdeni a régi eszmékért az új emberek között! Két üres kezét kinyújtja, hogy megfoghassa újra a paténát s megmarkolhassa ismét a hit kardját. Sápadt arcbőrét beborítja a lelkesedés pírja. Aztán vallani kezd:

— Uram, döntöttem. Ha új, üres életkeretet

adsz, ismét csak Téged, a te szent arcodat festem meg abban.

Ha újra kezembe adod az élet könyvét, ismét csak a Te evangéliumodat írom bele.

Ha újra startra állítasz, hát szívesen indulok! Meglásd, nem maradok magam mögött.

De csak pap... csak pap akarnék lenni! Nem lennék nálad jobb Gazdát s nem találnék jobb szolgálatot! Sokat szenvedtem, de sohasem Miattad... Boldog voltam, mert kövér Krisztus kenyere és üdítő az én Krisztusom itala.

Az Úr döntött.

A fáradt szolgáló ősz fejére koronát helyezett...

A legenda elhallgat.

Másnap a gyerekek a szokottnál hamarabb jöttek Apostol bácsihoz a legenda folytatásáért.

Az ember öregkorában mesemondóvá lesz. Apostol bácsi is azzá lett. A falu egész gyerekseregét ellátta legendákkal. Legendáinak híre szárnyra kelt.

Ő maga is úgy nézett ki, mintha a legendák országából, az ódon históriák zúgásából jött volna a falu sikátorába.

Szikár, magas alakjával játszi könnyedséggel nyúlt a csillagok közé. Onnan hozta csodaszép meséit. Meséiben többnyire angyalokat kommandírozott. Szenteket sorakoztatott. Éltes, kegyes középkori történetei televoltak gyertyafénnyel és tömjénfüsttel. Történetei nagyon tetszettek a gyerekeknek, mert Apostol bácsi szavai nyomán sohasem hallott világok hasadtak meg fejcskékik felett.

A gyerekek tolongva taszigálták egymást az ajtó előtt. Mindegyik magának követelte a kopogás jogát.

— Dicsértessék!...

Lámpafénybe ütköztek. A lámpa sápadtan ontotta a fényt. Ez a fény koporsókhoz illik.

Apostol bácsi az imazsámolyon feküdt. Nem mozdult.

A gyermekek összenéztek. Apostol bácsi kis ministránsa nekibátorodott:

— Fel kellene ébreszteni.

Óvatosan odalépett és megcsókolta a lelógó jobbkezet. A többiek is követték a példát.

A kéz már hideg volt.

A csókok már nem segítettek. Az Ige fejedelme és a legendák mézesszavú embere nem szólalt meg többé.

A gyermekek szétszaladtak a faluba. A kis ministráns azonban ott maradt. Mindenáron ministrálni akart. Odasímult Apostol bácsi lábaihoz s újból és újból felnézett Apostol bácsi összeroskadt alakjára, de nem hangzott el a szép szó: Introibo . . . Könnyes szemmel várta a Iudica me Deum-t is . . . Hiába.

Míndez nem volt már aktuális. Apostol bácsi már túlvolt mindenben. Már megérkezett a jó Isen elé és már meg is ítéltetett. Vége volt már a papi élet áldozatos cselekményének. Vége a Credonak . . . a Gloria-nak . . .

Apostol bácsi már a Sanctus-t énekelte az angyalok között.

Hol sírjaik domborulnak . . .

Minden a cifra ládához vezet.

Mindenkit befektetnek a koporsóba és bedugják jó mélyen a föld alá. Azt mondja Móra: Az eke mindent lefordít. Bizony, az embert is! Sőt a papot is! Nincs kivétel. Dolgozzék valaki bár Krisztus követségében, ő sem kivétel.

S mily hamar jön az a halál!

Alig kezdjük meg pályafutásunkat Hóreb hegyénél, máris Nébó hegye integet felénk. Alig fejeztük be a Veni Sancte-t, már következik a Te Deum. Alig álltunk munkába, máris alkonyodik.

A pap is halandó. Elköltözik, hogy bizonyosságot tegyen arról, amit egész életén keresztül hangoztat: „mindnyájan meghalunk!” Leszáll a szószékről s befekszik a frissen gyalult koporsóba s onnan kiáltja világgá az igazságot: „Latiatuc feleym zumtuchel mic vogmuc . . .”

Minden út a sírba torkollik. A pap útja is. A kéz, mely méltónak találtatott Krisztust hordozni, megsemmisül a kereszt tövében.

Alig megy valaki annyiszor a temetőbe, mint a pap. Egyszer aztán ő is ott marad. Fáradt szíve visszakiváncozik az édes anyaföldre s nyugalmat keres ott, ahová az élet szennye el nem ér, ahol nem sétál a gonoszság. „Mind tiszta, aki ide jár: méhecske, fecske, katicabogár.” (Móra Ferenc.)

A temetőknek is van lelkipásztora.

Ott van a sírja, ahol azoké, akiket kikísért. Együtt várják a föltámadást. Egysorban fekszik barátjaival és ellenségeivel, lelki gyermekeivel és üldözőivel.

Sírja csak annyiban különbözik a többi sírtól, hogy az ő álomvára horpadtabb és gzosabb. Senkit nem hagyott hátra itt a földön, így hát siralmasabb a házikója. Düledező fakeresztjét senki sem igazítja meg. Rá van bízva a viharra.

Ember! Állj meg, ha ilyen sírra akadsz és mondj el egy Miatyánkot. Így kívánja ezt a hála és a tisztesség. Hiszen mindig másokért küzdött, amíg élt. Keresztelt. Gyóntatott. Áldoztatott. Misézett. Esketett. Tanított. Oktatott. Vigasztalt. Bátorított. Ime, mennyi jószág és mennyi áldozat egy csokorban!

Egész életét a hitre építette fel. Hitt az Istenben. Hitt az emberekben. S hitt abban, hogy sírja körül áldó emlékezés közben borulnak majd le a hívei. Ne engedd csalódní. Tebenned is hitt. Légy hát hálás s parancsolj rá még unokádra is, hogy gondozza és ápolja azt a sírhalmot, amely alatt az Isten embere nyugszik.

Az ismeretlen pap sírja.

Gyujtsunk mécsest az ismeretlen pap füves sírdombján. Gyujtsuk meg a visszaemlékezés mécsesét azon a homokváron, amely alatt a lelkiélet kapitánya pihen.

A sercegő kis gyertyalángban az ismeretlen pap szól felénk:

— Mily boldog az, aki az Úr körül lakozik. Itt többet ér egy nap ezer másnál. Magam körül látom lélekcsiszoló munkáságom tündöklő bizonyítékait: lelkem fiait. Akad köztük briliáns is. Ezek koronám büszkeségei és ékkövei!

— Sokat fáradtam. Néha ellankadtam. Boldog vagyok, hogy újrakezdtém naponként a munkát, mert fáradt papra Jákob kövén Isten álma vár.

— Nagy munkát végeztem. Isten bélyegzőjét ütöttem rá a falumra. Híveim homlokán ott ragyog a cézári szöveg: Noli me tangere... Ne merjen senki sem hozzányúlni Krisztus nyájához, mert gonoszsgot követ el.

— Az istenszeretet végrehajtója voltam. Senkit sem hagytam híveim közül Istennel szemben adóhátralékban. Húséges fáradozásomért elengedte Isten minden tartozásomat.

— Életem útvonalai nagyon sárosak voltak. Nem jártam pázsiton. De elfelejtetek mindent, mert a métavonalnál Krisztus várt reám s most az ölében pihen fáradt fejem.

— Szívesen hordoztam a krisztusi papság ruháját. Szívesen ültem bezártan kertem börtönében, cellám rejtekében. Most látom csak, hogy mily jó

az Úr az öt szeretőkhöz: házának lakójává tett és csak királyi székével előz meg.

— Az Úr gyűrűt húzott az ujjamra, bíborköntösbe öltöztetett, nyakamba aranyláncot tett és második szekerébe ültetett és kikiáltatta a hírnökökkel, hogy hajtson mindenki térdet előttem.

— Nehéz volt a munkám, mert mészkőhegyen és aszfalton kellett vetnem a magot. Isten megsegített s a köveken is tudtam aratni. A koszorú el volt téve. Búzakalászból fonták az angyalok.

— Akárhova vitt a Lélek, mindig szívesen dolgoztam. Ez volt az imám: Domine! Quoquo vis, eo me voca et in eo statu loca, in quo Tibi placeam. S az Úrnak kedve tellett bennem. Szíves szóval fogadott: Ego sum merces tua magna nimis. Én vagyok a te igen nagy jutalmad.

A gyertyaláng sercegése megszűnt.

Eddig tartott az ismeretlen pap lelkének csendes, hangtalan beszéde.

Álljunk fel. Tisztelegjünk s azután menjünk utunkra. Előbb azonban csókoljuk meg az ismeretlen pap sírján a korhadt fakeresztet. Vessünk egy pillantást az égre s kiáltsuk világgá fohászunkat: Uram! Áldd meg a Mózeseket!

Az emberiség úton van. Az Igéretföldje felé halad. A nép élén Mózesek mennek. Mikor a Mózesek félreállnak, akkor Józsuék jönnek helyettük.

A zászlót mindig fogja valaki.

A nép követi azt is és ezt is, közben azonban sajnálkozik. Részvétellel mutat a tonzúrára:

— Szép a papi pálya, de nehéz!

Nos, ebben a megállapításban egy kis hiba van!
Rossz a szórend! Aki velünk érez, az ezt vallja:

— Nehéz a papi pálya, de szép!

TARTALOMJEGYZÉK.

Útravalóul „Isten atlétáinak“ 5. — Harmadik kiadás előszava 7.

I. Graal-lovagok.

A félsarkantyú és az üvegekely 13. — Szükség van rád! 15. — Valamit be kell teljesítened... 15. — A hit és vér szolgálatában 17. — A kaptafától a lélekig 19. — „Hossz“ a lélek-tőzsdén! 21. — Hányan is vagyunk? 23. — Európa háza tája rendetlen! 25. — Nagy munka vár reánk! 26. — Mondd, mitévő leszel? 27. — Kövess engem! 29. — A Nagy Hívó! 31. — És szeretni kell a tudományt! 33. — Füsttelen napok 34. — Sok út vezet — Rómába! 36. — Szökés a vár tornyából 40. — Per angusta ad augusta! 41. — Csapj fel, Űcsém!... 42. — Térdre Beppil 43.

II. Hét kövér esztendő.

Az Angyalvárban 47. — Emlékeid gyémántja 49. — Fordítsd ki a nyeregzsákot! 51. — Az első reverenda 53. — Prohászka csókja 54. — Örömeid tanúja 56. — A „sötétség lovagjai“ 57. — Min rágódnak a darazsak? 62. — „Ecclesia praecedit!“ 63. — Ora et labora! 65. — Az oratorium. 67. — Könyvek között 72. — Favete linguis! 74. — Nevető Bölcsék Körében. 76. — A mosoly országa 77. — Ismerted Ottokár püspököt? 79.

III. Pertu a Mesterrel.

Szilveszterek szilvesztere 81. — Vihar a szentelés előtt... 83. — „Sokat bízok rád...“ 87. — Pertu a Mesterrel 88. — Suscipe Sancte Pater! 89. — A búcsúkihallgatás 91. — A szemek tüzeiben 95. — Hagyjuk hát a citerát! 97. — Mi fér a bélyeg hátára? 100. — Válasz Hugónak 102. — Soliloquia 103. — Ezek remény-sége... 105.

IV. Exodus.

Hosanna Filio David 107. — Unnepsi köszöntés 109. — Vércseppek a keresztúton 111. — Állomásról állomásra 112. — A káplánszobában 114. — A harcok tüzeiben 115. — A láthatatlan sugarak 117. — Ezüsfütty a nádasban 118. — Lélekkel a lélekért 120. — Trubadúr, vagy zsonglőr? 122. — A Mester tetszésére 123. — Isten után a pap minden! 125. — Papok napja 126. — Mória hegyének áldozatai 127. — Qui perseveraverit... 131.

V. Ezüstmise.

Mi az ezüstmise? 133. — A plébánián 134. — Ottokár püspök pipacsa 136. — Pontifices 139. — Habent sua fata — sacerdotis 141. — Menetrendkönyv szeretnék lenni... 143. — Bobadilla prédikációja 145. — Koromfogókészülék 148. — Halló! Divatrovatvezető! 149. — Küzdelem a végrendelet körül 151. — Élet-osztók 153. Creatori creatura 154.

VI. Aranymise.

Aranyszámok 155. — Krisztus ezüstoffenyői 156. — Az első népvezér nyomában 159. — A falu atyja 162. — Munkásfalva... imádságfalva... 165. — Nem sikerül minden! 167. — Mi a kifogásod? 170. — Ne kívánd a lelkipásztortól! 172. — Jézust keresztre feszítik 174. — „Messze volt idáig” 177. — Pensione donatus est... 179.

VII. Apostol bácsi üzenetei.

Apostol bácsi 182. — Az öregek szerepe 185. — A fenyőmag álma 188. — Non veni ministrari... 191. — Punctum saliens 194. — A lélek virága 196. — A mezei lilium 200. — A Világ tapsa nem számít! 204. — Ut simus sancti, casti sacerdotis... 209. — Rácson innen, rácson túl... 212. — Timóteusz elköszön 216.

VIII. Exitus.

Pislog a lámpa... 220. — Öregség... betegség 223. — Mi teszi könnyűvé a meghalást? 224. — Utolsó látomás 226. — Semmi nem követ bennünket 228. — Életesti meditáció 229. — A legenda elhallgat 234. — Hol sírjaik domborulnak... 235. — Az ismeretlen pap sírja 237.

S Z E R Z Ő M Ű V E I:

DIE KÄMPFER GOTTES. Fordította: Clarisse v. Steiger.
Kiadta: Ferd. Schöningh, Padernborn.

LELKET AZ ÉLETBE. II. kiadás. Kiadta: Korda R. T.
Budapest. Ára: 3 P.

A MEGVÁLTÁS SZOLGÁI. Kiadta: Szent István Társulat. Budapest. Ára: 4'50 P.

SEELE INS LEBEN. Fordította: Einzig Miklós. Kiadta:
Ferd. Schöningh, Padernborn.

LORETTÓI LITÁNIA. Ezio Anichini rajzaival. Kiadta a
Sziklatemplom Bizottsága. Budapest. Ára: 2 P.

ORDA
RT NYOMDANYERŐSÉG